

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ -
ΧΑΪΖΕΜΠΕΡΓΚ:
ΟΙ «ΑΝΤΑΡΤΕΣ»
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
Λ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΔΑΥΛΟΣ

€ 5

ΟΙ ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΟΙ ΧΑΡΤΕΣ - ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ!

Οί ἀντιφάσεις τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν
ὡς πρὸς τὸν χρόνο γέννησης τοῦ Χριστοῦ

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655.
Τηλομοιότυπος: 2103314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):

<http://www.davlos.gr>

Ήλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τά Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Παραγωγή: PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα,
τηλ.: 210 5225.479.

- Τιμή αντιτύπου: € 5.
- 12μηνη συνδρομή: € 47.
- Οργανισμών κ.λπ.: € 70,50.
- Φοιτητών: € 38.

• Εξωτερικού: 80 δολλ. ΗΠΑ.
• Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
• Η συνδρομή ανανεώνεται
αυτόματα μετά τη λήξη του 12μήνου.
Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος του
ενδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τά χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τὰ
ταχυδρομικά ἐμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Πόστ Ρεσάντ 175 01, Π. Φάληρο.

Παρακαλούνται οί συνδρομητές
πού αλλάζουν διεύθυνση, νά τὸ
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Απαγορεύεται ἡ ἐν ὧν ἡ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἡ ἀναμετάδοση
καθ' οἷονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων τοῦ «Δαυλοῦ»
χωρὶς τῆ γραπτῆ ἀδεία τοῦ ἐκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 16326:

Ἡ Πλανηταρχία τοῦ Φόβου καὶ ὁ Πολιτισμός τοῦ Λόγου

Δ.Ι.Λ.

ΣΕΛΙΣ 16328:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Δ.Ι. ΧΑΛΕΑΣ, Γ. ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Α. ΠΕΤΡΟΥΤΖΑΚΟΣ, Δ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ, Β.
ΚΟΥΒΑΡΟΣ, Α. ΜΑΝΔΡΑΣ, Γ. ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ.

ΣΕΛΙΣ 16328:

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς
κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΥΡΑΣ

ΣΕΛΙΣ 16332:

«Διεσπασμένη προσωπικότητα ὁ Μ. Θεοδωράκης»!

Π. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ - ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16335:

Οἱ προκατακλυσμαῖοι χάρτες
καὶ ἀεροφωτογραφίες τῶν Ἑλλήνων

ΚΩΣΤΗΣ ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16346:

Ἡ «Πίστη» ἰδιοκτησία τῆς Εκκλησίας

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΡΙΓΩΝΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16348:

Ἀμετανόητα ἀρνητικοὶ ἐναντὶ τῆς Ἐπιστήμης

ΒΑΣ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16351:

Ζωροαστρισμός, τὸ μὴ ἐθραϊκὸ μέρος τοῦ Χριστιανισμοῦ

ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16356:

Θεοκρατία καὶ σπὴν Ἑλλάδα;

Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16357:

Ἡ Ἀρχαιολογία τῶν σκουπιδιῶν

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 16363:

Ὁ ἀναθεματισμός τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὴν Εκκλησία

Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16367:

Ὁ ἀρχαιολογικὸς χώρος στοῦ Μακρυγιάννη
«θάβεται» ὑπὸ τὴν κάλυψη τοῦ Κράτους

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 16373:

Οἱ ἐπεμβάσεις τῆς Εκκλησίας σπὴν Παιδεία:
β. Ὑστερο Βυζάντιο καὶ Γ. Γεμιστός - Πλήθων

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16380:

Γ. Γεμιστός - πλήθων καὶ σύγχρονη Ρωμιοσύνη

Β. Ν. ΜΑΚΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16383:

Ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη στοῦ Χάιζμπεργκ

Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΣΕΛΙΣ 16387:

Σνομπάρισαν αἰσισμοὶ τὸ Ρωμαιοὶ τὸ μοντέλλο «Σωκράτης»

Συνέντευξη τοῦ ΛΥΚ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ στὸν Π. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗ

ΣΕΛΙΣ 16392:

Research καὶ Glamour

ΘΩΜΑΣ Γ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16393:

Οἱ Ἀσσύριοι σύγχρονοι τῶν Ἀχαιῶν - Μυκηναίων

ΚΩΝ. Β. ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16398:

Ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων γιὰ τὸ ἔτος τῆς Γέννησης

ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 16398:

Εἶχε καὶ ἄλλα παιδιὰ ἡ Παναγία;

Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 16402:

Γιατὶ «ρωμιοποιήθηκε» τὸ Νεοελληνικὸ κράτος

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 16349 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ
ΑΔΗΡΙΑ: σελ. 16361 • Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 16382 • Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ
ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 16386 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 16402

Η «ΠΛΑΝΗΤΑΡΧΙΑ» ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Πλανηταρχία τῶν πυραύλων ἢ τῶν χημικῶν ἀερίων εἶναι Πλανηταρχία τοῦ Φόβου. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐξελιγμένη «ἐκδοση» τῆς (φαντασιακῆς) «κατακυριεύσεως τῆς Γῆς», πὺν τῇ χαλκεύουν σύγχρονοι ἐπίγονοι τῶν παμπалаίων ἐκείνων θιασωτῶν τοῦ «**Φόβου Κυρίου**», πὺν μέσῳ αὐτοῦ ἐπὶ χιλιετίες προσπαθοῦσαν νὰ κορέσουν τὴν ἀσίγαστή τους δίψα γιὰ παντοδυναμία, χωρὶς νὰ τὸ πετύχουν ποτέ: Ὁ φόβος τῶν πυραύλων καὶ τῶν ἀερίων εἶναι φόβος τοῦ θανάτου, ὅπως εἶναι ἀκριδῶς καὶ ὁ «**Φόβος Κυρίου**» – ἐνὸς «**Κυρίου**» πὺν δῆθεν ἐλέγχει τὸ θάνατο καὶ τὰ μετὰ θάνατον. Ὁ φαῦλος κύκλος τῆς ἐξουσιαστικῆς αὐτῆς παράνοιας δὲν ἔκλεισε ποτὲ γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι δεδομένος νόμος τῆς Φύσεως, πὺν δὲν μπορεῖ νὰ τὸν σφετερισθῇ κανένας «**Κύριος**», ἐπίγειος ἢ ἐπουράνιος. Ἡ παρανοϊκὴ προσπάθεια τῆς ἐξουσιαστικῆς ιδεολογίας νὰ διαχειρισθῇ ἢ ἴδια τὴν «**Εἵμαρμένη**» κατ' ἀποκλειστικότητα εἶναι ἀκριδῶς ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ὑπῆρξε καὶ δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ Πλανηταρχία τοῦ Φόβου: Οἱ φονιάδες - βομβαρδιστὲς τοῦ Ἀφγανιστάν ἢ οἱ φονιάδες - δηλητηριαστὲς τῆς Μόσχας θὰ ἔχουν πάντοτε ἀπέναντί τους φονιάδες - καμικάζι τῆς «Ἀλ Κάιντα» ἢ τῆς Τσετσενίας – καὶ «δὲν θ' ἄχουν ποτὲ τελειωμὸ τὰ δάσανα καὶ οἱ καημοὶ τοῦ Κόσμου».

Αὐτὸς ὁ φαῦλος κύκλος τοῦ Φόβου - Φόβου (οἱ δύο λέξεις φαινομενικὰ εἶναι ἄσχετες, ἐννοιολογικὰ ὅμως διαφέρουν μόνον κατὰ ἓνα γράμμα – καὶ τοῦτο ἔστω μία ἀκόμη ἀπόδειξη τοῦ ἀπύθμενου δάθους τῆς σοφίας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας), πὺν κατὰ δάθος εἶναι ἄμεση συνέπεια τῆς πίστεως στὸ Θάνατο - Γιαχδὲ ἢ στὸ Θάνατο - Ἀλλάχ – κι ἄς μὴν τὸ ὑποψιάζωνται καὶ οἱ πιστοὶ τους, κι ἄς αὐταπατῶνται ὅτι οἰκονομικὰ εἶναι τὰ κίνητρά τους (πετρέλαιο, κ.λπ.) – φαῦλος κύκλος πὺν προέκυψε ἀπὸ τὴν Ὑβριν τῆς πλαστογραφῆσεως τῆς φυσικῆς ἀλήθειας σὲ μεταφυσικὴ φαντασίωση, τοῦ Συμπαντικοῦ Νόμου σὲ ἐξωσυμπαντικὰ φετιχ - «**Κτίστες τοῦ Κόσμου**», σθῆνει αὐτομάτως ἀπὸ τὴν «*tabula rasa*» τῆς ἀνθρώπινης συνειδήσεως μὲ τὸ σφουγγάρι τοῦ Λόγου. Ὁ Λόγος εἶναι «**ξυνός**» ἐντὸς τοῦ Σύμπαντος, εἶναι ἀκριδῶς ἡ συγκολλητικὴ οὐσία πὺν ἐνώνει, συντηρεῖ καὶ κινεῖ τὸ Σύμπαν, ἓνα Σύμπαν τοῦ ὁποίου δὲν προϋπῆρξε κανεὶς καὶ πὺν δὲν τὸ

ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ἔκτισε «οὔτε τις θεῶν οὔτε τις ἀνθρώπων» – κι ἄς τὸν πλαστογράφησαν κι αὐτόν, τὸν Λόγο, οἱ μανιακοὶ τοῦ Φόβου, τοποθετώντας τὸν «ἐν ἀρχῇ». Γι' αὐτὸ, ἀφ' ὅτου ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση ξεφεύγει ἀπὸ τὸν φαῦλο κύκλο τοῦ Φόνου - Φόβου, μπαίνει στὴ φωτεινὴ εὐθεΐα τῆς ἀεὶ ρέουσας τροχιᾶς τοῦ Λόγου καὶ φθάνει στὴν ἔλλογη περιοχὴ ἰσχύος τοῦ Συμπαντικοῦ Νόμου, ὅπου ὁ «Φόβος Κυρίου», ὁ ψυχικὸς αὐτὸς φονιάς, δὲν ἔχει θέση. Καὶ τότε παράγει ὄχι ἔργα θανάτου, ποὺ χωρίζουν, ἀλλὰ ἔργα ζωῆς, ποὺ ἐνώνουν: Ἐπιστήμη, Τεχνολογία, Πολιτισμός· πράξεις δηλαδὴ ποὺ μόνον οἱ παρανοϊκοὶ τοῦ ἐξωκόσμου φετιχισμοῦ ἀπορρίπτουν καὶ ἀντιμάχονται. Κι αὐτὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ (= Συμπαντικοῦ) Λόγου εἶναι οἱ μόνοι ἀκρογωνιαῖοι λίθοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητας· εἶναι οἱ μόνοι δεσμοὶ ποὺ ἀδελφοποιοῦν τὸν χριστιανὸ μὲ τὸν ἰσλαμιστὴ, τὸν Ἀμερικανὸ μὲ τὸν Ἰάπωνα, τὸν ἀνεπτυγμένο μὲ τὸν ὑπανάπτυκτο... οἱ μόνοι δεσμοί, τοὺς ὁποίους προσπαθεῖ μάταια νὰ κόψει μὲ τὸ ξίφος τῆς φονικῆς παρὰνοι-
ας τῆς ἡ ἐπίδοξη Πλανηταρχία τοῦ Φόβου.

Τὸ εὐγενέστερο ἱστορικὸ γέννημα τοῦ Λόγου, ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμός, εἶναι σήμερα παντοδύναμη παγκόσμια πραγματικότητα. Κανένα καθεστῶς Φόνου - Φόβου δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδιᾶση καὶ ἐξαναγκάσῃ τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, σ' ὅποια ἐκ τῶν πέντε ἡπείρων κι ἂν εὐρίσκεται, ὅποιο θρήσκευμα κι ἂν ἀκολουθῇ, σ' ὅποιο τοπικὸ (φολκλορικὸ) «πολιτισμὸ» κι ἂν ἀνήκῃ, ν' ἀρνηθῇ τὴν Ἐπιστήμη, τὴν Τεχνολογία, τὴν ἔλλογη θεώρηση τῆς φυσικῆς καὶ κοινωνικῆς πραγματικότητος· ἐνὶ λόγῳ τὸν Πολιτισμὸ τῶν Πολιτισμῶν, τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ. Καὶ καμμιά ἐπίδοξη Πλανηταρχία τοῦ Φετιχισμοῦ δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ὑπάρχουσα ἤδη ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον τῆς Ὑψηλίου Παγκοσμιότητος τοῦ Λόγου· παγκοσμιότητα ποὺ σήμερα ἔχει πιά ἀποκτήσῃ ἀντικειμενικὴ ὑπόσταση μὲ τὴ διάχυση τῆς Ἡλεκτρονικῆς Λογικῆς καὶ τῆς Πληροφορίας στὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης. Οἱ μανιακοὶ τοῦ φόβου, ποὺ προφανῶς ἀκολουθοῦν καὶ ἀντιγράφουν τὸ «ἱστορικὸ πρῶτο γινόμενον» τοῦ Μεσαίωνα, δρῖσκονται ἐκτὸς ἐποχῆς.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Και ὡς σκεὺη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς»

Κύριε διευθυντά,

Ἐχει χαλάσει ὁ κόσμος γιὰ τὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ κ. Σαρὸν καὶ τῶν στρατευμάτων του κατὰ τῶν ἀπογόνων τῶν Κρητῶν - Φιλισταίων, νῦν Παλαιστινίων. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὥστόσο δὲν κάνουν τίποτε περισσότερο ἀπ' τὸ νὰ ἐκτελοῦν τὶς διαταγές τοῦ Γιαχβέ. Διαβά-
ζω στὰ «Ἱερὰ Βιβλία μας» («Ψαλμοί», Β, 2-9): «Αἴτη-
σε παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη διὰ τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατίσχυσίν σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ποι-

μανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ καὶ ὡς σκεὺη κεραμέ-
ως συντρίψεις αὐτούς». Ὅμως μόνο ὁ Σαρὸν εἶναι
ὕπευθυνος γιὰ τὰ ὅσα συμβαίνουν στὴν Παλαιστίνη;
Γιατί νὰ καταλογίζεται ὅλη ἡ μομφὴ στοῦ Ἰσραήλ, ἀφοῦ
οἱ διαταγές ἐρχονται ἀνωθεν καὶ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ πα-
ρακοῦση τὰ ρήματα τοῦ «ἀρχιστρατήγου» Γιαχβέ;

Μετὰ τιμῆς
Δ.Ι. Χαλέας

Σικαγό, Η.Π.Α.

Ἡ τραγωδία τοῦ νὰ ἀναθεματίζουν Ἕλληνες τοὺς Ἕλληνες

Ἄγαπητέ κ. Λάμπρου,

Διαβάζοντας τὸ 247 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» περὶ τῶν
«ἀναθεματισμῶν» κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ ἔθνους
τῶν ἀπὸ τὴν ξενόφερτη θρησκεία τῶν Ἰουδαίων,
ἀναρωτιέμαι πῶς κατάντησε τὸ ἱερατεῖο τῆς αὐτὸν
τὸν ὑπερήφανο λαὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ σὲ τί πνευμα-
τική κατάρτισις ἔφεραν τὸ ἔθνος τους, ὥστε μέχρι καὶ

σήμερα ἀκόμη νὰ «ἀναθεματίζουν» τοὺς γονεῖς τους,
τοὺς προπάτορές τους καὶ νὰ δοξάζουν τοὺς σφαγεῖς
τοῦ ἔθνους των, τοὺς ἀνθέλληνες καὶ μισέλληνες «ἀγί-
ους» των νὰ «ἀναθεματίζουν» οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες
αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἔκαναν νὰ εἶναι σήμερα ὑπερήφα-
νοι σὲ ὅλο τὸν κόσμο καὶ νὰ εὐλογοῦν ὡς «ἀγίους»
αὐτοὺς ποὺ ἦσαν φανατικοὶ ἀνθέλληνες καὶ μισέλ-

Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Κύριε διευθυντά,

Τὸ 16ο συνέδριο τῆς Παμποντιακῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ ἦταν
ἀφιερωμένο στὴν νεολαία καὶ γι' αὐτό, ὅπως ἐδήλωσε ὁ πρόεδρος τῆς ὁμοσπον-
δίας, «ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ συνεδρίου θὰ εἶναι ἡ Ἀγγλική, διὰ νὰ τραβήξω-
μεν τὴν νεολαίαν». Εἶναι ἡ πρώτη φορά, ποὺ συνέδριο Ποντίων χρησιμοποίησε τὴν
Ἀγγλική. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα ἀπογοήτευσε τοὺς πέντες, διότι ἡ συμ-
μετοχὴ τῆς νεολαίας ὑπῆρξε πολὺ μικρή.

Ὁ Ὑφυπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μαγκριώτης ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐφη-
μερίδος «**Ἐθνικὸς Κήρυξ**» τῆς Νέας Ὑόρκης (03-09-02) τί συζητήθηκε στοῦ κλη-
ρικολαϊκῶ συνέδριου (Ἰούλιος 2002) σχετικά μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, ἀπάντησε:
«**Συμφωνήθηκε νὰ σχηματισθῇ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔτους μία διμερὲς ἐπιτροπὴ (Ἀρχιε-
πισκοπὴ - Ἑλλάς) πρὸς μελέτην καὶ ἐξέτασιν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας ἐν Ἀμερικῇ
καὶ νὰ προτείνῃ λύσεις. Γιὰ κάποιους ἐσωτερικοὺς καὶ λειτουργικοὺς λόγους δὲν
προχωρήσαμε ἄλλο. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδήλωσε ὅτι δὲν εἶναι προετοιμασμένος γιὰ**

λινες. Ὁ μόνος δὲ λόγος πού «ἀγιοποιήθηκαν» ἦταν, ἐπειδὴ σκότωσαν ἢ ἐβάλαν ἄλλους νὰ σκοτώσουν τοὺς ἀδελφούς τους καὶ τὰ παιδιά τους (ἅγιος Κωνσταντῖνος, Ἑλένη): διέταξαν τὴν σφαγὴ ἑκατομμυρίων ἀθῶων Ἑλλήνων, «ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ» (Μέγας Θεοδόσιος, Ἰουστινιανός): σκότωσαν πσιώπλατα τὸν αὐτοκράτορά τους (ἅγιος Μερκούριος): κατέσφαξαν ἢ ἐδῶσαν διαταγὴ γιὰ τὴν σφαγὴ χιλιάδων συνανθρώπων τους (ἅγιοι Ἡλίας, Κύριλλος) ἢ ἀπλῶς ἦσαν φανατικοὶ μισέλληνες καὶ ἀνθέλληνες, πού κατέστρεψαν ὅ,τι θύμιζε τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς καὶ κυνήγησαν αὐτοὺς πού τοὺς

τὸν δίδαξαν. Τόσο φανατικοὶ μισέλληνες ἦσαν, ὥστε δὲν ἐπέτρεπαν στὰ παιδιά νὰ βαπτίζονται μὲ ἑλληνικά ὀνόματα, οὕτως ὥστε νὰ χαθῇ αὐτὴ ἡ ὑπερήφανη φυλὴ τῶν Ἑλλήνων (ἅγιοι Γρηγόριος, Ἀθανάσιος, Βασίλειος). Κατάφεραν οἱ «πατέρες» τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀποκρύψουν τίς πραγματικὲς ἀπόψεις τῶν Ἑλλήνων γύρω ἀπὸ τὸ θεῖο καὶ «στιγμάτισαν» τοὺς προγόνους μας ὡς «εἰδωλόλατρες» καὶ «παγανιστές».

Με ἐκτίμησι
Γεώργιος Χατζησταυρίδης
Ὁρλάνδο, Φλώριδα, Η.Π.Α.

Τὰ πρόδατα τί προτιμᾶνε – τὸ μαντρί ἢ τὸ ποίμνιο;

Κύριε διευθυντά,
Γιὰ τὴ δήλωση τοῦ συμπαθεστάτου κατὰ ἄλλα Γιώργου Καρατσαφέρη στὰ Μ.Μ.Ε.: «*Ἀπὸ τὸ νὰ ἀνήκω στὸ μαντρί τῶν κομμάτων, προτιμῶ νὰ ἀνήκω στὸ ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας*», θὰ εἶχα νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς: Φίλτατε Γιώργο, εἴτε πρόδατο σὲ ἀποκαλοῦν εἴτε ἀμνὸν, ἡ οὐσία εἶναι ὅτι οἱ ὅποιοι ποιμένες - τοσπάνηδες σάν μόνον σκοπὸ ἔχουν τὴν ὠμὴ ἐκμετάλλευσή σου. Στὴν περίπτωση μάλιστα, πού ἡ ἐπιλογὴ εἶναι

«ἀμνός», ἡ ἐκμετάλλευση συνεχίζεται καὶ μετὰ θάνατον.

... Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ ἐπιλογὴ ἢ δική μου εἶναι, μέχρις ὅτου ἡ ἔννοια «πολίτης» ξανααποκτήσῃ τὴν ἀρχικὴ τῆς σημασία, νὰ αὐτοαποκαλοῦμαι Ἀχέλας.

Φιλικά

Ἀντώνης Πετρουτζάκος
Μέρημγκα 2-4, Ἀθήνα

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος στὸ στόχαστρο τῶν σκηνοθετῶν τοῦ Ἑξουσιασμοῦ

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Χολλυουντιανὴ ταινία ἐτοιμάζεται γιὰ τὴ ζωὴ καὶ

τὸ θέμα αὐτό. Ἴσως τὸ θέμα νὰ θεωρήθηκε ἡσσονος σημασίας, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀπασχόλησε τὸ ἐν λόγῳ κληρικολαϊκὸ Συνέδριο.

Γιὰ τὴν μεγάλη κατολίσθηση καὶ κατάντια τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας στὴν ὁμογένεια κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ ὁ ἄρτι συνταξιοδοτηθεὶς διαπρεπὴς θεολόγος καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βοστώνης κ. Γ. Μπεμπῆς («Ε.Κ.» 21-03-02). Εἰς τὸ τιμητικὸ δεῖπνο πού παρέθεσε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Καθηγητῆς μίλησε «ἔξω ἀπ' τὰ δόντια», κατακρίνοντας δριμύτατα τὴν ἐγκατάλειψη τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, καθὼς καὶ τὸν πλήρη ἀφελληνισμὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βοστώνης, πού, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ φυτώριο παραγωγῆς Ἑλληνορθόδοξων ἱερέων γιὰ τὴν ὁμογένεια. Δὲν δίστασε μάλιστα νὰ προτείνῃ λύσεις καὶ μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς σοβαρῆς αὐτῆς καὶ ἀπαράδεκτης καταστάσεως. Κι ὅλα αὐτὰ ἐκ χειλέων προσώπου πού ἐδίδασκεν ἐπὶ πενηκονταετίαν στὴν ἐν λόγῳ σχολή.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ ΣΑΕ κ. Τομαράς εἰς δηλώσεις του στὸν «Ε.Κ.» (05-09-02) ἐξέφρασε τοὺς φόβους του γιὰ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Παιδείαν, ἔστω καὶ πολὺ συγκεκριμένα. Συγκεκριμένα ἀνέφερε,

τῇ δράσει τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀπὸ παλαιότερα γνωρίζα τὰ σχέδια τοῦ σκηνοθέτη Oliver Stone, ὅπως καὶ ὅτι σκόπευε νὰ παρουσιάσῃ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο ὡς ὁμοφυλόφιλο. Γιὰ αὐτὴν τὴν ἀπαράδεκτη σκέψη εἶχα ἐτοιμάσει ἐπιστολὴ καὶ προσπάθησα μάλιστα μέσῳ τοῦ Διαδικτύου νὰ τοῦ τὴν στείλω.

Τώρα τὸ θέμα ξαναῆρθε στὸ προσκήνιο καὶ οἱ φόβοι μου ἐπιβεβαιώθηκαν ἀπὸ τὶς εἰδήσεις. Ἀκουσα ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος σκηνοθέτης, ποὺ θέλει νὰ κἀνὲν ταυτόχρονα ταινία μὲ τὸ ἴδιο θέμα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω τὸ ὄνομά του οὔτε τὶς προθέσεις του.

Στὸ περιοδικό σας γράφω, πιστεύοντας ὅτι ἔχετε τὰ μέσα νὰ κινηθῇτε γιὰ τὴν προστασία τῆς ἱστορίας μας. Ἐλπίζω μὲ τὴ δική σας προσπάθεια νὰ εὐαισθητοποιηθοῦν οἱ λεγόμενοι ὑπεύθυνοι καὶ νὰ κάνουν τὴ δουλειά, τῆς ὁποίας τὸν τίτλο φέρουν, σωστά καὶ μὲ τὸν ἀπαιτούμενο ζήλο.

Εἶμαι πάντοτε στὴ διάθεσή σας.

Σὰς εὐχαριστῶ

Δήμητρα Κόκαλη

Ἀθήνα

Ἡ νοηματικὴ σαφήνεια τοῦ «Ἡξεῖς ἀφήξεις...»

Φίλε ἐκδότα,

Ἡ πρότασις «Ἡξεῖς ἀφήξεις οὐ, ἐν πολέμῳ θνήξῃς» θεωρεῖται γενικῶς ὡς κλασικὸ παράδειγμα ἀσαφείας. Ὅμως ἐπίτρεψέ μου νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ εἶναι οὐ καὶ ὄχι οὐκ, εἶναι σαφές, ὅτι τὸ κόμμα ἔπεται! Ἐάν προηγεῖτο, τότε τὸ οὐ πρό

τοῦ ἀκολουθοῦντος φωνήεντος θὰ μετετρέπετο σὲ οὐκ. Προϋπόθεσις ὁμῶς γιὰ τὴν σωστὴ κατανόησι τοῦ χρησιμοῦ εἶναι ἡ γνώσις τῆς Ἑλληνικῆς!

Ἐρρωσο

Λεωνίδας Γρ. Μάνδρας

Ὁφθαλμίατρος, Χαλκίδα

Ἑλληνικῆς ρίζας ἢ ὀνομασία «Μαδαγασκάρη»;

Ἀγαπητέ κ. Λάμπρου,

Κατὰ ἐγγύριον ἀπὸ τοῦτῃ τῇ χώρα ποὺ μὲ φιλοξενεῖ ὅτι ἀπίθανη ἐτυμολογικὴ φαντασία...

Στὰ Γαλλικὰ γράφεται *Madagascar*, ὁ δὲ Μαδαγασκαρινὸς γράφεται *Malgache*. Προσέξτε ὁμῶς: Στὴ δική τους γραφὴ τὸ *Madagascar* γράφεται

ὅτι ἓνα ἡμερήσιο σχολεῖο στὸ Σικᾶγο, ποὺ ἀναγκαστικὰ ἀνεξαρτητοποιήθηκε ἐπειδὴ δὲν τὸ ἤθελε ἡ ἐνορία τῆς Παναγίας, αὗξησε τὸν ἀριθμὸ τῶν μαθητῶν του ἀπὸ 20 σὲ 100. Πολλάκις ἔθιξεν τὸ θέμα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας στὴν Ἀρχιεπισκοπή, ἀλλ' οὐδεμιᾶς ἀπαντήσεως ἠξιώθη...

Σιωπηρά, ἀθόρυβα καὶ χωρὶς καμμιὰ ἀντίσταση καθιερώθηκε ἐπισήμως πλέον ἡ Ἀγγλικὴ στὴν «ἑλληνικήν» Ἀρχιεπισκοπή. Οἱ Ὁμογενεῖς ὥστόσο εἶναι δίγλωσσοι εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι, πρᾶγμα ποὺ ἐπιβάλλει νὰ εἶναι δίγλωσση καὶ ἡ ἐπικοινωνία, ὅπως γίνεται καὶ μὲ τὴ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τὸ ἄλλοτε δραστήριον καὶ ἀκμάζον γραφεῖο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μας ἐν Ν.Υ. ἔχει περιπέσει πλέον εἰς πλήρη ἀφάνεια καὶ ἀνυποληψία. Ἀγνοοῦν ἢ θέλουν νὰ ἀγνοοῦν οἱ «ἄγριοι πατέρες», ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς διανοήσεως, ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες γλῶσσες εἶναι γλῶσσες τῆς συνεννοήσεως; Μήπως θὰ πρέπει νὰ τοὺς ὑπενθυμίσουμε τὸ ὑπὸ τῶν ξένων λεχθέν: «Πίσω ὁλοταχῶς στὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἐὰν θέλουμε νὰ ἐπιβιώσουμε ὡς ἄνθρωποι»!

Μετὰ τιμῆς

Θεόδωρος Α. Λύρας

Ἰατρός, Νέα Ἱερσέη, Η.Π.Α.

Madagasikara, τὸ δὲ Malgache γράφεται *Malagasy*.

Δοθέντος ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ νηιοῦ ἦταν ἀποικοὶ ἐκ Μαλαισίας - Ἰνδονησίας πρὶν χίλια περίπου χρόνια, δηλαδή 13 αἰῶνες μετὰ τὸ Μεγαλέξανδρο, ἐπιτρέψτε μου νὰ τολμήσω: *Malaisia* = *Māla* - Ἀσία. Θυμᾶμαι καλὰ: μάλα = δεινὰ/κακά, στὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά. Τὸ δὲ *Gasy* καὶ μάλιστα μὲ ὑψιλον ἢ ἀκόμη καὶ μὲ ἰῶτα τί ἄλλο θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ δωρικό *γᾶ* = γῆ; ὁπότε γίεται: *Mala - gasy* = ἡ γῆ τῶν δεινῶν, ἡ κακότητι γῆ;

Ἄφου δὲ τὸ μάλα πέρασε (προφανῶς μὲ τὸ Μεγαλέξανδρο) τίς ἑλληνικὲς ρίζες μέχει τὸ «κακὸ» ἄκρο

τῆς Ἀσίας, ποῦ ἐγίνε *Μαλαισία*, γιατί νὰ μὴν περᾶσουν κι ἄλλα ἑλληνικά ὀνόματα καὶ νὰ δώσουν τὸ ὄνομα σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο; Προσέξτε: *Mada - gas - ikara*. Δὲν εἶναι προφανές ὅτι *Gas - Ikara* εἶναι ἡ Γῆ τοῦ Ἰκάρου; Τὸ δὲ *Mada* δὲν σᾶς θυμίζει τὸ ἀρχαιοελληνικὸ Μά - δή; Ἡ ἀκόμα τοὺς Μήδους, ποῦ, ὅπου φύγη - φύγη ἀπ' τὸ γιὸ τῆς Ὀλυμπιάδας, κατέφυγαν στὸ ἐσχατο τοῦτο νησί τοῦ Ἰκάρου;

Πάντα ἀνοιχτόκαρδα
Βασίλης Κουδάρος
Μαδαγασκάρη

Γύρω ἀπὸ τὴ συνέντευξη τοῦ κ. Μ. Σταθόπουλου

Ἀγαπητέ κ. Λάμπρου,

Ἐπιτρέψτε μου ν' ἀναφερθῶ στὴ συνέντευξη ποὺ πῆρε ἡ συνεργάτις τοῦ «Δ» κ. Ν. Μπίσκα ἀπὸ τὸν πρῶην ὑπουργὸ Δικαιοσύνης κ. Μ. Σταθόπουλο, ἡ ὁποία δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 243 (Μάρτιος 2002). Συγκεκριμένα στὴ σελίδα 15676 ἢ κ. Μπίσκα τελειώνει τὴν ἔκτη ἐρώτησή της ὡς ἑξῆς: «*Διότι οἱ Ἀμερικανοεβραῖοι - καὶ σωστὰ πράττουν - προσπαθοῦν κατὰ κάποιον τρόπο νὰ καταπολεμήσουν τὸν θρησκευτικὸ φανατισμὸ καὶ ζητοῦν π.χ. νὰ θγαίνουν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὰ θέματα αὐτά*» (οἱ ὑπογραμμίσεις ὅλες τοῦ γράφοντος).

Ἡ «προσπάθεια» αὐτὴ τῶν Ἑβραίων μᾶς πείθει τόσο, ὅσο καὶ ἡ ἐγγύηση ποὺ θὰ μᾶς ἔδινε ὁ καλοπροαίρετος λύκος γιὰ τὴν προστατευτικὴ φύλαξη τῶν προβάτων. Κι αὐτὸ διότι λαὸς περισσότερο θρησκευτικὰ φανατισμένος ἀπὸ τὸν περιούσιο - ὅπως ἀντικειμενικὰ κώστα καὶ μὲ σαφήνεια ἔχει ἀποδείξει ὁ «Δ» στὸν εἰκοσαετὴ τοῦ ἀγῶνα - δὲν ὑπάρχει ἄλλος πρὸς σύγκριση. Ὁ φανατισμὸς αὐτὸς ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν παιδεία τους, δολοκληρώνεται στὸν πνευματικὸ τους τομέα μὲ τὴν συμβολὴ τῶν «ἀγίων» διδλίων τους (Ταλμούδ, Π. Διαθήκη κ.ἄ.) καὶ γίνεται ἀντιληπτός στὴν καθημερινὴ ζωὴ μὲ τὴν ἐγκόσμια ἐμφάνισή τους (κοιτοδόκια, ὑψηλό-κάπελο*, καπελάκι*, χορακίστικη ἐνδυμασία).

Στὶς ἀπαντήσεις ποὺ δίνει ὁ καθηγητὴς κ. Μ. Σταθόπουλος στὴν ἔκτη καὶ ἑβδομὴ ἐρώτησι φάσκει καὶ ἀντιφάσκει. Ἐνῶ στὴν προαναφερόμενη «*διότι οἱ Ἑβραῖοι...*» κ.τ.λ. εἶναι κατηγορηματικός: «*Θὰ σᾶς δώσω μίαν τελείως ξεκάθαρη ἀπάντηση: Δὲν γνωρίζω, ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀμερικῆς ἢ ἄλλοι παρενέθσαν*» (προκειμένου νὰ ἐπηρεάσουν ἢ νὰ ἐκδιᾶσουν τὸν πρωθυπουργὸ σὲ κάποια ἀπόφασί του), στὴν ἐπόμενη ἐρώτησι δίνει ἀντιφατικὴ ἀπάντηση. Ἐρώτησι: «*Ἄρα τὴν ἀπόφασή σας δὲν τὴν ἐπέβαλαν οἱ Ἀμερικανοεβραῖοι*». Ἡ κατηγορηματικὴ θέση τῆς προηγούμενης

ἀπάντησις μετατρέπεται σέ: «*Εἶναι ἀστείότητα νὰ υποστηρίζονται τέτοια πράγματα*»! Καὶ ἀναρωτιέται κανεὶς: Γνώριζε ἢ ὄχι ὁ κ. Μ. Σταθόπουλος, ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀμερικῆς ἢ ἄλλοι παρενέθσαν; Ἄν ὄχι, ὅπως διευκρίνησε στὴν προηγούμενη ἀπάντησή του, τότε πῶς χαρακτηρίζει σὰν «ἀστείότητα» τὴν ἐρώτησι τῆς δημοσιογράφου; Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ πιστέψῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἓνας ὑπουργὸς Δικαιοσύνης δὲν γνωρίζε τὸ ἄκρως ἀπόρητο ἐγγραφο τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πρὸς τὸ ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν μὲ θέμα: «*Ἀναγραφή θρησκευμάτων στὰ νέα δελτία ἀστυνομικῶν ταυτοτήτων*». Ἀντιδράσεις ἐβραϊκῶν ὁργανώσεων ἑξωτερικῶν». Τὸ ἐγγραφο φέρει τὸν Α.Φ. 3121/143/ΑΣ2127 καὶ ἡμερομηνία 11.10.92 καθὼς καὶ τὴν ὑπογραφὴ τῆς τότε ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Β. Τσουδεροῦ. Ἄν δὲν τὸ ἤξερε ὁ κ. Μ. Σταθόπουλος σὰν καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὡφελε νὰ τὸ μάθῃ σὰν ὑπουργός - διαπραγματευτὴς σ' ἓνα θέμα, ποῦ, ὅπως σωστὰ γράφτηκε στὸ «Δ», ἐπὶ δύομιση χρόνια ἀναστάτωσε τὴν ἡρεμία τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Τὴν ἀποψὲ μου στὴν ἀντιπαράθεσι Ἐκκλησίας - Πολιτείας ἔχω ἐκφράσει συνοπτικὰ μὲ ἐπιστολή μου στὸν «Δ» (τ. 226). Ἐδῶ θέλω νὰ τονίσω ἀκόμη μίαν φορὰ τὸ οὐσιαστικώτερο σημεῖο τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης. Ἄν ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας ἐπαιρνε θέση τόσο κατὰ τῆς ἀπόφασίς τοῦ κ. Γ. Ράλλη ὅσο καὶ τοῦ μεταμεσονύκτικου κοινοβουλευτικοῦ (διάβαζε γλωσσικοῦ) πραξικοπήματος τοῦ 1981, θὰ εἶχε ἀποφευχθῇ ὁ σημερινὸς ἐκφυλισμὸς τῆς γλώσσας μας. Αὐτὸ ἦταν καὶ παραμένει τὸ μέγιστο πρόβλημα γιὰ τὴν μελλοντικὴ ὑπαρξὴ τῆς ἐθνικῆς ὑπόστασις καὶ ταυτότητάς μας.

Μ' ἐκτίμησι
Γ. Βουγνέλης
Ζυρίχη, Ἑλβετία

Καὶ στὸ τεύχος Αὐγούστου - Σεπτεμβρίου τῆς «Ἐκκλησίας» ὁ διευθυντὴς συντάξεώς της καθηγητὴς Ε. Θεοδώρου συνεχίζει τοὺς μακροσκελεῖς τοῦ σχολιασμοὺς ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ κ. Μίκη Θεοδωράκη, ὅπως αὐτὲς εἶχαν ἐκφρασθῇ στὴ γνωστὴ συνέντευξή του στὸ «Δαυλὸ» (τεύχος Ἰουνίου 2002). Ὑπενθυμίζουμε, πὼς τὸ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» εἶναι τὸ ἐπισημότερο ἐντυπο - ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπομένως οἱ θέσεις τοῦ διευθυντῆ του κ. Θεοδώρου, ὁμοτίμου καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ κορυφαίου ἐκ τῶν ζώντων Ἑλλήνων θεολόγων, ἐκφράζουν τὴ βούληση τοῦ ἀνωτάτου Κλήρου καὶ βεβαίως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Ὁ κ. Θεοδώρου στὴ 2ῃ συνέχεια τῆς ἀπαντήσεώς του στὸ «Δ»⁽¹⁾ (προαναγγέλλει καὶ 3ῃ) ἀνατρέχει στὸν στοχασμὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, εὐρίσκοντας σ' αὐτὸν μονοθεϊστικὲς ἀπόψεις (τὶ πρωτοτυπία!) καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐμπεδώνει τὸ κῦρος καὶ τὴν ὀρθότητα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ μονοθεϊσμοῦ. Ἔτσι ὁ ἐν λόγῳ καθηγητὴς, πού μὲ τόση εὐκολία διαπιστώνει «λογικὰ σφάλματα» στὶς ἀπόψεις τοῦ κ. Θεοδωράκη, διαπράττει τοῦτο τὸ μέγα σφάλμα λογικῆς: Τὴν ἐλληνικὴ ἀντίληψη τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, αὐτὴ τὴν ἀδογματιστὴ, ἐλεύθερη καὶ συνάμα ἐπικὴ θέαση, πού συλλαμβάνει τὴν ἔννοια τοῦ θεοῦ ὡς μὴ καθολικὴ καὶ ἐνιαία δύναμη, διάχυτη στὸ Σύμπαν, πού διαπνέει τὸν κόσμον, δημιουργεῖ τοὺς νόμους τῆς Ὑπαρξεως καὶ αὐτὴ τὴ Ζωὴ (ὁ ξυνὸς ὁ Λόγος τοῦ Ἡρακλείτου ἢ ὁ Παγκόσμιος Νοῦς τοῦ Ἀναξαγόρα ἢ τὸ «Πρῶτον Κινοῦν» τοῦ Ἀριστοτέλους κ.λπ., γι' αὐτὸ καὶ τὸ θεῖο ἐνυπάρχει μέσα τους), τὴν ταυτίζει μὲ τὸν Ἰεχωῦᾶ (ἓνα προσυμπαντικὸ καὶ ἐξωσυμπαντικὸ «φετίχ») μὲ στόχο τὸν προσεταιρισμὸ τῆς αἵγλης τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Ἡ ταύτιση αὕτη ὑπῆρξε ἔργο δόλιο καὶ πανοῦργο τῶν πρώτων χριστιανῶν Πατέρων. Εἶναι γνωστὰ ὅλα αὐτά.

Ἀλλὰ, ἀλήθεια, μὲ ποιοῦ ἀνάστημα αὐτοσυνειδησίας καὶ ἠθικῆς σήμερα ἐπαγγελματίες κεχρισμένοι ὑπερασπιστὲς ἁκαμπτων δογμάτων ἀσχολοῦνται καὶ ἐνδιαφέρονται μὲ τὰ πνευματικὰ γεννήματα τοῦ στοχασμοῦ ἐλευθέρων ἀνθρώπων; Τὸ ἔργο τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων ἀποτελεῖ μὲν μία ἀστείρευτὴ παρακαταθήκη, προωρισμένη ὅμως γιὰ ἐλεύθερα, δηλ. μὴ δογματικὰ πνεύματα. Σὲ τί θὰ ὠφελήσῃ αὐτὸ ἓναν ἐφ' ὅρου ζωῆς βιοποριζόμενο κήρυκα τοῦ Ἰεχωῦᾶ, πού «ἐξ ἀποκαλύψεως» δέχθηκε τὰ ὅσα πρεσβεύει; Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶναι πλέον Μεσαίων - αὐτὸ πολλοί, ἀκόμη καὶ ὁμοτέχνοι τοῦ κ. Θεοδώρου, τὸ καταλαβαίνουν -, ἅς ἀφήσουν στοὺς Ἑλληνες τὴν ἔρευνα τῶν ἔργων τῶν

1. Τὸ πλήρες κείμενο τῆς 1ης συνέχειας καθὼς καὶ τὸν ἀντίλογο τοῦ «Δ» δέλεε εἰς «Δαυλόν», τ. 250, Ὀκτώβριος 2002, σ.σ. 16173-16183.

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ!

ἐλευθέρων ἀνθρώπων, τὸ «λογισμὸ τῶν διαλεχτῶν», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ ποιητής. «Εὖγε, ὦ Πλάτων, ἀνακράζει ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρείας», γράφει ὁ κ. Θεοδώρου. Παραλείπει ὅμως νὰ σημειώσῃ ἐκεῖνο ποῦ ὁ Κλήμης διακηρύττει στοὺς «Στρωματεῖς»: «Ἕλληνες κλέπται πάσης γραφῆς»... Ὁ δόλος καὶ τὸ «πλιατσικολόγημα» ἐκ μέρους τῶν ἀποστόλων – παλαιῶν καὶ νέων – τοῦ Ἰεχωῦδᾶ εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδας εἶναι κατάδηλα. Ὅμως, ὅσο καὶ ἂν κοπίασαν, ὅσο καὶ ἂν κοπιᾶζουν, ποτὲ ἢ Ἑλλάδα δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ «δεκανίκι» τῶν ἐξουσιαστικῶν τους βουλήσεων. Τὸ μόνο ποῦ κάνουν εἶναι νὰ παίζουν μὲ τὴ φωτιά...

Ἔρχεται ἐπίσης ὁ κ. Θεοδώρου νὰ ἐντοπίσῃ «λογικὰ σφάλματα», στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ κ. Θεοδωράκης δείχνει πῶς ὁ ἰουδαϊκὸς μονοθεϊσμὸς γέννησε τυραννίες, ἀνθρωποσφαγές καὶ ἱμπεριαλιστικὰ καθεστῶτα. Παρότι ἡ ἀνθρώπινη πράξη καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἡ ἱστορία δὲν καθορίζεται μὲ τὴ λογικὴ, ἐν τούτοις ὁ κ. Θεοδωράκης ἐπαληθεύεται θεωρητικὰ καὶ ἱστορικὰ. Θεωρητικὰ: ὑπάρχει ἡ γιαχβικὴ ἐντολὴ «κατακυριεύσατε τὴν γῆν» καὶ ἱστορικὰ: ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐγένετο ὀλέθρια πραγματικότητα. Πρῶτο θῦμα ὁ Ἕλληνικὸς Πολιτισμὸς, ὕλικὸς καὶ πνευματικὸς. Ἔπεται ἡ μεγάλη συνέχεια: Ὁ ἐξανδραποδισμὸς καὶ ἡ γενοκτονία στὴν ἀμερικανικὴ ἡπειρο, ἡ ἐξαφάνισιν τοῦ προῖσλαμικοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, ἡ Ἀφρικὴ, οἱ «ἐλέφ Θεοῦ» (Ἰεχωῦδᾶ) τύραννοι ὅπου γῆς...

Ὅμως ὁ κ. Θεοδώρου δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποπέσῃ σὲ ἓνα βαρύτατο σφάλμα ὅχι λογικῆς πιά ἀλλὰ ἥθους, ἀφοῦ χαρακτηρίσῃ ἐμμέσως πλὴν σαφέστατα τὸν μεγάλο μουσικοσυνθέτη ὡς... σχιζοφρενῆ: «ἀποκαλύπτουν (οἱ λόγοι τοῦ κ. Θεοδωράκη) ἐσωτερικὴ διάσπαση μιᾶς προσωπικότητος, ἡ ὁποία διαμορφώθηκε ἀκολουθώντας ὄχι μόνον τοὺς λόγους τῆς “Τρίτης Διεθνούς” ἀλλὰ καὶ τοὺς ἥχους τῆς καμπάνας καὶ τοὺς ὀρθόδοξους ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους»! Σ' αὐτὴν τὴν ὕδριν ἡ πορεία τῆς ζωῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη ἀπαντᾷ ἀπὸ μόνῃ της: Ἦταν μιὰ ὁδύσσεια, ποῦ δὲν στερήθηκε τοὺς «Λαιστρυγόνες καὶ τοὺς Κύκλωπες» ἔφτασε ὅμως σὲ μιὰ λαμπρὴ Ἰθάκη.

Ὅμως τί θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὴν ψυχικὴ κατάστασιν τοῦ καθηγητῆ κ. Θεοδώρου, ὅπως καὶ τῶν ὑπολοίπων σύγχρονων ἀποστόλων τοῦ Ἰεχωῦδᾶ; ποῦ ἀπ' τὴν παιδικὴν τους ἡλικία ἢ τὸ ἀργότερο κατὰ τὴν ἐφηβείαν τους φυλακίζουν στὴν συνείδησίν τους ἓναν ἄκαρδο θεό, ποῦ ποτὲ δὲν γνώρισαν, συγκρουόμενοι μὲ τὴν ἴδια τὴν ἐσωτερικὴ τους φύσιν, ἓναν θεὸ ποῦ ξέρεῖ νὰ καταριέται, νὰ καταδιώκῃ καὶ νὰ τιμωρῇ ἀμείλικτα; Αὐτὸν τὸν θεὸ τάσσουν νὰ ὑπηρετοῦν, ἐγκαταλείποντας γιὰ πάντα τὴν πίστη τους στὸν

ἄνθρωπο. Ἔτσι παραμένουν προσηλωμένοι τυφλὰ στὶς δοξασίες ἑνὸς λαοῦ, τῶν Ἑβραίων, ποὺ ἔπλασε μέσα στὴν βαρβαρότητα τῆς ἐξορίας καὶ τὴν ἀπελπισία τῆς ἐρήμου τὸν δικό του λυτρωτή, αὐτὸν ποὺ θὰ ταπείνωνε τὸν ἐκτὸς ἐρήμου καὶ ἐξορίας κόσμο.

Πῶς νὰ κρίνουν τὸν κ. Μίκη Θεοδωράκη ὅλοι ἐτοῦτοι, ποὺ ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια δὲν ἔκαμαν οὔτε ἓνα δῆμα πνευματικῆς προόδου, ποὺ ἐξώ-ντωναν ἀνελέητα κάθε ἐλεύθερη φωνή καὶ ἀτίμαζαν ἔτσι τὴν τραγικὴ μὲν ἀλλὰ τόσο γοητευτικὴ πορεία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πρὸς τὴ γνώση, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀλήθεια;

Παν. Α. Κουβαλάκης

Ο Μωσαϊκὸς μονοθεϊσμός δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὸν μονοθεϊσμό τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων: Ἐπεβλήθη στοὺς Ἑβραίους μὲ βία καὶ μὲ θανατώσεις κι ἀφοῦ ἐμπεδώθηκε στὶς κατοπινὲς γενιές, ἐμφανίσθηκε ὡς Χριστιανικὸς μονοθεϊσμός. Καὶ αὐτὸς στὴν οὐσία πάλι εἶναι Ἰουδαϊσμός: Μετερχόμενος ὁμοίως κάθε μέσο θεμιτὸ καὶ ἀθέμιτο, μὲ τὸ ξίφος τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ μὲ τὸν ὑποχρεωτικὸ νηπιοδαπτισμὸ ἐπέφερε καίριο κτύπημα στὸν Ἑλληνισμό. Ἔτσι διὰ τῆς βίας ἐπεκράτησε παγκοσμίως ὁ Ἰουδαϊσμός ὡς δῆθεν ἡ μόνη ἀληθὴς μονοθεϊστικὴ θρησκεία καὶ οἱ γενάρχες τῆς ἐβραϊκῆς φυλῆς ἔγιναν τῶν Ἑλλήνων ἅγιοι καὶ προπάτορές των.

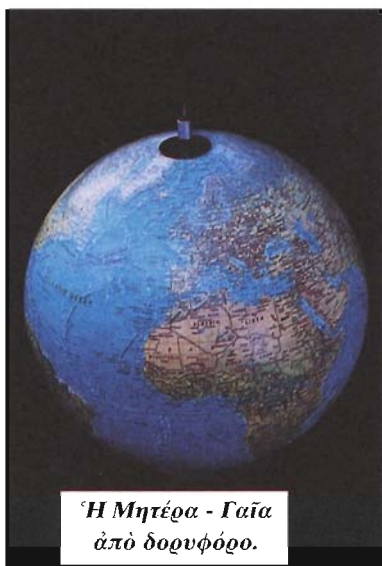
Πῶς αὐτὰ γιὰ τὸν κ. Θεοδώρου γέννησαν τὸ «Ἑλληνοχριστιανικὸ ἰδεῶδες», ἀδυνατῶ νὰ τὸ κατανοήσω. Οἱ φορεῖς τοῦ «ἰδεῶδους» αὐτοῦ τοὺς ναοὺς μας τοὺς γκρέμισαν, τοὺς βωμοὺς μας τοὺς ἐκθεμελίωσαν, τοὺς δασκάλους μας καὶ τοὺς φιλοσόφους μας τοὺς λειδῶρησαν καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν ἢ ἐξώρισαν, τὰ συγγράμματά μας καὶ τὶς βιβλιοθήκες μας ἔκαψαν, τὸ ὄνομα Ἑλλήνων τὸ ἀπαγόρευαν μὲ ποινὴ θανάτου, τὶς σχολὲς καὶ τὰ πανεπιστήμιά μας τὰ ἔκλεισαν, τὰ μαντεῖα μας ὡς ταμεῖα γνώσης τὰ ἐξαφάνισαν, τὰ Ἀσκληπιεῖα μας ὡς παγκόσμια νοσοκομεῖα τὰ κατάργησαν, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες μας τοὺς σταμάτησαν, τὰ Ὀμηρικὰ καὶ τὰ Ἡσιόδεια ἔπη μας τὰ κατασυκοφάντησαν καὶ ἐπὶ ὀλόκληρου τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος ἀσέβησαν.

Θαρρῶ πῶς ὅλα τοῦτα εἶναι παρόμοια μὲ τὶς «εὐεργετικὲς» δόμβες, ποὺ οἱ σύμμαχοι ρίχνανε κατὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, τοῦ Ἀφγανιστάν, τοῦ... γιὰ τὸ ἰδεῶδες τῆς «εἰρήνης». Ὁ διαπρεπὴς λοιπὸν μουσικοσυνθέτης αὐτὸν τὸν μονοθεϊσμό καὶ αὐτὸ τὸ «ἰδεῶδες» κατέκρινε, ποὺ δολοφόνησαν τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ πάτησαν πάνω στὸ πνεῦμα του γιὰ νὰ ἐπικρατήσουν.

Ἄτταδύριος

ΟΙ ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΟΙ ΧΑΡΤΕΣ - ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

“Ένα στοίχημα και τὸ λάθος τοῦ Κολόμβου

Ἡ Μητέρα - Γαῖα
ἀπὸ δορυφόρο.

Τί σχέση μπορεί νὰ ἔχη ἓνα στοίχημα δύο ἀδελφῶν μὲ ἓνα ξεχασμένο χάρτη τοῦ Κολόμβου; Πῶς μποροῦν νὰ συνδυασθοῦν καὶ τί συμπέρασμα μπορεῖ νὰ δοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάλυση αὐτῶν τῶν δύο «ἀσχετων» δεδομένων; Ἀς ξεκινήσουμε ἀπὸ τὸ πρῶτο: μίᾳ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ, ἓνα «μῦθο».

ΤΟ ΣΧΟΙΧΗΜΑ. Ὁ Εὐριπίδης στὴν «Ἡλέκτρα» του (700), γιὰ νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν κατάρα τῶν Ἀτρεϊδῶν, ἀναφέρει τὴν διαμάχη τῶν γιῶν τοῦ Πέλοπα Ἀτρεά καὶ Θυέστη, γιὰ τὴ βασιλεία (ἦσαν δίδυμοι;). Μιλᾷ ἀόριστα γιὰ μίᾳ «χρυσέαν ἄρνα» (= ἄρνι) τοῦ Ἀτρεά, ποὺ τοῦ ἔκλειψε ἡ γυναῖκα του καὶ τὴν ἔδωσε

στον ἐραστή της Θυέστη. Τελειώνει μὲ τὸ «θαῦμα» τῆς ἀλλαγῆς τροχίᾳς τοῦ ἡλίου! «λέγεται... στρέψαι θεομὴν ἀελίου χρυσοπὸν ἔδραν ἀλλάξαντα...» (στ. 737-740). Ποῖος ὁ μῦθος;¹

Ἡ Πυθία χρησμοδότησε: Σὲ ὅποιον τὸ κοπάδι γεννηθῇ χρυσόμαλλο ἄρνι, αὐτὸς θὰ βασιλεύσῃ στὶς Μυκῆνες. Γεννιέται στοῦ Ἀτρεά, ἀλλ' ἡ γυναῖκα του Ἀερόπη (= θέασις ἀπὸ ἀέρος!) τὸ παραδίδει στὸν Θυέστη, ποὺ ἀνακηρύσσεται βασιλεὺς. Ὁ Ἀτρεὺς μὲ συμβουλὴ τοῦ «ἱπτάμενου» Ἑρμῆ προτείνει στοίχημα στὸν Θυέστη μὲ τίμημα τὸ θρόνο ἢ τὴ ζωὴ του. Τὸ στοίχημα φαινομενικὰ ἀδύνατον νὰ κερδηθῇ: «ὁ ἥλιος νὰ ἀλλάξῃ φορὰ»! Κι ὅμως ὁ Ζεὺς «βοήθησε» νὰ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὴ Δύση, νὰ κινηθῇ μὲ ἀντίθετη φορὰ. Ἀποτέλεσμα ὁ Ἀτρεὺς στέφεται ἀντ' αὐτοῦ βασιλεὺς.

Κάθε μῦθος ἐμπεριέχει παλαιές γνώσεις. Καὶ ὁ μῦθος μας δὲν ὑποδηλοῖ θαῦμα, καί τι τὸ ὑπερβατικό, ὅπως ἡ κακόβουλη ἀντιγραφὴ στὴν Π. Διαθήκη: Ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (10.12) μὲ βοήθῃ τὸν Κύριον - Γιαχβὲ ἐξοντῶνει τοὺς Φιλισταίους - Πελασγούς. Ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἀρκεῖ ἡ ἡμέρα γιὰ τὴ σφαγὴ, «ἐλάλησε πρὸς Κύριον... «στήτω ὁ ἥλιος...» καὶ ἐστάθη ἕως μιᾶς ἡμέρας!

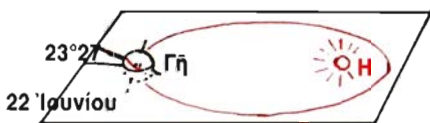
Ἐπὶ πολὺ καιρὸ δὲν μποροῦσα νὰ δώσω ἐξήγηση, ὥσπου διάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ

Β. Μακροῦ «*Ὁ χάριτης τοῦ Κολόμβου*»², ὅπου μὲ σαφήνεια θεδαιώνει τὴν ἐλληνικότητα τοῦ καὶ τὴν ἐξαιρετική του ἀκριδία. Μήπως μῦθος καὶ χάριτης εἶναι ὑπολείμματα προκατακλυσμαίου αἰγαίου πολιτισμοῦ; Τότε ποῦ ὁ «Οὐρανός» (= Διάστημα) ἦταν ἤδη «κοντά»: «τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις... ὡς ἐγγυτάτω ὄντα καὶ μὴ διεστώτα» (=δὲν ἀπέχουν πολὺ)³. Τότε ποῦ ἱπτάμενες μηχανές «θεῶν» διέτρεχαν τοὺς αἰθέρες: «*ὄχεα φλόγεα*» = ἀστράποντα ὀχήματα (Ίλιάς Ε 745) καὶ «*λύσσασα*» Ἥρη ἐξ ὀχέων, περὶ δ' ἡέρα πουλὺν ἔχευε = ἐξαπόλυε πυκνὰ ἀέρια» (Ε 776)⁴.

Η ΕΞΗΓΗΣΗ. Ὡς φαινόμενη κίνηση ὁ ἥλιος οὔτε «στέκεται» κατὰ τὰς Γραφὰς οὔτε δέβαια «γυρίζει» ἀνάποδα, γιατί τότε ἡ γῆ πρέπει νὰ φρενάρῃ ἢ χειρότερα νὰ ἀντιστρέψῃ τὴ μόνιμη κίνησή της ἀπὸ τὸ Δυτικὸ στὸ Ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο. Τότε πῶς κέρδισε τὸ στοίχημα ὁ Ἀτρέας; Καὶ ἔρχεται ἐπικουρὸς ὁ Στράδων, ποὺ λέγει ὅτι «*κἂν τοῖς κλίμασι κἂν τοῖς ἀνέμοις... τὴν ἄγνοϊαν, τελείως ἡγείται*» (Ὀμηρος) *σύνγχυσιν τῶν ἀπάντων*»⁽³⁾ (ὅσον ἀφορᾷ τὰ γεωγρ. πλάτη καὶ προσανατολισμὸ, ἢ ἄγνοια τοὺς προκαλεῖ σύγχυση στοὺς ναυτικούς). Φέρει ὡς παράδειγμα τὸν Ὀδυσσεά, ποὺ χαμένος γύριζε στὸν Ἀτλαντικὸ («ἐξωκεανισμός»: C 26, C 44⁵): «ἐξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ πλεῖστα συνέβησαν τῶν λεγομένων» (C 157). Ἐφθασε ἐπὶ τέλους στὴν νῆσον Αἰαία, ὅπου μετὰ ἀπὸ μία δύση καὶ μίαν ἀνατολὴ ἡλίου μένει κατὰπληκτος, «ἐπειδὴν ἐξήλλακται τινὰ τῶν φαινομένων ἐν τῷ οὐρανῷ...» (= ἐπειδὴ μερικὰ φαινόμενα στὸν οὐρανὸ παρουσίασαν ἀλλαγές: C 12). Συγκάλεσε συνέλευση καὶ ἀνακοίνωσε: «*ὦ φίλοι, οὐ γὰρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος οὐδ' ὅπῃ ἡώς... φραζώμεθα θᾶσσον εἴ τις ἐτι ἔσται μῆτις*» (=δυστυχῶς, σύντροφοι, δὲν ξέρουμε πλέον ποῦ εἶναι ἡ δύση καὶ ποῦ ἡ ἀνατολή. Ἄς σκεφθοῦμε γρήγορα τί συμβαίνει ὅσο ἔχουμε ἀκόμα μυαλό!). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφθασε σὲ πλήρη σύγχυση («Ὀδύσεια», K 190 κ.έ.).

Ποιός; Ἕνας Ὀδυσσεὺς < ὀδυσσέω = ὀργίζομαι, εἶμαι δυναμικός, ἕνας ἀπὸ τοὺς «πολύπλαγκτους» (= θαλασσοπόρου / ἐξερευνητές). Τὰ «ἔχασε» γιὰ ἕνα σοβαρὸ λόγο: Ὁ ἥλιος ἔδυσσε **ἀριστερόστροφα**, πρὸς τὴν ἀνατολὴ, καὶ ἀνέτειλε ἐκεῖ ποὺ περιέμενε τὴ δύση.

Πρὶν δώσουμε τὴν ἐξήγηση, ἂς θυμηθοῦμε τίς κινήσεις τῆς γῆς: Κινεῖται πέ-

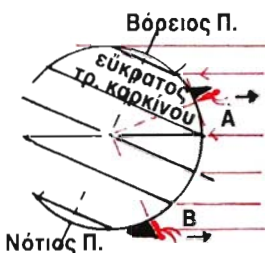

Σχ. 1. Ἐπίπεδο τροχιάς Γῆς.

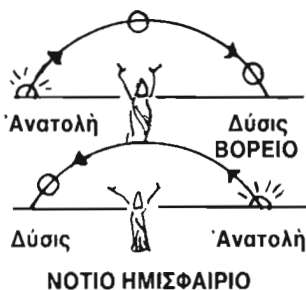
ριξ τοῦ ἡλίου μὲ κλίση ἄξονος πρὸς τὸ ἐπίπεδο περιστροφῆς $\omega = 23^\circ 27'$ (**Σχῆμα 1**). Ἔτσι π.χ. στὶς 22 Ἰουν. ὁ παρατηρητὴς Α τῆς θόρειας εὐκράτου ζώνης (**Σχ. 2**), κοιτώντας πρὸς τὸ νότιο πόλο τὴ μεσουράνηση τοῦ ἡλίου ἔχει

ἀριστερά του τὴν ἀνατολὴ καὶ δεξιὰ τὴ δύση, μὲ τὸν ἥλιο νὰ «κινῆται» **δεξιόστροφα** (δεῖκτες ὥρολογίου) καὶ φυσικὰ πίσω του ἔχει τὴ σκιά του (**Σχ. 3α**). Ἄν κινήθῃ κοιτάζοντας πρὸς τὸ νότιο πόλο, στὴ θέση Β, θὰ ἔχῃ **προσὰ του τὴ σκιά**· γιὰ νὰ ἀντικρύσῃ δὲ τὸν ἥλιο μεσουρανοῦντα, πρέπει νὰ **στραφῇ** 180°. Τότε, ὅμως, θὰ ἔχῃ **δεξιὰ τὴν ἀνατολὴ ἡλίου**, μὲ τὸν ἥλιο νὰ «κινῆται» **ἀριστερόστροφα!** (**Σχ. 3β** καὶ **Σχ. 4**).

Ἡ ἐξήγηση τοῦ μύθου, γιὰ νὰ ἐπανεέλθουμε, εἶναι πλέον ἀπλή: Οἱ δύο διεκδικητὲς τοῦ θρόνου μετεφέρθησαν (ποιά ἐποχή;) ἀπὸ τὴ θόρεια εὐκράτη ζώνη –

Σχ. 2. Γῆ τὴν 22 Ἰουνίου.

Σχ. 4. Πῶς βλέπουν τὸν ἥλιο οἱ δύο παρατηρητές.

τὸ φαινόμενο εἶναι ἔντονο στὴν θερινὴ τροπὴ (22 Ἰουνίου), ἢ ἀφίξη θὰ ἔγινε μεταξὺ 14 καὶ 30 Ἰουνίου.

Ποιές ἦσαν οἱ γεωγραφικὲς γνώσεις τῶν Ἑλλήνων; Θὰ ἀπαντήσουμε ἀφοῦ πρώτα ἀναλύσουμε τὸν «Χάρτη τοῦ Κολόμβου».

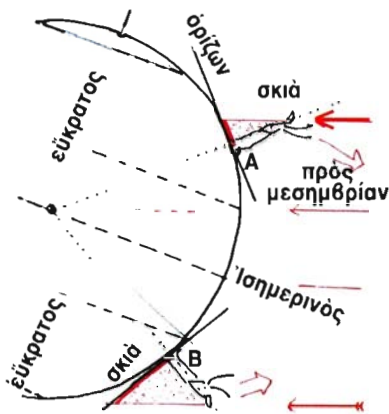
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ. Ἡ ἀνακάλυψη καὶ δημοσίευση ἑνὸς ἐκ τῶν 4 χαρτῶν τοῦ Κολόμβου εἶναι ὄντως ἐντυπωσιακὸ γεγονός (Χάρτης Α) καὶ ὁ Β. Μακρῆς, πλοίαρχος ὢν, κάνει μὲ ὀξυδέρκεια ἐντυπωσιακὲς παρατηρήσεις²: **1.** Παρὰ τὶς ἑκατοντάδες γραμμὲς διαφαίνεται ἓνας κύκλος μὲ κέντρο κάπου στὸ Μαρόκο, ἓνα ἐγγεγραμμένο τετράγωνο μὲ 4 ἀνεμολόγια καὶ ἓνα 16/γωνο. **2.** Ἡ ἀκτὶνὰ τοῦ κύκλου εἶναι περίπου ἴση μὲ τῆς Γῆς. **3.** Οἱ διαγώνιοι μὲ κλίση $\approx 23^\circ$ (Σχ. 1) δὲν ἔχουν σχέση με τὴ ναυσιπλοία, ἀφοῦ συνδέουν ἄσχετα σημεία, διασχίζοντας στεριά.

Ἄς προχωρήσουμε τὴν ἀνάλυση: **1.** Τὸ κέντρο τοῦ κύκλου ταυτίζεται μὲ μία ἀπὸ τὶς δύο ὑψηλότερες κορυφές τοῦ Ἰατλαντος (<α (ἀρνητικὸ) καὶ τλάω = ἀντέχω/ὑποδαστάζω → ἀταλὸς = κάτω ἐλαφρὺ καὶ σταθερό). Τὸ ὄρος ἐθεωρεῖτο βά-

«Μυκῆνες» – πρὸς τὸ νότιο ἡμισφαίριο (κάτω τοῦ τροπικοῦ τοῦ καρκίνου ἂν ἦταν καλοκαίρι ἢ κάτω τοῦ Αἰγίου τοῦ χειμῶνα) μὲ «ὄρεα φλόγεα» (ἀεριοθούμενα/πυρραυλοκίνητα) ἑνὸς μακρινοῦ Αἰγαίου Πολιτισμοῦ.

Ἐκεῖ εἶδαν τὸν ἥλιο νὰ κινῆται ἀντίθετα, νὰ ἀνατέλλῃ ἀπὸ τὰ δεξιὰ, δηλαδὴ νὰ ἀλλάξῃ φορὰ. Ὁ Ζεὺς - Ἐρμῆς (ὑπηρεσία ἀεροναυτική;) δοθήθηκε νὰ κερδίσει τὸ στοίχημα ὁ Ἀτρεΐας.

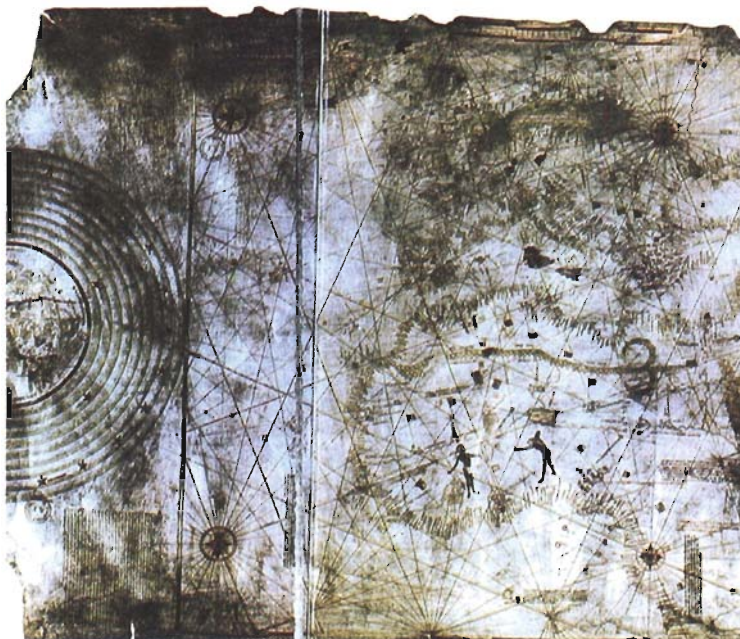
Ὅσον ἀφορᾷ στὸν ταλαίπωρο Ὀδυσσεά, περνώντας γιὰ πρώτη φορὰ κάτω ἀπὸ τὸν Τροπικὸ τοῦ Καρκίνου, $23,5^\circ$ Β. πλάτους [ὅλη ἡ «καθ' ἡμᾶς θάλαττα» – Μεσόγειος εἶναι ψηλότερα] ἔφθασε στὰ νησιά τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, τὰ μόνον ποὺ ὑπάρχουν κάτωθι καὶ ὄχι στὴ Μαδέρα. Ἐπειδὴ

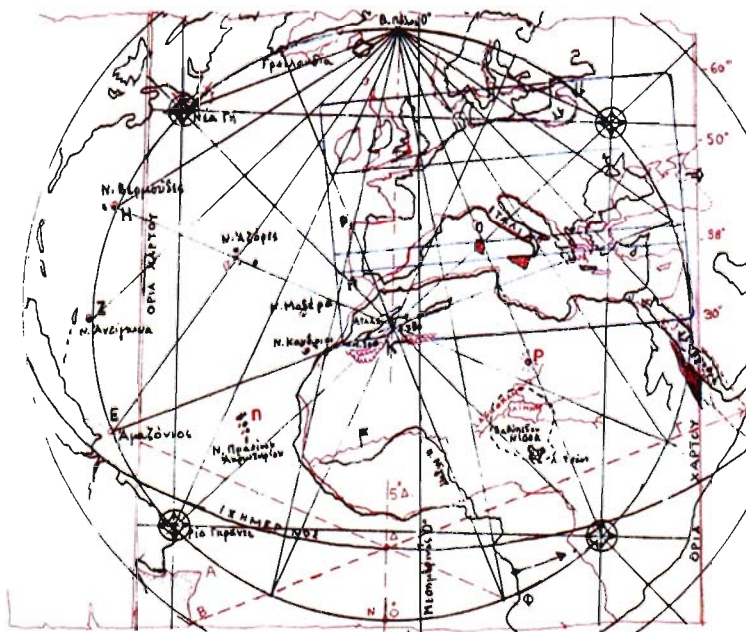
Σχ. 3α. Οἱ σκιὲς Βορ. Εὐκράτης ζωῆς καὶ Νοτίου.

Σχ. 36. Δεξιόστροφη κίνηση ἡλίου στὸ Β. ἡμισ., ἀντίθετη στὸ Νότιο.

Άνω: Χάρτης Α. Ο χάρτης του Χρ. Κολόμβου. **Κάτω: Χάρτης Β.** Αεροφωτογραφία από ύψος 35,908 χλμ. (με μαύρη γραμμή) και ο Χάρτης Α του Κολόμβου (με κόκκινη γραμμή). Το μπλε ορθογώνιο έπικολλημένη αερογραφία της περιοχής Μεσογείου.

σις «κίονος», πού ένωνε τή γήινη σφαίρα μέ τήν ούράνιον (= διάστημα). 'Ο 'Ηούχιος έξηγεί: άτλας = άκίνητος / άπαθής και εύθεΐα πού διαπερνά τή σφαίρα έκτεινόμενη (στο διάστημα) (**Σχ. 9**). Τί περιγράφουν όλα αυτά μέ σύγχρονη όρολογία; 'Ιδομεν. **2.** 'Ο κύκλος είναι μικρότερος κατά 20% του μεγίστου κύκλου τής γής. 'Εντός του έγγεγραμμένου τετράγωνου κατασκευάζεται δεκαεξάγωνο μέ όλες τις διαγωνίους, πλην τής καθέτου και τής όριζοντίου (**Χάρτ. Β**). 'Ισως για να άποκρυφθί, ότι ή μέν κάθετος ΒΚΔΝ είναι μεσημβρινός και περιέργως ταυτίζεται σχεδόν μέ του Γκρήνουϊτς (4°), ή δέ όριζόντιος είναι ή 30ή παράλληλος. **3.** "Όλες οι διαγώνιες είναι τελείως άχρηστες· σχεδιάσθηκαν για να καλύψουν μόνο μέ τήν πολυπλοκότητά τους ώρισμένα **σημαντικά σημεία** του χάρτη. **4.** 'Ο Χάρτης άπεικονίζει όλες τις περιοχές **στρεβλές** πλην τής Μεσογείου, ένώ σημειώνει μέ άκριβεία τά νησιά του 'Ανατ. 'Ατλαντικού όπως και τις λίμνες και τά ποτάμια τής 'Αφρικής.

Ποίοι και πότε σχεδίασαν αυτόν τόν όντως έκπληκτικής άκριβείας χάρτη; Πρίν έρευνήσουμε σχετικά, άς αναφέρουμε τις γεωγραφικές γνώσεις πού προϋπήρχαν (χάρτες, περιγραφές, περίπλοι, μύθοι).

ΑΡΧΑΙΟΙ ΧΑΡΤΕΣ. "Αν στόν τομέα τής φιλοσοφίας ή καταστροφή διβλίων ήταν έπιλεκτική (παρέμεινε τό 0,1%), στη φυσική έμειναν λιγώτερα άπό 10 διβλία και στη μαθηματική γεωγραφία παρέμειναν μόνο δύο: ή «Γεωγραφική 'Υφήγησις» του Πτολεμαίου (8 διβλία) και τά «Γεωγραφικά» του Στράβωνα (17 διβλία). 'Από τούς χιλιάδες άστρονόμους - γεωγράφους "Έλληνες έμειναν 200 όνόματα¹⁶. Ράκη δηλαδή γνώσεων άπό μιá έκπληκτική τεχνογνωσία.

Εϊδικά για τούς χάρτες, οι μόνοι πού χρησιμοποιήθηκαν στα «μαύρα χρόνια» του Μεσαίωνα είναι οι του 'Ερατοσθένους και του Πτολεμαίου (**Χάρτ. Γ+Δ**). 'Ο δέ «παγκόσμιος» του Πτολεμαίου κυκλοφορούσε σε διάφορες «καλλιτεχνικές» εκδόσεις άπό μοναχούς - αντίγραφεϊς. 'Αδέξια σχεδιάσματα άπό «άσχετους». Πού χάθηκαν οι έκατοντάδες χάρτες τής άρχαιότητας, πού έσχεδιάζονταν σε έκατοντάδες έξαιρέτα αντίγραφα; Δέν ύπάρχει ούτε ένας. "Όλοι κήκαν μονομιάς ή και κατά τη διάρκεια των 1.000 έτών όπου τούς εύρισκαν οι «άρμόδιοι, τούς κατέστρεφαν συστηματικά, έπειδή δέν συνέπιπταν μέ τās «Γραφάς»; Φαίνεται όμως ότι πάντα κάτι μένει, όταν χρησιμεύη για εργαλείο έξ-ουσίας και περι-ουσίας (ύπερκέρδη) (πρβλ. άτομική θεωρία Δημοκρίτου). "Ετσι στην 'Αναγέννηση (14ος αϊ.) εμφανίζονται άπό τό «πυθενά» άσυλλήπτου άκριβείας χάρτες, όπως ό «Dulcert» Portolano (= πλέγμα λιμένων) του 1339 (**Χάρτ. Ε**), πού πλην των άποστάσεων λιμένων περιέχει ένα όρθογώνιο μέ κέντρο Ο στην Κάτω 'Ιταλία, άξονες Β-Ν και Α-Δ ύπό γωνίαν 11,7 = 23,5° (πάλι). 'Επίσης δύο κύκλους Κ και Κ' μέ τά έγγεγραμμένα 16/γωνα (πάλι αυτά).

"Άλλος χάρτης παρουσιάσθηκε τό 1484, ό λεγόμενος «των 12 άνέμων»⁷ (**Χάρτ. Στ**) μέ τήν άκτογραμμή τής Δυτ. 'Αφρικής πλήρως ταυτισμένη, ως και τέλεια ταύτιση του 'Ισημερινού, όπως του 10ου παράλληλου και παραδόξως ό μεσημβρινός Γκρήνουϊτς (όπως και του Χάρτη του Κολόμβου). Τυχαία είναι ή σημερινή διεθνής άποδοχή του ή πρωτοχρησιμοποιήθηκε στο άπώτατο παρελθόν;

Τρίτος χάρτης - και όχι τελευταίος - είναι ό περίφημος του Τούρκου (:) ναυ-

άρχου Piri Reis (= Πύρρος ὁ Ἀρχηγός < rex) με χρονολογία 1513. Εἶναι ἓνας ἀπὸ μία συλλογὴ 21 χαρτῶν (**Χάρτ. Ζ**). Τὸ κέντρο σχεδίασης εἶναι ἡ τομὴ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς Ἰταλίας, δείχνει δὲ με ἀπόλυτη ἀκρίβεια τὴ Δυτ. Ἀφρική καὶ Ἰσπανία ὅπως καὶ τὶς ἀνατ. ἀκτὲς τῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικής, ἀλλὰ στρεβλωμένες.

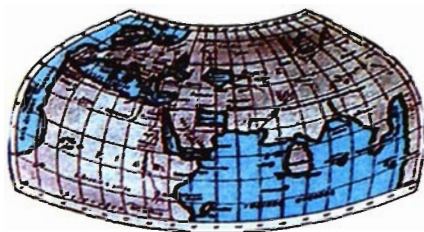
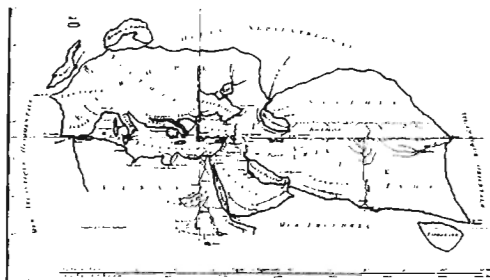
Πῶς ἔτυχε νὰ θρεθοῦν μέσα σὲ 60 μόνο χρόνια τόσοι ἐκπληκτικοὶ χάρτες; Μήπως «ἐπετράπη» ἡ τεχνογνωσία χαρτῶν ἀπὸ τοὺς κατέχοντες τότε – καὶ τώρα – τὴν ἀρχαιότατη ἑλληνικὴ γραμματεία με μόνο κίνητρο τὸν ὑπερπλουτισμό; Πάντως «τίσμησαν» τὸ δόλωμα ἄπληστοι βασιλεῖς καὶ ριψοκίνδυνοι – φιλόδοξοι θαλασσοπόροι (Κολόμβος, Βάσκο ντὰ Γκάμα, Μαγγελάνος). Ὁ δρόμος τῶν ἀνακαλύψεων ἀνοίξε καὶ ἡ **μία** Γῆ μας ἔγινε **μία** Οἰκουμένη με **ἕναν** ἀρχηγό (τοὺς ἰσχύοντες τῆς Εὐρώπης). Ἡ παγκοσμοποίηση ποὺ ξεκίνησε τότε, τώρα ὁλοκληρώνεται.

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ. Παράλληλα με τοὺς χάρτες ἐμφανίζονται κώδικες, ποὺ περιγράφουν θαλασσινὰ ταξίδια τῶν Ἑλλήνων, οἱ *περίπλοι*, τοῦ Σκύλακος, τοῦ Νεάρχου, τοῦ Ἀγαθαρχίδου, τοῦ Ἀννωνος κ.ἄ. Ἰδιαίτερη περίπτωση ὁ Πυθέας: ποντοπόρος, ἐξερευνητὴς τῶν «Υπερβορείων» καὶ γεωγράφος, ποὺ συνέγραψε «Περὶ ὠκεανοῦ» κ.ἄ. Συγχρόνως παρουσιάζονται γεωγραφικά – ἀστρονομικά συγγράμματα, ὅπως ἡ «Γεωγραφικὴ τοῦ Πτολεμαίου Ὑφήγησις», ἡ «Υποτύπωσις» τοῦ Ἀγαθημέρου καὶ ἡ θαυμάσια ἐργασία τοῦ Στράβωνος.

Ο ΣΤΡΑΒΩΝ. Ὁ Στράβων (67 π.Χ. – 24 μ.Χ.) στωικός, πολυδιαβασμένος, με φίλους Ἑλληνες καὶ Ρωμαίους, ἔγραψε ἀρκετὰ συγγράμματα, ἐξ ὧν τρία γνωρίζουμε: 1. «Χρηστομάθεια» (Frag). 2. «Ἱστορικά ὑπομνήματα» (43 (!) βιβλία) ἀπωλεσθέν καὶ 3. «Γεωγραφικά» 17 βιβλία. Ἐλάχιστοι τὸν ἀναφέρουν, ὄχι ὅμως ὡς ἀστρονόμο⁵⁶. Ὁ ἴδιος δὲν ἔκανε καμμία ἐπιστημονικὴ ἐργασία (μετρήσεις γῆς/ἀστέρων) ἀλλὰ ἀπλῶς ταξίδεψε σὲ λίγες πόλεις (Καππαδοκία, Ἐφεσος, Ρώμη, Ἀλεξάνδρεια). Μελέτησε ὅμως τὶς ἐργασίες τῶν μεγάλων ἀστρονόμων ὅπως τοῦ Ἰπλάρχου, τοῦ Ποσειδωνίου, τοῦ Ἀρτεμίδωρου κ.ἄ. Θεωρεῖ τοὺς φυσικοὺς ὡς τοὺς κατ' ἐξοχὴν γεωγράφους, ἀφοῦ «ἡ γεωγραφικὴ εἶναι ἡ κυριώτερη τοῦ φιλοσόφου πραγματεία» (= ἐνασχόλησις). Ἐπομένως τὰ «Γεωγραφικά» εἶναι μία κριτικὴ παρουσίαση τῶν μέχρι τοῦδε ἐργασιῶν/μετρήσεων τῶν καλυτέρων γεωγράφων, ἐπισημαίνουσα σφάλματά τους.

Ὅλες οἱ κρίσεις του εἶναι τόσο ὀρθές, ὥστε μοῦ δημιουργεῖ τὴν ὑποψία ὅτι αὐτὸς ὁ μὴ εἰδικὸς κατέχει ἕνα ἀλάθητο ἐργαλεῖο ἐλέγχου, με τὸ ὁποῖο συγκρίνει κάθε πληροφορία. Καὶ αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ ἕνα μεγάλο, λεπτομερῆ, ἀκριδέστατο **Χάρτη**.

Καὶ ὑπάρχουν τέτοιοι, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε, χιλιάδες χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀναξίμανδρο (~ 600 π.Χ.) «καὶ τὸν μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν *πίνακα* (= χάρτη) τὸν δὲ Ἑκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα (= σύγγραμμα), πιστούμενον ἐκείνου εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς» (C 7). (C 6). Ἀλλὰ ὁ Ἰππαρχος ἔχει ἄλλη γνώμη: «*ἀρχαίοις ὁ πίναξ του*» (= ἐπιβεβαιώνει).

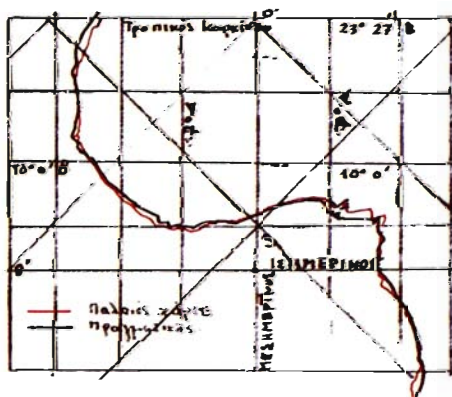
Χάρτης Δ'. Χάρτης «Πτολεμαίου» (2ος αιών μ.Χ.).

Χάρτης Γ'. Ο χάρτης του Έρατοσθένη (3ος αιών π.Χ.).

Χάρτης Ε'. Dykcert Oirtikabi (1339).

Χάρτης Ζ'. Piri Reis.

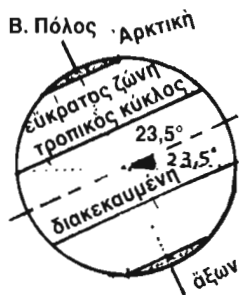

Χάρτης Στ'. Χάρτης των 12 ανέμων (1484).

Χάρτης Η'. Η Μεσόγειος του Χάρτη Α'.

Ὁ Στράβων θεωρεῖ τὸν Ὅμηρο πρόωτο καὶ πρόδρομο γεωγράφο, μέτοχο τῶν γνώσεων τῶν «παλαιῶν» καὶ τῶν περιπετειῶν τῶν «πολυπλάγκτων» θαλασσοπόρων, ὅπως τοῦ Ὀδυσσεύς. «Οἱ παλαιοὶ μακροτέρας τὰς ὁδοὺς κατὰ γῆν καὶ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον (= μεταγενεστέρων!), οἷον ὁ Διόνυσος, ὁ Ἡρακλῆς, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος». («Γεωγραφικὰ» C 48).

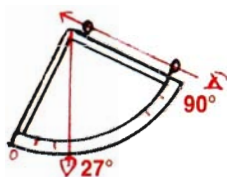
Οἱ Αἰγαῖοι - Ἕλληνες, οἱ Aqa.wasa τῶν Αἰγυπτίων, ἦσαν ναυτικὸς λαός. «Σὰν τὰ θατράχια στή λίμνη τους» ζοῦσαν, σύμφωνα μὲ τὸν Πλάτωνα· καὶ «λίμνη» εἶναι τὸ Αἰγαῖο, ἡ Μεσόγειος, ἡ καθ' ἡμᾶς θάλασσα. Ἀπὸ τῆς Μεσόγειο ἔβγαιναν στίς «ἔξω θάλαττες», στὸν Ὠκεανό. Ὁ Ὅμηρος δὲν παραμυθολογεῖ, ἀφοῦ «ἔλαβε παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς» (δ.π. C 50), καὶ ὁμιλεῖ γιὰ «γεγεννημένας πράξεις καὶ ἵχνη προσώπων» (δ.π. C 23). Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς του «ἔξωκεανίζόμενος πάντα φανερώς (= δλοφάνερα)... ἐν Ἀτλαντικῇ πελάγει,¹³⁵ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο» (ρεῦμα Κόλπου), ἐπισκέπτεται ὅπως καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ὅλα τὰ πλάτη καὶ μήκη «ἐς πείρατα γαίης», τὰ Ἡλύσια Πεδία (<ἐλεύθω = πεδία ἀφίξεως (!)), τὰς νήσους Μακάρων, (τὴν κατοικία τῶν ἡρώων), τὸν Ἄϊδη «εὐρέντα» (μουχλιασμένο ἀπὸ τροπικὲς βροχές), τὸν μακρινὸ Τάρτατο «ἡρώεντα» (ὁμιχλώδη παγωμένη περιοχή).

Σχ. 5. Κύκλοι καὶ Ζώνες.

τῶν πόλεων μεγίστους κύκλους». Γνωρίζει τὴν περιστροφή τῆς Γῆς ὁ Ἀρίσταρχος: ἄξων... τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ (= διάστημα) διάταξιν τε καὶ κινήσεις» (C 110).

Ὁ Ποσειδώνιος ἐξηγεῖ τὴν ἀντίθετη κίνηση τοῦ ἡλίου (θυμήσου τὸ στοίχημα) ὡς ἐξῆς: τίς ἀρκτικὴς ζώνης τίς ὀνομάζει *περισκίους* (ὅλο τὸ 24ωρο ὁ ἴσκιος περιφέρεται κύκλῳ), τίς εὐκρατες *έτεροσκίους* («αἱ σκιαί... ἐπ' ἄρκτον ἀεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῖν (ἀντιθέτως) εἰς νότιον...», τὴν δὲ τροπικὴ ἀμφίσκιον, ἀφοῦ εἶναι ἄλλοτε ἢ σκιά πρὸς βορρᾶν ἄλλοτε πρὸς νότον (Σχ. 3α) καὶ ἐπεξηγεῖ: «Καλεῖται *δόρειον* ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ δύσις... Νότιον τὸ ἐναντίως ἔχον» (δ.π.) (Σχ. 36). Ὁ δὲ Ὅμηρος λέγει: «τὰ πουλιὰ πηγαινὺν πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸς τὴν ἀνατολήν» (Μ. 240).

Σχ. 6. Τετράς.

Τί ὄργανα μετρήσεως μηκῶν, γωνιῶν καὶ χρόνου εἶχαν οἱ Ἕλληνες; Ἐλάχιστα γνωρίζουμε. Μήπως ὁ μεσαιωνικὸς ἀστρολάβος εἶναι φτωχὴ ἀπομίμηση κάποιου πανάρχαιου ὁργάνου; Ὁ «τετράς» (Σχ. 6), διάφορα γωνιόμετρα, ὥρολόγια σταθερὰ καὶ κινητὰ (κλεψύδρες κ.ἄ.)

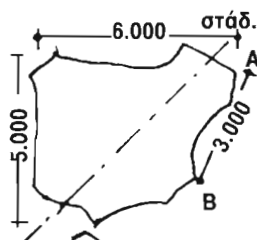
ἦσαν σὲ κοινὴ χρῆση ὡς καὶ ἄγνωστα⁸ «γνωμονικά ἢ διοπτρικά» (ὀ.π.).

Μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ Ἕλληνες ἤλεγχαν καὶ βελτίωναν τὶς συντεταγμένες πόλεων, λιμένων κ.λπ. σὲ προϋπάρχοντες ἐξαιρέτους ἀρχαίους χάρτες.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸ στίγμα πλοίου, πλὴν τῶν μοιρῶν χρησιμοποιοῦσαν τὸν χρόνο (ῥες, λεπτά, δεύτερα) γιὰ τὴ μέτρηση ὄχι μόνο τοῦ μήκους ἀλλὰ καὶ τοῦ πλάτους. Γιὰ τὸ μήκος «διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεως» (= ὥρα), γιὰ τὸ πλάτος (Βόρειο, Νότιο) «διὰ τῶν κλιμάτων ἐπισκέψεως» (μὲ παρατήρηση κλίσεων).

ΟΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ. Οἱ ἀποστάσεις ποὺ ἐξελέγχει καὶ προτείνει ὁ Στράβων ὡς σωστὲς εἶναι ἐξαιρέτου ἀκριθείας, μετρῶνται δὲ μὲ στάδια Μιλήτου = 177,4 (Meineke κ.ἄ.). Ἐχρησιμοποιοῦντο 10 διαφορετικὰ στάδια π.χ. ἱερὸν (= 185,4 μ.). Ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες περιοχὲς μὲ χιλιάδες μετρήσεις, θὰ παρουσιάσουμε μόνο τρεῖς.

1. Ἰσπανία. Ὀντως τὸ σχῆμα τῆς μοιάζει μὲ τετνωμένο δέγμα («ἔοικε δύρση τεταμένη»), (Σχ. 7) μὲ μήκος 6.000 σταδίων (6.000 X 0,1774 = 1.064 χλμ. ≤ 1.070 πραγματικό. Πλάτος 5.000 στ. → 888 ≤ 900 AB = 3.000 → 533 ≤ 535. Διαφορὰ -0,3%!

Σχ. 7. Ἰσπανία.

2. Ἐρυθρὰ θάλασσα. Μήκος 15.000 → 2.610 ≤ 2.600 χλμ., πλάτος 1.000 → 177 ≤ 180.

3. Σικελία - Συρία 12.000 → 2.130 ≤ 2.130.

Τὸ πλάτος τῆς «οἰκουμένης» μας ἦτοι ἀπὸ Θούλη ἕως Ταπροβάνη (ἀπὸ τὸν πολικὸ κύκλο ἕως τὴν Κεϋλάνη) δίδεται 37.300 → 6.564 χιλ. Ἦτοι 66,5° - 8° = 58,5 × 111,15 = 6.500: διαφορὰ +1%. Τὸ μήκος τῆς ἀπὸ Ἰβηρία ἕως «Ἰνδική» (Σῖναι;) ἦτοι ἀπὸ Πορτογαλία ἕως Κορέα (:) στὸν 38° παράλληλο δίδεται 70.800 - 3.000 = 67.800 στάδια → 12.030 ≤ 12.040 χλμ. (ἀπὸ Δυτ. μήκος 8° ἕως Ἀνατ. 129 = 137°). Ὁ Ἐρατοσθένης ἀπλῶς τὰ ἐπιβεβαίωσε.

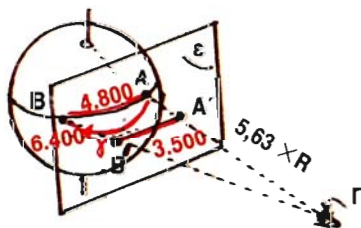
Ο ΚΟΛΟΜΒΟΣ. Τὰ ἤξερε ὅλα αὐτὰ ὁ Κολόμβος; Ἀμφιβάλλω· εἶχε ὅμως ἐμπιστοσύνη στὸ Χάρτη καὶ στοὺς ὑπολογιστές του. Ἀλλὰ ἔσφαλλε διπλᾶ κι' ἔτσι ἐπίστεψε ὅτι θὰ διασχίση μία ἀπόσταση, ποὺ ὅμως ἦταν ἡ μισὴ τῆς πραγματικῆς (εὐτυχῶς γι' αὐτὸν, δὲν τὸ ἤξερε): Πρῶτον ἐκτίμησε τὴν ἀπόσταση Ἰσπανίας - «Ἰνδιῶν» (Ἀμερικῆς) ἐμμέσως. Θεώρησε λανθασμένα, ὅτι ἡ «οἰκουμένη» (Ἰσπανία - Κίνα) ἐκτείνεται σὲ μήκος 292°, ἄρα ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς εἶναι μόνο 68° (= 360-292). Ἡ πραγματικότητα εἶναι ἄλλη. Ἡ πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπόσταση τῆς Ἰσπανίας - Κίνας εἶναι 230° (360-130)! Ἄν δὲν ὑπῆρχε ἐνδιάμεσα ἡ Ἀμερική, δὲν θὰ ἔφθανε ποτέ.

Τὸ δεύτερο λάθος του ἦταν, ὅτι, ἐνῶ ἤξερε πὼς ἡ περίμετρος τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι 20.400 μίλια, ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ μιλίου (= 1.975,5 μέτρα· εἶναι περίπου τὸ 10πλάσιο τοῦ Ὀλυμπιακοῦ σταδίου = 10 × 192,27 μ.), ἐχρησιμοποίησε τὸ ἰταλικὸ (= 1.477,5 μ.) μικραίνοντας περισσότερο τὴν ἀπόσταση. (Οἱ Ἕλληνες ὑπελόγιζαν τὴν μοῖρα ἴση με 566 στάδια⁹, ἐπομένως περίμετρος Ἰσημερινοῦ = 360 X 566 = 204.000 στάδια → 39.500 χλμ., ἐνῶ ὁ Κολόμβος ὑπελόγησε 204.000 × 1.477 :

10 = 30.140 χλμ. < 40.000). Έτσι υπολόγισε την απόσταση Καναρίοι - «Ίνδισαι» στο ύψος του 30ου παραλλήλου, ίση με 4.400 χλμ. μόνο ($30.140 \times \sin 30^\circ \times 58 : 360$).

Με αίσιοδοξία ξεκινά στις 3 Αυγ. 1492 από το Πάλος, την πανάρχαια ελληνική Ταρτησό, που την αναφέρει ο Στράβων (C 147) και σε 9 ήμ. φθάνει στις Καναρίους νήσους 10° δυτικώτερα. Αναχωρεί την 6 Σεπτ. με τρόφιμα/νερό μόνο για 50 ημέρες, αφού τα δύο από τα τρία πλοία του ήσαν μόνο 25 μ. Υπολογίζει ότι με ταχύτητα 5 κόμβων ($5 \times 1,852 \times 24 = 223$ χλμ./ήμ.) απαιτούνται 19 ημέρες για την «Ίνδια» (4.420:223).

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΛΑΘΟΣ. Στο ταξίδι του ο Κολόμβος έχει ένα πολύτιμο οδηγό: το Χάρτη που του έδωσαν Χιώτες θαλασσοπόροι το 1484. Κι έχει μεγαλύτερη έμπιστοσύνη σ' αυτόν παρά στους υπολογισμούς του (Χάρτ. Α), αφού περιέχει τα δυτικά (αριστερά) σημεία γής: Ο βόρειος άνεμοδείκτης δείχνει τη Νέα Γη (Καναδά) και ο νότιος το Ρίο Γκράντε (Βραζιλία) [Χάρτ. Β]. Το μυστικό όμως εύρσκεται έξω από τα όρια του Χάρτη σε τρία σημεία του 16/γώνου: Ε = Άμαζόνιος, Ζ = Αντίγκουο και Η = Βερμούδες! Ο Κολόμβος συνέκρινε στο Χάρτη την απόσταση Καναρίων - Αντίγκουας με τη Δυτ. Ίβηρία ΡΠ και τη βρήκε 4,4 μεγαλύτερη ήτοι $4,4 \times 800 = 3.520$ χλμ. Ο διάπλους του Άτλαντικού υπελήφθη απλώς ως μία Μεσόγειος και έκανε το τρίτο λάθος.

Σχ. 8. Φωτογραφίες από δορυφόρο.

Υπολογίζει λάθος, επειδή θεωρεί τον «άλαθτο» χάρτη ως *εκτύλιξη*, που δείχνει πραγματικές διαστάσεις, ενώ είναι απεικόνιση (φωτογραφία) σφαίρας.

Ενώ λοιπόν η απευθείας απόσταση ΑΒ είναι 4.800 χλμ. (Σχ. 8) και η πορεία 6.400 χλμ. λόγω ρευμάτων, ή προβολή ΑΒ στο επίπεδο ε (δηλ. στο χάρτη) από απόσταση ΑΓ = $5,63 \times$ ακτίνα Γής είναι 3,500 χλμ. Αντί λοιπόν για 19 ημέρες έπλεε 36 (κατεστάλη ανταρσία την 21η ήμ.) και επιτέλους έφθασε στο Σάν Σαλβαδόρ. Τέλος καλό όλα καλά!

Η ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΑΡΤΗΣ. Η επίπεδη απεικόνιση (χαρτογράφηση) γίνεται σήμερα με αεροφωτογραφίες από αεροπλάνα ή δορυφόρους. Ο **Χάρτης Α** του Κολόμβου είναι ένα εξαιρετο αντίγραφο αρχαιοελληνικού χάρτη, μιὰ αεροφωτογραφία. Πώς κατείχαν τέτοιους χάρτες και γνώσεις οί προ του Στράβωνος Έλληνες γεωγράφοι;

Συνεχώς σε άρθρα μου στο «Δ», όπως και άλλοι έρευνητές, αποδεικνύω την ύπαρξη υπολειμμάτων προκατακλυσμιαίου πολιτισμού, στα όποια είχαν πρόσβαση οί Έλληνες σοφοί μέσω των Μουσείων. Εκεί θά βρήκαν και τις αεροφωτογραφίες. Είναι όμως ό **Χάρτης Α** αεροφωτογραφία;

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ. Επειδή δέν έχω πρόσβαση στη NASA, έφωτογράφησα «δο-

φυροφικά» τῇ Γῇ (**Φωτ. 1**) μετὸ ἐξῆς πείραμα: Πῆρα μιὰ ὑδρόγειο σφαῖρα (scan globe) $D = 30$ ἐκ., τῇ φωτογράφησα μετὸ κέντρο τὴν κορυφὴ τοῦ Ἀτλαντος καθέτως καὶ ἀπὸ ἀπόσταση 85 ἐκ. ($5.63 \cdot R$), δηλαδὴ συνθῆκες φωτογράφησης ἀπὸ γεωστασιακὸ δορυφόρο. (Αὐτοὶ περιστρέφονται σὲ ὕψος 35.908 χλμ. ἰσοταχῶς ἀπὸ τῇ Γῇ καὶ φαίνονται ἀκίνητοι) (**Σχ. 9**).

Τοποθέτησα ἐπὶ τῆς φωτογραφίας τὸ Χάρτη τοῦ Κολόμβου ὑπὸ τὴν αὐτὴ κλίμακα καὶ διεπίστωσα μετὰ δέος ὅτι ταυτίζονται πλήρως (**Χάρτ. Β**). Καὶ παρατηρῶ: **1.** Ὁ κύκλος τοῦ Χάρτη εἶναι ὁμόκεντρος τῆς περιφερείας τῆς Γῆς. **2.** Ὁ ἄξων Βορ. - Ἀτλας - Ν. Πόλος, ποὺ ἐσκεμμένως δὲν σχεδιάζεται, εἶναι παράλληλος πρὸς τὸν μεσημβρινὸν Γκρήνουϊτς ($5^\circ \Delta$. πλ.). **3.** Οἱ δυτικὲς γωνίαι τοῦ 16/γώνου ταυτίζονται μετὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα: Ρίο Γκράντε, Ἀμαζόνιος, Ἀντίγκουα, Βερμούδες, Νέα Γῇ, Γροιλανδία. **4.** Ἡ Β.Δ. Ἀφρικὴ ταυτίζεται ἀπόλυτα, ἡ δὲ Ν.Δ. ἀπλῶς μετατοπίστηκε παράλληλα λόγῳ λάθους τοῦ ἀντιγραφέως. **5.** Στὸ κέντρο τῆς Ἀφρικῆς ἡ «Lago mapo» (= ῥέουσα λίμνη) ταυτίζεται μετὰ τὸ θαθύπεδο Nigri (ὑπόλειμμα τῆς ἡ λίμνης Τσάντ) ὡς καὶ οἱ ποταμοὶ Νίγηρ καὶ Σενεγάλης (ἀνακαλύφθησαν τὸν 20ὸ αἰ.) καὶ **6.** Ἡ Μεσόγειος, ἐνῶ στῇ φωτογραφία εἶναι λόγῳ σφαιρικότητος στρεβλή, στὸ χάρτη ἐμφανίζεται σὲ ὀρθὴ προβολή. Ἡ μόνη ἐξήγηση εἶναι, ὅτι λόγῳ ἐξαιρέτου ἐνδιαφέροντος ἔχει πραγματικὲς διαστάσεις, ἄρα ἔχει ἐπικολληθῇ ἄλλη ἀεροφωτογραφία τῆς αὐτῆς κλίμακας (**Χάρτ. Β**, μπλε ὀρθογώνιο) (**Χάρτ. Η**).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ. Ὁ Χάρτης τοῦ Κολόμβου εἶναι ὄντως ἀντιγραφὴ ἀρχαιο-ελληνικῶν χαρτῶν ἀπὸ ἀεροφωτογραφίης καὶ ἀποτελοῦν δημιουργίης κάποιου ἀρχαιότατου Αἰγαίου πολιτισμοῦ. Οἱ μνημεῖες νωπὲς ἀκόμη στὴν ἐποχὴ τοῦ Λουκιανοῦ (190 μ. Χ.): «ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἀεροδρομήσαντες... καθορώμεν λαμπρὰν σφαιροειδῆ, ποταμούς, ὕλας, πελάγη, ὅρη ἔχουσιν... τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην» («Ἀληθῶν διηγημάτων» Α10). Καὶ οἱ Ὀδυσσεὺς καὶ Κολόμβος δὲν εἶναι πρωτοπόροι, ἀφοῦ: «ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν εἰς ἐσπέριον ὠκεανόν... (ἐπλέομεν) ἡμέρας ἑννέα καὶ ἑβδομήκοντα...» (ὁ.π.). Ὁ Κολόμβος 9+36!....

Βιβλιογραφία:

1. Εὐριπίδης, «Ἡλέκτρα», Ἐκδ. Πάπυρος σ. 65.
2. Β. Μακρῆς, «Χάρτης Κολόμβου», Δ., τ. 245.
3. Στράβων, «Γεωγραφικά», Ἐκδ. Πάπυρος.
4. Ι. Λάζαρης, «Τεχνολογία», «Δ», τ. 235.
5. Ζ. Πετρίδης «Ὀδύσσεια».
6. Κ. Γεωργανᾶς «Ρίζες Ἑλευθερίας» καὶ Ε. Σταμάτης, «Ἱστορία Μαθηματικῶν».
7. Χ. Λάζος, «Κολόμβος», ἐκδ. Αἴολος.
8. Κ. Καρμιράντζος, «Ὁρολόγιον Ἀνδρόνικου», «Δ», τ. 210.
9. Ἐγκυκλ. «Πάπυρος», λήμμα «Κολόμβος».

Κωστῆς Καρμιράντζος

Ἀρχιτέκτων ΕΜΠ

ΟΤΑΝ Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ «ΠΙΣΤΗ» ΓΙΝΕΤΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Όρμώμενος από μία μανία συγκέντρωσης στοιχείων και ακολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ «Δ», ἔλαβα μερικὲς φωτογραφίες ἀπὸ μία πρόσφατη ἐπίσκεψή μου στὴν Ἑρμιόνη Ἀργολίδος καὶ συγκεκριμένα στὴν τοποθεσία στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο τῆς πόλης, δίπλα στὴ θάλασσα, ποὺ φέρει τὴν ὀνομασία «Πίστη». Σὲ ἐρώτησή μου πρὸς παρακείμενους ψαράδες, ἔλαβα τὴν ἀπάντηση ὅτι ὅλα αὐτὰ (ἓνας τεράστιος λόφος μαγευτικῆς ὁμορφιᾶς καὶ μεγάλης οἰκοπεδικῆς ἀξίας) εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἐκκλησάκι ὀνομάζεται Ἀγ. Νικόλαος (προφανῶς προστατεύει τοὺς πελάτες ψαράδες). Στὴ **Φωτογραφία 1** θὰ δῆτε τμήματα τῆς ἀρχαίας τοιχοποιίας, ἡ ὁποία ἐναρμονίσθηκε μὲ τὶς ἀνάγκες θεμελίωσης καὶ περιβάλλοντος χώρου τοῦ ἐκτρώματος. Στὴ **Φωτογραφία 2** θὰ δῆτε τὶς... ἀγωνιώδεις προσπάθειες τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ νὰ μαζέψῃ καὶ νὰ ἀριθμῇ, μὲ ἀπαράδεκτο τρόπο, τὰ ρέστα ποὺ περίσσεψαν ἀπὸ τὴν οἰκοδόμησις ναοῦ καὶ μάλιστα νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸ τὸ σύνολο «ἀρχαιολογικὸ χωρ».

Δημοσθένης Τριγώνης

Φωτογραφία 1. (Βλέπε στὸ κείμενο.)

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΦΟΠΛΑΚΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ...

Φωτογραφία 2. (Βλέπε στο κείμενο.)

ΑΜΕΤΑΝΟΗΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΕΛΛΑΣ

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΑ
ΚΑΙ ΑΓΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΜΕ ΤΟ ΠΑΤΡΙΟΝ ΕΘΥΠΟΛΟΓΙΟΝ
ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ
ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΕΤΟΣ ΑΠΟΚΤΙΣΕΩΣ ΚΟΣΜΟΥ
7508 ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ
ΕΤΟΣ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ
25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1999
ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ ΔΟΞΑΣΑΤΕ

Φωτοτυπία «χριστουγεννιάτικης» κάρτας της Μονής 'Εσφιγμένου του 'Αγίου Όρους. 'Εκτός των ευχαριστηρίων ευχών περί της υποτιθέμενης γεννήσεως ἐν σπηλαίῳ καὶ ἀπὸ παρθένα μητέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Μίθρας, Ἀδωνις, Μπέλ, Ὅσιρις κ.ἄ. ἐγεννήθησαν ἀπὸ παρθένα μητέρα καὶ ἐν σπηλαίῳ πολὺ πρὶν τὸν Ἰησοῦ) ἀναγράφεται: «Ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου 7508 Ἰνδικτιῶνος καὶ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 25 Δεκεμβρίου 1999». Οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Όρους ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν, ὅτι τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ἐδημιουργήθη πρὶν ἀπὸ 7.512 ἔτη ἀπὸ τὸν Γιαχβέ...

«Γιὰ τὸν ρόλον τοῦ Θεοῦ στὴ δημιουργία καὶ ἐρμηνεία τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς Ζωῆς, ἂν κάποτε ἦταν ὑπαρκτός, ἀποδεκτός καὶ πιστευτός, σήμερα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀναξιόπιστος, μετὰ τίς μεγάλες γνωστικὲς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου μέσῳ μὴ θεοκρατικῶν μεθόδων ἐρευνᾶς (ἐπιστήμες - φιλοσοφία) στὸν τομέα τῆς Κοσμοδιοθεωρίας (πρὸβλ. ἡ θεοκρατικὴ χρονολόγησις τῆς «δημιουργίας» τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἀνθρώπου ἀπ' τὸν Γιαχβέ 5.570 χρόνια πρὶν ἀπ' τὸν Χριστό, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γεωλογίας καὶ τῆς Παλαιοανθρωπολογίας εἶναι σήμερα καταγέλαστη)» («Δαυλός», τεύχος 250).

Ἡ δευτέρα καὶ τρέχουσα αὐθαίρετος χρονολόγησις πρὸ ἢ μετὰ Χριστὸν εἶναι ἡ «ταφόπλακα» πάνω στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια τῆς χρονικῆς προτεραιότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

Β. Μαυρομμάτης

ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΞΕ. Ξενοφῶν

‘Ο Ξενοφῶν τοῦ Γρύλλου, ὁ Ἐρχιεύς (ἡ Ἐρχεῖα ἦταν δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ἀνήκων στήν Αἰγιίδα ἢ Αἰαντίδα φυλή), ὑπῆρξε ἓνας ἐκ τῶν διακεκριμένων μαθητῶν τοῦ Σωκράτους, πού ξεχώριζε γιά τὸ αἰσιόδοξο θάρρος, τὴν ἀνωτερότητα τοῦ πνεύματος, τὴν στρατιωτικὴ εὐφυΐα, τὸν ἱπποτισμὸ καὶ τὴν τιμιότητά του. Ἄν καὶ ἐρασιτέχνης τῶν γραμμάτων (ὅπως καὶ τοῦ πολέμου, καὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ τοῦ κυνηγίου...) κατέστη πασίγνωστος συγγραφέας ἐξαιτίας τοῦ ἥθους καὶ τοῦ ὕφους του – πού χαρακτηρίζεται ὑποδειγματικὰ ἀττικό, ἀπληλλαγμένο δηλαδὴ παρενθύρων ἢτοι ἀδικαιολόγητων ἐνθουσιασμῶν καὶ ἀνάρμοστων ὑφηγοριῶν – ἀλλὰ καὶ τῆς γλώσσας του –, ἐνεκα τῆς ὁποίας χαρακτηρίσθηκε ὡς «**Ἀττικὴ Μέλισσα**». Εὐρισκόμενος στὰ Κούναξα μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐλεύθερου παρατηρητοῦ, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει («**Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης**»), ἀνέλαβε νὰ διασώσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ στήν Ἑλλάδα τὸ ἀκέφαλο πλέον – μετὰ τὴν ἀνανδρὴ δολοφονία τῶν στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους – μισθοφορικὸ σῶμα, πού ἔχε κατανικήσει τίς στρατιές τοῦ Ἀρταξέρξου. Μετὰ τὸν θαυμαστὸν αὐτὸν ἄθλο του παρέμεινε γιά λίγο κοντὰ στὸν Ἀγυσίλαο μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ συμβούλου καὶ κατόπιν ἐγκαταστάθηκε στὸ κτήμα, πού τοῦ παρεχώρησαν οἱ Λάκωνες στὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδος, ὅπου ἀσχολήθηκε μὲ τὴ συγγραφή τῶν σαράντα περίπου ἔργων του (Διογένης Λαέρτιος), τὸ κυνήγι καὶ τὴν ἵππασία, καὶ τὴν ἀνατροφή προπάντων τῶν δυὸ γιῶν του, τῶν «**Διοσκούρων**» Γρύλλου καὶ Διοδώρου.

Ἡ Κύρου Ἀνάβασις ἢ Κάθοδος τῶν Μυρίων ἐπὶ τὸ ὀρθότερον – ἀφοῦ τὰ πέντε ἐκ τῶν ἐπτὰ βιβλίων τῆς συγγραφῆς ἀναφέρονται στὴν διάσωση τῶν δέκα χιλιάδων περίπου στρατιωτῶν ἀπὸ τίς ὑπουνες ἐπιθέσεις τόσο τῶν στρατευμάτων τοῦ Βασιλέως ὅσο καὶ τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων – ἀποτελεῖ πρωτότυπο καὶ αὐθεντικὸ ἔργο τοῦ Ξενοφῶντος, ὁ ὁποῖος κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸ ψευδώνυμο «**Θεμιστογένης**», διότι, ἐξόριστος ὢν, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ «**λέγειν τε καὶ γράφειν**». Τὰ δύο πρῶτα βιβλία τοῦ συγγράμματος ἀναφέρονται στὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχη τῶν ἀδελφῶν Ἀρταξέρξου καὶ Κύρου, στὴ σύνθεση τῶν ἀντίπαλων στρατευμάτων, στὴν θαυμάσια νίκη τοῦ Κύρου καὶ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων του, στὸν θάνατο τοῦ Κύρου καὶ τὴν δολοφονία τῶν στρατηγῶν του· τὰ ἄλλα πέντε βιβλία μιλοῦν γιά τοὺς «**Μυρίους**», πού ἀντοδοῦλως στρατεῖσθαι στὴν ὑπηρεσία τοῦ Κύρου εἴτε ἀπὸ τυχοδιωκτισμὸ εἴτε ἀπὸ ἰδεολογία. Οἱ μισθοφόροι αὐτοὶ ἔχουν ἀποσπάσει τὸ θαυμασμὸ τοῦ πολιτισμένου κόσμου γιά τὸ θάρρος, τὴν παλληκαριά καὶ τὴν πειθαρχία πού ἐπέδειξαν, μέχρι πού νὰ φθάσουν στὴν Σινώπη τοῦ Εὐξείνου Πόντου (ὅπου ἀνεφώνησαν τὸ ἐμπλεῖ ἐνθουσιασμὸ «**θάλαττα - θάλαττα**») καὶ ἐκεῖθεν στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Κάθοδος τῶν Μυρίων ἀποτελεῖ τὴν πρώτη **στρατιωτικὴ ἱστορία** ἢτοι τὸ πρῶτο ἐγχειρίδιο τεχνικῆς τοῦ πολέμου, ἓνα σύγγραμμα πού διαβάστηκε ἀπ’ ὅλους τοὺς στρατιωτικούς καὶ ἰδιαίτερα τὸν Ἀλέξανδρο καὶ τὸν Ναπολέοντα, πού ἔμαθαν νὰ συμπεριφέρονται στοὺς στρατιώτες τοὺς σὰν νὰ ἦσαν παιδιὰ τους, ἐξ οὗ καὶ οἱ κατακτήσεις τους...

Τὰ Ἑλληνικὰ ἀποτελοῦν τὴν μοναδικὴ ἱστορικὴ πηγὴ γιά τὴν ταραγμένη

περίοδο, πού μεσολαβεῖ μεταξὺ τοῦ -411 καὶ τοῦ -362. Πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺτιμο ἀνάγνωσμα, πού διακρίνεται γιὰ τὸ κομψὸ καὶ εὐχάριστο ἀττικὸ ὕφος ἀλλὰ καὶ τὴν ζωηρότητα τῶν σκηνῶν, οἱ ὁποῖες ἀπεικονίζουν ἐπακριδῶς τὴν πραγματικότητα. Οἱ περιγραφές τῶν χαρακτήρων, πού εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐστοχες, ἐπιτυγχάνονται μὲ τοὺς διαλόγους, στοὺς ὁποίους ὁ Ξενοφῶν ὡς μαθητὴς τοῦ Σωκράτους διαπρέπει, ἐνῶ ἡ παράθεση τῶν δημηγοριῶν ἀποτελεῖ μίμηση τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ ὁποῖου τὶς ἱστορίες συνεχίζει, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν οἱ πρῶτες λέξεις τοῦ συγγράμματος: «**Μετά δέ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον...**»· ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀνομοιογένεια τοῦ ὕφους ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου παράθεσης τῶν γεγονότων, αὐτὰ ὀφείλονται στὸ ὅτι ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε αὐτὸ τὸ ἔργο κατὰ διαστήματα...

Ὁ **Κυνηγετικός**, ὁ **Ἱππαρχικός** καὶ τὸ **περὶ Ἱππικῆς** ἀποτελοῦν ἐγχειρίδια, πού ἀπευθύνονται σὲ κάποιες συγκεκριμένες κατηγορίες ἀναγνωστῶν, ἐνῶ ἡ **Λακεδαιμονίων Πολιτεία** καὶ ὁ **Ἀγισίλαος** μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐγκωμιαστικά ἔργα ἀνάλογης σημασίας μὲ τοὺς **Παράλληλους Βίους** τοῦ Πλουτάρχου. Ὁ **Οἰκονομικός**, τὸ **Συμπόσιον**, ἡ **Ἀπολογία** καὶ τ' **Ἀπομνημονεύματα** μποροῦν νὰ ὑποληφθοῦν ὡς ἀπολογητικοὶ λόγοι, πού σκοπεύουν στὴν ἀνασκευὴ τῶν κατηγοριῶν, τῶν αἰτιάσεων καὶ τῶν μομφῶν τοῦ κατηγοροῦ (δηλαδή τοῦ Πολυκράτους) κατὰ τοῦ Σωκράτους. Ἡ **Ἀπολογία** ὠστόσο, πού μνημονεύει τόσες σωκρατικὲς φράσεις, εἰπωθεῖσες πρό, κατὰ καὶ μετὰ τὴν περικλόντη δίκη, θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ὡς νόθο ἔργο, ἀνάξιο τοῦ ἥθους καὶ τοῦ ὕφους τῆς «Ἀττικῆς Μέλισσας»... Κι ὅμως εἶναι αὐθεντικὸ ἔργο τοῦ Ξενοφῶντος, ὁ ὁποῖος μᾶς παρέχει μιὰ πιστότερη καὶ ἀκριδέστερη εἰκόνα τοῦ Δασκάλου, πού ὡς κύριο χαρακτηριστικὸ γνώρισμα εἶχε τὸ ἀγέρωχον πρό τοῦ θανάτου, τὸν ὁποῖο θεωροῦσε ὡς προτιμώτερον τῆς ζωῆς. Ἡ **Ἀπολογία** καὶ τὸ **Συμπόσιον** ἄλλωστε ἀποτελοῦν συμπληρώματα καὶ ἀνασκευές τῶν ἀντίστοιχων πλατωνικῶν ἔργων· κρίνονται δὲ ὡς λίαν ἀξιόλογα τόσο γιὰ τὶς πληροφορίες πού μᾶς παρέχουν ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀρχαιομάθειά τους.

Ἡ **Κύρου Παιδεία** εἶναι ἓνα πρωτότυπο ἱστορικὸ μυθιστόρημα, πού ὡς κεντρικὸν ἥρωα ἔχει τὸν Κύρο τοῦ Καμβύση, τὰ κατορθώματα καὶ οἱ ἀγαθοεργίες τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξαν μεγάλα καὶ ἀάμπολλα. Ὁ ὑποδειγματικὸς αὐτὸς βασιλεὺς ὥφειλε κατὰ τὸν συγγραφέα τὴν εὐδαιμονία του στὴν **παιδεία** πού εἶχε λάβει, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο τονίζει καὶ ἐκθειάζει ὁ Ξενοφῶν. Οἱ πηγές, ὅθεν ἤντλησε τὶς πληροφορίες του ὁ συγγραφεὺς, εἶναι οἱ προφορικὲς παραδόσεις πού συνέλεξε κατὰ τὴν ἐν Περσίᾳ παραμονή του, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς πληροφορεῖ: «**...ὅσα οὖν καὶ ἐπυνθανόμεθα καὶ ἡσθῆσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα οὖν πειρασόμεθα διηγήσασθαι**». Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι πολλὲς ἀπὸ τὶς ἀρετὲς καὶ τὶς ιδιότητες τοῦ Μεγάλου Κύρου ἀποτελοῦν «**προβολές**» τοῦ Μεγάλου Ἀγισίλαου, τὸν ὁποῖο, ὅπως εἴπαμε, ὁ Ξενοφῶν ἐγκωμίασε σ' ἓνα ὁμῶνυμο ἔργο.

Γνωρίζουμε ὅτι καὶ ὁ Ἀντισθένης ἔχει γράψει ἓνα διάλογο, πού φέρει τὸν τίτλο: «**Κῦρος ἡ περὶ βασιλείας**»· δὲν πρόκειται ὠστόσο περὶ **ἱστορικοῦ μυθιστορημάτος**, ἐνὸς φιλολογικοῦ εἴδους τοῦ ὁποῖου πατὴρ καὶ γεννήτωρ θεωρεῖται ὁ Ξενοφῶν. Στὴν Ἀττικὴ Μοῦσα ὡσαύτως ἀποδίδεται καὶ ἡ πατρότητα τῆς **Στρατιωτικῆς Ἱστορίας**.

Σαράντος Πάν

ΖΩΡΟΑΣΤΡΙΣΜΟΣ

Τὸ (μὴ ἑβραϊκὸ) 6' σκέλος τοῦ Χριστιανισμοῦ

ΚΟΙΝΑ: ΑΓΓΕΛΟΙ - ΔΙΑΒΟΛΟΣ - ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ - ΚΟΛΑΣΗ - ΜΥΣΤΗΡΙΑ

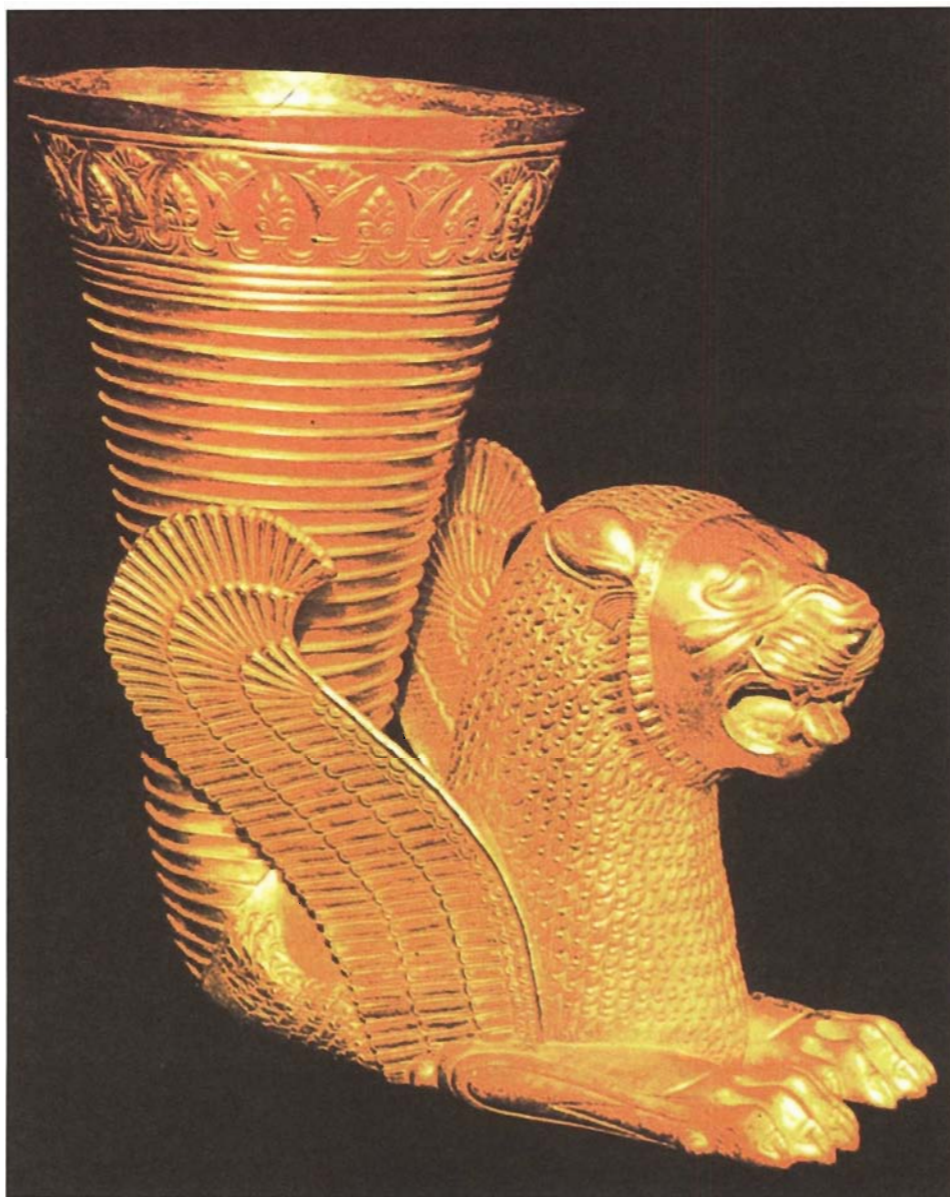
Ἀξίωμα ἱστορικό, θαρρῶ, παραμένει μέχρι σήμερα, ὅτι ὁ νεώτερος παίρνει (κλέβει ἢ δανείζεται) ἀπὸ τὸν παλαιότερο. Λογικὸ δὲν εἶναι; Ἀπομένει ὅμως νὰ τὸ ἀποδείξουμε. Καὶ ἀφορμή, γιὰ νὰ μπῶ σ' αὐτὸ τὸν «κόπο», μοῦ ἔδωσε τὸ ὄντως θαυμάσιο ἄρθρο «*Σχόλιο σὲ Κείμενο τοῦ Θηδῶν κ. Ἱερωνύμου*» («*Δαυλός*», τ. 241) τοῦ κ. Στέφανου Μυτιληναίου.

Ἔτσι ἐκ προοιμίου δηλώνουμε, ὅτι ὁ Ζωροαστρισμὸς προηγεῖται τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ πεντακόσια (500) χρόνια. Ἰδρυτὴς του ὑπῆρξε ὁ Ζωροάστρης, ποὺ γεννήθηκε στὴν πόλη Ραγᾶ, ὅχι μακρὰν τῆς Τεχεράνης (παράβαλε Βηθλεὲμ – Ἱεροσόλυμα) τὸ ἔτος 650 π.Χ. καὶ πέθανε τὸ 573 π.Χ. σὲ ἡλικία 77 ἐτῶν.

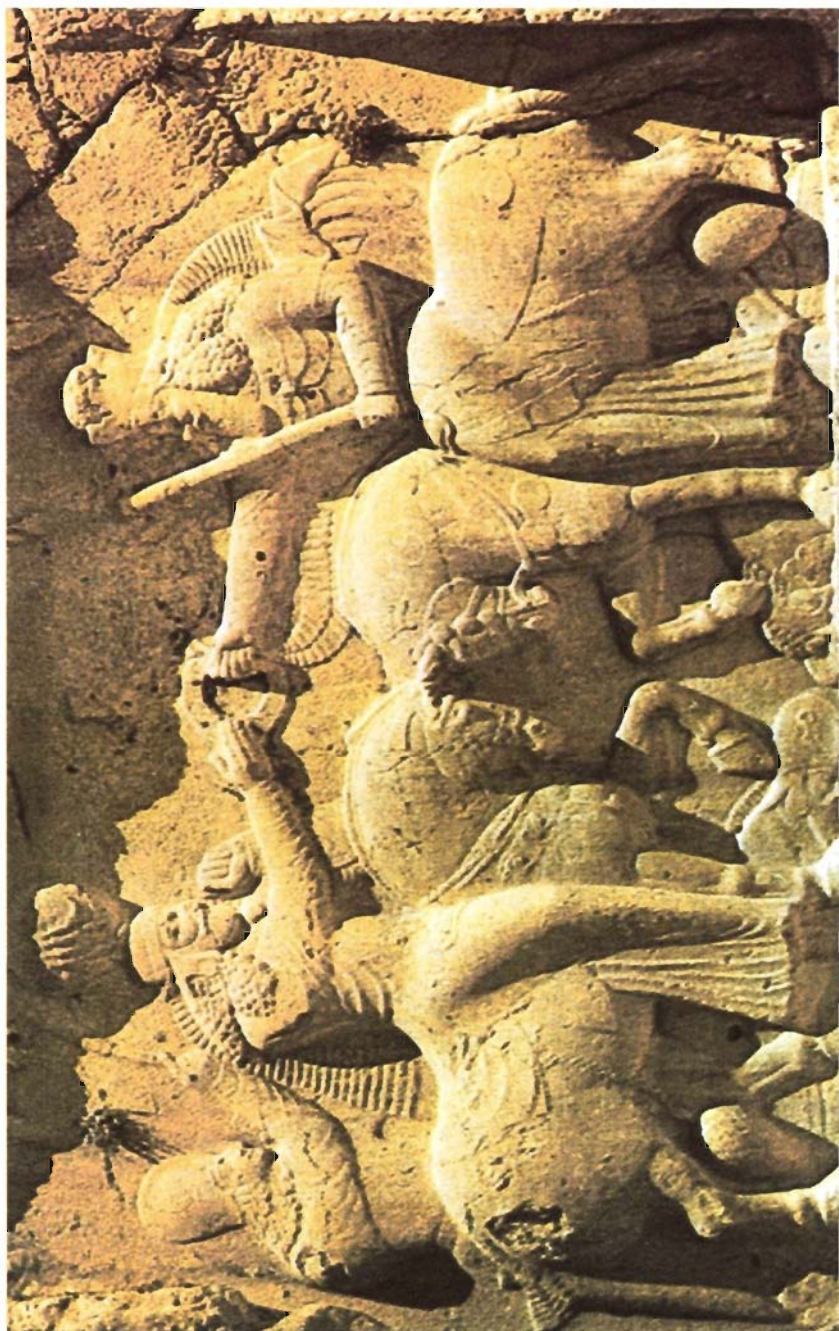
Ἐφυγε ὅμως ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ραγᾶ ἔνεκα διωγμοῦ καὶ ἔδρασε στὶς ἀνατολικὲς ζῶνες μὲ μεγάλες ἐπιτυχίες, κοντὰ στὴ λίμνη Χαμὸν (παράβαλε σφαγὴ νηπίων – Γαλιλαία, λίμνη Γεννησαρέτ). Θεωρεῖται ὁ δημιουργὸς μιᾶς κοσμογονικοθηρησκευτικῆς διδασκαλίας, ποὺ ὡς βάση τῆς ἔχει τὴ διανοητική, τὴν πρόνοια, τὴ σοφία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὁ γεφυροποῖς μεταξὺ τοῦ κόσμου τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κόσμου τῆς ὕλης.

Ἄχουρα Μάσδα - Γιαχβέ: Κοινὴ ἢ μοναδικότητα

Στὴ διδασκαλία αὐτὴ ὁ κατεξοχὴν διανοητικὸς χαρακτήρας τοῦ ὑπερτάτου ὄντος ταυτίζεται στ' ὄνομα «Ἄχουρα Μάζδα». Ἄχουρα εἶναι ὁ Κύριος, ἡ θεότητα, ὁ θεὸς καὶ Μάζδα ὁ σκεπτόμενος, ὁ προνοῶν, ὁ σοφός, ὁ ποιητής, ὁ δημιουργός (παράβαλε: *Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς...*). Ὁ Ἄχουρα Μάζδα λοιπὸν εἶναι ὁ ἓνας καὶ μοναδικὸς θεός, ὁ δημιουργός τῶν πάντων, ποὺ ἡ δημιουργικότητά του ὀφείλεται στὴ δύναμη τοῦ προνοεῖν, τοῦ σκέπτεσθαι πρὸ πάσης θείας του ἐνεργείας. Στὸ βιβλίο «Ὑάσνα» (31, 6-7) διαβάζουμε: «*Στὸ Μάζδα ἀνήκει ἡ βασιλεία, ποὺ τοῦ παρεσχέθη ἀπὸ τὴν ἀγαθὴν σκέψη. Αὐτὸς "ἐν ἀρχῇ" μὲ σοφία ἐπλήρωσες μὲ φῶς τὸ διάστημα καὶ μὲ τὴ δύναμη τῆς διανοίας σου ἐδημιούργησες τὴν ἀλήθεια, ποὺ Σὺ, ὦ Μάζδα, διὰ τοῦ πνεύματός Σου τὴν παρέχεις*». Ἐπὶ (7) εἶναι οἱ θεῖες ιδιότητες τοῦ Ἄχουρα Μάζδα: 1. Ἡ βασιλεία (*ξάθρα*), 2. ἡ ἀθανασία (*ἀμουρτάτ*), 3. Τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα (*δοχοῦ μανάχ*), 4. ἡ ἀλήθεια (*ἀρτά*), 5. ἡ ἀφοσίωση (*ἀρμάτι*), 6. ἡ εὐλάβεια (*ἀχραμάτι*) καὶ 7. ἡ ἀκεραιότητα (*χουρδατάτ*). Αὐτὲς οἱ ἐννοιες στο

Χρυσό ιερατικό δοχεῖο (ε' αἰ. π.Χ.) τῆς ζωροαστρικῆς λατρείας, ἀντίστοιχο πρὸς τὸ Ἅγιον Ποτήριον τῆς Χριστιανικῆς. Ὁ χρυσὸς εἶχε συμβολικὴ σημασία στὶς ἀσιατικὲς θρησκείες καὶ στὰ «μυστήριά» τους. (Πρὸβλ. τὸ μυστήριον τῆς «Θείας Εὐχαριστίας» τοῦ Χριστιανισμοῦ.)

Ἀνάγλυφη παράσταση τοῦ ε. π. Χ. αἰ.: Ὁ θεὸς τοῦ Ζωροαστρισμοῦ Ἀχούρα Μάζδα προσφέρει τὸ σύμβολο τῆς βασιλείας στὸν ἰδρυτὴ τῆς Περσικῆς Δυναστείας τῶν Σασανιδῶν Ἀρτεσιγίρ Α΄. Ἡ τελετουργία τῆς ἐλέω θεοῦ βασιλείας διατηρήθηκε στὸ Χοιστιανικό Βυζάντιο, ἀλλὰ ἐπιβιώνει καὶ σήμερα μὲ τὸν καθιερωμένο «ἀγιασμό» κάθε νέας κυβέερνησης.

πρόσωπο του "Αχουρα Μάζδα παίρνουν υπόσταση ήθικης ενέργειας.

Κοινὸ καὶ τὸ ζευγὸς Θεὸς - Διάβολος

Ὁ σκεπτόμενος καὶ ἐνεργῶν ὑπέρτατος θεός, ἐνεργεῖ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦ *Σπάντα Μανίου*. Δι' αὐτοῦ εἶναι ὁ θεὸς τῆς ἐνεργοῦ θέλησης ποῦ ἡ πρόνοιά του, ἡ σκέψη του, ἡ θέλησή του, ἡ σοφία του εἶναι διάχυτες μέσα στὰ κτίσματά του. Διαβάζουμε στὸ «Υάσσα» 44: «*Δημιουργὲ τῶν ἀπάντων, ὦ "Αχουρα Μάζδα, προσπαθῶ νὰ σὲ διαγνώσω, καθ' ὅτι εἶσαι πνεῦμα ἅγιον*». Ἔτσι τὸ Σπάντα Μανίου εἶναι ἡ θεία ὑπόστασή του πρὸς τὸ ἐνεργεῖν. Εἶναι ἡ δεδαίωση τοῦ ἐνεργητικοῦ χαρακτήρα τῆς θείας δημιουργίας. Τὸ Σπάντα Μανίου εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἀγαθόν, τὸ εὐεργετικόν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁ τὰ πάντα πληρῶν. Ἀντίθετο πρὸς τὸ ἅγιο πνεῦμα εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ· τὸ «*Ἄντρα Μανίου*» εἶναι τὸ πονηρὸν πνεῦμα, εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους· γι' αὐτὸ ὅσοι θέλουν νὰ εὐχαριστήσουν τὸν "Αχουρα Μάζδα, δὲν ἔχουν παρὰ νὰ διαλέγουν τὰ ἔργα τοῦ φωτός, τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ δικαίου ἥτοι τὸ δρόμο τοῦ Σπάντα Μανίου.

Ἡ θέση τοῦ ἀνθρώπου στὸ Ζωροαστρισμὸ εἶναι περίοπτος. Ἐξαίρεται ἡ πνευματικὴ του οὐσία, ἡ ψυχὴ του, τῆς ὁποίας ἡ θέση βρίσκεται «ἐν τῇ διανοητικῇ ζωῇ» τοῦ "Αχουρα Μάζδα ἔτσι, ὥστε, ἂν ὁ ἐν ζωῇ βίος τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε ἀκλινὴς πρὸς τὸ θεῖον πνεῦμα, τότε ἡ ψυχὴ του μετὰ θάνατον ἐπιστρέφει κοντὰ στὸν "Αχουρα Μάζδα. Ὅμως παραμένει πανελεύθερος νὰ ἀκολουθήσῃ εἴτε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας εἴτε τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους. Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ὅποιος ἀκολουθεῖ τὰ ἔργα τοῦ Ἄντρα Μανίου (τοῦ κακοῦ πνεύματος, τοῦ διαδόλου), στὸ τέλος μὲ δική του ὑπαιτιότητα θὰ μείνῃ μακριὰ ἀπὸ τὸν "Αχουρα Μάζδα καὶ ἡ ψυχὴ του θὰ τρέμῃ γυμνὴ ἀπὸ τὸ φόβο τῶν αἰώνιων βασάνων (παράβαλε τὸ «*ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ θρυγμὸς τῶν ὁδόντων*»: Ματθαῖος 8, 12· καὶ Λουκᾶς 13, 28).

Παράδεισος καὶ Κόλαση στὸν Ζωροαστρισμὸ

Ἀντιθέτως οἱ ψυχὲς τῶν δικαίων, ὅσοι δηλαδὴ ἔζησαν σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀλήθειας, θὰ καταλάβουν τόπο προκαθωρισμένο ἀπὸ καταβολῆς κόσμου (παράβαλε τὸ «*δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου*»: Ματθαῖος 25, 34). Σημειώνουμε, ὅτι ὁ Ζωροαστρισμὸς παραδέχεται τὴν ὑπαρξὴ ἀγγελικῶν δυνάμεων (*ἀμούρτα σπάντα*), καθὼς καὶ ἄγγελο προστάτη (*φραδάρτι*) (παράβαλε τὴν λειτουργικὴ αἴτησι: «*ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν*»). Ὅμως ὁ ἀγῶνας μεταξὺ τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Κακοῦ κάποτε θὰ καταλήξῃ σὲ τελικὴ νίκη τοῦ Καλοῦ. Τότε ἕνας ὠκεανὸς λυωμένου μετάλλου θὰ ἐξαγνίσῃ τὸν κόσμον καὶ ἡ ἀνθρωπότητα θὰ γίνῃ εὐτυχισμένη καὶ ἀθάνατη (παράβαλε τὸ «*Ἡξεῖ δὲ ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτί, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ριζηδὸν παρελεύσονται,*

στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. Τούτων οὖν πάντων λυομένων... καινοὺς οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Β' Πέτρου 3, 10).

Ἀντιγραφή τῶν μυστηρίων τοῦ Μίθραϊσμου

Στὸν ἀγῶνα τοῦτο κατὰ τοῦ Κακοῦ παίρνει μέρος, μὲ θέση ἴσης ἀξίας πρὸς τὸν Ἄχουρα Μάζδα, ὁ Μίθρας. Τ' ὄνομα *μίθρας* σημαίνει συμφωνία, συνθήκη, διαθήκη (παράβαλέ το μὲ τὸ «*τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης*»: Ματθαῖος 26, 28). Εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ πατρὸς Ἄχουρα Μάζδα καὶ θεὸς τοῦ φωτός (παράβαλέ το μὲ τὸ «*δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι*»). Εἶναι ὁ μεσάζων, ὁ μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Εἶναι ὁ κριτὴς τοῦ κόσμου (παράβαλέ το μὲ τὸ «*κρῖναι ζώντας καὶ νεκρούς*»), ὁ ὁποῖος τοὺς δικαίους ἀποστέλλει στὸν παράδεισο καὶ τοὺς ἀδίκους στὴν κόλαση (παράβαλέ το μὲ τὸ «*πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τῷ ἡτοιμασμένῳ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ*»: Ματθαῖος 25, 41).

Ὁ Μίθρας ὑπῆρξε μυστηριακὸς θεὸς καὶ οἱ μνημένοι του ἐβαπτίζοντο. Ἄλλη μυστηριακὴ τελετὴ ἦταν τὸ θεῖο «συμπόσιο», ὁμοιο μὲ τὴ Θεία Εὐχαριστία τῶν Χριστιανῶν, ὅπου ἐχρησιμοποιεῖτο «*ἄρτος καὶ ποτήριον ὕδατος μετ' ἐπιλόγων τινῶν*» (Ἰουστίνου, «Ἀπολογία», Α' 66). Ἡ λατρεία τοῦ Μίθρα εἶχε διάδοση μεταξὺ τῶν παρακατιανῶν (παράβαλέ το μὲ τὸ «*τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων*»: Ματθαῖος 25, 40)· προπαντὸς τῶν δούλων καὶ τῶν κατρεγμένων.

Κατὰ τὸν Πλούταρχο («Πομπήσις» 24) τὰ μυστήρια τοῦ Μίθρα μεταδόθηκαν στὴ Δύση γύρω στὰ 67 π.Χ. καὶ τὸν πρῶτο μετὰ Χριστὸ αἰῶνα εἶχαν ριζώσει καὶ μέσα στὴ Ρώμη ἀκόμη. Ἄς μὴν λησμονοῦμε, ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦταν λάτρης τοῦ Μίθρα καὶ πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν, ὅτι διὰ τοῦ Κωνσταντίνου ὁ Μίθρας «μετενσαρκώθηκε» στὸ Χριστὸ καὶ ὁ Χριστὸς στὸ Μίθρα, διότι κατὰ τὸ Ζωροαστρισμὸ ὑπάρχει ἓνας θεός, ὁ Ἄχουρα Μάζδα, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ υἱοῦ του Μίθρα - σωτῆρος ἔσωσε τὸ ἀνθρώπινο γένος «*δι' ἅπαξ τελεσθέντων ὑπ' αὐτοῦ πράξεων*». Ὑπάρχει καὶ τὸ Σπάντα Μανίου ὡς Ἅγιο Πνεῦμα. Ὑπάρχει ἓνα βάπτισμα καὶ ὁ διὰ τοῦ βαπτίσματος πιστὸς θεωρεῖται στρατευμένος τοῦ Μίθρα (παράβαλέ το μὲ τὸ «*συντάσσει τῷ Χριστῷ; συντάσσομαι. Συνετάξω τῷ Χριστῷ; συνεταξάμην*» στὸ χριστιανικὸ Βάπτισμα). Ὑπάρχει κι ἓνας μυστηριακὸς «δεῖπνος» (παράβαλέ τον μὲ τὸν Μυστικὸ Δεῖπνο) ὡς θεία εὐχαριστία.

Τεχνικὰ στὸν Ζωροαστρισμὸ δρῖσκουμε μιὰ προχριστιανικὴ «χριστιανικὴ» διδασκαλία καὶ πράξη, αἰῶνες πρὶν τὴν ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπομένως «οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὅρους κειμένη» (Ματθαῖος 5, 14).

Ε. Ἀτταδύριος

ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ;

Αρχή σοφίας ή επίσκεψη - ανάλυση όρων και ονομάτων. "Ας ορίσουμε και άς προσδιορίσουμε μέσα από τὰ λεξικά τούς ιστορικοθρησκευολογικούς όρους «Παποκαισαρισμός», «Θεοκρατία» και τὸ γέννημα τοῦ πρώτου, τὸν «Παπο-καίσαρα» (κάτι σὰν τὸν Χομεϊνὶ π.χ. στοὺς νεώτερους χρόνους).

Ἐο «Παποκαισαρισμός ἀποτελεῖ τὸ διαχρονικὸ καὶ ἐκφυλιστικὸ φαινόμενο τῆς πολιτείας, ὅταν ὁ ἀνώτατος ἢ οἱ ἀνώτεροι θρησκευτικοὶ ταγοὶ ἐγκαταλείπουν τὴν πνευματικο-θρησκευτικὴ διακονία καὶ ἐμπλέκονται στὴν κοσμικὴ καὶ πολιτικὴ διαμάχη, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ νὰ διευρύνουν τὰ ὅρια τῆς θρησκευτικῆς ἐξουσίας τους, ὥστε νὰ ἀσκοῦν διπολικὴ θρησκευτοπολιτικὴ ἐξουσία».

Ἐο δεῦτερος ὅρος «Θεοκρατία» ἀποτελεῖ τὸ ἀνώμαλο φαινόμενο τῆς ἐνσωμάτωσης τῆς πολιτειακῆς ἐξουσίας στὴ θρησκευτικὴ. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι «ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ ρυθμίζονται ὅχι ἀπὸ πολιτειακὰ Συντάγματα καὶ πολιτειακοὺς νόμους ἀλλ' ἀπὸ ἱερὰς διβλούς καὶ ἱεροὺς κανόνες» π.χ. Παλαιὰ Διαθήκη, Τορὰ καὶ Μωσαϊκὸς νόμος στὸ Ἰσραὴλ ἄλλοτε καὶ τῶρα ἡ Κοράνι σὲ μιὰ σειρὰ Ἰσλαμικῶν - θεοκρατικῶν κρατῶν ἀπὸ τὴ Λιβύη μέχρι τὸ Ἰράν.

«Παποκαίσαρας» τέλος εἶναι ὁ θρησκευτικὸς ἡγέτης, ὁ ὁποῖος «διέσπασε τοὺς Συνταγματικοὺς φραγμοὺς, ποὺ διακρίνουν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὴν Πολιτεία καὶ πολιτικοποιήσε τὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση».

Στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ἔχουμε τὴν περίπτωσι τοῦ μητροπολίτη Ἀλέξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου. Στὴν Τακτικὴ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σύμφωνα μὲ καταγγελτικὸ ἄρθρο τοῦ διευθυντῆ τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», (Πέμπτη, 10-10-02): «Εὐθεὶα ἀνάμειξις τῆς Ἐκκλησίας στὴν πολιτικὴ ζωὴ εἰσηγήθηκε ὁ Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος στὴ χθεσινὴ συνεδρίασι τῆς Ἱεραρχίας. Ἡ πρότασί του, ὅπως ἀναφέρεται στὸ δελτίο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔτυχε τῆς εὐφύμου μνείας τοῦ Προέδρου τῆς Ἱεραρχίας κ. Χριστοδοῦλου».

Ἐο μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεὶμ ἔλεγε καὶ τὸν ἀκούγαμε σεβαστικὰ εἰς ἐπήκοον πάντων: «Ἀκούστε ὅλοι: γιὰ ἐμᾶς τοὺς ρασοφόρους ἡ πολιτικὴ εἶναι σὰν τὸ κάρθουνο. Ὅταν τὸ πιάνης ἀναμμένο καίγεται κι ὅταν σθησμένο μουζουρώνεται». Ἐο ἐστὶ μεθερμηνεμένο θεολογικὰ: «Τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» γιὰτὶ ἡ ἀνάμειξις τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μόνο δεινὰ ἐπέφερε π.χ. τὸ «Ἀνάθεμα Βενιζέλου» (1916) καὶ τὴν «ὁργὴν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀνομίας», θὰ προσθέταμε στὰ λαϊκὰ ἀλλὰ ρεαλιστικὰ σεραφεϊμικὰ λόγια.

Τώρα ἀπὸ καθαρὰ ἐκκλησιολογικῆς πλευρᾶς, ὡς ἔχοντες ἀσχοληθῇ καὶ ἐκδώσει συγγραφικὸ ἔργο μὲ τὸν τίτλο «Ἡ ἀναγκαιότης χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους», ἔχουμε κι ἕνα ἄλλο σημεῖο νὰ σχολιάσουμε. Ὅλοι οἱ σύγχρονοι θεολόγοι, ὅταν ἀναφέρονται στὴν περὶ Ἐκκλησίας θεωρία, τὴν ἀποκαλοῦν «σῶμα πιστῶν». Ἐχουμε στὰ χέρια μας ἐπίσημο κείμενο - ἐγκύκλιο ἐπιστολὴ, ἡ ὁποία ἀπεστάλη σ' ὅλους τοὺς ἱερεῖς τοὺς ὑπηρετοῦντας στὴ δικαιοδοσία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τοῦ μεγάλου τότε πρωτοσύγκελλου ἀρχιμανδρίτου Δημητρίου Μπεκιάρη, νῦν Μητροπολίτη Γουμενίσσης στὸ Κιλίκις, ὁ ὁποῖος «κατ' ἐντολήν» τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεὶμ θεολογικῶτατα ἀναφέρει (στὶς 21-01-85) στὸν πρόλογο τοῦ πολυκυκλοφοροῦμενου ἔργου μας «Οἱ Πέντε Μεγάλαις Θρησκείαις: Ὑπὲρ καὶ Κατὰ» (ἐκδ. Πατάκη): «Ὅταν ὁμιλοῦμε περὶ Ὁρθοδοξίας, δὲν ἐννοοῦμε ἕνα θρησκευτικὸ καταπιεστικὸ σύστημα, ἀλλὰ ἕνα σῶμα Χριστοῦ καὶ Πιστῶν». Αὐτὴ εἶναι ἡ ὀρθόδοξη θέση. Τώρα πῶς φθάσαμε στὸν παποκαισαρικὸ παρασκευαϊδισμό, ἄς ἐρωτηθῇ ἡ τρώϊκα τῶν κ.κ. Χριστοδοῦλου, Ἀνθίμου καὶ Μεταλληνού.

Δρ Γεώργιος Μουστάκης

Θεολόγος, κοινωνιολόγος

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΚΟΥΠΙΔΙΩΝ

Ποιά τύχη επιφυλάχθηκε σὲ ἀρχαῖο νεκροταφεῖο

Πρὶν μερικά χρόνια, βοηθώντας τὸν Δῆμο μας νὰ πετάξῃ συσσωρευμένα σκουπίδια, γίναμε μάρτυρες ἐκπληκτικῶν γεγονότων. Κάτω ἀπὸ πεταμένα σκουπίδια (σιδηρικά, μπάζα κ.λπ.) ἀνακαλύψαμε μερικές σχισμένες σακκοῦλες μὲ τὸ περιεχόμενό τους χυμένο καὶ ἀνακατέμενο μὲ τὰ υπόλοιπα σκουπίδια. Ὅχι δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἄλλα σκουπίδια, ἀλλὰ γιὰ ἀρχαιολογικά εὐρήματα ἀπὸ ἀνασκαφὲς στὴν περιοχὴ τοῦ Φισκάρδου. Ἐπρόκειτο, ὅπως μᾶς ἐξηγήσαν οἱ ἀρμόδιοι ὅπου τηλεφωνήσαμε, «*γιὰ ἄνευ ἀξίας ἀντικείμενα, πὺν θρέθησαν στὶς ἀνασκαφὲς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Νεκροταφείου στὸ Φισκάρδο*».

Ἡ ἐπίσημη ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία στὴν Πάτρα, ἐφαρμόζοντας ἓνα πρωτοποριακὸ σύστημα ἀρχειοθέτησης (μιὰ καὶ προφανῶς δὲν εἶχαν ἀξία γι' αὐτούς), τὰ ξανάθαψαν κάτω ἀπὸ τὰ σκουπίδια τοῦ Φισκάρδου. Στὴν τηλεφωνικὴ μας ἐπικοινωνία μὲ τὸν «ἀρμόδιο» ὑπάλληλο μᾶς ἐγίνε παράκληση νὰ μαζέψουμε ὅ,τι μπορούμε. Μαζέψαμε λοιπὸν μιὰ σακκοῦλα μὲ διάφορα ἀντικείμενα (τὰ υπόλοιπα ἦταν ἀδύνατον γιὰ μᾶς νὰ τὰ μαζέψουμε) καὶ τὴν τοποθετήσαμε στὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ μας.

Πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ κανένας δὲν ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν. Τελικὰ πέρυσι τὸν Μάιο ἀποφασίσαμε νὰ ἐκθέσουμε κάπου ἐννιά σπασμένα μικροαντικείμενα, στὸ Μουσεῖο πὺν εἶχαμε δημιουργήσει. Ὡς ἐκ θαύματος ὅμως ἡ ἀρμόδια ὑπηρεσία τῆς ἀρχαιολογίας ἔστειλε μέσα σὲ τρεῖς μέρες δύο νεαροὺς ἀρχαιολόγους νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν ὅτι: α) τὰ ἀξιοθέατα αὐτὰ ἀντικείμενα - πεταμένα στὰ σκουπίδια ἀπὸ τοὺς ἴδιους - ἦταν «*ὑπὲρ-πολύτιμα*» καὶ ἐμεῖς δὲν εἶχαμε δικαίωμα νὰ τὰ ἐκθέσουμε, β) ζήτησαν καὶ ἔλαβαν φυσικά τὰ υπόλοιπα ἀντικείμενα πὺν εἶχαμε σώσει ἀπὸ τὰ σκουπίδια: τὰ υπόλοιπα πὺν πετάχθηκαν στὰ σκουπίδια δὲν μπορέσαμε νὰ τοὺς βοηθήσουμε νὰ τὰ περισυλλέξουν, διότι δυστυχῶς δὲν παρακολούθησαμε τὴν διαδρομὴ τῆς σκουπιδιάρας (ὑποθέτουμε ὅτι ἔχουν θαφτῇ ὑγιεινὰ στὸ ληξοῦρι). Ἐπειδὴ τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν ἀδιαφορία τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων δὲν τὴν ἀνεχθήκαμε, ἀναρτήσαμε στὸ χῶρο ἐκθέσεως τῶν ἀντικειμένων πὺν μᾶς ἀφαιρέθηκαν, τὶς φωτογραφίες τῶν ἀντικειμένων, ὅπως θρέθηκαν, καὶ ἓνα σύντομο ἱστορικό. Τὶς φωτογραφίες τὶς εἶδαν περίπου 8.000 ξέ-

Ο χώρος της χωματερής, όπου βρέθηκαν οι αρχαιότητες. Πρόκειται για κεραμικά, δοστρακα και μικρά άντικείμενα.

Οί πλαστικές σακκούλες με τὰ εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ νεκροταφείου Φισκάδου. Οἱ σακκούλες ἦταν σχισμένες καὶ τὸ περιεχόμενό τους χυμένο καὶ ἀνάμικτο μεῖ ἀπορρίμματα.

νοι και "Έλληνες επισκέπτες, οί όποίοι κουνούσαν τό κεφάλι τους γιά τήν κατάσταση. Πικρόχολα ήταν δέ και τά σχόλια μερικῶν "Αγγλων, πού συνδύασαν τό περιστατικό μέ τήν γνωστή υπόθεση έπιστροφής τῶν "Ελγινίων μαρμάρων.

Οί ἀρχαιολόγοι ὅμως, πού εἶναι ἐπιφορτισμένοι μέ τήν «προστασία» τῶν ἀρχαίων, δέν εἶχαν ἀκόμα ἐξαντλήσει τήν ἐφευρετικότητά τους στήν διαχείριση παρόμοιων καταστάσεων. Στή διάρκεια μᾶς ἐπίσκεψής τους στό Μουσείο μας μᾶς προσέφεραν ἀνταλλάγματα, γιά νά κατεβάσουμε τίς «ἀπαράδεκτες», ὅπως τόνισαν, φωτογραφίες. Ξαφνικά λοιπόν μᾶς εἶπαν, ὅτι θά ἔπρεπε νά κάνουμε μιᾶ αἴτηση στήν ὑπηρεσία τους γιά τήν ἐπὶ δανεισμῷ παραχώρηση τῶν ἀντικειμένων γιά ἔκθεση στό Μουσείο μας καί (ἐάν φυσικά κατεβάζαμε τίς φωτογραφίες) ἐκεῖνοι θά ὑποστήριζαν τό αἴτημά μας καί τελικά θά εἶχαμε τὰ ἀντικείμενα πρὸς ἔκθεση στό Μουσείο. "Αφοῦ λοιπόν κλείστηκε τό ἄτυπο αὐτό παζάρι, κάναμε μιᾶ αἴτηση, ἡ ὁποία ἐγκρίθηκε καί εἶχαμε πλέον τό δικαίωμα νά ἐκθέσουμε τὰ ἀντικείμενα. Μᾶς πληροφόρησαν δέ ἐπίσημα, ὅτι παρέμενε μιᾶ τυπική φωτογράφιση τῶν ἀντικειμένων καί ἐπιτέλους τὰ σκουπιδο-αρχαῖα θά μπορούσαν νά ἐκτεθοῦν καί μέ τήν βούλλα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ "Αρχαιολογική "Υπηρεσία ξανα-έχασα (;) τὰ ἀντικείμενα, διότι ἐπὶ 10 μῆνες στάθηκε ἀδύνατο νά τὰ φωτογραφίσουν. Στίς ἀλλεπάλληλες ὁχλήσεις μας ἀκούσαμε διάφορα περὶ φόρτου ἐργασίας, περὶ ἐλλείψεως προσωπικοῦ, περὶ μισθολογικῶν περικοπῶν, περὶ τεράστιας περιοχῆς εὐθύνης (περὶ ἀνευθυνότητας ὑπαλλήλων φυσικά δέν ἀκούσαμε).

"Ε!!! πάνω στοὺς δέκα μῆνες ἀηδιάσαμε καί τοὺς γράψαμε πλέον μιᾶ ἐπιστολή. Οὐαί καί ἀλίμονό μας πού τολμήσαμε νά θίξουμε τό κατεστημένο τους. Μᾶς ἀπάντησαν, ἀπειλώντας μας μέ θεοὺς καί δαίμονες, ὅτι δέν εἶχαμε τηρήσει τίς νόμιμες διαδικασίες. Τὸ ἀξιοσημείωτο ὅμως τῆς ἐπιστολῆς τους εἶναι αὐτό: πού μᾶς διατάσσουν ἐμμέσως πλήν σαφῶς, νά μὴν ἀσχοληθοῦμε ἄμεσα ἢ ἔμμεσα μέ τὰ ἀρχαῖα τῆς Κεφαλониᾶς καί νά μὴν δημοσιεύσουμε φωτογραφίες τῶν ἀντικειμένων, διότι θά εἴμεθα παραβάτες τοῦ νόμου. "Απαντᾶμε σ' αὐτὴν τὴν ἀνήκουστη προσπάθεια ἀποσιώπησης ὡς ἑξῆς: "Οχι, κύριοι τῆς ἀρχαιολογίας, δέν θά σταματήσουμε νά φωνάζουμε, ἐπειδὴ πετᾶτε ἀντικείμενα στὰ σκουπίδια. Ντροπή! Παραιτηθῆτε, ἂν δέν μπορῆτε νά ἀνταπεξέλθετε στὰ καθήκοντά σας. Τελικά σᾶς πληρώνουμε γιά νά προστατεύσετε τὴν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ τόπου ἢ μήπως συμβαίνει τὸ ἀντίθετο; "Οσον ἀφορᾷ στίς φωτογραφίες καί τίς ἀπειλές σας νά μὴν τίς δημοσιεύσουμε, σᾶς ἀπαντῶ: «ἐμεῖς δημοσιεύουμε φωτογραφίες σκουπιδιῶν». "Εάν τὰ σκουπίδια πού δημοσιεύονται εἶναι ἀντικείμενα εὐθύνης σας, ἀπολογηθῆτε ἐσεῖς γιά τὸ πῶς βρέθηκαν ἐκεῖ.

"Ανδρέας Πεταλᾶς

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Σταθμός στην Ίστορία της Νεοελληνικής Παιδείας

Στις 11 Νοεμβρίου το αρμόδιο τμήμα του Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐξέδωσε ἀπόφαση, με τὴν ὁποία τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὴ Στοιχειώδη καὶ Μέση Ἐκπαίδευση γίνεται προαιρετικό. Ὁ «Δ», ὁ ὁποῖος πρωτοπόρησε ἐδῶ καὶ 21 χρόνια στὴν ἐρευνα καὶ καταγγελία τοῦ περιεχομένου καὶ τῶν κακῶν συνεπειῶν τῶν διδασκομένων στὸ μάθημα αὐτὸ διβλίων στὴ συνείδηση τῶν ἐλληνοπαίδων, θεωρεῖ τὴν ἀπόφαση αὐτή, ποὺ εἶναι καὶ τελεσίδικη, ὡς σπουδαιότατο σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς Παιδείας μας. Λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι ἐλάβαμε γνώση τῆς ἀποφάσεως ὅταν τὸ τεῦχος μας αὐτὸ εἶχε στοιχειοθετηθῇ ἤδη, θὰ ἀσχοληθοῦμε εὐρύτερα μετὰ τὸ θέμα αὐτὸ – ποὺ ἀποτελεῖ καὶ δικαίωση τοῦ μακροχρόνιου ἀγῶνα τοῦ Περιοδικοῦ – στὸ ἐπόμενο τεῦχος μας.

Δ.Ι.Λ.

Στὰ πλοκάμια τῆς τρομοκρατίας

“Οἱ ἀνέμεναν, ὅτι μετὰ τὴ σύλληψη τῶν ἐκτελεστῶν τῆς 17Ν θὰ ἐδίδετο μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση στὰ πιὸ κάτω ἐρωτηματικά, ποὺ ἀκόμη ὑπάρχουν στὴν κοινὴ γνώμη: 1. Ποιοὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς καὶ ποιοὺς πολιτικούς σκοποὺς ἐξυπηρετοῦν; 2. Ποιοὶ οἱ ἰδρυτὲς τῆς καὶ οἱ λόγοι ποὺ ἐπέβαλαν τὴν ἰδρυσὴ τῆς; 3. Ποιοὶ οἱ χρηματοδότες τῆς; 4. Ποιὲς οἱ διασυνδέσεις τῆς με ξένες Μυστικὲς Ὑπηρεσίες, καθὼς καὶ με ἐντόπιες καὶ διεθνεῖς τρομοκρατικὲς οργανώσεις; Ὅμως παρόλο ποὺ συνελήφθησαν «λοχαγοὶ» καὶ «στρατιῶτες» τῆς 17Ν, οἱ «στρατηγοὶ» τῆς παραμένουν ἀσύλληπτοι. Καὶ πρὶν προλάβουν νὰ σταματήσουν οἱ κυβερνητικὲς τυμπανοκρουσίες γιὰ τὴν – ὄντως μεγάλη ἐπιτυχία τῆς Ε.Λ.Α.Σ μετὰ τὴ σύλληψη μελῶν τῆς 17Ν – τὰ πρόσφατα γεγονότα μετὰ τὴν κλοπὴ ὀπλισμοῦ ἀπὸ στρατόπεδο τῆς Κω – ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα στρατόπεδα – ἡ εὐρεση ὑποπολυδόλου ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τὰ παράξενα τηλεφωνήματα καὶ οἱ προκηρύξεις τῆς 17Ν – ἂν εἶναι γνήσιες – μᾶς ἐμβάλλουν σὲ μεγάλες ἀνησυχίες γιὰ τὴ σοβαρότητα αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης.

Πρωτίστως, πρέπει νὰ ἀποβάλουμε τὴν παιδικὴ μας ἀθωότητα, ὅτι ὑπάρχουν «σύμμαχοι» ποὺ θέλουν τὸ καλὸ μας. Οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος εἴμαστε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες!!

Ὑποστράτηγος Κ.Χ.Κ.

«Νίψεται τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ αἵματι...»

“Ας παρακολουθήσουμε ἕναν ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ, ἀναμένοντες ἐν τῷ μεταξὺ τὴν «ἐκπόνηση εἰσηγήσεως» τοῦ καθηγητοῦ Νικολάου Μπρασιώτη γιὰ τὴ θέση καὶ τὴν ἀξία τῆς Π.Δ. στὴν ἱστορία τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. «Ὁ δίκαιος θέλει εὐφρανθῇ ὅταν ἴδῃ τὴν ἐκδίκησιν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ θέλει νίψῃ ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀσεβοῦς» (Μαθ. Ψαλμοὶ 58, 11 ΝΘ, 11).

“Ας ἰδοῦμε ἐν συνεχείᾳ στὴν μετάφραση τῶν Ο΄ (Εβδομήκοντα) τὸ πῶς πρωτογράφηκε τὸ συγκεκριμένο ἐδάφιο: «Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁμαρτωλοῦ» (Ο΄ Ψαλμοὶ 57.11). Πέραν πάσης ἀμφιβολίας πρόκειται γιὰ τὴν χαρακτηριστικώτερη παγκόσμια κορυφὴ αἰμοδιψοῦς θεολογικῆς λογοτεχνίας... Αὐτὸ (τὸ ἐδάφιο) καὶ τόσα ἄλλα θρίσκονται στὴν ἐβραϊκὴ Βίβλο... καὶ γράφθηκαν μάλιστα κατ’ ἐμπνευση καὶ θέληση τοῦ θεοῦ Γιαχβέ... δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ (γιὰ φαντάσου) θεοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Δ.Α.

Δὲν ντρέπονται

Στις 23/10/02 ἡ ἀδελφὴ τηλεόραση ἔδειχνε πρωτοσέλιδα ἐφημερίδων, ποὺ θριαμβολογοῦσαν ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος κάποιου ἀδελφοῦ τοῦ Χριστοῦ κ.λπ... Βιβλικὲς ἀνακαλύψεις ποὺ ἐπαληθεύουν τὰ... ψεῦδη. Φυσικὰ αὐτὰ ἀνακαλύπτονται κάποιον ἐκεῖ εἰς τὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, ἀπ’ ὅπου... ξεκίνησε ὁ πολιτισμός. Τὰ ἀνακαλύπτει δὲ κάποιος τάχατες ξένος.

Πῶς παρέλαβαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ μετὰ 2000 ἔτη πῶς μᾶς τὴν παραδίδουν! «Σοφοὶ δὲ προσιώντων... ἐνῶ εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω οὐδὲν ἀκούουν οἱ λαοί...», λέει ὁ Ἀλεξανδρινός. Πάντα

υπέροχος.

Καλά, δέν ντρέπονται; Μά έτσι χαρακτηριστικά αντιμετωπίζει ο Γιαχβέ τὸ κοπάδι του· ἄλλωστε αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔκαναν... πάντοτε.

Π.Γ.

Ὁρθόδοξο δίτερμα γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς

Μὲ τίτλο «Ὡς χριστιανοὶ διαφωνοῦμεν μὲ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες» ὁ «Ὁρθόδοξος Τύπος» τῆς 4ης Ὀκτωβρίου ὑπογραμμίζει, ὅτι κατὰ τὴν περίοδο τοῦ διαγμοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα ἅγιο Θεοδόσιο οἱ Χριστιανοὶ «ἀπέρριψαν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, γι' αὐτὸ καὶ ἀποδέχθηκαν τὴν κατάργησή τους σὰν κάτι τὸ πολὺ φυσιολογικὸ, σὰν κάτι τὸ πολὺ ταιριαστὸ μὲ τὴν πνευματικὴ ζωὴ ποὺ ἀκολουθοῦσαν». Καὶ συνεχίζει: «Ὅμως σήμερα οἱ χριστιανοὶ τί κάνουμε, πῶς ἀντιδρούμε, ὅταν μάλιστα τώρα ὑπάρχουν πολὺ περισσότεροι λόγοι γιὰ τὴν κατάργησή τους», γιὰ νὰ καταλήξῃ φυσικὰ στὴ θέση ὅτι οἱ πιστοὶ εἶναι ἀντίθετοι καὶ διαφωνοῦν μὲ τὴν τέλεση τῶν Ὀλυμπιάδων. Θέση ποὺ ἀπορρέει φυσιολογικὰ ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν ἰδεολογία τοῦ χριστιανισμοῦ, ποὺ στρέφεται μετωπικὰ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (δασικὸς θεσμὸς τοῦ ὁποῖου ἦταν οἱ Ὀλυμπιακοὶ) καὶ κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὸ ὁποῖο θεωρεῖ ὡς διαβολικὸ καὶ ἐμπόδιο στὴν κατάρκτηση τῆς «Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν».

Τὰ ἀνωτέρω ἀφιερώονται στὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς «Ἐκκλησία», τὸ ὁποῖο ἀπαντώντας στὸν Μίκη Θεοδωράκη καὶ στὸ «Δ» διακήρυξε, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ὑπὲρ τῆς ἄθλησης τοῦ σώματος καὶ ὑπὲρ τῆς «Ἀθήνας 2004» (βλ. «Δ», τ. 150).

Γ.Σ.Π.

Θλιβερὸ φαινόμενο

Τὸ φαινόμενο τοῦ πληθωρισμοῦ τῶν ἐκδόσεων περιοδικῶν καὶ διβλίων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Ἑλλάδα ὡς ἱστορία καὶ ὡς πολιτισμὸς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πλημμύρισαν οἱ προθήκες τῶν περιπτέρων καὶ τῶν βιβλιοπωλείων, καθὼς καὶ ἐκπομπῶν, συλλόγων, «ἐταιριῶν», «σχολῶν» κ.λπ., ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἴδιο θέμα, κρινόμενο ὡς δραστηριότητα κοινωνικὴ θὰ μπορούσε ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ θεωρηθῇ ὡς θετικό. Ὅμως, ἂν ἐξετάσῃ κανεὶς ἀναλυτικώτερα τὰ ψυχολογικὰ ἀποτελέσματα ποὺ προκύπτουν ὡς συνέπειες τοῦ «ὄργασμο» αὐτοῦ, διαπιστώνει ἀμέσως μιὰ σύγχυση ἰδεῶν, ποὺ πραγματικὰ, χωρὶς νὰ εἶναι καχύποπτος, δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν θλιβερὴ σκέψη ὅτι ὅλη αὕτη ἡ ἄνθηση τοῦ «ἐλλαδεμπορίου», ὅπως τὴν χαρακτηρίζουν μερικοὶ, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνας ἐκχυδαῖσμος καὶ μιὰ ἐκπόρνευση ὑψιστῶν πανανθρώπων ἀξιών, ὅπου ὁ οἰκονομισμὸς συναγωνίζεται μὲ τὴν ἄγνοια, ἡ φαντασίωση μὲ τὴν ἔρρενα, ἡ οἰκονομικὴ ἐκμετάλλευση τῆς δίψας γιὰ μάθηση χαμηλοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου μαζῶν μὲ τὴν λογοκλοπία (σχεδὸν πάντοτε εἰς δάρος τοῦ «Δ») καὶ ἡ ἀλαζονεία μὲ τὴν ἐσκεμμένη παραπλάνηση, στὴν ὁποία π.χ. ἡ Ἑλλάδα ἐντελῶς ἀνιστόρητα ταυτίζεται ἴσα - ἴσα μὲ τὸν ἱστορικὸ δολοφόνου τῆς, τὸ Βυζάντιο, ἡ Ρωμιοσύνη παίρνει τὸ ἰδεολογικὸ πρόσωπο ἐνὸς μωροεθνικοῦ ἀνάλογον πρὸς τοὺς ἐθνικισμοὺς τῶν Ἀλβανῶν, τῶν Βουλγάρων κ.λπ., ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς μεταμορφώνεται σὲ νεκροαρχαιολατρία χλαμνδοφόρων φαντασμάτων καὶ ἄλλα κωμικοτραγικὰ παρόμοια.

Ὁ «Δαυλός», ποὺ ὅταν ἐξεδόθη πρὶν ἀπὸ 21 χρόνια ἀκριβῶς, οἱ σημερινοὶ «Ἑλληναῖδες» ἦσαν κατελλωμένοι μέχρι τ' ἀντιὰ μὲ τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ ἢ μαρξιστικὰ ἰδεολογήματα, παρακολουθεῖ αὐτὲς τίς νεοεμφανιζόμενες ἀφελεῖς ἢ ἐνίοτε καὶ δόλιες ἢ διατεταγμένες καὶ χρηματοδοτούμενες «ἀρμοδιῶς» λαϊκὲς ἀπομυήσεις του καὶ οἰκτεῖρεῖ ἐκ βάθους καρδίας τοὺς ἀπλοῦς Ἑλληνες, ποὺ ξεκινώντας ἀπὸ εὐγενὴ κίνητρα πέφτουν στὶς παγίδες ἀδιότακτων ἐκμεταλλευτῶν ἢ, τὸ χειρότερο, διατεταγμένων ἐκτελεστῶν κάποιων σχεδίων, ποὺ καταρτίζονται στὶς σκοτεινὲς στοῦς - ἐργαστήρια τῆς σύγχυσης καὶ παραπλάνησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὡς ὄψεται ἡ Ἀ-παιδεΐα δεκαετιῶν (ἀκριδέστερα αἰώνων) τοῦ Ρωμαίου, ποὺ κράτησε τοὺς Νεοέλληνες στὴν κατάσταση εὐκόλων θυμάτων τῶν ἐπιτηδεῶν.

Γ.Σ.Π.

ΟΙ ΑΝΑΜΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

‘Ο ἀναθεματισμός τοῦ Βενιζέλου τὸ 1916

Τῆ λθε καλὰ προμελετημένο κι ἀκόμα καλύτερα ὠργανωμένο κι ὄχι «ὡς ἀπρόσμενος κεραυνὸς ἐν αἰθρίᾳ», ὅπως πολλοὶ ὑποστηρίζουν. Τ’ ἀποτελέσματα; νὰ συμμετάσχη καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία στὸν Ἐθνικὸ Διχασμὸ καὶ νὰ διαιερεθῇ βαθυτέρα ἢ χώρα σὲ «Βόρειους» μὲ ἀρχηγὸ τὸ Βενιζέλο καὶ Νότιους» ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ ἀρχιστρατήγου βασιλιᾶ Κωνσταντίνου. Τὶς ἡμέρες αὐτὲς συμπληρῶνονται 86 ἀκριδῶς χρόνια (1916-2002) ἀπὸ τότε.

Ξαναθυμόμαστε σήμερα τὰ τότε διαδραματισθέντα, εὐχόμενοι νηφαλιότητα, ψυχραιμία καὶ διαλλακτικὸ πνεῦμα νὰ πρυτανεύουν στὸ μέλλον.

“Ενα χρόνο πρὶν τὸ ἀνάθεμα τοῦ 1916 εἶχαν προκηρυχθῇ ἐθνικὲς βουλευτικὲς ἐκλογές. Γι’ αὐτὲς ἔχει γράψει ὁ ἱστορικὸς Γιώργος Καρανικόλας:

«Ἀπετέλεσαν μνημεῖο πάθους, φανατισμοῦ καὶ θεοκαπηλίας ἐκ μέρους τῶν κομμάτων καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἰδιαίτερα. Ὁ μητροπολίτης μάλιστα τῶν Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Θεόκλητος Α’, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ ἐκκλησιαστικῶς τὴν ἀντιβενιζελικὴ παράταξη, ἐκμεταλλεόμενος τὴν πλευριτίδα ποὺ ὑπῆσθη ὁ ἄναξ Κωνσταντῖνος ἐξαιτίας κρυολογήματος καὶ ὄχι ἀπὸ τὴ “βενιζελικὴ ἐπιθετικότητα”, ὅπως οἱ ἐνδιαφερόμενοι διέδιδαν, συνέταξε ἓνα γλοιῶδες κείμενο προσευχῆς γιὰ τὴ μαθητιῶσα νεολαία καὶ ἀπαίτησε ἀντὶ κανονικῆς προσευχῆς ν’ ἀπαγγέλλεται τὸ κείμενο αὐτό. Ἴδου ὁ πρῶτος πικρὸς σπόρος τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὰ σχολεῖα στοιχειώδους καὶ μέσης παιδείας:

»“Γλυκύτατε Ἰησοῦ!

»Τὴν χαράν μας, τὴν εὐτυχίαν μας καὶ τὴν ζωὴν μας ὁλόκληρον θὰ θησιάσωμε διὰ τὴν ἰδικὴν σου θρησκείαν, ὅταν οἱ δύσκολοι καιροὶ ποὺ διερχόμεθα τὸ ἀπαιτήσουν. Ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ φθάσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ κρίσιμον σημεῖον, θεράπευσον τοῦ ξανθοῦ Βασιλέως μας τὴν ἀσθένειαν. Ὁ κάθε πόνος, Χριστέ μας, εἶναι πάντοτε πικρὸς, ἀλλὰ ὁ πόνος τοῦ Βασιλέως μας εἶναι πικρότερος μέσα εἰς τὸν λαόν μας. Κύριε, θεράπευσον τὸν ἑνδοξον ἡμῶν Ἀνακτα, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τιμημένον στρατὸν καὶ στόλον του, οἱ ὅποιοι τὸν ἀναμένουν διὰ νέα μεγάλα ἀνδραγαθήματα. Γλύκανε, ξανθέ μας Χριστέ, τοῦ ξανθοῦ Βασιλέως τὸν πό-

Φωτογραφία
του σωροῦ τῶν
λίθων πού συσ-
σωρεύθηκαν στο
Πεδίο τοῦ Ἄρε-
ως, ὅπου κατό-
πιν ἀποφάσεως
τῆς Ἱερᾶς Συνό-
δου τῆς Ἐκ-κλη-
σίας Ἑλλάδας
κληρικοὶ καὶ πι-
στοὶ τῆς Ὁρθο-
δοξίας ἀναθεμά-
τισαν τὸν Ἐλευ-
θέριο Βενιζέλο,
ἐκλεγμένο πρω-
θυπουργό τῆς
Χώρας.

νον, ὁ ὁποῖος εἶναι ταυτοχρόνως καὶ βαθὺς λαϊκὸς πόνος”». (Γεωργίου Καρανι-
κόλα, «Νόθες Ἐκλογές στὴν Ἑλλάδα», σελ. 464).

Καὶ ναὶ μὲν ἔγινε ὁ ἀναξ καλά, ἀλλὰ τὸ βασιλικὸ κόμμα συνετριβή στὶς ἐκλογές
τοῦ 1916.

Τὸ κυρίως ἀνάθεμα τοῦ Βενιζέλου

Ἡ φαινὴ ἰδέα τοῦ ἀναθέματος, δηλαδή ἡ ἱεροτελεστικὴ ἀκολουθία τοῦ δε-
νιζελικοῦ ἀφορισμοῦ, ἄστραψε στοὺς ἀρχιερατικούς ἐγκεφάλους πρῶτα,
γιὰ νὰ μεταλαμπαδευθῇ στοῦ σώμα τῶν ἀποστράτων ὕστερα. Γιὰ τὴ γέ-
νεση αὐτῇ, ἄλλης μιᾶς ἀχάριστης τραγωδίας στὴ νεώτερη ἐλληνικὴ ἱστο-

ρία, ἔχει γράψει ὁ μακαριστός δάσκαλός μας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Γεράσι. Κονιδάρης τ' ἀκόλουθα:

«*Ἡ ἰδέα τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἀντιβενιζελικοῦ ἀναθέματος, σύμφωνα μὲ τὴν μαρτυρία τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ δικάσαντος καὶ καταδικάσαντος τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κύριον Θεόκλητον, τοὺς συνοδικοὺς καὶ ἄλλους συνεργοὺς ἀρχιερεῖς, ὡς προέκλυψεν ἐκ τῆς ἐνόρκου ἀνακρίσεως καὶ διαδικασίας, τῆς γενομένης ὑπὸ εἰδικοῦ ἀνακριτοῦ, προήλθεν ἀπὸ τὴν πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαρίσης Ἀρσενίου, τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων συννευδοκούντων.*

»*Τὴν 18ην Νοεμβρίου 1916 ἐλήφθη ὁμοφώνως ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως προσκληθῇ ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ τὰ δέοντα καταδικαστικὰ μέτρα κατὰ Βενιζέλου, Δαγκλῆ, Κουντουριώτη, ἐπαναστατῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Εἰς ἐναντίαν περίπτωσιν ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία θὰ ἀναγκασθῇ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων προβλεπόμενα σωφρονιστικὰ μέτρα.*

»*Εἰς ἑκτακτον συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πανιερώτατου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου κατέληξεν αὕτη εἰς ὁμόφωνον ἀπόφασιν ἔντονου ἀποδοκιμασίας τοῦ κινήματος τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τῆς ρίψεως λίθων ἀναθέματος κατὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου.*

»*Ἡ κυβέρνηση τοῦ Πανεπιστημιακοῦ καθηγητοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου, καίτοι μὴ ἐγκρίνασα κατ' ἀρχὰς τὸ ἀνάθεμα, ἠναγκάσθη ἐκ τοῦ φόβου τῶν βασιλοφρόνων νὰ τὸ ἐγκρίνῃ ὀλίγον ἀργότερον». (Γερασ. Κονιδάρης, «Τὸ Ἀνάθεμα Βενιζέλου», εἰς. Μεγ. Ἡθ. Ἐγκυκλοπαίδειαν, τόμ. Α').*

Ἔτσι, μὲ μιὰ ἐτοιμόρροπη «κανονικὴ» δικαιολογία τοῦ Γ' κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου τοῦ 879, ἀφωρίσθηκε τὸ πρῶτον μετὰ τὴν θεία λειτουργία ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν μοναστηριακῶν καθολικῶν πανηγυρικῶς τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1916.

Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ὁποῖος ἀρχίσῃ τὸ πρῶτο ὀλίσθημα καὶ δὲν τιμωρηθῇ, συνεχίζει καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Καὶ ἰδοὺ: προχώρησαν καὶ στὸ ὑπαίθριο ἀνάθεμα στὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως, γιὰ νὰ ἐπαναληφθῇ σ' ὁλόκληρῃ τὴν Ἑλλαδίτικῃ Ἐπικράτειᾳ ἡ «Ἀρχιεπισκοποσυνοδικὴ» κατάρα: «Ἐλευθερίῳ Βενιζέλῳ ἐπιδουλευθέντι τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μητέρα πατρίδα καὶ φυλακίσαντι καὶ καταδιώξαντι ἀγιωτάτους ἀρχιερεῖς ἀνάθεμα, κατάρα καὶ τρισανάθεμα».

Λεπτομέρειες αὐτῆς τῆς «ὀπερέττας» δανειζόμαστε ἀπὸ τὴν καθαρὴν πέννα τοῦ πρύτανη τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας Βλάση Γαβριηλίδη, ὁ ὁποῖος μὲ ἀπαράμιλλο σκηνοθετικὸ τρόπο περιγράφει τὰ προτρέξαντα καὶ διατρέξαντα στίς 12 καὶ 13 Δεκεμβρίου 1916 στὴν πρωινὴ «Ἀκρόπολη»:

«*Τοῦ ἀναθέματος εἶχε προηγηθῇ ἡ ἔντυπη πρόσκληση - πρόγραμμα στίς δημοσίες ἀρχεὲς καὶ στοὺς μαθητὲς τῶν σχολείων:*

»*Ἐὐσεβεῖς Χριστιανοί!*

»*Τὴν 9ην πρωινὴν τῆς 12ης Δεκεμβρίου οἱ κώδωνες ὄλων τῶν Ἱερῶν τῆς πρω-*

τευούσης και τῶν περιχώρων Ναῶν θὰ διατελοῦν κρουόμενοι, καλοῦντες τὸν Εὐσεβῆ ὁρθόδοξον λαὸν εἰς Λαοσύναξιν εἰς τὸν τόπον ἀναγνώσεως τοῦ ἀναθέματος. Ταυτοχρόνως πάντα τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικά καταστήματα θὰ κλείσουν ὑποχρεωτικῶς, τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων ἐλεγχόντων τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀργίαν. (Σημ.: Καὶ ποιὸς θὰ τολμοῦσε νὰ λειτουργήσῃ, ἀφοῦ κινδύνευε ἀπὸ τὸ λυντσάρισμα τοῦ μαινομένου καὶ συστηματικὰ κατευθυνόμενου ὄχλου; Τῶν βενιζελικῶν ἰδιοκτητῶν τὰ καταστήματα εἶχαν μαρκαρισθῇ μὲ κόκκινο σταυρό!).

»Προηγούμενων τῶν ἱερῶν λαβάρων τῶν ἐπαγγελματικῶν σωματείων καὶ τῶν σχολικῶν σημαιῶν παρελάσεως, ὁ πιστὸς τοῦ Κυρίου λαὸς θὰ κατευθυνθῇ μαζικῶς μετὰ κραυγῶν κατὰ τοῦ ἀναθεματιζομένου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Πεδίου Ἄρεως, ἔνθα θὰ λάβῃ χώραν ἡ τελετὴ τοῦ ἀγύρτου καὶ Ἀντιχρίστου, ὁ ὁποῖος ἐπρόδωσεν θρησκείαν καὶ πατρίδα διὰ μίαν φούχταν λίρες.

»Εἰς τὸ κέντρον τῆς εὐρυχώρου πλατείας θ' ἀνοιχθῇ εὐμεγέθης λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ ἀντὶ ὁδολῶν θὰ ρίπτουν μαύρην πέτραν ἀναφωνοῦντες:

»ΑΝΑΘΕΜΑ, ΚΑΤΑΡΑ, ΤΡΙΣΑΝΑΘΕΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΝ!

»Καὶ τὰ γύρω ὕονά Ὑμηττός, Πεντέλη, Πάρνης θ' ἀντιλαλοῦν καθὼς καὶ αἱ ἐπαρχίαι ὁλοκλήρου τῆς χώρας».

Αὐτὸ ἦταν τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖο τηρήθηκε κατὰ γράμμα καὶ ἀπετέλεσε τὴν πρώτη σκηνὴ τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ μὲ τελευταία τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφή.

Ἄλλη σοδαρὴ μαρτυρία γιὰ τὴν θάναυση αὐτὴ ἀνάμιξις τῆς Ἐκκλησίας στὴν Πολιτικὴ εἶναι καὶ αὐτὴ τοῦ νομπελίστα ποιητῆ Γιώργου Σεφέρη, Ἑλληνα τῆς Μικρασιατικῆς Ἰωνίας, ποὺ παρεπιδημοῦσε στὴν Ἀθήνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, «προσκυνητὴς νεαρὸς τοῦ κάλλους τοῦ Παρθενῶνα», ὁ ὁποῖος περιγράφει μὲ τ' ἀκόλουθα μελαγχολικὰ λιγόλογα τὰ κατορθώματα τοῦ νεοελληνικοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ:

«Τὸ ἀνάθεμα τῆς Ἑλλαδίτικης Ἐκκλησίας τὸ θυμᾶμαι μ' ἐνάργεια.

»Τὸ ἀπομεσήμερο τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1916 παρακολουθοῦσα ἀπὸ ἓνα παράθυρο τῆς ἐπεισοδιακῆς ὁδοῦ Μπομπουλίνας τὸ πανάθλιο καὶ ἐλεεινὸ θέαμα τῶν μανιακῶν θρησκολήπτων, ἀνακατεμένων μὲ ὅλων τῶν ὑαθμῶν ρασοφόρους ἀπὸ διάκους μέχρι ἀρχιμανδριτάδες, δεσποτάδες καὶ Μητροπολίτη (Ἀρχιεπίσκοπο). Κουβάλοῦσαν ὅλοι ἀπὸ μιὰ μακάβρια μαύρη πέτρα ὡς ὅλοι κατὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, πρωθυπουργοῦ πολλάκις τῆς χώρας διατελέσαντος, μὲ τὰ λάθη καὶ τίς ἐπιτυχίες του. Τὸ ἀνάθεμα μὲ συγκλόνισε καὶ μὲ ἀηδίασε. Ποτέ πιά τέτοιες στιγμὲς καννιβαλισμοῦ κι ἀπανθρωπιᾶς». (Γιώργου Σεφέρη, «Κείμενα»).

Δρ Γεώργιος Μουστάκης

Καθηγητῆς Θεολογίας

ΤΟ ΘΑΨΙΜΟ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΗΝ «ΚΑΛΥΨΗ» ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

“Ένα άπίστευτο σκάνδαλο σέ εξέλιξη

Είναι γνωστό, ότι ο ήρωας του '21 στρατηγός Ιωάννης Μακρυγιάννης κληροδότησε στην Ελληνική Πολιτεία έκταση 150 μ. νοτίως της Ακρόπολης, στην περιοχή των Αθηνών που έως σήμερα φέρει το όνομά του. Μέχρι την εποχή μας ωστόσο ήταν άγνωστος ο όγκος και ο πλούτος των αρχαιολογικών θησαυρών, που κρύβονταν επί σειράν αιώνων στο υπέδαφος αυτής της περιοχής. Τα σχέδια των κυβερνήσεων από την δεκαετία του '80 και έντεϋθεν για την κατασκευή του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης στο οικόπεδο του Μακρυγιάννη ώδήγησαν την κατάσταση στη σημερινή της έκρηξη: Μία πλειάδα Ελλήνων αλλά και ξένων άπλων πολιτών, προσωπικοτήτων, επιστημόνων, φορέων και οργανισμών αντιδροϋν σθεναρά και με κάθε θεμιτό μέσο στην έπαπειλούμενη καταστροφή του αρχαιολογικού χώρου άφ' ενός, και άφ' έτέρου το ρωμαίικο κρατίδιο να έχη στο ένεργητικό του, όσον άφορᾷ στην προκείμενη υπόθεση, σωρεία παρατυπιών και παραλείψεων και να έπιχειρηῇ με την παρελκυστική, άνεύθυνη και άήθη τακτική του τόν άφανισμό ενός μεγάλου κεφαλαίου της ίστορίας των Αθηνών.

Η άξιολόγηση όλων των συνθετικών αυτού του ζητήματος στοιχείων με την συνεργασία του κ. Σπύρου Καλογερόπουλου, έπιχειρηματικού άναλυτή και μέλους της Συντονιστικής Έπιτροπής Συλλόγων και Φορέων που δραστηριοποιούνται για τη διάσωση και άνάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη, όδηγεί στη διαπίστωση, ότι από την πλευρά του κράτους τα κίνητρα που υπαγορεύουν την «σώνει και καλά» άνέγερση του νέου Μουσείου στο συγκεκριμένο σημείο, μπορεί κανείς να τα άποδώσει σε σκοπιμότητα, όπως πολύ χαρακτηριστικά άνέφερε για το θέμα σε άνοικτη όμιλία του στις 19/6/02 και ό άκαδημαϊκός και Γενικός Γραμματέας της Αρχαιολογικής Έταιρείας κ. Βασίλειος Πετράκος. Έπίσης σε άλλο σημείο της όμιλίας του καυτηρίαζε την τακτική ώρισμένων συναδέλφων του και μή, λέγοντας ότι: «όσοι συμμετέχουν στις διαδικασίες για την έπιτυχία του σκοπού αυτού (της κατασκευής του Μουσείου δηλαδή), άν μέν εΐναι αρχαιολόγοι, άποδεικνύουν ότι δέν διαθέτουν το ήθος, το όποιο εΐναι άναγκαΐο

Κάτω από τὰ δάπεδα τῶν μισοκατεστραμμένων κτηρίων τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, πού γειτνιάζουν μέ τὸ σταθμὸ τοῦ «Μετρό», ὑπάρχουν σοβαρὲς ἐνδείξεις γιὰ τὴν παρουσία ὑπολειμμάτων τοῦ Ἰεροῦ τοῦ Διονύσου τοῦ «ἐν Λίμναις», μέ βάση καὶ τίς σχετικὲς ἀναφορὲς τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Δ. Τρανλοῦ. (Φωτ. Σ. Καλογερόπουλος.)

Τμήμα δώματος με περίτεχνο ψηφιδωτό από λειασμένα θότσαλα και τοιχοποιία από άνισομεγέθεις λίθους. – "Υστερη Κλασική Περίοδος. (Φωτ. Σ. Καλογερόπουλος.)

για την καλλιέργεια και τη διδασκαλία της αρχαιολογίας, όσους δὲ δὲν εἶναι ἀρχαιολόγοι, μόνο ἡ ἔλλειψη μορφώσεως μπορεῖ νὰ τοὺς δικαιολογήσῃ».

Τὸ ἱστορικὸ τῶν ἀλλεπάλληλων βανδαλισμῶν

Ο ἄ ἦταν ὅμως σκόπιμο, πρὶν ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἀναφορὰ στὸ σημερινὸ ἀνασκαφικὸ γίνεσθαι, νὰ γίνῃ μιὰ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ στὶς διαδοχικὲς καταστροφὲς καὶ τὶς ἀπειλὲς καταστροφῶν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου τοῦ οἰκοπέδου Μακρυγιάννη.

Τὸ 1834 συντελέσθηκε ἡ ἀνέγερση τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου, τοῦ πρώτου δημοσίου οἰκοδομήματος τῆς Ἀθήνας, σὲ σχέδια τοῦ Βαυαροῦ ἀρχιτέκτονα Β. Βάιλερ, ἕνα μόνις χρόνοι μετὰ τὴν ἀνακήρυξή της σὲ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐπὶ πρωθυπουργίας Χαριλάου Τρικούπη, ἀπὸ τὸ 1887 ἕως τὸ 1892, προγραμματίστηκε ἡ ἀνέγερση τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν στὸν ὅρο, ἀλλὰ τὸ σχέδιο ματαιώθηκε ἐξ αἰτίας τῆς γενικῆς κατακραυγῆς, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν κτιριακὸ ὄγκο τοῦ Μουσείου θὰ ἐδλάπτετο αἰσθητικὰ ἡ Ἀκρόπολη. Ἀπὸ τὸ 1920 μέχρι τὸ 1930, ἐπὶ πρωθυπουργίας Ε. Βενιζέλου, εἶχε ἀποφασισθῇ ἡ ἀνέγερση τοῦ Δικαστικοῦ Μεγάρου στὴ θέση Μακρυγιάννη μὲ σχέδια τοῦ δια-

σήμου αρχιτέκτονα Ἀναστασίου Μεταξᾶ, ἀλλὰ μία παγκόσμια ἀντίδραση λόγῳ τοῦ προτεινόμενου μεγάλου ὄγκου στοῦ ἄμεσο περιβάλλον τῆς Ἀκρόπολης μεταίωσε τὴν ἀνέγερση. Μεταξὺ 1976 καὶ 1980 ξεκίνησε ἡ ἀναστήλωση τῶν μνημείων τῆς Ἀκρόπολης καὶ παράλληλα ἐτέθη τὸ πρόβλημα τοῦ Μουσείου τῆς, διότι τὸ ὑπάρχον ἐπὶ τοῦ Βράχου τῆς Ἀκρόπολης εἶναι ἀνεπαρκές. Ἔτσι οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Μουσείου συνεχίστηκαν, χωρὶς οἱ ἰθύνοντες τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ νὰ λαμβάνουν ποτὲ ὑπ' ὄψιν ἅψ' ἐνὸς μὲν τὸ αἰσθητικὸ πρόβλημα ποὺ θὰ προκαλοῦσε ἡ κατασκευὴ ἐνὸς ὑπερμεγέθους κτίσματος δίπλα στὸ κτήριο Βάιλερ, ἅψ' ἐτέρου δὲ ὅτι ὅλη ἡ ἔκταση Μακρυγιάννη θὰ ἦταν πλήρης ἀρχαίων οἰκοδομημάτων, δεδομένου ὅτι ὁ χῶρος ἦταν τμῆμα τῆς ἐντὸς τῶν τειχῶν ἀρχαίας πόλης, ποὺ μεταξὺ ἄλλων περιελάμβανε καὶ τὸ γνωστὸ ἀπὸ τὶς πηγὲς Ἱερὸ τοῦ Κόδρου ὅπως καὶ τὸ ἐν Λίμναις Ἱερὸ τοῦ Διονύσου, γνωστὰ καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὶς φιλολογικὲς πηγές, χωρὶς ὥστόσο ἀκόμη νὰ ἔχουν ἐντοπισθῇ. Εἰδικὰ ὡς πρὸς τὸ δεύτερο, ἐνδεικτικὴ τῆς θέσης τοῦ ὑπῆρξε ἡ ἀνεύρεση ἐκατοντάδων «ἀτάκτως ἐρριμμένων» ἀμφορέων κατὰ τὴ διάνοιξη τῆς παρακείμενης σήραγγας τοῦ «Μετρό» πρὶν ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια. Ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἀρχαίας πόλης περνοῦσαν μέσῳ τῶν εἰσόδων τοῦ τείχους («Ἀλαδε καὶ Ἱτώνιαι Πύλαι») οἱ ἀρχαῖοι δρόμοι, ποὺ ὡδηγοῦσαν ἀπὸ τὸ Φάληρο στὴν Ἀκρόπολη καὶ τὸ Θέατρο καὶ Ἱερὸ τοῦ Διονύσου.

Ἀπὸ τὸ 1983 ἔπαυσε νὰ ἰσχύη ἡ προηγούμενη ὑπουργικὴ ἀπόφαση τοῦ 1980, ποὺ προέβλεπε τὴ σύσταση ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν χωροθέτηση τοῦ Μουσείου ἐκτὸς οἰκοπέδου Μακρυγιάννη, καὶ ὁ χῶρος βρέθηκε καὶ πάλι στὸ στόχαστρο ὅσων ἐπίμονα τὸν ἐπωφθαλμοῦσαν. Συστήθηκε εἰδικὸ Γραφεῖο Μουσείου Ἀκροπόλεως, ποὺ λειτούργησε ἕως τὸ 1992. Στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ ἄγνοιο διαγωνισμοὶ διαδέχονταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Ὁ τελευταῖος ἀκυρώθηκε ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ὡς παράτυπος, τὸ 1993.

Τὸ 1994 δημιουργήθηκε ὁ Ὁργανισμὸς Νέου Μουσείου Ἀκροπόλεως Α.Ε. (ΟΑΝΜΑ), ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν ἀνέγερση τοῦ Νέου Μουσείου σὲ συνεργασία μὲ τὸ ἴδρυμα «Μελίνα Μερκούρη». Ὅπως λεπτομερειακὰ ἀναφέρει ὁ Σ. Καλογερόπουλος στὸ σχετικὸ ὑπόμνημά του, γιὰ νὰ παρακαμφθῇ τὸ κώλυμα τῆς ἀκύρωσης τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ διαγωνισμοῦ, δημιουργήθηκε ἓνας ἰδιωτικὸς φορέας, τὸ ἴδρυμα «Μελίνα Μερκούρη», ποὺ ἀνέλαβε νὰ χρηματοδοτήσῃ τὴν τροποποίηση καὶ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ὑραβευμένης (ἀλλὰ ἀκυρωμένης) μελέτης καὶ στὴ συνέχεια νὰ τὴν δωρίσῃ στὸ Κράτος. Ἔτσι κι ἔγινε. Ἡ πρώτη μεγάλη ἀλλαγὴ ἦταν ἡ μείωση τοῦ ἐμβαδοῦ (ἀπὸ 45.000 τ.μ. σὲ 30.000 τ.μ.), ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ἡ προβλεπόμενη ἀπὸ τὴ μεγάλη τοῦ Νέου Μουσείου αἶθουσα τοῦ Παρθενῶνα «ἔπεφτε» στὸν ὑποσταθμὸ τοῦ «Μετρό», στὴ στάση «Ἀκρόπολη». Ἀκολούθησαν πολλὲς ἀκόμη τροποποιήσεις καὶ τὰ «τελικά» σχέδια ὑπὸ μορφὴ προμελέτης κατατέθηκαν στὸν ΟΑΝΜΑ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1998.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, ὅτι στὸ ἀρχιτεκτονικὸ σχέδιο τοῦ Μπέρναρντ Τσοῦμι, τὸ

”Αποψη του ἀρχαιολογικοῦ χώρου, με τὸ κτήριο τοῦ Βάλλεγ νὰ δεσπόζη ὑπεράνω αὐτοῦ.

όποιο πρότευσε σέ διαγωνισμό μεταξύ τῶν δώδεκα –ἀλλὰ ὅλα ἔλαβαν χρηματικό ἔπαθλο! Ἡ κεντρικὴ αἴθουσα εἶναι σχεδιασμένη ἔτσι, ὥστε – θεωρητικά – νὰ χωράῃ ὁλόκληρο τὸν Παρθενῶνα (γιατὶ ἄραγε;).

Ἡ ἀποκορύφωση τοῦ κρατικοῦ αὐταρχισμοῦ

Οἱ ἀνασκαφὲς στὸν χῶρο, ποὺ συνεχίζονταν σποραδικὰ καθ' ὅλη τὴ διάρ-
κεια τῆς δεκαετίας τοῦ '80, ἐντατικοποιήθηκαν ἀπὸ τὸ 1997 μέχρι καὶ σή-
μερα. Στὸ φῶς ἔχουν ἔλθει σημαντικὰ οἰκοδομήματα ἀπὸ τὴν Ἀρχαία
μέχρι καὶ τὴν Βυζαντινὴ Ἑποχὴ. Μεταξὺ αὐτῶν δεσπόζουν τὰ ρωμαϊκὰ
λουτρά ἀλλὰ κυρίως ἡ Νεοπλατωνικὴ Φιλοσοφικὴ Σχολή, ποὺ μετὰ τὴ διάλυσή
της, ἔγινε κατάλυμα τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Κώνσταντος. Παρ' ὅλα αὐτὰ
τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ συνέστησε πέρυσι ἐπιτροπὴ – ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς
καθηγητὲς Χαρ. Μπούρα, Βασ. Λαμπρινουδάκη, Πέτρο Θέμελη καὶ τὴν προΐ-
σταμένη τῆς Ἐφορείας Ἀκροπόλεως Ι. Τριάντη – γιὰ νὰ ἀξιολογήσουν τὰ ἀρχαῖα.
Μειοψηφούντος τοῦ κ. Θέμελη, ἡ ἐπιτροπὴ ἔκρινε ὅτι ὁ χῶρος εἶναι «ἐλεύθερος»
γιὰ δόμηση.

Τὰ «περίεργα» ὅμως δὲν σταματοῦν ἐδῶ. Τεχνικὴ ἔκθεση σχετικὰ μὲ τὴν ὑπ'
ἀριθ. 1435/2002 ἐκδοθεῖσα ἄδεια ἐκσκαφῶν καὶ ἀντιστηρίξεως τοῦ Νέου Μου-
σείου Ἀκροπόλεως, τὴν ὁποία ὑπογράφουν πλεῖστοι ἐπιστήμονες καὶ πανεπι-
στημιακοί, χαρακτηρίζει τὴν ἐν λόγῳ ἄδεια ὡς μὴ σύννομη λόγῳ τῶν θλαπτικῶν
συνεπειῶν γιὰ τὶς ἀρχαιοτῆτες τῶν πασσαλοεμπτήξεων καὶ τῶν ἐκσκαφῶν ἐπιφα-
νείας σὲ βάθος 18,50 μ., ὅπου καὶ τὸ στρώμα λειψάνων τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς.
Τὶς ἀντιρροήσεις του ἐκφράζει σὲ ἰδιαίτερη τεχνικὴ ἔκθεσή του γιὰ τὴν ἴδια περὶ-
πτωση καὶ ὁ δρ πολιτικὸς μηχανικὸς καὶ καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Ἰκάρων καὶ τοῦ
Ε.Α.Π. Δημ. Κούσιος. Παράλληλα τὴν μὴ ἐκδοση οἰκοδομικῆς ἀδείας, τὴν ἀνυ-
παρξία ἐγκεκριμένης στατικῆς μελέτης θεμελίωσης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνεπάρκεια τῆς
ἤδη ἐκδοθεῖσας ἀδείας ἀντιστήριξης γιὰ ὅλο τὸ ἐμβαδὸν τοῦ χώρου ἐπισημαίνει
καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Τμῆμα τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Μνημείων καὶ Τοποθεσιῶν
ICOMOS μὲ ἰδιαίτερη ἐμμονὴ στὶς διεθνεῖς ἀρχὲς προστασίας ἀρχαιοτήτων. Παρ'
ὅλο τὸν θόρυβο ποὺ προέκυψε καὶ τὶς ἀγωγές, μηνύσεις καὶ αἰτήσεις ἀσφαλι-
στικῶν μέτρων ποὺ οἱ φορεῖς ἔχουν καταθέσει, τὸ ἐπίσημο Κράτος ὄχι μόνο κο-
μπάζει γιὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἄστοχα «κατορθώματά» του, ἀλλὰ οἱ παράγοντές του
μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα καὶ προκλητικότητα ὄχι μόνο ἀναγγέλλουν σὲ κάθε εὐκαι-
ρία τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα, ἀψηφώντας τὴ Δι-
καισύνη, ἀλλὰ φθάνουν στὸ σημεῖο κάποιοι ἐξ αὐτῶν (ὅπως τὸ μέλος τοῦ Δ.Σ.
τοῦ ΟΑΝΜΑ καθηγητῆς κ. Ἰ. Ἀγγ. Δεληβοριάς, σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Συμπτώσεις
ἀρχαιολοτρείας καὶ ντροπῆς», ἐφ. «Καθημερινή», 27/10/02) νὰ προσάπτουν ἰδιο-
τέλεια (!) σὲ ὅσους πολῖτες ἀντιδρoῦν στὴν ἀνέγερση τοῦ Μουσείου.

Μάριος Μαρμανέας

ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

6. "Υστερο Βυζάντιο καὶ Γ. Πλήθων - Γεμιστός

Μέσα στο απόλυτο πνευματικό σκοτάδι που έπεκράτησε μετά τη βασιλεία του Ίουστινιανού (βλ. «Δ», τ. 251), ή μάθηση των νέων έγινε προνόμιο ελαχίστων, κατά κανόνα προερχομένων από άρχοντικές οικογένειες και μάθαιναν γράμματα κυρίως μόνο όσοι προωρίζονταν για να στελεχώσουν κρατικές υπηρεσίες ή την ίδια την Έκκλησία. Και λέμε «μάθαιναν γράμματα», διότι μόνο γραφή και ανάγνωση διδάσκονταν και μάλιστα υπό την έποπτεία της Έκκλησίας, έφόσον τó εκπαιδευτικό σύστημα είχε περάσει πλήρως υπό τόν έλεγχο της. Ός σχολικά βιβλία χρησιμοποιούνταν ή Καινή και ή Παλαιά Διαθήκη και άλλα θρησκευτικά κείμενα.

Τό αυστηρό αυτό εκπαιδευτικό καθεστώς (δηλαδή τó σημερινό μάθημα των Θρησκευτικών), τó όποιο είχε έξορίσει ως έχθρική ύλη τήν αρχαία γνώση και έπιστήμη (για φιλοσοφία ούτε λόγος νά γίνεται), διατηρήθηκε μέχρι τόν 8ο και 9ο αιώνα. Τότε, σύμφωνα με τόν Παπαρρηγόπουλο, «...οί σπουδαιότεροι από τούς βασιλιάδες κατάλαβαν, ότι έπρεπε νά τήν ανακαλέσουν στήν πατρίδα και νά χρησιμοποιήσουν κάθε τρόπο για νά προοδεύσει ή έλληνική παιδεία, έπιστήμη και τέχνη. Από τόν 8ο και 9ο αιώνα ή δημόσια εκπαίδευση μεταρρυθμίστηκε και έχασε τόν προηγούμενο εκκλησιαστικό της χαρακτήρα. Στην άνωτερη σχολή της Μαγναύρας διδάχτηκε ή έθνική έπιστήμη και φιλοσοφία»¹.

Ό Φωτιάδης έξηγεί: «Οί δύο όμως Ίσανροι, πατέρας και γιός, όχι μονάχα χτυπάνε όσους αντιδρούν στίς μεταρρυθμίσεις τους, παρά και προχωράνε σέ άλλες όμοια τολμηρές. Ός τότε στο Βυζάντιο όλη σχεδόν ή εκπαίδευση θρискόταν στα χέρια των παπάδων και των καλογέρων (ιερατική και μοναστηριακή). Ήταν με άλλα λόγια ή παιδεία κληρική κι όχι λαϊκή. Οί Ίσανροι κλείνουν τά σεμινάρια της πρώτης και προσπαθούν νά δημιουργήσουν λαϊκά εκπαιδευτήρια. "Η πράξη αυτή του Λέοντα", γράφει ό Παπαρρηγόπουλος, "ήταν συνετή, γιατί ήταν πραγματικά απαραίτητο νά αφαιρεθώ ή δημόσια εκπαίδευση από τά χέρια του κλήρου, ό όποιος με τó νά τήν περιορίζω σέ σχολαστικές έρμηνείες των Γραφών και των θρησκευτικών δογμάτων, αντί νά διαλύη τις προλήψεις που επικρατούσαν, αντίθετα τις αύξανε»³.

1. Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, «Ίστορία του Έλληνικού Έθνους», τόμος πέμπτος, σελίδα 36.

2. Ό πατέρας Λέων ό Γ και ό γιός του Κωνσταντίνος.

3. Φωτιάδης, «Η επανάσταση του 1821», τόμος α', σελίδα 89· και Παπαρρηγόπουλος, «Ίστορία του Έλληνικού Έθνους», τόμος πέμπτος, σελίδα 266.

Καὶ ὁ Παπαρηγόπουλος ὁλοκληρώνει: «Μετὰ ἀπὸ αὐτὲς τίς διαταγὲς καὶ ὁ Λέων καὶ οἱ διάδοχοί του φρόντισαν τῇ λαϊκῇ ἐκπαίδευση... (...) Τὸ μόνο σίγουρο εἶναι ὅτι (...) ἡ ἐκλαϊκευμένη ἐκπαίδευση δὲν ἦταν τότε δυνατὸ νὰ διαδοθῇ ὅσο ἔπρεπε στὸν πολὺ κόσμο...»⁴.

Δειλὲς προσπάθειες διαφωτισμοῦ καὶ ὁ ἀναθεματισμός τους

Ἡ ἀνάγκη λοιπὸν ὥθησε τοὺς Ρωμαιοχριστιανούς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θρησκευτικῆς μεταρρύθμισης (εἰκονομαχία) τοῦ Λέοντα Γ' καὶ τῶν διαδόχων του νὰ ἀνακαλέσουν τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, ὅχι βεβαίως καθ' ὁλοκληρίαν ἀλλὰ σὲ ὅ,τι τοὺς συνέφερε, διότι οἱ αἰῶνες τοῦ ἀπόλυτου σκοταδισμοῦ, πού εἶχαν μεσολαβήσει ἀπὸ τὸ κλείσιμο τῆς Ἀκαδημίας καὶ μετὰ, εἶχαν δημιουργήσει ἀξεπέραστα ἀδιέξοδα. Ἀκόμα καὶ ὅταν ἡ μεταρρύθμιση ἀπέτυχε καὶ οἱ εἰκονοκλάστες κέρδισαν σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἐκπαίδευση, τὰ πράγματα εἶχαν πάρει τὸ δικό τους δρόμο. Τὸ δειλὸ ξύπνημα τῆς Γνώσης εἶχε καταφέρει νὰ ἀποδεσμευτῇ σημαντικὰ ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ Κλήρου. Ἔτσι ἡ Ἄννα Κομνηνὴ, γιὰ παράδειγμα, ὑπερηφανευόταν ὅτι σπούδασε Ἀριστοτέλη καὶ Πλάτωνα, ἐνῶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Μιχαὴλ ὁ Χωνιάτης ἔγραφε ποιήματα, στὰ ὁποῖα θρηνοῦσε τὴ χαμένη δόξα καὶ τὰ παλαιὰ μεγαλεῖα τῆς πόλης του. Στὸ παλάτι τῆς Μαγναύρας στὴν Κωνσταντινούπολη ἰδρύεται τὸν 9ο αἰῶνα ἀπὸ τὸν καίσαρα Βάρδα σχολὴ κλασσικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν σπουδῶν. Διευθυντὴς τῆς εἶναι ὁ «*περιφανὴς μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος*» Λέοντας, πού στὰ χρόνια τῆς εἰκονομαχίας ἦταν ἐπίσκοπος τῆς Θεσσαλονίκης. Σὲ ἐκείνη τὴν ἀνώτατη σχολὴ διδασκαν φιλοσοφία, μαθηματικά, γεωμετρία καὶ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλολογία. Ὁ Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος ὑπεστήριξε καὶ βοήθησε τὴν ἐν λόγω σχολὴ μὲ τέτοιον τρόπο, πού γιὰ καιρὸ ἀναδείχθηκε σὲ Πανεπιστήμιο. Ἀμέσως ἔπειτα, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 10ου αἰῶνα, ὁ Σουΐδας γράφει τὸ περίφημο κι ἀνεκτίμητο «ἐγκυκλοπαιδικό» λεξικό του· ἓνα ἔργο μὲ 12.000 περίπου λήμματα, πού τὰ 900 ἀπ' αὐτὰ εἶναι βιογραφικοῦ περιεχομένου. Φτάνει νὰ ποῦμε, γιὰ νὰ καταλάβουμε τί θησαυρὸς στέκεται τὸ λεξικό του γιὰ ἐμᾶς, πὼς ὑπάρχουν σ' αὐτὸ ἀποσπάσματα ἀπὸ τετρακόσιους συγγραφεῖς. Χωρὶς τὸν Σουΐδα πολλοὺς ὁλοτέλα θὰ τοὺς ἀγνοοῦσαμε, ὅπως χάθηκαν τὰ ἔργα τους. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι ἡ μερική καὶ ἐπιλεκτικὴ ἐπιστροφή στὴν ἀρχαία γραμματεία δὲν γινόταν ἀπὸ τὸν λαό, ὁ ὁποῖος συνέχιζε νὰ ζῇ μέσα στὸ μεσαιωνικὸ σκότος, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀρχουσα τάξι τῆς αὐτοκρατορίας, πού προσπαθοῦσε νὰ ἀντιπαλέψῃ τὸ τέλμα. Τὸ κράτος ὥστόσο συνέχιζε νὰ εἶναι ρωμαϊκό, ὁ βασιλεὺς ἦταν «*τῶν Ρωμαίων*» καὶ ὁ Πατριάρχης ἔφερε (καὶ φέρει) τὸν τίτλο τοῦ «*ἐπισκόπου Νέας Ρώμης*». Ὅσον ἀφορᾷ στὸν ἀμόρφωτο λαό, τὸ μόνο πού γνώριζε ἦταν ὅτι ἦσαν Ρωμοὶ καὶ Χριστιανοὶ καὶ ἡ γλῶσσα πού μιλοῦσαν ρωμαϊκή.

Στὰ χρόνια τοῦ Κωνσταντίνου Θ' τοῦ Μονομάχου (1042-1054) ἰδρύεται ἡ Νομικὴ Σχολή, μὲ πρῶτο διευθυντὴ τῆς τὸν Ἰωάννη Ξιφιλῖνο, πού ἔπειτα ἔγινε πατριάρχης. «*Τὸ καύχημα ὁμῶς τῆς σχολῆς λογαριάστηκε ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς (1018-1071), πού τιμήθηκε τότε μὲ τὸν τίτλο τοῦ "ὑπερτίμου καὶ ὑπάτου τῶν φιλοσό-*

4. Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», τόμος πέμπτος, σελίδα 266.

φων". Στάθηκε περισσότερο ένας τύπος τέλειον κόλακα και αὐλικού, παρὰ πραγματικούς φιλόσοφος. Μιλώντας ὁ Ψελλὸς γιὰ ἓνα ἀπὸ τοὺς μισθοφόρους τοῦ Μιχαήλ Ε', τὸν Κωνσταντῖνο Καθάσιλα, γράφει: "ἄνδρα τὸ μὲν γένος οὐχ' Ἑλλήνα⁵. Εἶναι φανερό πὺς τῇ λέξει "Ἑλλήνας" τῇ χρησιμοποιοεῖ μὲ τῇ φυλετικῇ τῆς ἔννοια κι ὄχι τοῦ «ἐθνικοῦ» ἢ τοῦ "εἰδωολάτρη". Καὶ δὲν διστάζει νὰ πῇ πὺς θαυμάζει ὄχι μονάχα τὴν Ἀκρόπολη τῆς Ἀθήνας παρὰ καὶ τὸν Πλάτωνα⁶.

Στὸν 12ο αἰῶνα ξεχωρίζει ὁ ὁμηριστὴς μητροπολίτης Εὐστάθιος, ἐνῶ ὁ μαθητὴς του, ὁ μητροπολίτης τῆς Ἀθήνας Μιχαήλ Ἀκομινάτος ζῇ μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου, συνεπαρμένος ἀπ' αὐτά. Καὶ ἐνῶ διανοοῦμενοι Ρωμοί, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, ἀρχίζουν καὶ ὑποπεύονται τὴν ἑλληνικὴ τους καταγωγή, ἂν καὶ δὲν τῇ διακηρύττουν δημόσια, τὴν ἴδια ὥρα φανατικοὶ κύκλοι τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ δὲν βλέπουν μὲ συμπάθεια τὸ ξύπνημα τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, ἐτοιμάζουν τὴν ἀντεπίθεσή τους σ' αὐτὴν τὴν πρόωρη ἀναγέννηση. Ὁ μαθητὴς τοῦ Ψελλοῦ, ὁ Ἰωάννης ὁ Ἰταλός, ποὺ εἶχε γεννηθῇ στὴ Σικελία, γιὰ τὶς μελέτες του πάνω στοὺς κλασσικοὺς φιλοσόφους καταδιώχτηκε ὡς ἄνθρωπος ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν «ἑλληνικὴ ἀθεότητα». Ἡ Ἐκκλησία, «πιθανὸν ὁ ἀγράφματος κι εὐνοῦχος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Εὐστράτιος Γαρίδας⁷, μὲ τὸ παρακάτω ἀνάθεμα δὲν στρέφεται μόνο κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ ἀλλὰ καὶ σ' ὅσους τιμοῦν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα: «Ἀνάθεμα τοῖς εὐσεβεῖν μὲν ἐπαγγελομένοις, τὰ τῶν Ἑλλήνων δὲ δυσσεβῆ δόγματα... τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ ἀναιδῶς... ἐπεισάγουσιν. Ἀνάθεμα τοῖς τὴν μωρὰν τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων⁸ σοφίαν προτιμῶσιν. Ἀνάθεμα τοῖς τὰ ἑλληνικὰ δεξιούσι μαθήματα».

Ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1204 ἀπὸ τοὺς σταυροφόρους σήμανε καὶ τὸ τέλος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας σὰν ὑπερεθνικοῦ κράτους⁹. Ἀπὸ τότε μόνο καὶ πέρα ἡ κατατρεγμένη ἑλληνικὴ ἐθνότητα ἀρχίζει νὰ κυριαρχῇ στὴν κρατικὴ συγκρότηση τῆς Ρωμανίας (Βυζαντίου)¹⁰.

Ὁ Βαρλαάμ καὶ ἡ ἀντίδραση τῶν Ἀγιορειτῶν

Εκεῖνα τὰ ταραγμένα χρόνια ἡ δεισιδαιμονία τῶν καλογέρων εἶχε ξεπεράσει κάθε ὅριο. Κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ ἀνθίσσε στὸ Ἅγιο Ὄρος ὁ μυστικισμὸς καὶ συγκεκριμένα ἡ ὁμάδα τῶν «ἡσυχαστῶν». Αὐτοὶ ὑπεστήριζαν, ὅτι μὲ τὴν κατάλληλη αὐτοσυγκέντρωση καὶ ἐστιάζοντας τὴν προσοχή τους στὸν ὁμφαλό τους ἔβλεπαν νὰ ἀστράφῃ μέσα ἀπὸ τὸν ὁμφαλό τὸ θεῖο φῶς. Τὸν ἴδιο καιρὸ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του καὶ ἓνας ἄλλος ρωμὸς μοναχός, ὁ Βαρλαάμ, ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Καλαβρία τῆς Ἰταλίας, ὁ ὁποῖος κατέληξε στὴ Θεσσαλονίκη. Ἦταν θαυμαστής τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, κυρίως τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη· στάθηκε δάσκαλος τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ ποιητῆ Πετράρχη καὶ ἀργότερα δίδαξε Ἑλληνικὰ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς

5. Ψελλός, «Χρονογραφία», 5 (36).

6. Φωτιάδης, «Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821», τόμος α', σελίδα 95, ἐκδόσεις «Μέλισσα».

7. Δανιηλίδης, «Ἡ νεοελληνικὴ κοινωνία καὶ οἰκονομία», σελίδα 73.

8. Ὅλους δηλαδὴ τοὺς φιλοσόφους ποὺ δὲν ἦταν Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

9. Runciman.

10. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 77.

Φλωρεντίας. Αὐτὸς λοιπὸν ἵδρυσε στὴ Θεσσαλονίκη φιλοσοφικὴ σχολή. «Καὶ ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία, ἡ ἑλληνικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ποὺ μὲ ἐνθουσιασμό ἀκράτητο κήρυττε ἢ καλύτερα ξυπνοῦσε μέσα στὴ συνείδηση τῶν ἀκροατῶν του ὁ Βαρλαάμ, ἔγινε γρήγορα σημαία ἐνὸς καινούργιου ἀγῶνα»¹¹. Ἀκούγοντας τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν καλογέρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σχετικὰ μὲ τὸ ὁμῆλο φῶς, τοὺς κοροΐδευε ἀποκαλῶντας τοὺς «ὁμφολοψύχους» καὶ «ὁμφολοσκόπους», ἐνῶ φρόντισε νὰ συμβουλέψῃ τοὺς ἀκροατές του: «Μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἡσυχαστές. Εἶναι πλάνοι καὶ ἀπατεῶνες. Ἄς προσέχουμε στὰ ὅσα λένε οἱ σοφοὶ Ἕλληνες κι ἄς προσπαθοῦμε μὲ ἐκείνους νὰ ξεπεράσουμε τὴν ἄγνοια. Τίποτα δὲν εἶναι πιὸ πάνω καὶ πιὸ ἀληθινὸ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ σοφία»¹². Ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, ἡ θρησκευτικὴ διαμάχη μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Ἁγίου Ὁρους ἄναψε. Ὁ Βαρλαάμ κατηγορήθηκε ὡς ἄθεος, πονηρός, Βεελζεβούλης καὶ τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα «ἐλληνομανής». Ἡ σύγκρουση μεταξὺ Βαρλαάμ καὶ Ἁγίου Ὁρους παίρνει μεγάλες διαστάσεις, φτάνει μέχρι τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐξελίσσεται σὲ πολιτικο-θρησκευτικὴ ἀναμέτρηση.

Ὁλόκληρο τὸ ἐν λόγω κίνημα ἦταν βαθιὰ ἐπηρεασμένο ἀπὸ τίς διδασκαλίες τοῦ Βαρλαάμ, οἱ ὁποῖες ὅπως ἀναφέραμε ἦταν βασισμένες πάνω στὴν ἑλληνικὴ παιδεία, τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ τοὺς ἑλληνικοὺς τρόπους. Ὅσο κράτησε ἡ ἐπανάσταση, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 1342 μέχρι τὸ 1349, ὁ λαὸς τῆς Θεσσαλονίκης χτύπησε τοὺς φεουδάρχες καὶ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνηση τῆς πόλης. Οἱ ἑλληνοπρεπεῖς ἐπαναστάτες, οἱ Ζηλωτές, νίκησαν τὸν σφετεριστὴ Κατακουζηνὸ καὶ τοὺς Τούρκους συμμάχους του σὲ ὅλες τίς μάχες, ἐνῶ ἡ αὐτοκράτειρα τοὺς ὑπεστήριζε, διότι εἶχαν ἀπέναντί τους κοινὸ ἐχθρό. Τελικὰ ὁμως ἀναγκάστηκαν νὰ παραδοθοῦν καί, ὅπως σημειώνει ὁ Φωτιάδης, «νίκησαν οἱ μεγαλοφεουδάρχες, νίκησε ἡ ὀλιγαρχικὴ ἐξουσία ποὺ ὠδηγοῦσε τὸ Βυζάντιο στὸν ὀλεθρο, νίκησε τὸ καλογερικὸ σκοτάδι. Διώχνουν τὸν μητροπολίτη Μακάριο τῆς Θεσσαλονίκης καὶ στὴ θέση του βάζουν τὸν Γρηγόριο Παλαμᾶ, ποὺ παραδεχόταν πὼς ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ τῶν καλογέρων μποροῦσε “νὰ ἐκπηδήσῃ τὸ θεῖον καὶ ἄκτιστον φῶς”»¹³.

Τὸ πνευματικὸ αἶτημα τοῦ Γ. Γεμιστοῦ - Πλήθωνος

Ὁ Φωτιάδης, ξεκινώντας τὴν ἀναφορὰ του στὸν Πλήθωνα Γεμιστό, ἀναφέρει εἰσαγωγικά: «Κι ὅσο τὸ Βυζάντιο προχώραγε πρὸς τὸ θάνατο, τόσο πιότερο “ἐξελληνιζόταν”. Ὅλο καὶ περισσότεροι γίνονται ἐκεῖνοι ποὺ καταλαβαίνουν πὼς ἡ ἀνεθνικότητά του τὸ σπρώχνει πρὸς τὴν κατastroφὴ του. Μέσα στὸ διπλὸ ἀγῶνα ἐνάντια στοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Φράγκους ἀποχτᾷ ἀδιάκοπα μεγαλύτερη συνείδηση ἡ ἑλληνικὴ ἐθνότητα. Πληθαίνουν ἐκεῖνοι ποὺ σκύβουν πάνω στὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, γυρεύοντας λίγο φῶς μέσα στὰ σκοτάδια. Τώρα φανερὰ πιά λένε, πὼς πρέπει “Ἑλλήνων τὸν νοῦν προσέχειν”¹⁴, γιὰ νὰ νικήσουν τὴν ἄγνοια

11. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 101.

12. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 102.

13. Δ. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 104.

14. Νεῖλος: «Ἐγκώμιον», Migne GLI 665.

Σχέδιο μεσαιωνικού χειρογράφου με την επέξηγηση «Η Πίστη ποδοπατεί την Ειδωλολατρία», όπου παριστάνεται συμβολικά ή καταστροφή του Έλληνικού Πολιτισμού από τον Χριστιανισμό. Αξιοσημείωτο στην εικόνα είναι, ότι το κατακρημνιζόμενο άγαλμα είναι ένα κερασφόρο ζώο - συμβολισμός του «Διαβόλου», ο οποίος σύμφωνα με τους Πατέρες της Έκκλησίας κατοικούσε μέσα στα ελληνικά έργα Τέχνης.

ποὺ τοὺς δέρνει»¹⁵.

Ὁ Γεμιστὸς ἴσως γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη (Νέα Ρώμη) γύρω στὰ 1355. Ἀφοῦ φοίτησε στὶς σχολές τῆς Πόλης καὶ ἀπέκτησε γερὴ μάθηση, σὲ ἡλικία 25 ἐτῶν πῆγε στὴν Ἀνδριανούπολη, τὴν πρωτεύουσα τότε τῶν Ὁθωμανῶν. Ἐκεῖ λέγεται ὅτι γνώρισε τὸν Ἑλισαῖο, Ἑβραῖο¹⁶ φιλόσοφο καὶ μυστικιστὴ, μέσω τοῦ ὁποίου ἤρθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ζωροαστρισμό, τὴν ἀρχαία περσικὴ θρησκεία τὴν ὁποία καὶ μελέτησε. Μετὰ τὴν Ἀνδριανούπολη συνέχισε τὰ ταξίδια του στὴ Μέση Ἀνατολή. Ἔχει γραφτῇ πὼς ἐπισκέφθηκε τὴν Παλαιστίνη καὶ τὴν Κύπρο, πρὶν νὰ καταλήξῃ στὴν Πελοπόννησο. Ἐκεῖ ἐπιλέγει νὰ ἐγκατασταθῇ μόνιμα στὸ Μυστρά. Οἱ ἱστορικοὶ ἐρευνητὲς ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ ἐπιλογὴ τοῦ Μυστρά ἀπὸ τὸν Πλήθωνα ὡς μονίμου τόπου κατοικίας του δὲν ἦταν τυχαία. Ἐκεῖνη τὴν ἀστατὴ ἐποχὴ ἡ Πελοπόννησος, ἴσως γιὰ λόγους γεωγραφίας, γίνεται τὸ καταφύγιο τῶν ἐλληνόφωνων Ρωμίων ἀλλὰ καὶ ἀρκετῶν ἐκ τῶν ὁμοδόξων τοὺς Ἀρβανιτῶν, οἱ ὁποῖοι πιεζόμενοι ἀπὸ τοὺς εἰσβολεῖς Τούρκους, Φράγκους καὶ Σέρβους βρῖσκουν στὸ νησί τοῦ Πέλοπα ἀσφάλεια. Ἔτσι διάφοροι τόποι τῆς ἄλλοτε ἀκατοίκητοι, ἄγριοι καὶ δασωμένοι, ἐκχερσώνονται, ἡμερώνονται καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει. Γράφοντας ὁ Γεμιστὸς στὸν αὐτοκράτορα Ἑμμανουήλ, ἀναφέρει γιὰ τὴν Πελοπόννησο:

«Λοιπὸν εἴμαστε δέδαια Ἑλληνες στὴν καταγωγὴ, ἐμεῖς τοὺς ὁποίους κυδερνᾶτε καὶ εἴθε βασιλεὺς, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ πατροπαράδοτη παιδεία μας. Δὲν μπορεῖ δὲ νὰ δερθεῖ οἰκειότερη χώρα γιὰ τοὺς Ἑλληνες ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ τὴν χώρα τῆς Εὐρώπης, ποὺ εἶναι κοντὰ σὲ αὐτὴν καὶ τὰ γειτονικὰ νησιά. Γιατί ὅπως φαίνεται δέδαια οἱ Ἑλληνες κατοικοῦσαν πάντοτε σ' αὐτὴ τὴ χώρα, τὴν ὁποία οὐδέποτε ἐγκατέλειψαν... (...) Ἀπὸ ὅλη δὲ αὐτὴ τὴ χώρα ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ Πελοπόννησος ἔδωσε τίς πρώτες καὶ πιὸ γνωστὲς φυλές, καὶ ξεκινῶντας ἀπὸ αὐτὴ ἐπράξαν οἱ Ἑλληνες τὰ μεγαλύτερα καὶ ἐνδοξότερα ἔργα»¹⁷.

Ὁ ἐλληνικὸς λόγος τοῦ Πλήθωνα συγκρούεται πλέον κατὰ μέτωπο μὲ τὴν Ἐκκλησία. Πρῶτον, ὀνομάζει τοὺς ἐλληνόφωνους Ρωμίους Ἑλληνες, πράγμα ποὺ, ὅπως δείξαμε ἦταν ἀπαγορευμένο μὲ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου, καὶ δεύτερον, μιλώντας γιὰ ἀναδίωξη τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀποκαλώντας τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης βασιλεῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπιχειρεῖ νὰ δώσῃ μία νέα ὑπόσταση καὶ πνοὴ στὸ Ἀνατολικὸ Κράτος, τὸ ὁποῖο περικυκλωμένο ἀπὸ τοὺς Ὁθωμανοὺς Τούρκους περίμενε μοιρολατρικὰ τὴν κατάλυσή του: «... προστὰ τὴ διπλὴ πλημμύρα, τὴν τούρκικη καὶ τὴ φράγκικη, πλανιέται ἕνα τρομερὸ “γιατί”;. Γιατί τοὺς παράτησε ὁ θεός; γιατί δὲν λυπᾶται πιά τὸ ποιμνίό του; γιατί δὲν τοὺς προστα-

15. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 106.

16. Γιὰ τὸν Ἑλισαῖο ὁ πατριάρχης Γεννάδιος ἀναφέρει ὅτι ἦταν φαινομενικὰ Ἰουδαῖος, στὴν οὐσία ἦταν πολυθεϊστῆς: «Αὐτὸν (τὸν Ζωροάστρη) στοὺν ἐγνώρισε ὁ Ἑλισαῖος, ὁ ὁποῖος μὲν φαίνεται Ἰουδαῖος ἀλλὰ εἶναι πολυθεϊστῆς» (Πατριάρχης Γεννάδιος, ἐπιστολὴ στὸν Ἐξαρχο Ἰωσήφ «Γιὰ τὸ διβλίο τοῦ Γεμιστοῦ καὶ ἐναντίον τῆς πολυθείας», ἀπὸ τὸ διβλίο «Πλήθωνος Νόμοι», σελίδα 148, ἐκδόσεις «Ελευθερὴ Σκέψις», Ἀθήνα 1997. – Νεοκλῆς Καζάξης, «Γεώργιος Γεμιστὸς Πλήθων καὶ ὁ Κοινωνισμὸς κατὰ τὴν Ἀναγέννηση», σελίδα 24, ἐκδόσεις «Ελευθερὴ Σκέψις», Ἀθήνα 1994, πηγὴ: Σπύρος Λάμπρου, «Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά», τόμος Γ, 247, 114-248, 4. Ἀθήνα 1926 (ἀναστ. ἐκδ. Γρηγοριάδης, Ἀθήνα 1972).

17. Σπύρος Λάμπρου, «Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά», τόμος Γ, 248, 10-13.

τεύει ὅπως στὰ παλιὰ τὰ χρόνια; Ἡ ἀπόκριση ποὺ δίνει ἡ Ἐκκλησία εἶναι πὼς αἰτία στέκονται οἱ ἁμαρτίες τους καὶ πὼς ὁ Χριστὸς σταθμίζει μὲ τούτη τὴ δοκιμασία τὴν πίστη τους, “ὡς πίστεως γυμνάσιον”, ὅπως θὰ πῇ ὁ πρῶτος πατριάρχης ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἄλωση καὶ θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ Γεμιστοῦ Γεννάδιος Σχολάριος. Ἡ ἐκκλησία προχωρεῖ ἀκόμα παραπέρα· “κηρύσσει τὴν ὑποταγὴ καὶ ἀποδοκιμάζει τὴν ἀντίσταση ἐναντίον τῶν κατακτητῶν (...). Ἡ προσπάθεια νὰ ἀπελευθέρωσιν τὴν πατρίδα τους ἀπὸ τοὺς Τούρκους εἶναι καθαρὰ πόλεμος ἐναντίον τοῦ θεοῦ”¹⁸.

Ἀπέναντι στὰ ἐξουσιαστικά «παιχνίδια» τῆς Ἐκκλησίας, στὴ δεισιδαιμονία τοῦ λαοῦ, στὴν ἀσυδοσία φεουδαρχῶν καὶ μοναστηριῶν ὁ Πλήθων Γεμιστὸς ὤρθωσε μόνος τὸ λόγο του καὶ πρότεινε στὴ «θέση τῆς ἀνατολικῆς θεοκρατικῆς αὐτοκρατορίας ποὺ πέθαινε ἀπὸ σαπίλα»¹⁹, τὴ δημιουργία ἐνὸς νέου κράτους, ποὺ θὰ ἀντλοῦσε τὰ πρότυπά του ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ κόσμο: «Ἐσμέν γὰρ οὖν, ὧν ἡγεῖσθε τε καὶ βασιλεύετε», εἶπε στὸν αὐτοκράτορα, «Ἕλληνες τὸ γένος, ὡς ἡ τε φωνὴ καὶ ἡ πάτριος παιδεία μαρτυρεῖ». Καὶ ἐπιστρατεύει τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία στὴν προσπάθειά του νὰ βρῇ λύσεις γιὰ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ἐπερχόμενη καταστροφὴ. Ἀντλώντας ἀπὸ τὴν «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνα, προτείνει τὴ δημιουργία στρατοῦ πολιτῶν καὶ κατάργηση τῶν μισθοφορικῶν σωμάτων· ζητεῖ ἀναδασμὸ τῆς γῆς καὶ μοίρασμα τῶν καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων στοὺς ἄκληρους κολήγους· ἀπαιτεῖ τὸν ἐξανθρωπισμὸ τοῦ ποινικοῦ κώδικα καὶ τὴν κατάργηση τῶν τυφλώσεων καὶ ἀκρωτηριασμῶν (σ.σ. ἀκόμα ἰσχύουν ὡς ποινὲς στὸν Ἰουδαιοϊσλαμισμό).

Πλήρης Ἑλληνικῆς Παιδείας ὁ Πλήθων κατήγγειλε τὶς προφητεῖες καὶ τὶς ἀποκαλύψεις ὡς πλάνες. Γιὰ τὸν ἴδιο μονάχα ὁ νοὺς ποὺ φιλοσοφεῖ μπορεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθεια. Στὸ στόχαστρό του μπαίνουν οἱ καλόγεροι καὶ τὰ μοναστήρια, ποὺ λυμαίνονταν τὴν ὑπαιθρο καὶ ἐκμεταλλεύονταν πότε μὲ τὴ δεισιδαιμονία καὶ πότε μὲ τὴ φεουδαρχικὴ ἐξουσία ποὺ εἶχαν τὸν ἀπλό λαό. «“Δὲν ὑπάρχει ἄλλος Βυζαντινός”, παραδέχεται ὁ Δανιηλίδης, “ποὺ νὰ μίσησε καὶ νὰ πολέμησε τόσο συνειδητὰ καὶ φανερὰ τοὺς μοναχοὺς”. Τοὺς ὠνόμασε κηφῆνες καὶ γύρεψε νὰ πάψῃ ἡ κάθε παραχώρηση τῆς ἐξουσίας σ’ αὐτούς, γιατί ἦταν παράλογο νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν ἐργασία τῶν ἄλλων, μὲ τὴ δικαιολογία πὼς τάχα ὑπηρετοῦσαν τὸ θεό. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζῇ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ χαίρεται μαζί τους τὴ ζωή”²⁰. Γιὰ τὸν Πλήθωνα τὰ καλὰ στὸν κόσμο εἶχαν προέλευση τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀντιθέτως γιὰ τοὺς κληρικούς τῆς ἐποχῆς του καὶ ἡ ἀναφορὰ μόνον τῆς λέξης Ἕλλην προκαλοῦσε τὴν ἀποστροφὴ τους. Ὁ φιλόσοφος τοῦ Μυστρά, βλέποντας ὅτι καμμιὰ ἐλπίδα δὲν ὑπῆρχε γιὰ ἀναβίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, ὅσο ὁ λαὸς θὰ βρισκόταν ὑπὸ τὴ θρησκευτικὴ ἐπιρροή τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀποφάσισε νὰ κάνῃ ἓνα ἀκόμα μεγαλύτερο βήμα, προτείνοντας τὴν ἐπαναφορὰ τῆς ἀπόδοσης τιμῶν πρὸς τοὺς πατρώους θεοὺς. Εἰσηγήθηκε δὲ ἓνα δικῆς του σύλληψης θρησκευτικὸ σύστημα, τὸ ὁποῖο ἂν καὶ ἀπέχη ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ ἀντίληψη περὶ Θεοῦ καὶ

18. Βακαλόπουλος, «Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ», τ. Α', σ. 144.

19. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 107.

20. Φωτιάδης, ὁ.π., σελ. 108.

θεῶν, πού ἐπικρατοῦσε στήν προχριστιανική Ἑλλάδα, ἀναγνώριζε στὸν Δία τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνωτάτου θεοῦ, εὐλαβεῖτο δὲ καὶ τοὺς ὑπόλοιπους Ἑλληνες θεοὺς²¹.

Στὸ Μυστρά ἴδρυσε καὶ λειτουργοῦσε μία Πλατωνικὴ σχολή, πού εἶχε τὸν τίτλο τῶν «Ἀδελφῶν ἐν Πλάτωνι». Ἐκεῖ ἀναγεννιόταν ἡ Ἑλλάδα καὶ οἱ Ἕλληνες, πού τόσο μισοῦσε καὶ ἐχθρευόταν ἡ Ἐκκλησία. Μαθητὲς τῆς σχολῆς ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες διανοούμενοι, πού μετὰ τὴν πώση τῆς Πόλης, πέρασαν στήν Ἰταλία καὶ ὠπλισμένοι μὲ τὴν γνώση τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας δημιούργησαν τὴν Ἀναγέννηση, ἡ ὁποία δὲν μπόρεσε νὰ γίνῃ τελικὰ στήν Ἑλλάδα. Πράγματι, στὰ σχολικά μας βιβλία ἀναφέρεται, ὅτι μετὰ τὴν τουρκικὴ κατάκτηση, «*βυζαντινοὶ λόγιοι*» πού διέφυγαν στὴ Δύση μετέδωσαν τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ συνετέλεσαν ἀποφασιστικά στὴν Ἀναγέννηση, ὥστόσο ἐπιμελῶς παραλείπεται ὅτι αὐτοὶ ὄχι μόνον δὲν ἦσαν «*Βυζαντινοὶ*» (Ρωμιοί) ἢ «*λόγιοι*» (μὲ τὴ χριστιανικὴ ἔννοια) ἀλλὰ νεοπλατωνικοί, διωγμένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς Ὀθωμανούς, «*πολυθεῖστες*», ἐχθροὶ τῆς Πίστεως, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ πρῶτος Πατριάρχης μετὰ τὴν ἄλωση, Γεννάδιος Σχολάριος. Ἦταν οἱ Ἕλληνες μαθητὲς τοῦ Πλήθωνα:

Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς: Ἐφυγε μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτηση καὶ ἐγίνε δάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ Φιλοσοφίας στὴ Βενετία, Φλωρεντία, Παβία καὶ Ρώμη.

Ἐρμώνυμος Χαριτώννυμος: «Ὅταν ὁ Μωάμεθ κατέλυσε τὸ δεσποτᾶτο τοῦ Μυστρά, πῆγε στήν Ἰταλία καὶ ἔπειτα στὸ Παρίσι, ὅπου πρῶτος αὐτὸς δίδαξε συστηματικὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, ἔχοντας ἀνάμεσα στοὺς μαθητὲς του πλῆθος οὐμανιστῶν· ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ Ἑρασμος. ►

21. Βλέπε, «Πλήθωνος Νόμοι», ἐκδόσεις «Ἐλευθέρη Σκέψις», Ἀθήνα 1997.

Γ. ΓΕΜΙΣΤΟΣ - ΠΛΗΘΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ

Ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Γεμιστοῦ οἱ φανατικοὶ ἔτρεξαν καὶ ἄρπαξαν ὅτι πρόφθασαν ἀπὸ τὸ ἔργο του καὶ τὸ ἔστειλαν στὸν Πατριάρχη Γεννάδιο Σχολάριο, ὁ ὁποῖος «ἀναγνώσας αὐτὸ καὶ ἄκρως ἐπικίνδυνον κρίνας, παρέδωκε δημοσίᾳ εἰς τὸ πῦρ, ἐξορκίζων τοὺς πάντας νὰ συμβάλουν εἰς τὸν ἀφανισμόν οἰονδήποτε ἀντιγράφων». Ἀξίζει νὰ τονισθῇ ὅτι, ὅταν ὁ Πατριάρχης ἐπεδίδετο στὸ ἔργο τοῦ καψίματος τῶν χειρογράφων τοῦ Γεμιστοῦ, οἱ ἀντιπρόσωποί του συζητοῦσαν μυστικὰ μὲ τὸν Σουλτᾶνο Μεχμέτ Β' τὴ θέση τους μετὰ τὴν Ἀλωση, ἐνῶ 30.000 μάχιοι, κλεισμένοι στὰ μοναστήρια τῆς Πόλης, περιέμεναν 6.000 Ἰταλοὺς μισθοφόρους, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς ὁρδὲς τοῦ Μεχμέτ Β'· τὰ λοιπὰ εἶναι στήν Ἱστορίαν.

Ὁ θάνατος τοῦ Γεμιστοῦ ἔστω καὶ σὲ προχωρημένη ἡλικία συνεκλόνησε ὄχι μόνον τὸ ἄμεσο περιβάλλον του, ἀλλὰ καὶ ὅλους ὅσους εἶχαν τὴν τύχη νὰ τὸν γνωρίσουν, νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ νὰ μαθητεύσουν κοντά του.

Δύο ἐπιγράμματα τοῦ μαθητῆ του Βησσαρίωνος εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ ἀντιλη-

Βησσαρίων: Ποντιακής καταγωγής, από την Τραπεζοῦντα, ἔγινε καθολικός ἐπίσκοπος. "Οἱ ὅμως οἱ ἱστορικοὶ ἐρευνητὲς συμφωνοῦν, ὅτι παρὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχῆμα πού ντύθηκε, παρέμεινε μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του νεοπλατωνικός καὶ ἐνθερμος "Ελληνας, ἐνῶ προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ συνδράμῃ τὸν ὑστατοῦν ἀγῶνα τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου ἀπέναντι τοὺς Τούρκους.

"Αλλοὶ ἐπίσης "Ελληνες διανοούμενοι πού διέφυγαν στὴ Δύση ἦσαν: Ὁ Θεόδωρος Γαζής (1400-1476), ὁ Δημήτριος Χαλκοκονδύλης (1424-1511), ὁ Γεώργιος Τραπεζοῦντιος (1395-1484), ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος (1415-1487), ὁ Ἰωάννης Λάσκαρης (1445-1534), ὁ Μᾶρκος Μουσούρης (1470-1517) καὶ ὁ Μιχαὴλ Μάρουλος Ταρχανιώτης.

Ὁ Πλήθων πέθανε στὸ Μυστρά τὸ 1452, ἓνα χρόνο πρὶν τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σὲ βαθιὰ γεράματα. Ἦταν πιά σχεδὸν ἑκατὸ χρονῶν. Ὁ γεννήτορας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀναγέννησης, ὁ "Ελληνας, ὁ ἀνθρώπος πού μὲ τίς ιδέες του ἄλλαξε τὸν κόσμον, γνώρισε τὸν διωγμὸ μετὰ θάνατον. Ὁ Γεννάδιος Σχολάριος, ὁ φίλος τοῦ Μωάμεθ, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἄλωση πατριάρχης, ἀφοῦ πῆρε στὰ χέρια του τὸ μοναδικὸ ἀντίγραφο τῶν «Νόμων» τοῦ Γεμιστοῦ, τὸ ἔκαψε σὲ ἐπίσημη τελετῇ. Οἱ λόγοι συνοψίζονται σὲ δύο ρήσεις τῶν ἀντρῶν:

Πλήθων: «Λοιπὸν εἶμαστε δέδαια "Ελληνες στὴν καταγωγὴ ἐμεῖς, τοὺς ὁποῖους κυθερνᾷτε καὶ εἴσθε βασιλεῖς, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ πατροπαράδοτη παιδεία μας».

Γεννάδιος: «"Αν καὶ μιλῶ ἑλληνικά, ποτὲ ὅμως δὲν ἤμουν "Ελληνας. Κι ἂν κανεῖς μὲ ρωτῇσῃ τί εἶμαι, τοῦ ἀποκρίνομαι: Χριστιανὸς εἶμαι».

[Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Τουρκοκρατία - Διαφωτισμὸς - Ἐπανάσταση.]

Στέφανος Μυτιληναῖος

φθοῦμε τὸ μέγεθος τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ - Πλήθωνος: «Γαίαν σώματι, ψυχὴ δ' ἄστρον Γεώργιος ἴσχει παντοίης σοφίης σεμνότατον τέμενος». Καί, «Πολλοὺς μὲν φύσεν ἀνέρας θεοειδέας Ἑλλάς προύχοντας σοφίῃ, τῇ τε ἄλλῃ ἀρετῇ, ἀλλὰ Γεμιστός, ὅσον φαέθων ἄστρον παραλλάσσει, τόσον τῶν ἄλλων ἀμφοτέρων κρατεῖ». Ὁ Γεμιστὸς μετὰ τὸν θάνατό του λατρεύτηκε ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς του σὰν πραγματικὰ κολοσσιαία προσωνυμικότητα, πού ἦταν. Ἀλλὰ ἡ κλειστὴ κοινωνία, τὴν ὁποία ὁ Γεμιστὸς εἶχε δημιουργήσῃ στὸν Μυστρά, διαλύθηκε μετὰ τὸν θάνατόν του, ὅχι ὅμως οἶχως νὰ ἔχῃ ἐπιτελέσῃ μαζί του τὸ θαῦμα τῆς διατηρήσεως καὶ μεταδόσεως τῶν ἀληθειῶν πού ἐπρέσβευε.

Τὸ 1475 ὁ ὄρχοντας τοῦ Ρίμινι Σιγισμόνδος Μαλατέστα ξέθαψε τὰ ὀστέα τοῦ Γεμιστοῦ καὶ σὰν ἱερὰ λείψανα τὰ μετέφερε καὶ τὰ ἔθαψε τιμητικῶς στὴν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου στὸ Ρίμινι, ὅπου καὶ εὐρίσκονται. Ἀκόμη δὲν ἔχω ἰδεῖ ἔστω καὶ ἓνα συνοικιακὸ δρόμο ἀφιερωμένο στὸν μεγάλο "Ελληνα· φυσικὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν τὸ πρόσεξα. Ἀγάλματα καὶ προτομὲς εἶναι πανάκριβα...

Β.Ν. Μακρῆς

Πλοίαρχος Ε.Ν.

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ

Via Hanaan

Δέν μπορῶ νὰ κρύψω τὴν συγκίνησή μου! Ἀλλὰ οὔτε δεδαίως καὶ τὴν ὑπερηφάνειά μου. Ἐπιτέλους! Ἔμαθα ποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἀρχαιότερος Εὐρωπαῖος. Κυρίες καὶ κύριοι, ὑποκλιθῆτε στὸν Homo Georgicus... Λοιπὸν δὲν θὰ τὸ πιστέψετε. Ἐκεῖ πὺν κάποιος ἔσκαβε στὸ Ντιμάνισι τῆς Γεωργίας, δρίζοντας τὴν μοῖρα του, τσούπ! τοῦ πετάγονται «μέσα σὲ μιὰ γκριζα ἄμμο, πλούσια σὲ ἡφαιστειακὰ μέταλλα καὶ κάτω ἀπὸ ἓνα στρῶμα βα-sάλτη» κάτι ἀπολιθωμένες κοκκάλες. Ὁ σκαφτιᾶς μας λοιπὸν, ἀφοῦ ἔδιωξε τὸν σκύλο του πὺν γλειφόταν ἀσύστολα, ἀποροῦσε γιὰ τὴν ταυτότητα τοῦ σκελετοῦ. Μὰ δὲν ἀπελπίστηκε· συνέχισε τὸ σκάψιμό του, ὥσπου λίγο πιὸ πέρα – ἤῤῥεν ὦ τοῦ θαύματος! – καὶ τὸ διαβατήριό του.

Ἔ! Ναί! Καλὰ καταλάβετε. Ὁ 1,8 ἑκατομμυρίων ἐτῶν Homo Georgicus, ὁ θεωρούμενος σήμερα ὡς ὁ ἀρχαιότερος εὐρωπαῖος, μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ μέσῳ Ἰσραήλ. Τολμᾶμε ἐμεῖς τώρα νὰ ἀμφισβητήσουμε τὴν σοβαρότητα τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἀνακοινώσεως; Ἡ μήπως τολμᾶμε νὰ τὴν θεωρήσουμε πληρωμένη καταχώρηση; Ἀστεῖα πράγματα. Ἀφοῦ τὸ ἀνυπόγραφόν της ἐγγυᾶται τὴν ἐπιστημονικὴν της ἀξιοπιστία καὶ σοβαρότητα.

Ὡστόσο ὁ ἐξαίρετος αὐτὸς συνδυασμὸς Ἀφροκεντρισμοῦ καὶ Σιωνιστικῆς προπαγάνδας κάπου μὲ προβληματίζει. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ν. Καρολίνας ἔκανε μὲ τίς πιὸ σύγχρονες μεθόδους τὴν χρονολόγησιν τῶν εὐρημάτων τῶν κυνηγῶν - τεμαχιστῶν τοῦ «Ἐλέφαντα τοῦ Περδίκκα» Πτολεμαῖδος στὰ 3.000.000 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας.

Τώρα δεδαίως καὶ σεῖς μὲ τὸ δίκιο σας θὰ μὲ ρωτήσετε, τί ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἓνα εὐρημα, ὅσο παλαιὸ καὶ ἂν εἶναι, ἂν δὲν μαρτυρῇ τὴν Ἀφρικανικὴν του καταγωγὴν καὶ δὲν ἐκχέῃ τὸ θεσπέσιον ἐδραϊκόν του μῦρον. Ὅντως! Εἶναι ἓνα τίποτε. Εἶναι ἓνα ἀνάξιον λόγου ἀντικείμενο. Κάτι λιγώτερο ἀπὸ τὸ τίποτε. Καὶ φρίττω μὲ τὴν ιδέα, πῶς τόλμησαν οἱ παλαιολιθικοὶ μας πρόγονοι νὰ εἶναι αὐτόχθονες καὶ ὄχι μετανάστες ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν, πὺν ἦλθαν ἐδῶ μέσῳ δεδαίως τῆς Γῆς Χαναάν. Καὶ ἄντε, ὑπῆρξαν αὐτόχθονες! Δὲν μποροῦσαν νὰ κατασκευάσουν καὶ καμμιὰ λίθινη ἐπτάφωτη λυχνία, νὰ τὴν βροῦν οἱ σύγχρονοι ἀρχαιολόγοι, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τ' ἀφεντικά τους;

Γιώργος Πετρόπουλος

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΕΩΣ ΤΟΝ ΧΑΪΖΕΝΜΠΕΡΓΚ

Οί νομιμόφρονες και οί «αντάρτες» της 'Επιστήμης

Ἡ προσφορά τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν στή Φιλοσοφία εἶναι ἀσφαλῶς ἀξιόλογη. Ἡ προσφορά ὅμως τῆς Θεολογίας στίς Φυσικές Ἐπιστήμες ὑπῆρξε κατὰ καιροὺς ὑπερβολικά καταστρεπτική. Ἀδιάφυστη μαρτυρία εἶναι τὸ κάψιμο ἐθνικῶν βιβλιοθηκῶν μὲ ἀνεκτίμητους πνευματικούς θησαυροὺς τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἡ ἀποστολὴ στὴν πυρὰ διακεκριμένων ἐπιστημόνων κατὰ τὸν Μεσαίωνα μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς μαγείας, γιὰ τὴν ἐξάλειψη ἀντιπαραθέσεων στὰ ἐπικρατοῦντα ἰδεολογικά ρεύματα. Τὸ ὄνομα τοῦ Γαλιλαίου καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως εἶναι ἐπιπλέον ἀποδείξεις.

Ὅλες οἱ ἡγεσίες τῶν λαϊκῶν μαζῶν στίς ἀνθρώπινες κοινωνίες δημιουργοῦσαν ἰσχυρὰ κατεστημένα, ποὺ ἡ σταθεροποίησή των ἀπαιτοῦσε καὶ τὴν ὑπαρξὴ κάποιου φιλοσοφικοῦ θεμελίου. Μέσα ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξη, ἀναδεδύνονταν νέες ἰδέες, ποὺ προκαλοῦσαν δυσάρεστες πολλὰς φορὲς ἀναταράξεις στίς σταθερὲς θέσεις τῶν κατεστημένων μὲ κίνδυνον ἀκόμα καὶ τὴν ἀνατροπὴ τους.

Εἶναι ἐπόμενο, ἡ προτίμησις στὴν ἀναζήτησις τῶν ἀπαραιτῶν ἰδεολογικῶν θεμελίων ἀπὸ τοὺς θεωρητικούς τῶν ἡγεσιῶν νὰ κατευθύνεται πρὸς ὅποιανδήποτε θρησκευτικὴ βάση, ἀρκεῖ ἢ κοσμοθεωρία τῆς νὰ μὴν κυφορῇ τὸ σπόρο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς.

Ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη ἕως τὸν Χάιζενμπεργκ

Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ τίτλου τοῦ ἀρθροῦ αὐτοῦ δὲν εἶναι τυχαία. Χρονικὰ ἀνάμεσα στὸ διάστημα αὐτὸ ἐπεκράτησαν ἐπιστημονικὲς ἀπόψεις μὲ ὑψηλὴ συχνότητα συγκρούσεων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μὲ τὴ Θεολογία καὶ ἄλλα ἰδεολογικά ρεύματα. Ἀνάμεσα στὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Χάιζενμπεργκ ὁ Γαλιλαῖος ἐμφανίζεται ὡς «ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεός». Ὁ Γαλιλαῖος μὲ τὴ δική του νοοτροπία θεωρήσεως τοῦ κόσμου, ἡθελημένα ἢ ὄχι, ἐλαχιστοποίησε τὴν ἐπίδρασις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν στὰ φιλοσοφικά καὶ τὶς θρησκείες. Δημιούργησε μίαν ἀνεξάρτητη καὶ αὐτοδύναμη ἐπιστήμη, τὴν ἐπιστήμην τῆς «Φυσικομαθηματικῆς Πειραματικῆς», ἔχοντας ὡς πρωτοπόρο τὸν Ἀρχιμήδη. Τὸ θρησκευτικὸ κατεστημένον τότε ἐνθαρρύνθηκε καὶ ἔδωσε ἀρκετὰς ἐλευθερίες στὴν ἐπιστημονικὴ ἐρευνα τῆς φύσεως. Τὸ τηλεσκόπιο τοῦ Γαλιλαίου καὶ πολλὰς ἄλλες διαπιστώσεις στὸν οὐρανὸν δὲν ἐμπόδιζαν τὴν συνύπαρξίν τους μὲ τὴ Θεολογία.

Τὸ εἰρηνικὸ ὅμως αὐτὸ διάλειμμα δὲν κράτησε γιὰ πολὺ. Ἡ συσσώρευσις γνώσεων ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ ὀνόματα διακεκριμένων ἀστρονόμων ποὺ ἔμειναν σταθμοὶ στὴν ἱστορίαν τῆς ἐπιστήμης τῆς φύσεως, ἔφερε μαζί της τὴ μορφή τοῦ Νεύτωνος. Ἡ ἰδεολογικὴ γέφυρα μεταξὺ Γαλιλαίου καὶ Νεύτωνος θὰ μπορούσε νὰ ἐπεκταθῇ μέχρι καὶ τὸν Ἀριστοτέλη. Σ' αὐτὰς τὶς βασικὰ μεγάλας ἀποστάσεις τῶν τριῶν σταθμῶν τῆς γνώσεως τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ὑπάρχει μόνον ἓνα κοινὸ χαρακτηριστικόν: Δὲν περιέχουν ὅπως ἐμφανίστηκαν τὸ φυτῶριον ἐπαναστατικῶν ἰδεολογικῶν ἀνατροπῶν γιὰ διαφορετικούς λόγους ἢ κάθε μία. Αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ τὰ κατεστημένα τῶν κοινωνικῶν ἡγεσιῶν καὶ ὁδηγεῖ στὴ μακροζωία τοῦ ἀριστοτελισμοῦ μέχρι καὶ τὸν Νεύτωνα. Ἡ γέφυρα αὕτη θὰ μπορούσε νὰ ἐπεκταθῇ μέχρι τὸ Θαλῆ καὶ τὸ Δημόκριτον, χαρακτηριστικούς ἀντιπροσώπους τοῦ καθαροῦ φυσικοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ ἀπομονωτισμοῦ ἀπὸ ἀνθρωποκεντρικῆς θεωρίας. Ὑψωνόταν ὅμως ἓνα φράγμα μεταξὺ προ-σω-

Ἡ μεγαλύτερη σύνταξη ταλέντων φυσικῆς. Βρυξέλες 1927. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι τιμημένοι μὲ τὸ Βραβεῖο Nobel. Ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ:

Πρώτη σειρά: Langmuir, Planck, Curie, Lorentz, Einstein, Langevin, Guye, Wilson, Richardson.

Δεύτερη σειρά: Debye, Knudsen, Bragg, Kramers, Dirac, Compton, de Broglie, Born, Bohr.

Τρίτη σειρά: Piccard, Henriot, Ehrenfest, Herzen, Donder, Schrödinger, Verschaffelt, Pauli, Heisenberg, Fowler, Brillouin.

κρατικῆς καὶ σωκρατικῆς περιόδου τῆς φιλοσοφίας: ὁ ἀνθρωποκεντρισμὸς τῆς σωκρατικῆς φιλοσοφίας. Εἶναι φανερό λοιπὸν ὅτι τὸ ἄρθρο αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ ἔχῃ τὸν τίτλο ἀπὸ τὸν Θαλῆ ἕως τὸν Hawking, ποὺ τὸν γνωρίσαμε καὶ στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ ἀναπηρικό του καροτσάκι. Ὁ ἴδιος ἔχει αὐτοκαταταγῇ στοὺς ἀμιγεῖς φυσικοὺς φιλοσόφους, ὅταν σὲ κοσμογονικά θέματα λέγῃ: «Εἶναι κοῖμα πὺν ἡ φυσικὴ δὲν μπόρεσε νὰ ἀποδείξῃ τὴ μεγάλη ἔκρηξη» (τὸ big bang). Αὐτὸ θὰ τοὺς ὡδηγοῦσε σὲ περιπέτειες ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐπιστήμης τους. Τί ξεχωρίζει ὅμως ἀνάμεσα στὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Χάιζενμπεργκ ἢ τί κοινὸ συνδέει αὐτὴ τὴν περίοδο;

Εἶναι ἡ περίοδος μέσα στὴν ὁποία σφυρηλατοῦνται τὰ θεμέλια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ τὸν χαρακτηρίζουμε καὶ Τεχνολογικὸ Πολιτισμό. Πολὺ κοντὰ στὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἐμφανίζεται ὁ Χριστιανισμός. Καταλύεται ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία καὶ τίς ἐξουσίες τοῦ γνωστοῦ τότε κόσμου καταλαμβάνουν θρησκευτικὰ δόγματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴ διάσπαση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶναι ἀφάνταστα μεγάλος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀλχημιστῶν, τῶν ἀστρολόγων, τῶν φυσιοθεραπευτῶν καὶ τῶν ἀνατόμων, ποὺ οἰχνοῦνται στὴν πυρὰ σὰν μάγοι. Λίγοι ἱστορικοὶ ποὺ τοὺς κατεχώρισαν, χάθηκαν καὶ αὐτοὶ ἐπειδὴ τοὺς ὑποστήριξαν.

Ὁ μεγάλος κίνδυνος τοῦ νέου ἐξουσιασμοῦ

Ὁ μεγάλος κίνδυνος γιὰ τίς αὐτοκρατορίες τοῦ τρόμου εἶναι οἱ γνώσεις ποὺ κατακοῦν οἱ μάζες. Ἐντελῶς ἀπρόολεπτα κατὰ καιροὺς ἡ συσσώρευση γνώσεων πραγματοποιεῖ ὥρισμένες ἐκρήξεις μὲ τεράστιες, ἐκτυφλωτικὲς ἀναλαμπές φωτός, ποὺ ἀκόμα καὶ σὲ περιόδους πλήρους σκοταδισμοῦ, ἐξ αἰτίας τῆς δουλείας της, κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα κοινωνικῶν, πολιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν ἐξουσιῶν σπάζει τὴν πίεσή της καὶ ἀνατρέπει ἐντελῶς ἀπίστευτα ἀσφυκτικὲς καταστάσεις περιορισμοῦ της. Σήμερα ὁ μεγάλος κίνδυνος εἶναι ὁ κίνδυνος ἀποδοχῆς μιᾶς γενικῆς πανανθρώπινης ιδεολογίας. Εἶναι ὁ ὁρατός, καθαρά πλέον, κίνδυνος τῆς ἀποδοχῆς τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, ἐπειδὴ τὰ ὀφέλη του δὲν γνωρίζουν διακρίσεις. Ἡ φιλοσοφία τῆς ἀποδοχῆς του ἔχει τὴ ὑπόθεσιν τῆς στή ρήσιν τοῦ Ἡρακλείτου «τὰ πάντα ρεῖ», ποὶ σὰν πηγὴ ἀνεξέλιξης προβάλλει τὴν «ἀλλαγὴ». Ἡ ἀλλαγὴ ὅμως πραγματοποιεῖται μόνο σὲ συνθήκες ἐλευθέρης σκέψεως, τὴν ὁποία κάθε σταθερὰ τοποθετημένο κατεστημένο ἀπεχθάνεται θανάσιμα. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς ὅμως ὡδηγεῖ σταδιακὰ στὴ δικτατορία τοῦ πνεύματος, ποὺ ζοῦμε καὶ σήμερα σὲ διαφορετικὲς βαθμίδες καταναγκασμοῦ ὁ καθένας μας σὰν ἄτομα στὶς κοινωνίες.

Ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη μέχρι τὸν Νεύτωνα τὰ πράγματα πῆγαιναν σχεδὸν καλὰ γιὰ ὅλους· ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς ἀσυμβίβαστους. Ἀπὸ τὸν Νεύτωνα καὶ μετὰ μία ἐκπληκτικὰ ἀπτόμη καὶ μεγάλη συσσώρευση γνώσεων ἐμφανίζεται στὴν πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ φυσικομαθηματικοῦ κατεστημένου, σὰν κτῆμα ἐνὸς μυημένου ἐπιστημονικοῦ ἱερατείου, μὲ ἐξέχουσα μορφή τὸν Ἀϊσάιν, ποὺ ταυτόχρονα μὲ τὴν βιομηχανικὴ ἐπανάσταση συνεργάζονται μὲ αὐτὴν καὶ διεκδικοῦν ἀπὸ τὶς ἐξουσίες νὰ συνεξουσιάζουν τοὺς λαούς, ἀφήνοντας τοὺς ἀμύητους στὸ περιθώριο.

Ἡ ἐξουσία δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκη ἀπὸ σταθερὲς κοσμολογικὲς ἰδεολογίες τύπου Ἀριστοτέλη καὶ Νεύτωνα, σὰν θεμέλιο γιὰ τὰ προσήματα δράσεώς της ἀπέναντι τοῦ συνόλου. Τῆς ἀρκοῦσαν μόνο οἱ μυημένοι στὸν Einstein, στὸν Heisenberg, στὸν Sommerfeld καὶ τὸν Schrödinger. Ἡ ἀναίτια πιθανοκρατία, ἀπροσδιοριστία καὶ ἀβεβαιότητα, κοσμοθεωρίες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ φυσικοῦ κόσμου, χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ κατασκευασθῇ μία ἐντελὴς ἀδικαιολόγητη καὶ ἀθέμιτη ἐπιμεξία, εἰσάγοντάς τες σὰν κινητήριες δυνάμεις στὶς συμπεριφορὲς τῶν κοινωνιῶν. Γιὰ νὰ τὸ καταφέρουν, ἀρκεῖ νὰ νοθεύσουν τοὺς μυημένους ὁπαδούς τους, ὅτι, ἂν συμπεριφερθοῦν σύμφωνα μὲ τὴ φύση (ὅπως αὐτοὶ τὴ βλέπουν), δὲν ἀντιβαίνουν φυσικοὺς νόμους ποὺ αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ φύση τοὺς ἐπέβαλε. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀμύητους, ἃς ἀκολουθήσουν τὴ μοῖρα ποὺ τοὺς ἐπιβάλλει ἡ αἰτιοκρατία τους καὶ ὁ θεὸς τους στὴ φύση. Λυπάμαι, ἀλλὰ ἃς προσέξουν νὰ μὴν εἶναι αὐτοὶ οἱ ὑποστηρικτὲς τοῦ σκοταδισμοῦ, γιὰ κάθε ἀμύητο στὸ μονοπώλιο τῆς γνώσεώς τους, ἐπειδὴ θὰ φέρουν τεράστιες εὐθύνες.

Οἱ ἐκτὸς ἐπιστημονικοῦ κατεστημένου «ἀντάρτες»

Μέσα ὅμως στὸ σκοταδισμό ὑπάρχουν καὶ ὠρτισμένοι μυημένοι πρωτοπόροι ἐπαναστάτες, ποὺ θεωροῦνται προδότες τῆς μὴσέως των καὶ ποὺ ὁ κύκλος τους πιστεύει ὅτι θὰ πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρά. Ἄν αὐτοὶ οἱ πρωτοπόροι ἀπογοητευθοῦν ἀπὸ τὴν παρεξήγησιν τῆς προσφοράς τους καὶ ἀνακρούσουν πρῶμην στὶς δραστηριότητές τους, ὁ μαρasmus τῆς κοινωνίας θὰ εἶναι γενικώτερος. Αὐτοὶ οἱ λίγοι ποὺ «κρατοῦν *Θερμοπύλες*» πρέπει νὰ ἐνθαρρυνθοῦν:

- Πρέπει νὰ τονωθοῦν οἱ δυνάμεις τους, τώρα ποὺ στὴ γῇ παρουσιάζονται ἀκραῖα φαινόμενα ἀπὸ σεισμούς καὶ πλημμύρες.

- Τώρα πρέπει νὰ διαφωτίσουν καὶ νὰ παρουσιάσουν τὶς ἀπόψεις τοῦ Ἀριστοτέλη ἀπὸ τὴ σωστὴ ὀπτικὴ γωνία, ὅχι σὰν παιδαριώδεις αἰτιολογίες ποὺ ἐπεκράτησαν, ἐπειδὴ συμφωνοῦσαν μὲ τὶς ἐμπειρίες τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ σὰν τὸ σύνολο μιᾶς ἀνθρωποκεντρικῆς «ὠφελιστικῆς» θεωρίας πρὸς τὸ κοινὸ συμφέρον.

- Νὰ παρουσιάσουν τὶς ἀπόψεις τοῦ Νεύτωνα γιὰ τὸ σύμπαν, ὅχι σὰν μιὰ καλοκουρδισμένη μηχανὴ ποὺ θὰ λειτουργεῖ αἰώνια, ἀλλὰ σὰν μιὰ «αἰτιοκρατικὴ θεωρία» μὲ βάση τὶς ἀρχές τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς.

- Νὰ παρουσιάσουν τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ σὰν τὸ μοναδικὸ ἐργαλεῖο, μὲ τὸ ὁποῖο μᾶς προέκυψε ἡ φύση γιὰ τὴν ἐπιδίωξή μας καὶ νὰ τὴ διαφυλάξουν σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ.

- Νὰ κάνουν προσπάθεια νὰ ἀνατρέψουν τὶς θεωρίες τῆς σχετικότητας γιὰ τὸ χωρὸ καὶ τὸ χρόνο, ποὺ ἀπαιτοῦν διασμὸ τῆς λογικῆς καὶ τελικὰ νὰ ἐπιτεθοῦν ὁμαδικὰ στοὺς Χαϊζενμπεργιστὲς καὶ στοὺς ὁπαδούς τῆς ἀβεβαιότητος, στοὺς ὁπαδούς τῆς θεωρίας τοῦ χάους καὶ στοὺς δημιουργοὺς τῆς θεωρίας τῶν χορδῶν, γιατί δὲν ἔχουν τὴν δύναμη τοῦ πνεύματος ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ νὰ ἀνεύρουν τὶς αἰτίες στὰ γεγονότα, ποὺ τὰ θεωροῦν τυχαῖα.

- Χρειάζεται μεγάλη δύναμη πνεύματος γιὰ νὰ γεφυρωθῇ τὸ χάσμα ποὺ ἄνοιξε ἀνάμεσα στὴ φυσικὴ καὶ τὴ μεταφυσικὴ. Ὑπάρχει γιὰ ὅλους τοὺς συνυπεύθυνους μεγάλο μερίδιο εὐθύνης.

- Ἀς ζητήσουν συγγνώμην ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη, ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ ἐρμηνεύσουν σωστὰ τὴν προσπάθειά του.

Ὅλοι αὐτοί, προσπαθώντας νὰ ἀνακαλύψουν περισσότερα μέσα στὸ μικρόκοσμο γιὰ νὰ ἐρμηνεύσουν τὸν κόσμο καὶ τὴ δημιουργία τοῦ σύμπαντος, πρέπει νὰ ξέρουν, ὅτι ὁ δρόμος ποὺ ὑπέδειξε ὁ Χαϊζενμπεργκ εἶναι ὁ λανθασμένος δρόμος.

Δρ Γεώργιος Κ. Παπαμιχαήλ

Ἐρευνητὴς Ὑψηλῆς Τεχνολογίας

Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ

Πάρτε κόσμε!

“Αχ, θρέ παλιορρωμιοί, αν δεν είχατε κι εμένα να φροντίσω για τα οικονομικά σας προβλήματα, τί θα είχατε απογίνει! Θα λέγατε τὸ ψωμί ψωμάκι, τὸ σπίτι σπιτάκι, τὴν ἐπιχειρήσουλ, τὶς διακοπὲς διακοποῦλες καὶ τὸ αὐτοκίνητο αὐτοκινήτάκι. Μὴν ἀνησυχήτε ὅμως, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ. Τὰ καλά μου ἰδρύματα εἶναι στὴ διάθεσή σας μὲ ἐλκυστικὰ πακέτα πιστώσεων, ἱκανὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὸν καταναλωτικὸ οἶστρο σας. Ἐχω τὴ λύση γιὰ κάθε σας ἀνάγκη· καὶ ὄχι μόνο ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ δίτισο. Ψωνίστε ἀνεπιφύλακτα λοιπὸν μὲ τὶς κάρτες καὶ τὰ δάνεια, ποὺ ἐγὼ ἀπλόχερα ἀπελευθερώνω στὴν ἀγορά. Ἐλάτε σὲ ἓνα ὁποιοδήποτε ὑποκάταστημα τράπεζας, δώστε μου τὰ στοιχεῖά σας καὶ ὑπογράψτε ἀπρόσκοπτα τὸ συμβόλαιο, ποὺ θὰ σᾶς σερεβίρω, ἀψηφώντας τὰ «ψιλὰ γράμματα». Σᾶς μιλάω εἰλικρινά, μὲ τὸ ἓνα χέρι στὴν καρδιά, (καὶ τὸ ἄλλο ἔτοιμο νὰ σᾶς πιάσῃ τόν... (θου, Κύριε!). Μέσα σὲ διάστημα λίγων λεπτῶν μόνο θὰ αἰσθάνεσθε Κροῖσοι. Τότε πλέον θὰ εἴσθε ἔτοιμοι νὰ κάνετε τὴ φιγούρα σας μὲ τὸ γυαλιστερό καὶ γκλαμουράτο τροχοφόρο σας, νὰ ἀποκτήσετε τὸ ἀγαπημένο σας “home cinema”, ἄσχετα ἂν δὲν ἔχετε ποῦ νὰ τὸ βάλετε, νὰ πᾶτε λίγες μέρες μέχρι τὶς Μαλδίβες, ποὺ δὲν γνωρίζετε οὔτε τὴ θέση τους στὸ χάρτη ἢ νὰ στεγασθῇτε στὸ σπίτι τῶν ὀνείρων σας ἢ ὅλα αὐτὰ μαζί. Βάλτε μου μόνο μιὰ ὑπογραφή κι ἐγὼ ἀμέσως θὰ ἀνοίξω τὶς πόρτες τῶν θησαυροφυλακίων μου καὶ θὰ σᾶς μοιράσω χρῆμα μὲ οὐρά. Μὴν ἀκοῦτε τὶς Κασάνδρες, ποὺ μιλοῦν γιὰ ὑπερχρέωση τῶν νοικοκυριῶν καὶ ἐπαπειλούμενη κατάρρευση τῆς οἰκονομίας. Ἐγὼ ἔχω τὸ μαχαίρι καὶ τὸ πεπόνι καὶ ὅ,τι λέω ἐγὼ θὰ γίνη. Οἱ καλοὶ μου τραπεζίτες ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κόσμο εἶναι οἱ καλύτεροί σας φίλοι, ποὺ σᾶς στηρίζουν σὲ κάθε δύσκολη στιγμή καὶ ἀποτελοῦν τὴν μονιμώτερη θεραπεία γιὰ τὴν τσέπη σας. Γιὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθὲς δῆτε τὸν σεβασμῶτατο μητροπολίτη καὶ ἀρχιεραπεζίτη μου, πῶς κυκλοφορεῖ μὲ κουστούμι, ὅταν πάη γιὰ μπίζνες στὸ ἐξωτερικό. Μόνο ἡ πουράκλα τοῦ λείπει γιὰ νὰ εἶναι ἴδιος ὁ Ροκφέλλερ (κι αὐτός, μεταξὺ μας, ἀπὸ νεωκόρος ξεκίνησε). Ὅταν λοιπὸν τέτοιες προσωπικότητες ἐγγυνῶνται, τί ἄλλο θέλετε;

Ἐμπρὸς λοιπὸν, ὑπογράψτε! Πουλήστε μου τὴν ἀνεξαρτησία σας τὴν ἀγοράζω ὅσο ὅσο. Τί νὰ τὴν κάνετε, ὅταν θὰ ἔχετε τοῦ προπάτορά σας Ἀθραάμ τὰ ἀγαθά; Ἀλλωστε τὰ χρήματα ποὺ σᾶς δανεῖζω δικὰ σας εἶναι. Ἀπὸ σᾶς τὰ παίρνω ἐδῶ καὶ αἰῶνες καὶ θησανρίζω, ἄσχετα ἂν δὲν τὸ ἔχετε ἀκόμα καταλάβει. Θὰ τὸ καταλάβετε ὅμως μὲ τὸν πλέον δραματικὸ τρόπο, ὅταν θα σᾶς ἔλθῃ ἡ «λυπητερή». Στὰ δέκα ποὺ σᾶς δανείσω, ἑκατὸ θὰ σᾶς ζητάω. Κι ἂν τυχὸν ἔχετε νὰ μοῦ δώσετε, πάει καλά. Ἄν ὅμως δὲν ἔχετε, θὰ βρῇτε τοὺς κλητῆρες μου στὴν πόρτα σας, γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὸ διὸς σας. Κι ὅσοι τυχὸν τὴ γλυτώσατε μὲ τὴν πρώτη, μὴν ἐπαναπαύεσθε! Θὰ τὰ ξαναποῦμε σίγουρα, ἀφοῦ τὸ ἀλάνθαστο σύστημα μὲ τὶς παρατεταμένες οἰκονομικὲς κρίσεις, τὴν ἀνεργία, τὶς πληθωριστικὲς πιέσεις, τὰ ἐλλειμματικὰ ἰσοζύγια κ.λπ., κ.λπ. σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν γαργαλιστικὴ γιὰ τὴν τσέπη σας τακτικὴ μου νὰ σᾶς ἐθίσω στὸν ἄκρατο καταναλωτισμὸ, πάλι σὲ μένα θὰ σᾶς ὀδηγήσουν. Ἐλπίζω μόνο νὰ μὴ φέρετε μαζί σας κανένα

Σάρωθρον

ΣΥΣΣΩΜΗ Η ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ ΜΕΤΩΠΙΚΑ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ «ΣΩΚΡΑΤΗΣ»

**Μιά πολύ «εϋγλωττη» καταγγελία
του Λυκούργου Καλλέργη στον «Δ»**

Ο Λυκούργος Καλλέργης ανήκει αναμφισβήτητα σ' εκείνους τους Έλληνες, που σφράγισαν με την παρουσία τους το θέατρο και τον Κινηματογράφο, δύο κυρίαρχες δυνάμεις της νεοελληνικής τέχνης. Ως μεγάλος ήθοποιός, σκηνοθέτης, μεταφραστής, συγγραφέας και διανοούμενος διακρίνεται για το ήθος του, την καθαρότητα της σκέψης του, τον έντιμο και άδολο λόγο του, γνωρίσματα που συνθέτουν έναν ωραίο και δημιουργικό άνθρωπο. Με τον Λυκούργο Καλλέργη είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε από κοντά, φθάνοντας σε μία εκ βαθέων συνέντευξη. Στο προηγούμενο τεύχος δημοσιεύσαμε το μέρος των δηλώσεων του κ. Λ.Κ. στο «Δ», που άφωροῦσε στη μυστηριώδη πρόταση δύο άγνωστων να υποδυθῇ ὁ μεγάλος ήθοποιός το ρόλο του άρχηγού της «17 Νοέμβρη».

Στην άκρως ενδιαφέρουσα συνέντευξη που άκολουθεῖ, ὁ Λ.Κ. μᾶς μεταφέρει τὰ αἰσθήματά του για τὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ καιροῦ μας, τὶς απόψεις του για τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδας, για τὶς απογοητευτικὲς καὶ ἐνίοτε σκανδαλώδεις πρακτικὲς τοῦ ἑλλαδικοῦ κατεστημένου, ἀλλὰ καὶ για τὶς ὑγιεῖς δυνάμεις που διακρίνει στὸν ὁρίζοντα τοῦ μέλλοντος.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΣΥΝΤ.: *Κύριε Καλλέργη, ἡ Ἑλλάδα τῆς νιότης σας, τοῦ '40 καὶ τοῦ '50, πόσο μοιάζει με τὴ σημερινή;*

Λ.Κ.: *Ὅπωςδήποτε ἄλλαξε ἀρκετά. Ἀπέκτησε ἄλλο ἐπίπεδο διαβίωσης, ἐπούλωσε πληγές. Ὅμως στὸν τομέα τοῦ πνεύματος, ἀντὶ νὰ προχωρήσει, ὀπισθοδρόμησε. Περιεπλάκη τὸ πνεῦμα σὲ πράγματα ρηχά, που στεροῦνται ποιότητας.*

ΣΥΝΤ.: *Πῶς τὸ ἐξηγεῖτε αὐτό;*

Λ.Κ.: *Δὲν ὑπάρχει ἐπαρκὴς παιδεία, ὥστε οἱ Ἕλληνες νὰ μπορέσουν νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν νέων ἀντιλήψεων καὶ ἔτσι παρῆμιναν δεμένοι μέσα στὴν λαϊκὴ τους παράδοση. Ἐπειτα ὑπῆρχε πάντα ἓνα ἔλλειμμα πολιτικῆς. Δὲν μπορέσαμε ἐδῶ καὶ 150 χρόνια νὰ συνεργαστοῦμε μεταξύ*

Σκηνή από την περίφημη ταινία «Σωκράτης», όπου ο μεγάλος ήθοποιος Ανχούργος Καλλέγρης υποδύεται το γόλο του μεγάλου φιλοσόφου (κέντρο), περιτριγυρισμένος από τους συνομιλητές του. Ολόκληρο το κατεστημένο της Ρωμιοσύνης με πολλούς τρόπους έδειξε την εχθρότητά του προς τον Έλληνικό Πολιτισμό. (Βλέπε στο κείμενο).

μας, νά ἐκμεταλλευτοῦμε τίς δημιουργικές μας δυνάμεις. Ὑπῆρχε ἓνας διχασμός πάντοτε, πού εἶχε τίς ρίζες του στό Παλάτι. Ξεκίνησε ἀπ' αὐτούς πού τὸ ὑποστήριζαν κι αὐτούς πού ἦταν ἀντίθετοι σ' αὐτό. Μέσα στὰ χρόνια πῆρε τὴ μορφή ἐνὸς ἰσχυροῦ δικομματισμοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα ἢ μία παράταξη νὰ τορπιλίῃ πάντοτε τὴν ἄλλη. Ὑποῖτο ἀντὶ γιὰ ἀνάταση ὑπῆρξε καθίζηση. Ἐξαίρεση ἀπετέλεσε ἡ νεοελληνικὴ τέχνη, πού περπάτησε ἱκανοποιητικά σ' ὅλο τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα.

ΣΥΝΤ.: Ὑπηρετήσατε τὸν ἑλληνικὸ κινηματογράφο σχεδὸν ἀπ' τίς ἀπαρχές του. Ἐπηρέασε ὁ κινηματογράφος τὴν ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας;

Λ.Κ.: Οἱ παλαιές ἑλληνικὲς ταινίες ἐπιτέλεσαν ἄριστα τὸν σκοπὸ τους, πού ἦταν τὸ ἀγγιγμὰ καὶ ἡ συγκίνηση τῆς κοινῆς γνώμης. Εἶχαν ἔντονο τὸ κοινωνικὸ στοιχείο. Ὑπῆρχαν δέβαια καὶ στοιχεῖα λαϊκισμοῦ. Ἐκεῖνο πού ἔλλειψε ἀπ' τὸν ἑλληνικὸ κινηματογράφο ἦταν τὸ πνευματικὸ στοιχείο. Γι' αὐτὸ δὲν μπόρεσε νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀναζήτησι τοῦ νέου, ἐκείνου πού βρίσκεται ἐκτὸς τῆς κοινωνικῆς μας παράδοσης. Ὅμως καὶ τὸ θέατρο καὶ ὁ κινηματογράφος ἔδιναν πολιτικά καὶ ἰδεολογικά μηνύματα. Ἐγώ, ξέρετε, ἔπαιξα πολλοὺς «κακοὺς» ρόλους. Κάποτε ἔπαιξα τὸν κακὸ Βασιλιᾶ στὴν Ἐριφύλη τοῦ Χορτάτση μὲ τὸ Ἐθνικὸ θέατρο, στὸ Ἡρώδειο. Ἦταν μιὰ παράσταση μὲ μεγάλη ἐπιτυχία. Σ' αὐτὴν τὴ παράσταση ἓνας μικροσκοπικὸς φοιτητάκος χώθηκε στὰ καμαρίνια μέσα στὸ πλῆθος, ἦρθε μπροστὰ μου καὶ μοῦ εἶπε: «Κύριε Καλλέργη, θέλω νὰ σᾶς συγχαρῶ· παίξατε τόσο ὡραῖα τὸν κακὸ Βασιλιᾶ, πού μᾶς δώσατε τὸ κίνητρο νὰ πολεμήσουμε τὴν τυραννία».

ΣΥΝΤ.: Μεγάλη ἦταν καὶ ἡ ἐπιτυχία σας στὸν ρόλο τοῦ «κακοῦ παπᾶ», στὸ «Ὁ Χριστὸς ξανασταυρώνεται».

Λ.Κ.: Ἡ παραγωγή αὐτὴ πραγματικά ἄφησε ἐποχὴ. Τότε, πολλὰ παιδιὰ πού μὲ συναντοῦσαν στὸ δρόμο μὲ φώναζαν «τραγόπαπα» (γελᾷ). Αὐτὴν τὴν μεγάλη παραγωγή ἡ Ε.Ρ.Τ. τὴν ἔσβησε, γιὰ νὰ γράψῃ πάνω στὴν ταινία τῆς ποδοσφαιρικὸς ἀγῶνες!

ΣΥΝΤ.: Μήπως σκόπιμα;

Λ.Κ.: Δὲν ἀποκλείεται. Πέρασαν τόσες διοικήσεις ἀπ' τὴν κρατικὴ τηλεόραση. Ποιὸς ξέρει τί ἔγινε.

ΣΥΝΤ.: Σήμερα, ὅπως θὰ ξέρετε, ὁ ἑλληνικὸς κινηματογράφος κατέληξε νὰ ἐπιδιοτηται μόνιμα ἀπ' τὸ κράτος. Ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς παρακμῆς του;

Λ.Κ.: Ναί. Εἶναι αὐτὸ τὸ Κέντρο Ἑλληνικοῦ Κινηματογράφου, πού δέβαια κάνει τίς ἐπιλογές του. Παλιότερα ὑπῆρχε ἐπιχειρηματικὸ ἐνδιαφέρον καὶ μεγαλύτερη ἐλευθερία ἐπιλογῶν. Ἀλλὰ κυρίως χάθηκε ἐκεῖνο τὸ δόσιμο, τὸ μεράκι ὅλων τῶν συντελεστῶν. Αὐτὴ ἡ παλιὰ μικρὴ μηχανὴ τῶν γυρισμάτων ἔκανε πράγματι θαύματα καὶ μὲ ἐλάχιστο κόστος.

Σύσσωμη ἡ Ρωμιοσύνη ἐναντίον τοῦ Σωκράτη

ΣΥΝΤ.: Ὡς ἐπιστρέφουμε καὶ πάλι στὸ παρόν. Τὸ περυσινὸ ἔτος, τὸ 2001, εἶχε χαρακτηρισθῇ ὡς «Ἔτος Σωκράτη» μὲ ἀφορμὴ τὴ συμπλήρωση 2.400 χρόνων ἀπ' τὸν θάνατο τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Ἐσεῖς σὲ μία μεγαλειώδη παράσταση στὸ Ἡρώδειο ὑποδυθήκατε τὸν Σωκράτη, μὲ ἓναν τρόπο πού συγκίνησε θερμῶς

τὸ κοινό. "Ὅπως μάθαμε, ἡ μεταχείριση τῆς παραγωγῆς αὐτῆς ἀπ' τὸ ἐλλαδικὸ κατεστημένο ὑπῆρξε σκανδαλώδης. Πῆτε μας τί ἀκριβῶς ἔγινε;

Λ.Κ.: Ἦταν μιὰ παράσταση ὀργανωμένη ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν μὲ σενάριο τοῦ καθηγητῆ Κώστα Μπέη, ποὺ ἔχει μελετήσῃ τὸν Σωκράτη, μὲ σκηνοθεσία τοῦ Γ. Ρεμούνδου καὶ συμμετοχὴ μεγάλων ἡθοποιῶν - στελεχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ κινηματογράφου· μιὰ παράσταση καταπληκτικὴ σὲ σκηνικά. Ὁ «Σωκράτης» ἐμφανιζόταν στὸ Ἡρώδειο σὲ γιγαντοσθόνη μὲ ὅλη του τὴν ἀρχαιοπρέπεια καὶ τὴν ταυτόχρονη ἀνάγνωση τῶν διαλόγων του. Ἦταν δηλαδὴ μιὰ σύνθεση θεάτρου - κινηματογράφου. Τὸ Ἡρώδειο ἦταν κατάμεστο ἀπὸ 6.000 θεατὲς καὶ γινόταν τὸ ἀδιαχώρητο σ' ὅλη τὴν πλαγιά τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ κόσμος τρελλάθηκε κυριολεκτικά. Τὰ περισσότερα συγχαρητήρια στὴ ζωὴ μου τὰ εἰσέπραξα ἀπ' αὐτὴ τὴν παράσταση. Κι ὁμως: Ἡ παράσταση αὐτὴ παρὰ τὴ μεγάλη της ἐπιτυχία δὲν ἐπαναλήφθηκε ξανά. Ἀποδεικνύεται πλέον ὅτι «τορπιλλίστηκε» μὲ μεγάλη σκληρότητα.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἀπουσίαζαν κυβέρνηση, ὑπουργοί, βουλευτές, ἐφημερίδες, τηλεοπτικοὶ σταθμοί. Οὔτε ἓνας δημοσιογράφος! Σὰ νὰ εἶχαν συνεννοηθῇ μεταξὺ τους. Καὶ τὴν ἐπαύριο οὐδὲν σχόλιο στὸν Τύπο· οὔτε κάποιο ρεπορτάζ στὴν τηλεόραση. Ἀκόμη καὶ ἡ ΕΡΤ, ποὺ μαγνητοσκόπησε τὴν παράσταση, ποὺ πλήρωσε γιὰ νὰ τὴν προβάλῃ, δὲν τὴν ἐπαιξε ποτέ. Ἐγιναν διεθνεῖς προσπάθειες νὰ προβληθῇ στὸ ἐξωτερικόν, ἀλλὰ ἀπερρίφθησαν. Ἐγινε πρόταση ἀπ' τὴν Ἰαπωνία, νὰ προβληθῇ ἐκεῖ παράλληλα μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἑλλήνα πρωθυπουργοῦ, τίποτα. Τὴ ζήτησαν οἱ Ἰταλοί, μὰ οὔτε καὶ ἐκεῖ ἐδόθη.

ΣΥΝΤ.: Ποιὰ πιστεύετε ὅτι ἦταν ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ σαμποτάζ;

«Ἐμαθα πράγματα, ποὺ δὲ θέλω νὰ ἀναφέρω...»

Λ.Κ.: Ἐδῶ εἶναι τὸ μυστήριον. Τί νὰ ὑποθέσῃ κανεῖς...

ΣΥΝΤ.: Βέβαια τὸ πρότυπο τοῦ Σωκράτη, ὡς τὸ πρότυπο τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἐλευθέρου ἀνθρώπου, σίγουρα ἐνοχλεῖ τὸ κατεστημένο. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι κάτι τὸ γενικό.

Λ.Κ.: Ἐκεῖνο ποὺ μὲ ἐξέπληξε πραγματικὰ ἦταν ἡ συμφωνία, ἡ κοινὴ στάση ὅλων τους. Αὐτὸ ἀφήνει φοβερὰ ἐνδεχόμενα.

ΣΥΝΤ.: Δὲν ἐρευνήσατε προσωπικά νὰ βρῆτε τί πραγματικὰ συνέβη;

Λ.Κ.: Ναί, ἔμαθα κάποια πράγματα, στὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ. Δὲν ξέρω ἄλλωστε, ἂν ἐξαντλῆται σ' αὐτὰ τὸ θέμα.

ΣΥΝΤ.: Καὶ ἡ παράσταση δὲν ξαναπαίχθηκε;

Λ.Κ.: Ὁχι ποτέ. Νὰ φανταστῆτε, ὅτι κατόπιν τῆς δικῆς μας παράστασης ἔφεραν κάποιο ξένο - Ἀγγλο, νομίζω - νὰ ὑποδυθῇ τὸν Σωκράτη σὲ μιὰ ἐντελῶς φτωχὴ παράσταση. Φοροῦσε μάλιστα - ὡς Σωκράτης - μοντέρνα παπούτσια, μαῦρες κάλτσες καὶ γυαλιὰ μυωπίας. Σ' αὐτὴν τὴν παράσταση - ἀπ' ὅ,τι ἔμαθα - τὸ κοινὸ ἄρχισε ἀπ' τὴν ἑναρξή της σχεδὸν νὰ ἀποχωρῇ. Κι ὁμως οἱ «ἐπίσημοι» ἐδῶ παρευρέθησαν· τηλεόραση καὶ ἐφημερίδες τῆς ἀφιέρωσαν ἐξαντλητικὰ ρεπορτάζ.

ΣΥΝΤ.: *Βλέποντας την κατάσταση αυτή πού επικρατεί, πόσο αίσια μπορεί να είσαι να δῇ τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου, κ. Καλλέργη;*

Λ.Κ.: Ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα μία προσπάθεια καθολικοῦ ἐλέγχου τῶν συνειδησεων ὅχι μόνο ἐδῶ ἀλλὰ σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Ὅ,τι δὲν συμφωνεῖ μὲ αὐτὴν τὴν βούληση, καταπολεμεῖται. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἀντὶ νὰ ἀντιδράσουμε σ' ὅλα αὐτά, βλέπουμε ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, νὰ ἀναφύονται ἀντιλήψεις καὶ πρακτικὲς τοῦ παρελθόντος. Εἶδατε τὸ «φαινόμενο Καρατσαφέρη», πού συμβαδίζει μὲ τὴν ἀνάμιξη τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν πολιτική. Εἶναι κρίσιμα τὰ στοιχεῖα αὐτά καὶ ἐν τέλει θὰ καταδείξουν, ἂν θὰ μπορέσουμε ὡς λαὸς νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν σύγχυση καὶ νὰ βροῦμε τὸ δρόμο μας.

ΣΥΝΤ.: Ὁ πατέρας σας, ὁ Σταῦρος Καλλέργης, ὑπῆρξε ἓνας ἀπ' τοὺς ἀγνοῦς ιδεολόγους καὶ ἀγωνιστές, πού ἀγωνίσθηκε γιὰ ιδέες καὶ ἀρχὲς πού ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐπίκαιρες μέχρι σήμερα. Γιὰ παράδειγμα, τὸ αἶτημα τῆς καθολικῆς καὶ ἐλεύθερης παιδείας καὶ τὸ αἶτημα τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὴ στεῖρα παράδοση παραμένουν σήμερα τόσο ἐπίκαιρα ὅσο καὶ ἀπραγματοποίητα.

Λ.Κ.: Ἔτσι εἶναι πράγματι. Γιὰ τὸν Σταῦρο Καλλέργη καὶ τὸ ἔργο του, ἀναφέρομαι διεξοδικὰ στὸ βιβλίο μου «Σταῦρος Καλλέργης», πού ἐξέδωσα πρὶν δύο χρόνια. Γιὰ μένα ἡ κατάρρευση τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ ἦταν τὸ τραγικώτερο γεγονός τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα. Ἡ τραγικότητά του δὲν ἔγκειται στὸ γεγονός τῆς κατάρρευσης, ἀλλὰ στὸ ἀδιέξοδο πού εἶχε φτάσει, στὴν ἀποτυχία του. Ἀπὸ τότε ὁ κόσμος εἶναι κυριολεκτικὰ ἄνω - κάτω.

ΣΥΝΤ.: Πιστεύετε, κ. Καλλέργη, πὼς τελικὰ ἡ ἀνθρωπότητα θὰ βρῇ τὸ δρόμο της, θὰ προσανατολισθῇ πρὸς μία νέα κατεύθυνση ἢ θὰ ὑποκύψῃ μέσα στὰ ἀδιέξοδά της;

Λ.Κ.: Πιστεύω πὼς τελικὰ θὰ βρεθῇ διέξοδος. Νομοτελειακὰ θὰ γίνῃ αὐτό, ὡς ἔνστικτο ἐπιβίωσης. Ὑπάρχουν ὑγιεῖς δυνάμεις, πού σήμερα δοῦνται σὲ καταστολή. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος στὸ δυτικὸ τοῦ πρότυπο ἔχει ξεπεράσει πολλὰ ἀγκυλώσεις τοῦ παρελθόντος. Στρέφεται στὴ γνώση, σπουδάζει, μορφώνεται. Ἡ ὑγιὲς ἀντίδραση θὰ ῥθῇ ἀπὸ 'κεῖ.

ΣΥΝΤ.: Πρὶν κλείσουμε τὴ συνέντευξή μας, κ. Καλλέργη, θὰ ἤθελα νὰ ρωτήσω τὴ γνώμη σας σχετικά μὲ τὸν θόρυβο πού προκάλεσαν οἱ θέσεις τοῦ κ. Θεοδωράκη, ὅπως αὐτὲς ἐκφράσθηκαν στὴν τελευταία συνέντευξή του στὸ «Δαυλὸ».

Λ.Κ.: Ἡ συνέντευξη αὐτὴ μοῦ ἄρεσε πάρα πολύ. Καὶ συμφωνῶ ἀπόλυτα μαζί του. Εἶναι λάθος νὰ διδάσκονται τὰ Ἑλληνόπουλα αὐτά τὰ πράγματα, ἔστω κι ἂν προέρχονται ἀπὸ «ιερά βιβλία». Πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν εἶναι αὐτονόητο πὼς βλάπτουν. Τελειώνοντας θέλω νὰ πῶ, πὼς ὁ «Δαυλὸς» ἐκφράζει μιὰ παρούσα καὶ μία μελλούμενη πραγματικότητα, τὴν ὁποία πρέπει ὅλοι οἱ Ἕλληνες νὰ ποθήσουμε καὶ νὰ τὴν φέρουμε στὴ ζωὴ μας. Ἡ Ἑλλάδα, ἡ ἐλληνικότητα, εἶναι ἓνας ὑπέροχος κόσμος, πού μέσα σ' αὐτόν ἀξίζει νὰ ζήσουμε.

Παν. Κουβαλάκης

RESEARCH KAI GLAMOUR

Μέ την πρώτη ματιά κανείς δεν θα έλεγε πώς οι δύο αυτές λέξεις έχουν ελληνική προέλευση και συνεπώς είναι ελληνικές και μπήκαν στην αγγλική γλώσσα. Και όμως, εάν δεν υπήρχε η ελληνική μαγιά – ή γλωσσομαγιά –, οι λέξεις αυτές δεν θα υπήρχαν στην Αγγλική και το γλωσσικό υπέδαφος που καλύπτουν θα ήταν μάλλον άγνωστο.

Σημσιολογικά η λέξη *research* σημαίνει «έρευνα» και το ρήμα *research* «έρευνώ». Το δεύτερο συνθετικό της λέξης *search* επίσης σημαίνει «έρευνώ» και το πρώτο *re* σημαίνει «πάλι», όποτε αποδόθηκε η έννοια του «άνα-ζητώ» και της «άνα-ζήτησης». Η άναζήτηση της έννοιας *search* έτυμολογικά και νοηματικά μάς πηγαίνει πίσω στην ιδέα «*going round in circles*» (= πηγαίνω γύρω σε κύκλους = κυκλοφέρνη ή γυροφέρνω). Μπήκε στα Αγγλικά – το λένε τα αγγλικά λεξικά – από το γαλλικό *chercher* και αυτό από το λατινικό *circare* και τα αγγλόφωνα έτυμολογικά λεξικά το τονίζουν με υπερχρόνια: «*ultimately from Greek kyklos*» (= τελικώς από το ελληνικό κύκλος). Φυσικά στα Αγγλικά υπάρχουν από την ίδια ρίζα του κύκλου οι ρίζες *circle*, *cycle* και *circus*, από όπου έμεις ως αντιδάνειο κάναμε το «τσέρκι» και το «τσέρκο» όπου όλα πάνε γύρω-γύρω. Τόσο αγάπησαν οι Αμερικανοί τον ελληνικό κύκλο, που έκαναν και το δικό τους «τσέρκο», την οργάνωση Ku Klux Klan. Άς το νίσου με και πάλι, πώς οι Αμερικανοί με πολλή υπερχρόνια το διατυμπανίζουν: «*From Greek kyklos*» και μερικές φορές το άνορθογραφούν και το κάνουν *kuklos*(!).

Οι ελληνικές λέξεις έχουν επάνω τους μία μαγεία, μία αφάνταστη γοητεία και λάμψη για τους αγγλόφωνους και τοιούτο γιατί έχουν επάνω τους ένα εκτυφλωτικό και πνευματικό γκλάμουρ, δηλ. *glamour*. Με ποιά γλωσσική αρχιτεκτονική δημιουργήθηκε η λέξη αυτή γκλάμουρ/*glamour*, που σημαίνει, όπως είπαμε ήδη, «γοητεία», «μαγεία», «λάμψη» και «αίγλη»; Στην αρχή ήταν το ρήμα *γράφω*. Από αυτό έγινε η *γραφή* και το *γράμμα*. (Γράφεται με δύο μ, γιατί το φ του θέματος γραφάφωμωθηκε με την κατάληξη -μα και έγινε *γράμμα*). Η γραμματική τέχνη αρχικά ήταν η έπιστημονική ανάλυση της γλώσσας σε μέρος του λόγου, απ' όπου δημιουργήθηκε και η λέξη *Τεχνολογία* για πρώτη φορά. Δηλαδή ήταν η τέχνη να αναγνωρίζεις τους διάφορους τύπους των λέξεων της Ελληνικής Γλώσσας. *Γραμματική* είναι αυτό που σημαίνει και σήμερα. Σε καμία άλλη γλώσσα η Γραμματική δεν γράφτηκε για να συνοψίσει όλους τους γλωσσικούς κανόνες παρά μόνο στην Ελληνική για πρώτη φορά. Έξ άλλου και το πρώτο ελληνικό βιβλίο, το οποίο τυπώθηκε μετά την ανακάλυψη της τυπογραφίας, ήταν η «Γραμματική» του Κωνσταντίνου Λασκάρεως στο Μεδιόλανο, το σημερινό Μιλάνο, στις 30 Ιανουαρίου του 1476.

Όποιος ήξερε *Γραμματική* – και στα Αγγλικά *Grammaire* – έλαμπε με τις γνώσεις του. Στα πιά παλιά / αρχαία (;) Αγγλικά η λέξη Γραμματική ήταν *Grammarye*, από όπου έγινε το *Glamour* = «*skill in Grammar and hence skill in magic*» (= ικανότητα στη Γραμματική και όθεν ικανότητα στη μαγεία) και τα λεξικά το τονίζουν: «*From Latin Grammatica and Greek Grammatike*». Και έτσι γεννήθηκε η λέξη *Glamour* = «αίγλη», «λάμψη», «γοητεία», «μαγεία», «έλξη». Όποιος είχε την αίγλη της Γραμματικής γινότανε δάσκαλος, δηλ. *teacher*. Που θα πή αυτός που δείχνει το σωστό τρόπο και έχει το φωτοστέφανο της γνώσης. Από το ρήμα *δείχνω* έγινε ο *teacher* στα Αγγλικά. Αφού καλλιεργήθηκε η λέξη *glamour* με όλες αυτές τις λάμψεις, την πήραμε και έμεις σήμερα ως αντιδάνειο και την κάναμε *γκλάμουρ* ή *γκλάμορ* και άφησαμε την αίγλη και τη λάμψη. Τελευταία κυκλοφορεί στην Ελλάδα ως *γλαμουριά* (!) Άς θαυμάσουμε Νεοελληνική... αίγλη!

Θα τελειώσω με την παρατήρηση, πώς με αυτές τις δύο λέξεις μόνο βλέπουμε καθαρά πόσο σημαντική επίδραση έχει η Ελληνική Γλώσσα στην παγκόσμια σήμερα Αγγλική Γλώσσα, που μόνο με την ελληνική γλωσσική όσωση δημιουργεί νέες λέξεις, λέξεις τις οποίες η Ελληνική Γλώσσα τις καλλιεργούσε για χιλιάδες χρόνια πριν με την έρευνα, που ζωντάνευσε ελληνικά με το *research*

Θωμάς Γ. Ήλιοπουλος

Διευθυντής Κολλεργίου «Παιδεία» Μελβούρνης

ΑΣΣΥΡΙΟΙ - ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙ:

Σύγχρονοι τῶν Μυκηναίων - Ἀχαιῶν καὶ τῆς ἐκστρατείας τους στὴν Τροία

Οἱ πρὸ τῶν λεγομένων «Σουμερίων» (βλ. «Δαυλὸν», τ. 242, «Οἱ Ἰδαῖοι - Κρηῖτες ἐκπολιτιστὲς τῶν δῆθεν Σουμερίων») κυρίαρχοι τῆς ἀρχαίας Μεσοποταμίας καὶ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς πρὸς νότον καὶ δυσμὰς, ἦσαν κατὰ σειρὰν ἀρχαιότητος οἱ Ἀσσύριοι - Βαβυλώνιοι. Οἱ Ἀσσύριοι «ἔλαβαν τὸ ὄνομά τους», ὅπως γράφει ὁ Ι.Σ. Παππασταύρου στὴν «Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία» (ἐκδ. Ο.Ε.Δ.Β. 1967, σελ. 26), «ἀπὸ τὴν πόλιν Ἀσσοῦρ, εὐρισκομένην πρὸς βορρᾶν τῆς Μεσοποταμίας», πόλιν τὴν ὁποία κανέννας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων δὲν ἀναφέρει. Στὴν παρούσα ἔρευνα ἀποδεικνύεται μὲ δάση τις πληροφορίες ἀρχαίων συγγραφέων, ὅτι τὰ περὶ χρονικῆς προτεραιότητάς τους ἔναντι τῶν ἑλληνικῶν πολιτισμῶν τῆς Κρήτης καὶ τῶν Μυκηναίων, εἶναι ἀνυπόστατα. Τὰ στοιχεῖα ἀποδεικνύουν ὅτι ἦσαν πολὺ νεώτεροι τῶν Ἰδαίων Κρητῶν καὶ σύγχρονοι τῶν Ἀχαιῶν τῆς Ὀμηρικῆς περιόδου.

Τὸ «Λεξικὸν τοῦ Σουίδα» (τόμος Α', σελ. 185) ἀναφέρει: «*Ἡ ἐξουσία τῶν Ἀσσυρίων ἀνάγεται στοὺς μυθικοὺς χρόνους, ὅταν ἐπεκράτησαν ἐπὶ ἐνὸς μικροῦ μέρους τῆς Ἀσίας*». Ὁ Ὀρφεὺς στὰ «Ἀργοναυτικά» του (μετ. Σπ. Μαγγίνα, ἐκδ. Ἑγκ. Λεξ. «Ἡλῖος» 1977, στ. 755-757) καταχωρίζει ὅτι: «*παρακάμψαντες αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἐπλέαμε στοὺς ὅρμους τῶν Οὐρῶν, τῶν Χινδαίων, τῶν Χαρανδέων καὶ τῶν Σολύμων καὶ εἰς τὸν λαὸ τῶν Ἀσσυρίων*». Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος στὰ «Ἀργοναυτικά» του (μετ. Α. Βολτῆς, ἐκδ. Καρδαμίτσα, σελ. 125) γράφει: «*Μετὰ οἱ Ἀργοναῦτες φθάσανε στὴ χώρα τῶν Ἀσσυρίων*». Ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ὅπως ὑπολογίζεται στὸ βιβλίό μου «*Ἡ Ἀναχρονολόγησις τῆς Προϊστορίας*» (ἐκδ. «Δαυλὸς» 1999, σελ. 156), ἐγίνε περὶ τὸ ἔτος 3.112 π.Χ. Ἐξέρχεται λοιπὸν ἡ παρουσία τοῦ λαοῦ τῶν Ἀσσυρίων ἐκ τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ καταλαμβάνει ἱστορικὴ θέσις στοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, στὰ παρὰ τὰ Εὐξείνου Πόντου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυῖστωρ στὰ «Ἀσσυριακά» του, ὅπως τὰ διασφῆζει ὁ Ἀγάθιος (11,25), λέγει: «*Λέγουσι ὅτι πρῶτοι οἱ Ἀσσύριοι κατέλαβον ὅλην τὴν Ἀσίαν, πλὴν τῶν Ἰνδῶν ποὺ κατοικοῦσαν πέρα ἀπὸ τὸν Γάγγην ποταμὸν. Φαίνεται ὅτι ὁ Νίνος πρῶτος ἐστερέωσε τὴν βασιλείαν του καὶ μετὰ ἡ Σεμίραμις καὶ στὴ συνέχεια ἅπαντες οἱ ἀπόγονοί του μέχρι τοῦ Βελεοῦ τοῦ Δερκετάδου, γιατί σὲ αὐτὸν*

τελείωσε τὸ γένος τῆς Σεμιράμιδος. Μετὰ κάποιος Βεληταῖος, κηπουρὸς καὶ ἐπιστάτης, κατέλαβε τὴν βασιλείαν παρανόμως μέχρι καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σαρδανάπαλου».

Ὁ Πρίαμος σύγχρονος τοῦ 1ου Ἀσσυρίου βασιλιᾶ

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (βιβλίο Β', σελ. 14) σημειώνει: «ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων Νίνος, μὲ σύμμαχο τὸν ἡγεμόνα τῶν Ἀράδων, ἐξεστράτευσε μὲ πολὺ μεγάλη δύναμη ἐναντίον τῶν Βαβυλωνίων, ποὺ κατοικοῦσαν στὴν γειτονικὴ τους χώρα. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἡ σημερινὴ πόλη Βαβυλῶν δὲν εἶχε κτισθῇ, ὑπῆρχαν ὅμως στὴ Βαβυλωνία ἄλλες ἀξιόλογες πόλεις. Σὲ μία χρονικὴ περίοδο 17 χρόνων ὁ Νίνος ἐγίνε κύριος ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, πλὴν τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν Βακτριῶν». Καὶ πὺς κάτω συνεχίζει: «Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων Νίνος ἔκτισε τὴν ὠχυρωμένη μὲ γερά τείχη πόλη Νίνο (ἢ Νινευή) στὴν ἀνατολικὴ ὁχθὴ τοῦ Τίγρητος (καὶ ὅχι τοῦ Εὐφράτου). Ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια τῶν Ἀσσυρίων μέχρι τὰ βάρβαρα ἔθνη, ποὺ ζοῦσαν στὶς ἀκτὲς τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τὸν Τάναϊ ποταμὸ καὶ ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὸ σκῆπτρο του τὴν Τρωάδα καὶ τὴ Φρυγίαν στὸν Ἑλλήσποντο». Ἐπίσης κατὰ τὸν Διόδωρο τὸν Σικελιώτη, στὴν «Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη» (τόμος Β', σελ. 37): «Οἱ Ἀσσύριοι εἶχαν τὴν ἡγεμονία τῆς Ἀσίας πᾶνω ἀπὸ 1.000 χρόνια. Καὶ ὁ Πρίαμος ἦταν βασιλεὺς τῆς Τρωάδος καὶ ὑπήκοος τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀσσυρίας καὶ ζητοῦσε βοήθεια». Καὶ στὴ σελ. 44-45, συμπληρώνει: «Ἐτοί ἡ αὐτοκρατορία τῶν Ἀσσυρίων, ποὺ κράτησε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νίνου 30 γενεαὶς (30 γεν. x 30 χρ. = 900 χρ.) καὶ διήρκεσε περισσότερα ἀπὸ 1.300 χρόνια, καταλύθηκε ἀπὸ τοὺς Μήδους». Καὶ στὸ 11ο βιβλίο του συμπληρώνει: «Ἡ Σεμίραμις ἔκτισε καὶ ἄλλες πόλεις, παρὰ τοὺς ποταμοὺς Εὐφράτην καὶ Τίγρη, στὶς ὁποῖες κατασκεύασε ἐμπορικὰ λιμάνια, διὰ τὴν διαμετακόμιση τῶν φορτίων ἐκ τῆς Μηδίας καὶ Παρατακηνῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς πλησίον χώρας». Κατὰ τὸ «Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς» τοῦ Γ.Ζ. Κωνσταντινίδη (ἐκδ. Λόγος, 1985, σελ. 119): «Ἰδρυτὴς τῆς Βαβυλῶνος φέρεται ἡ Σεμίραμις ἢ κατ' ἄλλους ὁ Ναβονχοδονόσορ (ποὺ βασίλευσε περὶ τὸ 605-562 π.Χ.), ὅπως γράφουν οἱ ἀρχαῖοι Ἡρόδοτος, Ξενοφῶν, Στράβων κ.ἄ.». Ἀποκλείεται ὅμως νὰ εἶναι ἔργο τοῦ Ναβονχοδονόσορα, διότι ὁ Θ. Διαμαντόπουλος στὴ «Συνοπτικὴ Ἱστορία τῶν Λαῶν», (ἐκδόση 1966, σελ. 125) γράφει: «περὶ τὸ 2100 π.Χ. οἱ Ἀμοραῖοι ὑπὸ τὸν Χαμουραμπὶ ἵδρυσαν τὸ Βαβυλωνιακὸ κράτος, καθαρὰ σημιτικὸ, μὲ πρωτεύουσα τὴν Βαβυλῶνα». Ἀλλὰ κατὰ τὴν «Παγκόσμια Ἱστορία» τοῦ Ν. Ντυνάν (ἐκδ. Πάπυρος - Λαρούς 1966, σελ. 45): «Στὴ Βόρεια Μεσοποταμία δημιουργεῖται κατὰ τρόπο ἀρκετὰ σκοτεινὸ τὸ βασίλειο τῆς Ἀσσυρίας. Ἦταν λαὸς σημιτικῆς καταγωγῆς, συγκεντρωμένος γύρω ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα Ἀσσοῦρ». Πὺς κάτω συμπληρώνει: «ὁ Χαμουραμπὶ φέρεται ὅτι βασίλευσε ἀπὸ τὸ 1.711 - 1.669 π.Χ.». Ἐνῶ στὴ σελίδα 47 γράφει: «Περὶ τὸ 1.726 - 1.694 π.Χ., ἡ Ἀσσυρία φθάνει στὴ μεγαλύτερη ἐπέκτασή της μέχρι τὴν Μεσόγειο. Ἀλλὰ περὶ τὸ 1.679 θὰ γίνῃ ὑποτελὴς τοῦ Χαμουραμπὶ». Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλούταρχος στὸ «Περὶ Ἰσίδου καὶ Ὀσίριδος», λέγει: «μεγάλαις πράξεις ὑμνοῦνται τοὺς Ἀσσυρίους γιὰ τὴν Σεμιράμιδα».

Κατὰ τὸν Εὐσέβιο στὰ «Σχόλια εἰς Ἡσαΐαν» (βιβλ. 1, 65): «Λέγεται ὅτι οἱ Ἀσσύριοι πρῶτοι κυριάρχησαν τῆς οἰκουμένης συνολικὰ 1.300 χρόνια, μέχρις ὅτου πο-

λίορκησαν τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων μετέφεραν αἰχμάλωτον στὴ χώρα τους». Κατὰ τὸν Κεφαλίωνα, στὰ «ἀποσπάσματα περὶ Ἀσσυρίων», ποὺ διασώζει ὁ Σύγγελος: «Τὴν Σεμιράμιδα τῶν Ἀσσυρίων διαδέχθησαν 41 βασιλεῖς ἐπὶ 1.460 χρόνια ἀπὸ τοῦ Βήλου (πατρὸς τοῦ Νίνου) μέχρι τοῦ Σαρδανάπαλου».

3.100 π.Χ.: Τρωικός πόλεμος καὶ Νίνος

Ἀπὸ τὰ προηγηθέντα εἶναι καταφανές, ὅτι διασώζονται πολλές πληροφορίες περὶ τῶν Ἀσσυρίων, πλὴν ὅμως εἶναι ἀσύνδετες καὶ ἄνευ διαδοχικῆς ἀλληλουχίας, πρᾶγμα ποὺ δυσχεραίνει τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς ἀπώτατης ἱστορίας τους. Πάντως ἡ δημιουργία τῆς Ἀσσυριακῆς αὐτοκρατορίας εἶναι μία ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα. Ὁ χρονολογικὸς ἐντοπισμὸς τῆς διακρίνεται σὲ δύο ξεχωριστὰ περιόδους. Ἡ ἐναρξὴ τῆς πρώτης περιόδου ἄρχισε ἀπὸ τοῦ Νίνου καὶ τῆς Σεμιράμιδος καὶ διήρκεσε 30 γενεές ἢ 900 χρόνια. Μπορεῖ κάλλιστα νὰ συνδεθῇ χρονολογικὰ μὲ τὴν περίοδο ἀκμῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὸν Τρωικὸν πόλεμον, ποὺ ἔγιναν περὶ τὸ ἔτος 3.112 π.Χ. καὶ 3.087 - 3.078 π.Χ. ἀντίστοιχα, ὅπως προσδιορίζεται καὶ ἀποδεικνύεται στὶς σελ. 156 καὶ 263 τοῦ διβλίου μου «*Ἡ Ἀναχρονολόγησις τῆς Προϊστορίας*». Ἡ ἀρχικὴ ἐπέκτασις τῶν Ἀσσυρίων πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον μπορεῖ νὰ ἔγινε περὶ τὸ ἔτος 3.150 π.Χ., ὁπότε:

3.150 π.Χ. - 900 χρ. = 2.250 π.Χ., δηλαδὴ περὶ τὸ 2.250 π.Χ. τελείωσε ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Νίνου καὶ τῆς Σεμιράμιδος.

Τὸ δεύτερον γένος τοῦ παρανόμου βασιλέως Βεληταρά βασιλεύει γιὰ περισσότερα ἀπὸ 1.300 χρόνια, μέχρι καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σαρδανάπαλου, τὸ 606 π.Χ. Ἐὰν τὰ 1.460 χρόνια τοῦ Σύγγελου ἀντιστοιχοῦν σ' αὐτὸ τὸ γένος, ἀγόμεθα σὲ δύο ἐξαγόμενα, ποὺ ἔχουν ὡς ἑξῆς:

(1) 606 π.Χ. + 1.340 χρ. = 1.946 π.Χ. καὶ

(2) 606 π.Χ. + 1.460 χρ. = 2.066 π.Χ.

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων τούτων προκύπτει, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ γένους τοῦ Βεληταρά ἄρχισε περὶ τὸ ἔτος 2.066 π.Χ. ἢ περὶ τὸ 1.946 π.Χ., μὲ ἀνάλογη ἐπίπτωσι στὴ χρονολογία πέρατος τῆς βασιλείας τοῦ Νίνου καὶ τῆς Σεμιράμιδος κατὰ 304 ἢ 184 χρόνια.

Ἡ νέα περίοδος τῶν Ἀσσυρίων εἶναι κατὰ βάσιν ἔργο τῶν Βαβυλωνίων, ποὺ ἀποτελοῦν συνέχεια τῶν Ἀσσυρίων, ἀλλὰ ὁ μεταξὺ τους διαχωρισμὸς εἶναι ἀσαφὴς καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ πολλοὺς χαρακτηρίζεται μὲ τὸν τίτλον «*Ἀσσυριοβαβυλωνιακὴ Κυριαρχία*». Ἄλλωστε ὁ Ν.Ι. Βραχνὸς (σελ. 59) γράφει: «Κατ' ἀρχὰς ἡ Βαβυλωνία ἦταν ἐνωμένη μὲ τὴν Ἀσσυρίαν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἦσαν συγγενέστατοι πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, ἔχοντες τὴν αὐτὴν γλῶσσα μὲ μερικὰς διαλεκτικὰς διαφορὰς».

Σύμφωνα μὲ τὸν Κλ. Κ. Ἀναγνωστάδην στὸ ἔργο του: «*Πῶς ἦταν ἡ Ζωὴ στοὺς Ἀρχαίους Λαοὺς*» (σελ. 46): «*Ἡ Βαβυλὼν τὸν 19ο αἰ. π.Χ. ἔνωσε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ὅλα τὰ Σουμερο-ακκαδικὰ κράτη (πόλεις), καὶ τὸ Βαβυλωνιακὸ βασίλειον σταθεροποιεῖται καὶ ἀναπτύσσει πρὸς τὸν πολὺν τὸ δουλοκτητικὸ κοινωνικὸ σύστημα*». Ὑπάρχει ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἡ Βαβυλὼν ἔπαιξε ἕνα σημαντικὸ ρόλον καὶ στὴν Προ-ασσυριακὴ ἐποχὴ. Αὐτὸ εἶναι ἄτοπον. Τὰ ὀνόματα Ἀσσύριοι, Βαβυ-

λώνιοι και Χαλδαίοι εμπλέκονται και συμπλέκονται μεταξύ τους, γιατί οί λαοί αυτοί έζησαν και έδρασαν στόν ίδιο γεωγραφικό χώρο έπί μερικές χιλιάδες χρόνια άσχετως τών επικρατούντων ήγετων. Ή άτομική και προσωπική ιστορία τους είναι δύσκολο νά διαχωρισθῇ, και τοῦτο διότι οί διασωθεισες πληροφορίες περι αὐτῶν είναι έν πολλοῖς άσαφείς και συγκεχυμένες.

Μέ την παραπάνω περιληπτική ανάλυση διαφόρων στοιχείων τών αρχαίων συγγραφέων προσδιορίστηκε μία συνάφεια χρονολογικής συνέχειας τών γεγονότων τῆς αρχαίας Μεσοποταμίας, τά όποια μέχρι σήμερα διεμοιράζοντο άορίστως μεταξύ τῆς 4ης και τῆς 2ας χιλιετίας ἡτοι:

1. Τό Ἀσσυριακό κράτος, πού έπεκράτησε έπί όλοκλήρου τῆς μέσης και δυτικής Ἀσίας υπό τήν ήγεμονία τοῦ Νίνου και τῆς Σεμράμιδος, παρουσιάσθηκε στο προσκήνιο τῆς ιστορίας από τό έτος 3.150 πρὸ Χριστοῦ και ἦταν σύγχρονο τοῦ Μυκηναϊκοῦ Πολιτισμοῦ και τῆς έκστρατείας τών Ἀχαιῶν στήν Τροία (3087 - 3078 π.Χ.)· διατήρησε δέ τήν ήγεμονία τών λαῶν τῆς περιοχῆς μέχρι τό 2.250 π.Χ. περίπου.

2. Ἡ πόλη τῆς Βαβυλώνος ιδρύθηκε από τήν βασίλισσα Σεμράμιδα περί τό 3.100 π.Χ.

3. Περί τό 2.360 - 2.350 π.Χ. μετά τήν πρώτη λαίλαπα τών έξ Ἰνδίας Σημιτῶν, οί όποιοι οργανωθέντες υπό τήν ήγεμονία τοῦ Σαργῶνος τοῦ Α΄ περί τό 2.236 - 2.225, άκριβῶς στήν περίοδο πού επικρατεῖ κάποια άμηχανία ἢ άναρχία λόγω τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου διαδόχου τοῦ γένους τοῦ Νίνου, τό 2.250 π.Χ. επιβάλλονται και κυριαρχοῦν σ' ένα τμήμα τῆς περιοχῆς, όπως άναφέρθη και πιο πάνω.

4. Περί τό 2.100 π.Χ. (ἢ από τόν 19ο αἰ. π.Χ. ἢ από τό 1946 π.Χ. πού δρέθηκε πιο πάνω), ιδρύθηκε τό Βαβυλωνιακό κράτος, σάν συνέχεια τοῦ Ἀσσυριακοῦ κράτους, πού επέζησε μέχρι τοῦ 606 π.Χ., ότε κατελύθη υπό τών Μήδων.

Ἄρα ἡ άσσυριακή και ἡ βαβυλωνιακή κυριαρχία οὐσιαστικά διατηρήθηκαν από τό 3.150 έως τό 606 π.Χ. Διατήρησαν τά πολιτιστικά κληροδοτήματα τών παλαιότερων κατοίκων, προκατόχων τους Σουμερίων, τοὺς όποίους είχαν εκπολιτίσει οί Ἰδαῖοι - Κρητες, όπως απέδειξα στήν έρευνά μου «*Ἰδαῖοι Κρητες οί εκπολιτιστικὲς τῶν Σουμερίαν*» («Δ», τ. 242), και τό μόνο πού κατάφεραν ἦταν ἡ διαμόρφωση μιᾶς άσσυριακῆς γραφῆς, όπως άναφέρει ὁ Ἀρριανός στήν «*Ανάδαση τοῦ Ἀλεξάνδρου*» (βιβλίο 2ο, κεφ. 5ο). Ἀλλά έπεμβαίνει ὁ Ἀθήναιος, πού στοὺς «*Δειπνοσοφιστές*» του (12,29) λέγει: «*στὸν τάφο τοῦ Σαρδανάπαλου* (τοῦ τελευταίου απόγονου τῆς άσσυριακῆς κυριαρχίας τό 606 π.Χ.) *έστήθη λιθίνη στήλη με Χαλδαϊκά γράμματα*».

(Γιά τοὺς επίσης έλληνοφώτιστους Χάλυβες - Χαλδαίους θά μιλήσουμε σέ προσεχές τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ».)

Κων. Β. Κουτρουδέλης

Ταξίαρχος Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Και πάλι θέμα χρόνου γέννησης του Χριστού. 'Ο φίλτατος κ. Κ. Κουτρουδέλης διά του «Δαυλού» τὸ ἀνακινεῖ στὸ 240ό τεύχος, ἀπαντώντας σὲ κριτική μου γιὰ σχετικὸ ἄρθρο του. Ὅμως αἰσθάνομαι ὑποχρεωμένος νὰ τοῦ πῶ καλοπροαίρετα, ὅτι ἡ ἐκεῖνος δὲν κατάλαβε ἐμένα ἢ ἐγὼ δὲν καταλαβαίνω ἐκεῖνο. Κι ἐξηγοῦμαι: Ὁ κ. Κουτρουδέλης ἐστιάζει τὴν ἄποψή του στὸ πότε πρὸ Χριστοῦ κτίστηκε ἡ Ρώμη, ἐνῶ ἐγὼ ἐστιάζω τὸ ἐρώτημά μου στὸ ἂν ζοῦσε ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας κατὰ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Βέβαια ὡς ἀφετηρία τῆς ἐρευνάς μου ἔχω τὸ χρόνο κτίσεως τῆς Ρώμης, χωρὶς νὰ μ' ἐνδιαφέρῃ τὸ πότε πρὸ Χριστοῦ κτίστηκε. Δὲν μ' ἐνδιαφέρει, ἂν κτίστηκε τὸ 753 ἢ τὸ 750 ἢ τὸ 747 πρὸ Χριστοῦ. Τούτῃ τὴ χρονικὴ ἀφετηρία, ὅποια κι ἂν εἶναι, τὴν ἐκλαμβάνω ὡς μηδέν (0).

Λέει λοιπὸν ὁ Ἰώσηπος, ὅτι ἀπὸ τὴ χρονικὴ ἐκείνη περίοδο ποὺ κτίστηκε ἡ Ρώμη πέρασαν 768 χρόνια καὶ ἐγένε αὐτοκράτορας ὁ Τιδέριος. Ὅμως ἔρχε-

ΕΙΧΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ Η ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΣ ΜΑΡΙΑ;

Ὡς πρὸς τὴν παιδικὴν τοῦ ἡλικία, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ἰουδαϊοκεντρικὸς Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὴν πρώτη δημόσια ἐμφάνισή του ἐγένε ἀντικείμενο ἀμφισβήτησης. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού «**ὁ Ἰησοῦς ἦλθε εἰς τὴ Ναζαρέτ τὴν πατρίδα του, γιὰ νὰ διδάξῃ τοὺς συμπατριῶτες του**», ἄρχισαν οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, προφανῶς ἀνήσυχτοι καὶ στενοχωρημένοι, νὰ κάνουν ἐρωτήματα στὸν λαό. «**Πῶς αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς δρῆκε τόση σοφία καὶ δύναμη; Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ γιὸς τοῦ φτωχοῦ μαραγκοῦ καὶ τῆς ἀπλοϊκῆς Μαρίας; Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ γονεῖς του καὶ δὲν εἶναι ἀδελφία του ὁ Ἰάκωβος, ὁ Ἰωσήφ, ὁ Σίμων καὶ ὁ Ἰούδας; Δὲν ἔχει καὶ ἀδελφές** (ἡ οἰκογένεια αὐτή)»; Πῶς λοιπὸν θαίνει καὶ μὲ ποιὸ κύρος κηρύσσει; Καὶ δυσπιστοῦσαν οἱ γραμματοφαρισαῖοι καὶ διέδιδαν τὴν ἀμφιβολία τους, ἐνῶ ταυτόχρονα μυστικὰ τὸν παρακολοῦθοῦσαν μὲ πολὺ φθόνον καὶ μὲ μεγάλη ὑποψία, σημειώνοντας κάθε του κίνηση.

Ὁ Ἰησοῦς, πού τοὺς ἀντιλήφθηκε, τοὺς εἶπε: «**Πουθενὰ ἄλλου δὲν περιφρονοῦνται οἱ προφῆτες - ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ, ὅπως εἰς τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τους**» (Ματθαῖος,

ται ὁ Λουκᾶς (Γ', 21) καὶ μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι κατὰ τὸ 15ο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου ὁ Χριστὸς ἦταν 30 ἐτῶν. Συνεπῶς: (768+15)-30] = 753· ὁπότε λέμε ὅτι πέρασαν 753 χρόνια ἀπὸ τῆς μέρας ποὺ κτίστηκε ἡ Ρώμη, ὅταν γεννήθηκε ὁ Χριστός. Ἔλα ὁμῶς ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Ἰώσηπος μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας πέθανε, ἀφοῦ εἶχαν περάσει 750 χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ κτίστηκε ἡ Ρώμη (!) Αὐτὸ θὰ πῇ πῶς ὁ Χριστὸς γεννήθηκε τρία χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του. Ἀς πᾶμε τώρα στὸ Λουκᾶ (Β, 1 κ.ἐ.), ὅπου διαβάσουμε: «*Εκεῖνες τὶς μέρες ὁ Αὐγουστος Καῖσαρ διέταξε γενικὴ ἀπογραφὴν, ποὺ διενεργήθηκε ὅταν ἡγεμόνας στὴ Συρία ἦταν ὁ Κυρήνιος. Τότε ὁ Ἰωσήφ μετὰ τὴ Μαρίαν ἐφύγαν ἀπ' τὴ Γαλιλαίαν καὶ πῆγαν στὴ Ναζαρέτ, γιὰ ν' ἀπογραφοῦν*». Νά, ὁμῶς ποὺ πάλι ὁ Ἰώσηπος μᾶς παρέχει τὴν πληροφορία, ὅτι ὁ Κυρήνιος διοίκησε τὴ Συρία ἀπὸ τὸ 760 ὡς τὸ 765 ὅχι πρὸ Χριστοῦ (τὸ ὑπογραμμίζω) ἀλλὰ ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Ἐπομένως, ἂν ἡ πληροφορία τοῦ Λουκᾶ εἶναι ἀληθινή, τότε ὁ Χριστὸς ἐπὶ Κυρήνιου ἦταν νεογέννητο βρέφος· κι ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἂν ἡ κατάθεση τοῦ Ματθαίου εἶναι ἀληθινή, τότε ἐπὶ Κυρήνιου ὁ Χριστὸς ἦταν περίπου 7 μετὰ 12 χρονῶν. Ὅμως ὅποια ἱστορικὴ κατάθεση καὶ ἂν ἐπιλέξουμε, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας δὲν ζοῦσε κατὰ τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπισημάνω, ὅτι, κατὰ γενικὴ παραδοχὴ σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, τὸ βιβλίο «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» γράφτηκε ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ. Γράφει λοιπὸν ὁ Λουκᾶς («Πράξεις», Β' 37), ὅτι κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἀπογραφῆς (ποὺ συμπίπτει μετὰ τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ) ξέσπασε ἐπανάσταση μ' ἀρχηγὸ τὸν Ἰούδα τὸ Γαλιλαῖο, ποὺ πνίγηκε ὁμῶς στὸ αἷμα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Βασιλεὺς τότε ἦταν ὁ γιὸς τοῦ Ἡρώ-

κεφ. 13, 55-58).

Στὴ γραμμὴ τοῦ Ματθαίου δοῖσκειται καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ ἐλληνοκεντρικὸς, ποὺ ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ γράφοντας. «**Κατέδθηκε μετὰ τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὁ Ἰησοῦς στὴν Καπερναοὺμ, αὐτός, ἡ μητέρα του μαζί με τ' ἀδελφία του κι ἐκεῖ ἔμειναν πολλὰς ἡμέρας**» (Ἰωαν., 2, 12). Καὶ πάλι ὁ ἴδιος Εὐαγγελιστής, ὁ πλησιέστερος ἀπ' ὅλους πρὸς τὸν Ἰησοῦ, «αὐτηκόος καὶ αὐτόπτης» τῶν γεγονότων καὶ πλέον «ἡγαπημένος», γιὰ νὰ μὴ παρανοήσῃ κάποιος τὴν ὑπαρξὴ ὅχι πνευματικῶν ἀλλὰ σαρκικῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ, γράφει: «**Εξ ἀφορμῆς λοιπὸν τῆς ἐορτῆς αὐτῆς τοῦ εἶπον οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ**» (Ἰωάννης, 7, 3).

Ὁ Ἰωάννης γράφει σκέτα «οἱ ἀδελφοὶ του». Τώρα ποῦ τὸ δοῖκε ὁ παραφραστὴς Τρεμπέλας τὸ αὐθαίρετο «**αὐτοὶ οἱ νομιζόμενοι ἀπὸ τὸν κόσμον ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ, τὰ τέκνα ποὺ εἶχε ἀποκτήσει ὁ Ἰωσήφ μετὰ τὴ γυναῖκα του πρὶν ἀρραβωνισθῆ μετὰ τὴ Μαρίαν**», κανεῖς δὲν ξέρει.

Εἶναι γνωστὸ τὸ πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ αἰμὼνιστος καθηγητὴς μας τῆς ἐρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης στὴ Θεολογικὴ Μᾶρκος Σιώτης ὅχι ἀπλᾶ δέχεται ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔγραψε δόλοκληρο τόμο μετὰ τίτλο: «**Τὸ γνωστὸν πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ**». Τὴν ὑπαρξὴ τους κα-

δη τοῦ Μεγάλου Ἡρώδης ὁ Ἀντύπας, πού ὄχι λίγες φορές στίς σελίδες τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀποκαλεῖται καί μόνο «Ἡρώδης» ἢ μόνο «*βασιλιάς*». Ἐπομένως ὁ Λουκάς μάς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τή μέρα τῆς ἀπογραφῆς, πού συμπίπτει μέ τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ὑπῆρχε σ' ἐξέλιξη ἐπανάσταση. Ὑποψιάζομαι λοιπόν, ὅτι ἴσως ἡ λεγόμενη σφαγή τῶν νηπίων τῆς Βηθλεέμ (πού κατ' ἐμέ δέν ἐγίνε ποτέ) εἶχε σχέση μέ τήν καταστολή τῆς ἐπανάστασης στή Γαλιλαία, ἀφοῦ αὐτός πού τήν κατέστειλε ἦταν ἕνας Ἡρώδης.

Ὁ Ματθαῖος ὅμως πού, ὅπως ἐπείσημα καί σέ παλαιότερα τεύχη τοῦ «*Δαυλοῦ*», ἀρέσκεται νά κόβη καί νά ράβῃ στά μέτρα πού θέλει ὠρισμένα χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, παρουσιάζοντάς τα ὡς προφητεῖες πού πραγματοποιοῦνται στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἀναφέρει μιᾶ σφαγή, πού ἀσχετῶς ἂν ἐγίνε στή Γαλιλαία, τή μεταφέρει στή Βηθλεέμ, γιά νά τοῦ ταιριάσῃ τὸ «*φωνή ἠκούσθη ἐν Ραμᾷ*». Ἔχει τὸ «*ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν Υἱόν μου*», πού αὐτὴ τῇ φορᾶ τὸ δανεῖζεται ἀπὸ τὸ ἐβραϊκὸ κείμενο, γιὰ τὸ βολεύεται μέ τὸ «*τὸν Υἱόν μου*», μιὰ πού ἡ μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα, στή θέση αὐτὴ ἔχει «*τὸν λαόν μου*», ὁπότε στέλνει τὸ Χριστὸ στὴν Αἴγυπτο. Λογικὸ σοῦ λέει, εἶναι, σφαγή γίνεται! γιά νά τὸν ξαναφέρῃ πίσω στή Ναζαρέτ, ὥστε νά τοῦ ταιριάσῃ γλυκὰ ἢ προσωνυμία «*Ναζωραῖος*».

Ἀπεναντίας ὁ πιὸ μορφωμένος καί λεπτολόγος ἐκ τῶν εὐαγγελιστῶν Λουκάς οὔτε «*Μάγους*» ἀναφέρει οὔτε «*Ἀστέρα*» οὔτε «*ταραχή*» Ἡρώδη, καί αἰτιολογίες αὐτῆς τῆς ταραχῆς (ἀφοῦ ἡ Βασιλεία ἐδίδετο στὸν εὐνοούμενο τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορα κι ὥσπου νά ἐνηλικιωθῇ τὸ νήπιο Χριστός, θὰ εἶχε πεθάνει ὁ Ἡρώδης). Ὁ Λουκάς λοιπόν δέν γνωρίζει καμμιά σφαγή νηπίων οὔτε «*μετάβαση τοῦ Χριστοῦ στὴν Αἴγυπτο*». Γιὰ τὸ Λουκά (Β', 21-

νεῖς δέν τὴν ἀμφισβητεῖ οὔτε οἱ «*Πράξεις*», τῶν Ἀποστόλων ὅπου διαβάζουμε: «*Ὅλοι μαζί με μία ψυχὴ καὶ καρδιά παρέμεναν προσευχόμενοι στὸ ὑπερῶν. Ἦσαν ἐκεῖ ἡ Μαρία, ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, ἄλλες γυναῖκες, οἱ μαθητὲς καὶ τ' ἀδελφία τοῦ Ἰησοῦ*» («*Πράξεις*», κεφ. 1, στίχ. 14).

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος σημειώνει ἐπίσης στὴν ποιμαντικὴ ἐπιστολὴ του «*πρὸς Γαλάτας*» (κεφ. 1, στίχος 19) ὅτι: «*Ἐτερον τῶν ἀποστόλων δέν εἶδα παρὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου Ἰάκωβον*», τὸν γνωστὸν Ἰάκωβο τὸν ἀδελφὸθεο, συγγραφέα τῆς ὁμώνυμης Καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Τέλος ὁ ἱστορικὸς Βασίλειος Στεφανίδης στὸ κλασικὸ ἔργο του «*Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον*» μάς πληροφορεῖ, φειδωλὰ βέβαια, γιά τὴ δράση τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ στὴν πρωτοχριστιανικὴ κοινότητα τῶν Ἱεροσολύμων (σελ. 38): «*Ἰάκωβος ὁ τοῦ Κυρίου ἀδελφὸς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς πρωτοχριστιανικῆς κοινότητος, ὡς πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων. Τὸν Ἰάκωβον, λιθοβοληθέντα ὑπὸ μαινομένου Ἰουδαϊκοῦ ὄχλου, ὡς ἐχθρὸν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη καὶ μέ τὸν πρωτοδιάκονον Στέφανον, (τὸν Ἰάκωβον) διεδέχθη ὁ μικρότερος ἀδελφὸς του Συμεὼν, δεῦτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ*».

Τὸ πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ παραμένει ἱστορικοθεολογικὰ ἀφώτιστο, ἄρα δυσεπίλυτο, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα πού συνδέονται μέ τὸ βίό του. Τὴν ἀποψη ►

42) ὁ μικρὸς Χριστὸς κινεῖται ἄνετα· δέχεται τὴν ὄγδοη μέρα τὴν Περιτομή· μεταβαίνει δίχως καμμιά προφύλαξη στὸ Ναὸ νὰ «σαραντιστῇ»... Μετὰ τὸ σαραντισμὸ ἐπιστρέφει στὴ Ναζαρέτ καὶ γι' αὐτὸ ἔκτοτε ἀποκαλεῖται καὶ Ναζωραῖος. Δὲν κρύβεται, ἀλλὰ κάθε χρόνο πηγαίνει τὶς μέρες τοῦ Πάσχα στὰ Ἱεροσόλυμα μαζί μὲ τοὺς γονεῖς του, διασχίζοντας μία ἀπόσταση ἑκατὸ χιλιόμετρων κι ἄλλα ἑκατὸ γιὰ τὴν ἐπιστροφή του... κάποια χρονιά μάλιστα, δωδεκάχρονο τότε ἀγόρι, ξέφυγε ἀπὸ τὴν ἐπίδλεψη τῶν γονιῶν του, ἐπιφορτώνοντάς τους μεγάλη ἀγωνία.

“Ὁμως καὶ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο» (Β', 20) βεβαιώνει, ὅτι, δὲν ζοῦσε ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας κατὰ τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ἀπευθυνόμενος μιὰ μέρα ὁ Χριστὸς στοὺς ἀκροατές του, λέει: «Γκρεμίστε αὐτὸν τὸ Ναὸ, κι ἐγὼ σὲ τρεῖς μέρες τὸν ξαναχτίζω». Κι ἐκεῖνοι τοῦ λένε: «Σαρανταεῖς χρόνια χρειάστηκαν γιὰ νὰ κτιστῇ, κι ἐστὶν τὸν κτίζεις σὲ τρεῖς μέρες;». Ὁμως ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ σύμφωνα πάλι μὲ τὸν Ἰώσηπο ξεκίνησε κατὰ τὸ 180 ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου. Ὅταν λοιπὸν γνωρίζουμε πὺς ὁ Ἡρώδης βασιλεψε ἀπὸ τὸ 717 ἕως τὸ 750 (ὄχι πρὸ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ κτίσεως Ρώμης), τότε ἔχουμε: (717+18) = 735· ἡ ἀνοικοδόμησις δηλαδὴ ξεκινᾷ τὸ 735. Ἄν στὴ χρονολογία αὐτὴ προσθέσουμε καὶ τὰ 46 ἔτη ποὺ χρειάσθηκαν γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ, τότε τοῦτα τὰ λόγια ὁ Χριστὸς τὰ εἶπε στὰ 781 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Ἄν τώρα μέσα ἀπ' αὐτὰ ἀφαιρέσουμε τὸ τριάντα (τριάντα χρονῶν ἦταν τότε ὁ Χριστός), βρίσκουμε ὅτι ὁ Χριστὸς γεννήθηκε τὸ 751 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Κι ἀφοῦ ξέρουμε ὅτι ὁ Ἡρώδης πέθανε τὸ 750, ἄρα δὲ γνώρισε τὴν γέννησις τοῦ Χριστοῦ.

Ἀτταβύριος

τῆς γενετικῆς προέλευσης τοῦ Ἰησοῦ ἐντελῶς παράδοξα νιοθέτησαν καὶ οἱ θεωρητικοὶ τοῦ Χιτλερωναζισμού στὴ Γερμανία τοῦ μεσοπολέμου (1918-1940), ὅτι δηλαδὴ **«ἐγεννήθη ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ παράνομον γάμον καθὼς λέγουσι οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὰ Ἀκτὰ Πιλάτου»** (Πράξεις Πιλάτου) καὶ τὰ διασφῆξει ὁ νεοπλατωνικὸς πρωτοχριστιανὸς φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστίνος στὸ ἔργο του «Ἀπολογία», (Α' XXXV).

Πάντως, ὅταν ὁ Ἰωσήφ ἀνέλαβε τὴν προστασία τῆς Παρθένου Μαριάμ, ἦταν σὲ **«προδεθηνῶν»** ἡλικία, γι' αὐτὸ καὶ ὁμόθυμα ἡ χριστιανικὴ παράδοσις τὸν ὀνομάζει **«μνήστορα Ἰωσήφ»**, ἐνῶ ἡ δυζαντινὴ ἀγιογραφία τὸν διαζωγραφίζει πάντοτε ἐκτὸς σπηλαίου ὡς μὴ ἔχοντα ὀργανικὴ σχέση μὲ τὴν ὑπερ-φυσικὴ γέννησις· τέλος ἡ θεολογικοπατερικὴ ὀρθόδοξις συμφωνία (consensus) Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ παραμένει **«μέγα καὶ παράδοξον μυστήριον διὰ Πίσσεως προσεγγιζόμενον»**. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ ἐτεροδιδασκαλίαι τῶν Κηρίνθου, Ἀρείου καὶ Ὠριγένη, οἱ ὅποιοι ἀντιδροῦν ὀρθολογικά, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς Ἑλληνογινωστικῶν «ἐνδο-χριστιανικῶν» ὅμως κινήματων, ποὺ προκάλεσαν ἀλυσσιδωτὲς ἀπομυθοποιητικὰ διασπάσεις, ἀρνούμενοι τὴν Παρθενογένεσι τοῦ Ἰησοῦ.

Δρ Γεώργιος Μουστάκης
Καθηγητὴς Θεολογίας

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΚΑΡΥΤΣΑΣ, Οί Αίτωλοι Διδάσκαλοι

Ο κ. Γιάννης Β. Καρύτσας συνεχίζει το αξιολογικό ιστορικό του έργου με το νέο αυτό διβλίο του. Και δέν περιορίζεται μόνο στους τρεις διογραφούμενους αίτωλους κληρικούς, στην εποχή τους (17ος και 18ος αιώνας) και το έργο τους, αλλά καλύπτει δλόκληρη τήν περίοδο τής τουρκοκρατίας, από τήν πτώση τής Κωνσταντινούπολης μέχρι τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Καταγράφει ιστορικά στοιχεία γιά νά γνωρίσουμε πρόσωπα και καταστάσεις ἐκείνης τής περιόδου, αλλά και νά ὀδηγηθῇ ὁ ἀναγνώστης σέ ἀσφαλῆ συμπεράσματα, ἐκτὸς θεδαίως ἐκείνων τοῦ συγγραφέα, πού ἀξιολογοῦνται.

Ἀναφέρεται στό πρῶτο μέρος στόν Ἑλληνισμό μετά τήν Ἀλωση, τήν τουρκική διοίκηση, τὸ παιδομάζωμα, τή μετανάστευση τῶν λογίων, τὰ προνόμια τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί προχωρεῖ σέ πλήρη δημογραφικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά στοιχεία καί στίς πολεμικές συγκρούσεις, πού ἔλαβαν χώρα. Στό δεύτερο μέρος ἀναφέρεται στήν πνευματική ζωή τῶν Ἑλλήνων κατά τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τουρκοκρατίας. Καί ἔτσι καταρρίπτεται ὁ μῦθος γιά τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο». Δέν ὑπάρχει καμμιὰ ἐγγραφή ἐντολή τοῦ κατακτητῆ ἀπαγόρευσης τῆς ἐκπαίδευσης. Ἀντίθετα ὅπως τονίζει ὁ Μιχ. Οἰκονόμου: «ἐπροστατεῖτο δὲ (ἀπὸ τοὺς τούρκους) καί ἐξησκεῖτο ἐλευθέρως καί ἡ ἐκπαίδευσις». Καί τέλος στό τρίτο μέρος ἀσχολεῖται μέ μερικὲς ἀπὸ τίς κορυφαῖες πνευματικὲς προσωπικότητες τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ 18ου αἵωνα, μέ πλούσιο ὕλικό.

Ὁ Γιάννης Καρύτσας μέ δξυδέρκεια καί συνθετική ἱκανότητα ἀλληλοσυνδέει τίς σχέσεις Ὁρθόδοξίας καί Τουρκοκρατίας, τίς πολεμικές συγκρούσεις καί τὰ ἀποτελέσματά τους καί τήν κίνηση τῶν ἰδεῶν σὲ Ἀνατολή καί Δύση. Ἔτσι, ὅπως εἶπαμε, ὁ ἀναγνώστης διαμορφώνει πλήρη εἰκόνα τῆς πολυχρόνης (τετρακοσίων χρόνων) ὑποδούλωσης τῶν Ἑλλήνων καί ὄχι μόνον. Ξεκαθαρίζεται, κατά πρῶτον ἱστορικά, ἡ σχέση Ἑλληνισμοῦ καί Ἐκκλησίας. Μετά τήν ἐπισημοποίηση τῆς νέας θρησκείας ἀπὸ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο ἄρχισε καί ὁ θρησκευτικὸς διωγμὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπαγο-

ΓΙΑΤΙ «ΡΩΜΙΟΠΟΙΗΘΗΚΕ» ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Τὸ χριστιανικὸ ἀρχοντολόι μετά τήν ἀνέλπιστη ἐπιτυχία τῆς ἀνεπιθύμητης γι' αὐτοὺς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 καί τήν ἀπελευθέρωση τῶν Ἑλλήνων ἔπρεπε νά πάρῃ μέτρα προστασίας τῶν κεκτημένων. Τὰ ἐρωτήματα πὸν τοὺς βασάνιζαν ἦταν πολλὰ καὶ ὁ κίνδυνος ὀρατός.

Πῶς οἱ Ἕλληνες, θιασῶτες τῆς ἔρευνας καί τοῦ ὀρθολογισμοῦ, θά συνέχιζαν νά ὑποκύνπουν στήν ἐξ Ἀνατολῶν παράνοια καί σύγχυση (παρθενογέννηση, ἀνάσταση, ὕπαρξη Σατανᾶ, «πλύσιμο» ἁμαρτιῶν, παράδεισος καρῶτο καί κόλαση φόβητρο, παραμύθια γιά θαύματα καὶ ἄλλα πολλὰ), πὸν φοβίζον καὶ σπρώχνουν στήν ἐξαγορὰ προστασίας ἀπὸ αὐτό-κλητους καὶ αὐτοχρισμένους ἀντιπροσώπους ἐνὸς ξένου θεοῦ ἐξουσιαστή καὶ νά δέχονται τήν ἐνταξή τους μέ τὸ ζόρι (βάπτισμα δρεφῶν κ.λπ.) σ' ἓνα ξένο θρησκευτικὸ δόγμα;

Πῶς θά ἐδικαιολογεῖτο τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σκλαβιάς τῶν Ἑλλήνων ὁ κλῆρος ἀπελάμβανε ἐξαιρετικὸν τίτλους καὶ προνόμια, ὅπως καὶ σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ βυζαντινοῦ Μεσαίωνα, ὅπου ἡ ἐννοια τῆς λέξης «Ἕλληνας» ἐθεωρεῖτο μῖασμα γιά τὰ χριστιανικά ἦθη ὅπως καὶ κατὰ τήν τουρκοκρατία; Αὐτὰ ἀποτελοῦν καὶ σήμερα τήν κληρονομιά τοῦ κλήρου, πὸν εἶναι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ ἡ πολιτικὴ ἐπι-

ρευόταν οί "Έλληνες νά ὀνομάζωνται "Έλληνες, ὡς ἔθνικοι καί εἰδωλολάτρες. "Ακολουθήσαν τὰ ἔξο-
ντωτικά διατάγματα τοῦ Θεοδοσίου καί "Ιουστινιανοῦ κατὰ τοῦ "Ελληνικοῦ Πολιτισμοῦ. "Ενῷ πα-
ράλληλα ἀπό τήν ἀρχή ἡ "Ορθοδοξία καλλιεργοῦσε τήν "Ελληνική Γλῶσσα, γιατί καθὼς λέει ὁ Πα-
τροκοσμᾶς: «'Εσὺ πὺν κάνεις παιδιά, νὰ τὰ παιδεύης καί νὰ τὰ μανθάνης γράμματα καί ἐξόχως
'Ελληνικά, διότι ἡ ἐκκλησιά μας εἶναι εἰς τήν "Ελληνικήν Γλῶσσαν». Καί ὁ Εὐγένιος Γιαννούλης
ἀνησυχεῖ γιὰ τὸν «ἀναλφάβητον... τὸν ἀπαίδευτον... καί τὸν ἄμουσον καί παντάπασιν ἀκαλλώπι-
στον ἐπὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑμνήσεις».

"Αργότερα, μετὰ τὸν 8ο αἰῶνα περίπου, ἄρχισε σοβαρὰ ἡ ἀνάγνωση τῶν ἀρχαίων "Ελλήνων καί
μετὰ τήν "Αλωση καί ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἔθνικισμοῦ τῶν "Ελλήνων καί τῶν ἄλλων ὑπόδουλων λαῶν
ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ ἐξισλαμισμοῦ. "Η σχέση "Εκκλησίας καί "Ελληνισμοῦ ἀποδεικνύεται ἱστορικά, ὅτι
ἦταν σχέση ἀνάγκης καί σκοπιμότητος. "Ενα δεῦτερο ἱστορικὸ συμπέρασμα ἐξηγεῖ τήν αἰτία, πὺν ἡ
"Αναγέννηση καί ὁ Διαφωτισμὸς παρὰ τίς ἀξιόλογες προσπάθειες ἱερομονάχων, πὺν σπουδασαν κυ-
ρίως στὴν "Ιταλία, δὲν ἄνθησε στὴν "Ελλάδα. "Η αἰτία διατυπώνεται συνοπτικά στὴν ἐγκύκλιο τοῦ
Πατριάρχου Γρηγορίου Ε': «Εὐρίσκεται ἐπωφελεστέρα τῷ Γένει καί ἀναγκαιοτέρα ἡ παράδοσις τῶν
γραμματικῶν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν καί ἐπιστημονικῶν... καί μύρια τοιαῦτα καί
ἄλλα τερατώδη». Οἱ φωτισμένοι ἱερομόναχοι ὑπέστησαν μύριες διώξεις ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸ κληρικὸ
μεσαίωνα: καθαιρέσεις, ἀφορισμοὺς καί κοινωνικὰ καί οἰκονομικὰ κυρώσεις.

"Ενα τρίτο ἱστορικὸ συμπέρασμα εἶναι ἡ διαστρέβλωση τοῦ "Αριστοτέλη ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο
"Ανθρακίτη, τὸν Εὐγένιο Βούλγαρη καί τὸν Μ. Κιτρομηλίδη, πὺν ὑποστήριξαν πὺς «ἡ σκιά τῆς πε-
ριπατητικῆς (ἀριστοτελικῆς) φιλοσοφίας πάνω στὴν ἑλληνική σκέψη τὸν εἶχε θυθίσει σὲ βαθιὰ χει-
μερία νάρκη... "Η παραίνηση τοῦ Βούλγαρη ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας ἀπευθυνόταν ἰδιαίτε-
ρα σὲ ὄσους καλλιέργησαν τὴ διδασκαλίαν τοῦ Πλάτωνα καί τοῦ "Αριστοτέλη». "Ο Καρύτσας σωστά
διατυπώνει τὴ σωστή θέση τοῦ Κορυδαλλέα πὺς «ξεχωρίζει τὸ ἔργο τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ αὐτὸ τῆς
θεολογίας καί δὲν δέχεται θεολογικὰς ἐρμηνεῖς τοῦ ἀριστοτελικοῦ κειμένου». "Ο Γόρδιος, γράφει ὁ
Καρύτσας, πὺν ἦταν θετικώτερος τοῦ Εὐγένιου (Βούλγαρη), μᾶς λέει, ὅτι ὁ Κορυδαλλεὺς ἐρμήνευε
τὸν "Αριστοτέλη ὅχι ἀπὸ θεολογικὴ ἄποψη ἀλλὰ ἀπὸ φιλοσοφική: «οὐ γὰρ θεολογεῖν αὐτῷ πρό-
σκειται δι' ἐκείνων, ἀλλὰ φιλοσοφεῖν». "Εσκεμμένο θῦμα τῆς σπερματολογίας τοῦ "Ιουστίνου ἀπὸ

βολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἰσοπεδώνοντας τὸν "Ελληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ ἀπ' τήν ἄλλην
ἡ μέθοδος συντήρησης τῆς παρουσίας καί τῆς ἐξουσίας.

"Ο κίνδυνος ὑπῆρχε. "Επρεπε τούτῃ τῇ φορὰ τὸ χριστιανικὸ ἀρχοντολόι ν' ἀπο-
τρέψη τὴν ἐπερχόμενη δευτέρη ἐπανάσταση, τὴν «πνευματικὴν» ἐπανάσταση, πὺν θὰ
ἦταν ἐπακόλουθο τῆς πρώτης. Μονόδρομος πλέον γι' αὐτοὺς ἦταν ὁ ἐγκλωβισμὸς τῆς
ἐκπαίδευσης τῶν "Ελλήνων σὲ πλαίσια, σὲ ὅρια. "Η ἵδρυση ἐνὸς ὑπουργείου Παιδεί-
ας καί "Θρησκευμάτων, πὺν ἀποτελεῖ παγκόσμια πρωτοτυπία, θὰ ἦταν ἴσως τὸ κα-
τάλληλο ἐργαλεῖο ἀποπροσανατολισμοῦ, γιὰ νὰ συντηροῦν τὴν πολιτικὴ τῆς ἐπιβολῆς
καί τὴ μέθοδο παραμονῆς στὴν ἐξουσία.

"Ετσι κι ἔγινε. "Ο ἔλεγχος τῆς παιδείας ἀπέτρεψε τὴν πνευματικὴν ἐπανάσταση καί
συνγυρόνως ἐπιτρέπει στὸ χριστιανικὸ ἀρχοντολόι, τοὺς πνευματικούς μας πατέρες, νὰ
συντηροῦν τὴ θεωρία ὅτι ὁ "Ελληνικὸς Πολιτισμὸς προέρχεται ἀπὸ κάποιον παλαιό-
τερο τῆς "Ανατολῆς. Τὸ ὄριο «ἑλληνικὸς κλασσικὸς πολιτισμὸς» ἐξυπηρετεῖ αὐτὴ τὴ
θεωρία, ἐφόσον κατ' αὐτοὺς, ὅ,τι ὑπῆρχε πίσω ἀπ' αὐτὸν δὲν ἦταν ἑλληνικὸ, ἀλλὰ
ἦρθε ἀπ' ἄλλου καί μάλιστα συμβλήθηκε μετὰ τὸ μετὰ. "Αρα ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ "Ελλη-
νικὸς Πολιτισμὸς ἔχουν τὴν ἴδια ἀνατολίτισσα πηγὴ ἐμπνεύσεως. "Ετσι φτάσαμε καί
στὸ «ἑλληνοχριστιανικὸ» ἔκτρωμα μετὰ τελευταῖα ταμπέλλα τὸ «Ἑλλάς "Ελλήνων Χρι-
στιανῶν»! Τί χριστιανισμὸς, τί "Ελληνικὸς Πολιτισμὸς! "Ο ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ "Ομηρος
ἦταν μυθολάσστης, δέβαια μέχρι τὴν ἀποκάλυψη τῆς Κνωσοῦ, τῶν Μυκηνῶν καί τῆς

τὴν Ἐκκλησίᾳ ὑπῆρξε ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε θεωρήθηκε πὺς «ὁ ἀριστοτελισμὸς παρέμενε ἡ ἐπίσημη φιλοσοφία, ποὺ ἀποδέχονταν ἡ Ἐκκλησία». ἀλλὰ εἶναι σαφές πὺς γιὰ τὴν Ἐκκλησίᾳ: «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου» (Σολομώντος Α, 7), ἐνῶ γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη: «σοφία πάντων καὶ θαυμαστῶν Ἐπιστῆμη» (Ρητορικὴ Α, 1371b, 27). Ὁργανο σκέψης γιὰ τὴν Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἡ Πίστη ἐξ Ἀποκαλύψεως ἐνῶ γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἡ Λογικὴ τῆς Ἐπιστῆμης. Καὶ ἀκόμη ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος ἐλευθερωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος, κρινόμενος ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ ἀποτελέσματα, ἀφοῦ ἦταν ὁ δημιουργὸς ἀναμφισβήτητα τῆς Ἀναγέννησης τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Ἀντίθετα, ὅταν οἱ θρησκείες ἐπιβλήθηκαν πνευματικὰ, ἔφεραν τὸν Μεσαίωνα στοὺς Ἀραβες μέχρι σήμερα καὶ ἡ Εὐρῶπη ἔζησε τὸν Μεσαίωνα. Ὁ Ἀριστοτέλης γίνεται ἀντιληπτὸς μέσα ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν διδλίων του καὶ ποτὲ μέσα ἀπὸ τρίτους συγγραφεῖς.

Καὶ τέταρτο συμπέρασμα εἶναι πὺς ὅλοι σχεδὸν οἱ διανοούμενοι τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν ἱερομόναχοι, γιὰτὶ ἐξασφάλιζαν τὸ διοποριστικὸ καὶ τὰ προνόμια ποὺ ἀπολάμβανε ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἀκριβολογώντας ὁ Θ. Κολοκοτρώνης γιὰ τὰ προνόμια τοῦ κλήρου στὴν ὁμία του στὴν Πνύκα (1838) θὰ πῇ: «Ὁ Σουλτάνος διώρισε ἕναν διτισερεῖ (ἰταλικά *Vicere* = ἀντιβασιλέα), ἕναν πατριάρχη καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς καὶ ὁ λοιπὸς Κλῆρος ἔκαναν ὅ,τι τοὺς ἔλεγε ὁ Σουλτάνος».

Ἡ συγγραφικὴ πολυμοχθὴ ἐργασία τοῦ Γιάννη Καρύτσα εἶναι ἀξιέπαινη. Πιστεύω πὺς δὲν θὰ διαφύγῃ τῆς προσοχῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὁ ἐπιβαλλόμενος ἔπαινος.

Γεράσιμος Καζανᾶς

1. α. «Ἡ ἀντιπαγανιστικὴ νομοθεσία τῆς Ὑστερης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας μέσα ἀπὸ τοὺς Κώδικες. Ἔκδοση «Κατάρτι».

6. Λιβάνος, «Πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὑπὲρ τῶν ἱερῶν», ἔκδοση «Κατάρτι».

F.M. CORNFORD, Πρὶν καὶ μετὰ τὸν Σωκράτη

Κοινὸς πόθος τῶν δύο μεταφραστῶν τοῦ ἔργου (Σπ. Στάλια καὶ Ἡλ. Καραβᾶ) ἀπ' τὰ χρόνια τῆς φοίτησής τους στὶς Η.Π.Α. ἦταν ἡ μετάφραση στὴν Ἑλληνικὴ τοῦ ἐν λόγῳ ποιήματος τοῦ ἑλληνιστῆ καθηγητῆ F.M. Cornford, πόθος ποὺ ἔγινε πράξη τὸ καλοκαίρι τοῦ 2001. Ἐπὶ τῆς οὐσίας ἔχουμε μπροστὰ μας ἕνα χαρακτηριστικὸ ἔργο, ἀντιπροσωπευτικὸ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Δυτικὴ Σκέ-

Τροίᾳς ἀπὸ τὶς ἀρχαιολογικὲς σκαπάνες, εἶναι ἕνα καθαρὸ παράδειγμα τῆς πολιτικῆς ποὺ ἀκολουθοῦν, ὅταν κι ἐφόσον μποροῦν. Ἀλλωστε καὶ τώρα δὲν κάνουν τὰ ἴδια μὲ τὶς ἀποκαλύψεις τοῦ Δαυλοῦ;... Σήμερα ὁ σύντροφος Ἑβραῖος Μπερνάρ, ἀπόγονος τῶν ταγῶν τοῦ χριστιανικοῦ ἀρχοντολογιοῦ, μὲ τὸ διδλίο του «Μαύρη Ἀθηνᾶ», ποὺ βρίσκεται σ' ὅλες τὶς διβλιοθηκὲς τοῦ ἀγγλόφωνου κόσμου, προχώρησε καὶ πάρα πέρα, λέγοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει αὐτόχθων Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, παρὰ εἶναι δάνειο ἀπὸ τὸν ἀφροασιατικὸ. Διαμαρτυρήθηκε ἐπίσημα τὸ χριστιανικὸ ἀρχοντολόι, οἱ πνευματικοὶ μας πατέρες; Ἀσφαλῶς ὄχι! δὲν τοὺς συμφέρει νὰ διαμαρτυρηθοῦν καὶ δὲν θὰ ἐκπλαγῶ ἂν στὸ μέλλον περάσουν κι αὐτὲς τὶς ἀπόψεις στὰ σχολικὰ μας διδλία.

Αὐτὸ τὸ παιχνίδι παίζεται γιὰ περισσότερο ἀπὸ ἐνάμιση αἰῶνα μέχρι σήμερα. Τὸ δράμα εἶναι ὅτι οἱ ἡγέτες τῶν «δημοκρατιῶν», οἱ ἀντιπρόσωποί μας, ὑποκρίνονται πὺς δὲν ἀκοῦν οὔτε βλέπουν, γιὰ νὰ μὴν δυσανεστήσουν τοὺς Χριστιανοὺς ψηφοφόρους (βλέπε «δημο-ψηφισμα» ἐκδισμοῦ γιὰ τὶς ταυτότητες)! Ἀλλὰ ἡ ἀπογνῶμωση τῶν μύθων τοῦ κλήρου, ποὺ ἐξυπηρετοῦν ἀνθελληνικὲς νοοτροπίες κι ὁδηγοῦν σὲ ἀδιέξοδα, εἶναι ἀπαραίτητη, ὅσο σκληρὸ κι ἂν εἶναι αὐτὸ γιὰ τοὺς πραγματικὸς μυθοπλάστες. Οἱ καιροὶ ἔχουν ἀλλάξει κι ἐπιβάλλεται πλέον ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ρεαλισμοῦ γιὰ νὰ ἐπιδιώσουμε.

Νικηφόρος Πολίτης
Heswall, Ἀγγλία

ψη συνέλαβε και απέδωσε την Έλληνική Φιλοσοφία. Αναγινώσκοντας τον F.M. Cornford, δρισκόμαστε ενώπιον της πρωταρχικής αίτίας γένεσης της ευρωπαϊκής ratio, της μετατροπής δηλαδή του ελληνικού πολιτισμού σε έναν άκαμπτο ορθολογισμό, που τα παράγωγά του, όλοι μας τα βιώνουμε σήμερα.

Ξεκινώντας απ' τους Ίωνες φιλοσόφους και ερχόμενος στο Σωκράτη και τους δύο μεγάλους μαθητές του, τον Πλάτωνα και τον Άριστοτέλη, ο Άγγλος έλληνιστής στο «διά ταύτα» της πραγματείας του έρχεται να δικαιολογήσει την επικράτηση των χριστιανικών άρχων!

Ός χριστιανός απολογητής, στο τέλος της διαδρομής του στην έλληνική φιλοσοφία, σημειώνει: «*Η αγάπη (ή χριστιανική αγάπη) είναι το στοιχείο που λείπει, το οποίο ο Δάντης και οι δάσκαλοί του μόχθησαν να το τήξουν με την Άριστοτέλεια επιθυμία, σε αυτή την Απου, που κινεί τον ούρανό και τα άστέρια. Άλλα αυτό το στοιχείο έρχεται από άλλο στρατηγείο και έτσι ούτε η μεγαλοφύια του Δάντη μπόρεσε αυτή την τήξη να την κάνει τουλάχιστον ευλογοφανή. Η αγάπη υπέφερε πολύ. Εκείνο που δεν θα ύποφέρει είναι ο ορθολογισμός. Το Άριστοτελικό σύστημα, όταν προσπερνά το πεδίο της Βιολογίας, για να περιλάβει όλη τη φυσική και όλη τη μεταφυσική, είναι ένα γιγαντιαίο μνημείο ορθολογισμού, ένα συμπαγές κουτί με δομή άγκαλιās γεμάτο με απαντήσεις στο κάθε έρώτημα. Είναι ή μοίρα ενός τέτοιου μνημείου να γίνει το κενοτάφιο, όχι το μόνιμο καταφύγιο του πνεύματος. Οι Έλληνες έπίστησαν την προσοχή στις αξιώσεις του μυαλού, ο Χριστιανισμός στις αξιώσεις της Καρδιάς. Και οι δύο αξιώσεις είναι ισχυρές και συμπληρωματικές. Ο σύγχρονος κόσμος μπορεί πιθανότατα να το αναγνωρίζει αυτό, αλλά μερικές φορές έχει την ανάγκη να του υπενθυμίζουν οι άρχαιοι, ότι σε μία πλήρη φιλοσοφία της ζωής ύπάρχει χώρος για σκληρή σκέψη αλλά και για αισθήματα»!*

Χωρίς καρδιά και αισθήματα λοιπόν οι Έλληνες! Η Τραγωδία, ο Διόνυσος, ή Αφροδίτη, ο Έρωσ ρίπτονται στον «κάλαθο της άγνοιας», μαζί με την τέρψη των Μουσών. Ο φόβος του θανάτου, ο τρόμος του άγνωστου, ανάγονται σε καρδιά και αισθήματα. Τουτό μόνο ήττημένοι άνθρωποι μπορούν να το πράξουν, να το έννοήσουν. Γι' αυτό ή Δυτική Σκέψη, οι Έλληνιστές έκφραστες της, παρέμειναν ήττημένοι και ταπεινωμένοι, σφιχτοδεμένοι στα μεσαιωνικά τους δεσμά, που, όπως αποδεικνύεται, ούδέποτε τόλμησαν να αποτινάξουν.

Παν. Α. Κουδαλάκης

FERRARO - NEVINSON - MARSHAL κ.ά., Άρχαία Έλλάδα και Άναρχισμός

Ίσως να προκαλέσει έντύπωση στους αναγνώστες μας ο παρών τίτλος και ιδίως λόγω του πολύ θορύβου επί των ήμερών μας περί σχέσεως της τρομοκρατίας με τον άναρχισμό, τον ριζοσπαστισμό, τον άντιεξουσιασμό κ.λπ. Σίγουρα όμως κάθε νοήμων αναγνώστης και πολίτης άντιλαμβάνεται, ότι ή ύποκοσμική, συμμοριτική και έν πολλοίς... «θεοσεβούμενη» τρομοκρατία των Ξερών, των Χλωρών και των Κουφών ούδεμία σχέση έχει με την επαναστατικότητα σε συλλογικό επίπεδο παιδείας, άγωγής, πολιτισμού και πολιτικής, που κατά βάση μάς έδίδαξαν οι Έλληνες.

Το έν λόγω βιβλίο περιλαμβάνει κείμενα δυτικών διανοουμένων (Ferraro, Nevinson, Small, Burton, Morgan, Marshall, τα όποια ξεετάζουν σε μεγάλο βαθμό τον άναρχισμό ως τρόπο σκέψης και ζωής, βιωματικώς και ήθελιμένων αποσυνδεδεμένο από την έξουσία και την συμβατικότητα (με πρωτοπόρους τον Σωκράτη, τον Άντισθένη, τον Ζήνωνα, τον Διογένη, τον Άριστοφάνη κ.ά.), πάντοτε μέσα στα πλαίσια της άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας και της διαλεκτικής της άρχαίας Έλλάδας. Η διερεύνηση των συγγραφέων γίνεται άπροκατάληπτα και άποκαλυπτικά ως προς την τότε έλληνική πολιτική συγκρότηση, ώστε να μπορη να διαύαστη απ' τον καθένα μας. Σίγουρα πάντως καταδεικνύεται ή συνδετική προέλευση της άναρχικής ιδεολογίας από την έλληνική φιλοσοφία. Μάλιστα ο Κροπότκιν (του όποιου το έργο μελέτησε και ο Ίων Δραγούμης) χαρακτηρίσε τον ίδρυτή του Στωικισμού, Ζήνωνα τον Κιτιά (336 - 264 π.Χ.), ως «τον καλύτερο έκφραστή της άναρχικής φιλοσοφίας στην άρχαία Έλλάδα».

Άξιόλογη ή μετάφραση και το έπίμετρο του Χρήστου Μόρφου.

Άλέξανδρος Χ. Μήτσιου

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΑ' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

(Τεύχη 241-252, Σελίδες 15504-16412)

ΑΒΕΛΛΙΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Τὸ «ἀδγὸ» καὶ τὸ «ἀφτί» τοῦ κ. Γ. Μπαμπινιώτη	16150
Δρ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ, Κ.: Ἡ δὴθεν ἰσότης στὸν Παῦλο	16069
ΑΓΙΑΣΟΦΙΤΗΣ ΔΗΜ.: Ἐρώτηση μὲ προκαθορισμένη τὴν ἀπάντηση (ἐπιστ.).....	16084
ΑΘΜΟΝΕΥΣ, ΔΙΟΔΩΡΟΣ: Δύο μισέλληνες προστάτες τῆς Παιδείας	15537
- Ἡ θυγατρομυξία τῶν «ἀγίων» μας	15740
- «Γίνετε μαστροποὶ τῶν συζύγων σας»!	15756
- «Ντροπὴ στοὺς Χριστιανούς πὺν μμοῦται Ἑλληνες»	16124
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΑΙΑΣ: Ὁ Σφακιανάκης, οἱ ὕβριστές του καὶ ἡ ἐλπίδα τῆς ἀναγέννη- σης (ἐπιστ.).....	15992
ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ: Καὶ τὸ «New Scientist» δέχθηκε ὑπαρξὴ αἰθέρος (ἐπιστ.).....	15506
ΑΛΤΑΝΗ: «Ἐταῖροι» καὶ «Παιδικά»: Οἱ ἐπτά ἀναβαθμοὶ στὸν Πλατωνικὸ Ἔρωτα.....	15541
«Μέγας δαίμων ὁ Ἔρως»!	15931
«Ὁ πενιασμένος καὶ ἀστεγὸς ἔρως στὸν Πλάτωνα»	16007
ΑΙΣΑ: Τηλεοπτικὸ Ἑλλαδεμπόριο, Συσχετισμοί, Οἱ Φαρισαῖοι, Ἐλέφαντες στὴν Λέσδο Μέσση Γῆς Χαναάν, Ὁ νοῶν νοεῖτω, Δὲν εἶναι «περιοδικό»	15535
- Ἀνώνυμος Ἐταιρεία Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, Πλάγιες ἐπιθέσεις, Ἱπποκράτης καὶ Ἅγιος Ραφαήλ, Χωρὶς σχόλια, Θριαμβολογοῦσα πολυκαίρια, Θεοδωράκης - Μπι- θικώσης - ποιητὲς, Τζατζίκι καὶ σουβλάκι	15635
- Ἱερὲς συκοφαντίες, Τὸ ἄθεο Δημοτικὸ Τραγούδι, Δραχμὴ καὶ Ρωμοσύνη, Γιαχχι- σμός καὶ Σύμπαν, Ἡ κ. Ἄννα Διαμαντοπούλου καὶ ἡ γειτονία, Ὁ πλούτος, ὁ Σω- κράτης καὶ ἡ Οὐάσινγκτον, Σκίρτημα ἀφύπνισης, Ὁ Γ. Μαρκόπουλος στὸ Μέγα- ρο Μουσικῆς	15726
- Μὲ λογοκρισία ἢ μὲ παραβολάνου, Ἐμπορογιατροὶ κατὰ Ἱπποκράτους, Παν- θεν ζαντινισμός, Φιλανθρωπία θυτῶν πρὸς τὰ θύματά τους, Τὸ πουλὶ τοῦ κούρκου, Γιαχδὲ - Σατανᾶς: Ἐναντία ταῦτά	15781
- Ἡ καπὴλευση τοῦ 21 ἀπὸ τὴ θρησκεία, Κρατικοεπιστημονικὸς ἀνθελληνισμός, Λα- γούμια γιὰ ἀνατίναξη τῆς γλώσσας, Ἐδῶ καὶ ἄλλοι, Κάψτε τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη, Χριστιανισμός καὶ «φροντάκια»	15867
- Τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ διδλίου, Μὴν ἀκοῦτε τὸν Πανσανία, Scandali gravi, Τὸ «συ- μπλήρωμα» τῆς Αἰγύπτου, Σωκράτης καὶ ἱερατεία, Χωρὶς σχόλια	15953
- Ἱησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ Ἀριέλ Σαρὸν, Κλειστὸ κύκλωμα, «Θεϊκὲς πράξεις», Εὐρώπη καὶ δημοκρατία, Γιαχθεδοχριστιανοὶ κατὰ Γιαχθεδοεβραίων, Ἀναβίωση τοῦ ἀρχαί- ου Ἑλληνικοῦ Θεάτρου, Ὑπόδειγμα δημάρχου	16033
- Δίκαια συγχαρητήρια, Τίμια καὶ ἄτμια δῶρα, Ψυχὴ καὶ Τέχνη, Λόγος καὶ ἐξουσια- σμός, Αὐτόκλητοι σωτήρες, Ὁ ἀντισημιτισμός τοῦ φιλοσημιτισμοῦ, Οὐ δύνασθε δουλοῦν Κυρίοις δουλεύειν	16093
- Ἀμετανόητος, Τί μπορεῖ νὰ διδάσκει στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, Λογικὴ καὶ Θεολογία, Μαρτυρίες Ἀμερικανοῦ ταξίαρχου, Ὑδριστές, Προτιμήσεις Ρωμοῦ.....	16211
- Ἀχ αὐτὰ τὰ σκυλιά, οἱ Ἑλληνες!, Ἐξουσιαστικὴ παράνοια, Στὴ γενέτειρα τοῦ Ἀδραάμ, Διεθνὴς Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, Ἀγιοδημητριάτικος Ἀριστοτέλης, Μᾶρκος = Ὁμηρος!	16265
- Σταθμός στὴν Ἱστορία τῆς Παιδείας, Στὰ πλοκάμια τῆς τρομοκρατίας, «Νίφεται τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ αἵματι...», Δὲν ντρέπονται, Ὁρθόδοξο δίτεμα γιὰ τοὺς Ὀλυ- μπιακούς, θλιβερό φαινόμενο	16361
ΑΛΕΞΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Ἡ καθημερινὴ ζωὴ στὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία (ἐπιστ.).....	16084
ΑΝΑΛΥΤΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Οἱ ἀριθμοὶ πὺν καθορίζουν τὴ διαγωγή μας	16311
ΑΧΙΟΤΙΣ, CHRIS: Πῶς βλέπει τὸν «Δ» ἕνας Ἑλληνας τοῦ Σύννευ (ἐπιστ.).....	16172
ΑΡΗΣ: Ἐν τῷ ναῶ τοῦ Σῶλτ Λαίηκ Σίτν	16249
ΑΡΚΑΣ, Ε.: Ἡ ἐπικουρία τοῦ κ. Γ. Μπαμπινιώτη στὸν Ἑβραϊοχριστιανισμό (ἐπιστ.)	16081
ΑΡΤΣΙΤΑ, ΣΙΣΣΥ: Κρατικὰ καὶ ἰδιωτικὰ σχολικὰ διδλία	15993

ΑΣΙΜΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΣ: Πληθωρισμός άγιωσύνης στη Λευκωσία.....	16200
Περιοδ. «ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΝΑΙ»: Τò CNN και ή Έλληνική Γλώσσα.....	16197
ΑΣΠΙΩΤΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ.: Λαμπρή έκθεση αρχαιοελληνικών έργων.....	16047
- Τò «Hebrew is Greek» υπάρχει στις γερμανικές διβλιοθήκες (έπιστ.).....	16251
ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ, Ε: Πώς ό Ματθαίος «έδραιοποιεί» τò Εύαγγέλιό του.....	15721
- Γιατί δέν θά αποδληθ ή Παλαιά Διαθήκη.....	15801
- Η άνάσταση μέ τò μέτρο τής Λογικής.....	15869
- «Διεσπασμένη προσωπικότητα» ό Μ. Θεοδωράκης!.....	16332
- «Ζωροαστρισμός».....	16351
- Αντιφάσεις τών Εύαγγελίων για τò έτος τής Γέννησης.....	16400
ΒΑΣΔΕΚΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Πώς είδαν τή συνέντευξη Μαρκόπουλου στο «Δ».....	15817
- Η Γλώσσα τής Φύσεως και ή «Γλώσσα τού Θεού».....	16141
- «Καπέλλωσαν» τόν Διόνυσο μέ καντήλια.....	16184
- Ό αυτοευνουχισμός στην Παλαιά και Καινή Διαθήκη.....	16219
ΒΕΖΥΡΗΣ, Χ.: Η εξέπλωση στην Ίαπωνία πανάρχαιων Έλλήνων.....	15599
ΒΟΣΤΙΝΙΩΤΗΣ, Π.: Τò πηλίκο δύο διαδοχικών αριθμών τής «Χρυσής Σειράς» (έπιστ.)..	15911
ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ, Γ.: Διαστρέβλωση τής Ίστορίας «λογοτεχνική άδεία» (έπιστ.).....	15749
- Γύρω από τή συνέντευξη τού κ. Μ. Σταθόπουλου (έπιστ.).....	16331
ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ, ΓΕΩΡ.: Για τήν ταύτιση τής Ούγκαριτ μέ τήν Εύαγορίτιδα (έπιστ.).....	16084
ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Αρχαίοι άλεξιπτωτιστές και δατραχάνθρωποι.....	15625
- Ό πίνακας μέ θέμα «Τò Συμπόσιον τού Πλάτωνος» (έπιστ.).....	15837
- Η «μασκότ» - δολιοφθορά στο Όλυμπιακό Πνεύμα.....	15848
- Κύρια όνόματα πού αποδίδουν γνωρίσματα και ιδιότητες τών ονομαζομένων.....	16221
- Διάλογος για τόν Άφροκεντρισμό.....	16305
ΓΚΑΓΚΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ό Μπερνάλ ξαναχτυπά στη Βιέννη.....	15534
Γ.Η.Κ.: Τò δίτερμα στην όνοματοδοσία τού Βαπτίσματος (έπιστ.).....	15586
ΓΛΑΡΟΣ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ: Ό «Έλληνοχριστιανισμός» χθές, σήμερα, αύριο.....	15694
- Οί Ίωνες φιλόσοφοι και οί προφήτες.....	15808
- Ρομαντισμός και Έλληνική Αρχαιότης.....	15828
- Η «μασκότ» - δολιοφθορά στο Όλυμπιακό Πνεύμα.....	15848
- Α. Ώνάσης: Η Έλλάδα τρώει τὰ παιδιά της.....	15908
- Όταν πετάς μόνος στη στρατόσφαιρα.....	15940
- Έλληνίζουσες τρικλοποδιές.....	16014
- Τò ρεμπέτικο και τò «Νέο Κύμα».....	16075
- Τηλεόραση υπό τās εύλογίας.....	16210
ΓΡΗΓΟΡΕΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Τò ιστορικό αίσχος τού άναθεματισμού τών Έλλήνων (έπιστ.).....	16249
ΓΡΗΓΟΡΟΜΙΧΕΛΑΚΗΣ, Γ.: Νοιώσε ντροπή για τίς γυναίκες!.....	16106
Δ.Α.: Διά τής μεθόδου τού Μεγάλου Άδελφού.....	15552
«ΔΑΥΛΟΣ»: Ζητούν τή βοήθεια τού Σιωνισμού.....	15671
ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ, ΙΩΝ: Οί «Έλληνες - σκυλιά» κατά Ματθαίον και Μάρκον (έπιστ.).....	15913
ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΗΣ, ΒΑΣ.: Η θρησκεία πρέπει νά γίνη μία από τίς έπιστήμες; (έπιστ.)...	15670
ΖΑΜΠΟΥΚΑΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Τò ιστορικό αίσχος τού άναθεματισμού των Έλλήνων (έπιστ.).....	16249
ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ, Ν.: Έλληνικό Άλφάβητο και φοινικιστές λεξικογράφοι.....	15992
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: Η tragedy τής Άγγλικής Γλώσσας.....	16006
- Έλληνική φιλοσοφία ή φιλοσοφική Έλλάδα.....	16107
- Ό Αϊόλος - Ψυχή.....	16278
- Research και Glamour.....	16394
ΘΕΟΔΩΝΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Οί έθνικές γλώσσες, οί Ίσπανοί και οί Ρωμιοί (έπιστ.).....	15915
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, ΜΙΚΗΣ: Λόγοι τών δύο κορυφαίων μας πρòς τόν «Δ».....	15838
ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Ε.: Διάλογος μέ τήν Αρχιεπισκοπή Άθηνών.....	16173
ΙΑΤΡΟΥ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Η «πολιορκία» τής Άκρόπολης.....	15656
ΚΑΖΑΝΑΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Πώς γράφονται οί σημερινές έγκυκλοπαίδειες.....	16243
ΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: «Ίσως μπορούμε νά βγούμε από τόν πολιτιστικό μας «Άδη» (έπίστ.).....	15667
ΚΑΛΟΥΔΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Η έξολόθρευση τών έχθρών τού Κυρίου (έπιστ.).....	16171
Δρ ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Μανσωλεία Λένιν και Ίεροδιδασκαλεία.....	15660

- Πώς «πλαστογραφούν» τούς 'Αινώ.....	15862
ΚΑΡΑΤΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Ουφολογία, συνωμοσιολογία και 'Ελληνισμός (έπιστ.)...	15747
ΚΑΡΜΠΑΝΤΖΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: 'Η 'Ελληνική Γλώσσα τροφός της Τουρκικής ..	15523
- 'Ηθος 'Ελλήνων - μία προσπάθεια ανάμνησης.....	15637
- Τα τέσσερα μυστικά των 'Ελλήνων.....	15687
- Οί "Ελληνες και ή θρησκεία: Μία μοναδική σχέση.....	15771
- 'Αινώ: Οί λευκοί της 'Ιαπωνίας.....	15859
- Χαλκεόφωνον: Τό πρώτο μελωδικό κρουστό	15919
- 'Επτά ή τεσσερις οί «άναδαθμοί» του πλατωνικού έρωτα;	15931
- 'Ο «κατά φύσιν» τοκετός στην 'Αρχαία 'Ελλάδα.....	16095
- Μηδέν - 'Απειρον - Σημείον - Μονάς.....	16289
- Οί προκακλυσμαίοι χάρτες και αεροφωτογραφίες των 'Ελλήνων	16335
ΚΑΡΟΥΣΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: 'Ο άδικημένος ρομαντισμός.....	15573
- Τό σύνδρομο του Διοπειθή.....	15653
- 'Ο άνθρωπος 'Αλέξανδρος και ό κατά φύσιν Διογένης.....	15825
- 'Η υπέρδραση του μέτρον στην Τέχνη.....	15905
ΚΑΨΑΛΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ: "Ενας μανιακός μισέλληνας καθολικός άδθās.....	16113
ΚΙΟΥΜΟΥΡΤΖΟΓΛΟΥ, ΑΣΠΑΣΙΑ: Χρησιμώτερον από την παρουσίασιν ενδόξων γεγονότων (έπιστ.).....	15510
Δρ ΚΟΒΑΤΣΗΣ, ΑΝ.: Κάποιοι «έσπρωξαν» την κ. "Αννα Διαμαντοπούλου (έπιστ.).....	15589
- Δύο χιλιάδες χρόνια «'Αφροκεντρισμός».....	16153
ΚΟΚΚΑΛΗ, ΔΗΜΗΤΡΑ: 'Ο 'Αλέξανδρος στο στόχαστρο των σκηνοθετών του 'Εξου- σιασμού (έπιστ.).....	16330
ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Συνέντευξη του Γιάννη Μαρκόπουλου.....	15511
- 'Ιστορικές απόπειρες άπαλλαγής από τη Θεοκρατία.....	15649
- 'Η Ρωμιούνη ένταφιάζει τόν 'Απόλλωνα.....	15692
- 'Η 'Ελλάδα δέν υπάρχει για την ΟΥΝΕΣΚΟ.....	15707
- Σε «άγνωστους» μετόχους οί εταιρείες δίσκων	15734
- Για την «'Αθήνα 2004»: Τους 'Ολυμπιακούς δημιούργησαν οί Βαυλώνιοι και οί Αιγύπτιοι!	15766
- Γραφή 7.000 έτών βρέθηκε στα Γιαννιτσά.....	15783
- Βάναυση ιδεολογική επίθεση από την «'Ιστορία» της Ούνεσκο κατά του 'Ελληνικού Πολιτισμού.....	15797
- 'Ο άρχιεπίσκοπος και ό άρχιμουλλάς	15840
- Να διδάσκεται ή μαστροπεία στα σχολεία!.....	15918
- Συνέντευξη του Μίκη Θεοδωράκη.....	15975
- Μπάλλα - 'Ορθοδοξία - Νεκροαρχαιολατρία.....	15991
- Μαύρο - χρυσό αίμα.....	15992
- Με χιλιάδες τόννους μετόν θάδουν τό "Άλσος των Μουσών στον 'Ελικώνα.....	16108
- Διάλογος με την 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών.....	16173
- "Ενας φωτισμένος μητροπολίτης είχε καταρρίψει από τό 1930 τό δόγμα «'Εξ 'Ανα- τολών τό φώς».....	16225
- Λυκοῦργος Καλλέργης: «Μου πρότειναν νά παίξω τό ρόλο του άρχηγού της 17 Νο- έμβρη».....	16283
- «Κατακυριεύσατε την γήν».....	16304
- Συνέντευξη του Ζάχου Τερζάκη.....	16317
- «Διεσπαρμένη προσωπικότητα» ό Μ. Θεοδωράκης!.....	16332
- Συνέντευξη του Λυκ. Καλλέργη.....	16387
ΚΟΥΒΑΡΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ: 'Ελληνικής ρίζας ή όνομασία «Μαδαγασκάρη»; (έπιστ.).....	16331
ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ: 'Ο μισέλλητισμός των Πατέρων της 'Εκκλησίας (έπιστ.).....	15836
ΚΟΥΡΙΑΝΟΣ, ΜΙΝΩΣ: Δημογραφική και ψυχοπνευματική γενοκτονία των 'Ελλήνων (έπιστ.).....	15913
ΚΟΥΡΟΥΠΑΣ - ΜΑΚΡΗΣ, Ν.: 'Ο «'Ελεάτης ξένος» του Πλάτωνα και ό (ύπερ)οργανι- σμός του Διαδικτύου.....	15901
ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.: Οί 'Ιδαίοι - Κρήτες - Παγχαίοι είναι οί πρώτοι έκπολιτιστές της Μεσοποταμίας.....	15607
- 'Ο καθηγητής - φάντασμα «Karl Brighton» των έλλαδεμπόρων.....	15666
- Δέν άνασκάφηκε άκόμη ή όμηρική Τροία.....	15965

- Οἱ Ἀσσύριοι σύγχρονοι τῶν Μυκηναίων.....	16395
ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ, Α.: Ποιά εἶναι ἡ σωστή προφορά τῆς Ἑλληνικῆς.....	15643
- 6) Συνδυνασμός προφορᾶς- ἐτυμολογίας στό Ἀλφάυτο.....	15727
ΚΡΟΝΙΔΗΣ, ΔΙΟΜΗΔΗΣ: Γιατί δέν θά ἀποβληθῇ ἡ Παλαιά Διαθήκη.....	15801
ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Ἡ διαστρέβλωση τοῦ Πλάτωνα ἀπό τῆ Θεολογία.....	15834
- Ὁ Κέλτης... Ζεὺς καὶ ἡ... Κολχίδα τῆς Ἀμερικῆς.....	16203
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Φ.: Εἰρηνική ἀναβίωση ἀρχαίων πολεμικῶν πλοίων.....	16279
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.: Ἡ ἐξάπλωση στήν Ἰαπωνία πανάρχαιων Ἑλλήνων.....	15599
- Ἀπό τῆ Μεταφυσικῆ στό Λόγο.....	15952
- Ἀνεκαλύφθη αἰγυπτιακός ναός στή Ν. Μάκρη.....	16301
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗΣ, Γ.: Πῶς εἶδαν τῇ συνέντευξη Μαρκόπουλου στό «Δ».....	15817
ΛΑΔΑ, ΤΑΞΙΑΡΧΟΥΛΑ: Νῆσος Ἰμβρος: Ἀργός θάνατος.....	16119
ΛΑΖΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Τά «ἐξωγήινα» Α.Τ.Ι.Α. εἶναι γήινα λείψανα ἐνός χαμένον πο λιτισμοῦ;.....	15787
- Μεγαλιθικές κατασκευές στήν Ἑλλάδα.....	16015
- Ἡ παγκόσμια γλώσσα καὶ γραφή τῶν θεῶν.....	16253
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι.: Μετά τήν ἄλληλο-θεο-κτονία.....	15504
- Ἡ ἀρχιβασιή τοῦ Γλαύκου.....	15584
- Σύγκρουση μεταξύ «πιστεῦ» καὶ διαλόγου.....	15586
- Διεθνή σάλο προκάλεσε ἡ συνέντευξη τοῦ Γιάννη Μαρκόπουλου γιά τήν Παλαιά Διαθήκη.....	15590
- Τό αἶτιο καὶ οἱ συνέπειες.....	15664
- Ὁ δεύτερος γυρός ἐν ἐξελίξει.....	15744
- «Κυρίαρχοι» καὶ «εἰλωτες» τοῦ σήμερα.....	15832
- Ὁ ἐκθαρρατισμός τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Πνεύματος.....	15883
- Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή.....	15910
- Ἡ μοναμαχία τῆς κοιλάδας Ἡλᾶ.....	15955
- Δέν νοεῖται σύνδρομο ἱστορικής ἐνοχῆς.....	15990
- Κ. Στεφανόπουλος: Νὰ παύσουν οἱ ἀναθεματισμοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων.....	15997
- Περί «ἐθνικοῦ διχασμοῦ» ἡ προφάσεων ἐν ἀμαρτίαις.....	16078
- Ἡ παραμόρφωση τοῦ Διονύσου.....	16166
- Παναθρακισμός: Ἡ νέα «ἐκδοχή» τῆς πλανηταρχίας.....	16246
- Ἡ Πλανηταρχία τοῦ Φόβου.....	16326
ΛΕΥΚΑΡΟΣ - ΜΙΧΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Π. Κονταλιανός: Ἡ ἐπιβίωση τοῦ ἀρχαίου ἥρωικο ἰδεώδους στοὺς Ἕλληνες τοῦ 19 ^{ου} αἰῶνα.....	16267
ΛΕΦΚΟΒΙΤΣ, ΜΑΙΡΗ: Πῶς «χρησιμοποιεῖ» ὁ Μπερνάλ τήν Ἀρχαιολογία.....	15851
ΛΥΡΑΚΟΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ: Ποιός εἶναι ὁ πραγματικός «Ἀξονας τοῦ Κακοῦ»; (ἐπιστ.)..	16251
ΛΥΡΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Ἑλληνικοὶ ἀτόηχοι τῆς 5ης Λεωφόρου.....	15911
- 60 χρόνια ἀπὸ τήν ἀνατίναξη τῆς ΕΣΠΟ (ἐπιστ.).....	16083
- Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας.....	16328
ΜΑΘΕΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀγιοποίησης οἱ ἥρωες τοῦ '21 (ἐπιστ.).....	15996
ΜΑΚΕΔΩΝ, ΠΙΝΔΑΡΟΣ: Τὸ δίτεγμα στήν ὀνοματοδοσία τοῦ βαπτίσματος (ἐπιστ.)....	15587
ΜΑΚΡΗΣ, Β.Ν.: Μὲ χάριτ τοῦ Πτολεμαίου ταξίδεψε ὁ Κολόμβος.....	15891
- Ὁ ρόλος τῶν πατριαρχικῶν στήν Ἀλωση.....	16041
- Ὁ Πτολεμαῖος στηρίχθηκε σὲ προϊστορικές πηγές;.....	16125
- Γ. Γεμιστός, Πλήθρων καὶ σύγχρονη Ρωμοσύνη.....	16380
ΜΑΜΑΝΕΑΣ, ΜΑΡΙΟΣ: Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαιοκαπηλίας στήν Ἑλλάδα.....	15553
- Ἡ ἐξάλειψη προκολομβιανῶν λαῶν - πολιτισμῶν ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς «κονκιστα- δόρες».....	15619
- Βυθισμένη ἑλληνικὴ πόλη 9.500 ἐτῶν στήν Ἰνδία.....	15679
- Οἱ ἀρχαῖες βυθισμένες ἑλληνικὲς πόλεις.....	15809
- Ἡ γελοιογραφία στήν Ἀρχαία Ἑλλάδα.....	15897
- Ὁ ἐκφυλισμός τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Πνεύματος.....	15916
- Ἐκθεση ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τεχνολογίας.....	15927
- Ἡ στενογραφία στήν Ἀρχαιότητα.....	16049
- Ἡ διαστρέβλωση τῶν ἐννοιῶν «ὑβρίς», «νέμεσις» καὶ «κάθαρσις».....	16085
- Ἀπὸ τὰ «Θρησκευτικὰ» στήν «Ὁρθόδοξη Ἀγωγή».....	16116
- Ποιά εἶναι ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ τοῦ Μαραθωνίου.....	16187

- Νέα δράση βανδάλων στην περιοχή Θηβών.....	16285
- Ο αρχαιολογικός χώρος του Μακρυγιάννη «θάβεται» υπό την κάλυψη του Κράτους.....	16367
ΜΑΝΔΡΑΣ, ΛΕΩΝΙΔΑΣ: Η νοηματική σαφήνεια του «Ήξεις ἀφήξεις» (ἐπιστ.).....	16331
- Πώς οι ἀνελλήνιστοι ἐξελληνίζουν τις ξένες λέξεις (ἐπιστ.).....	16169
Καθ. ΜΑΝΤΑΛΕΝΑΚΗΣ, ΣΕΡΓΙΟΣ Ι.: Η γέννηση τῆς Μαιευτικῆς στὴν Ἰωνία καὶ ἡ ἐξάλειψή της ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό.....	15757
ΜΑΡΓΕΤΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Οἱ 11 τετρακτῦες τοῦ Πυθαγόρα.....	15561
- Ο Ὀλυμπος δὲν εἶναι βουνὸ στὴν Ἰλιάδα.....	15684
- Ἀνακαλύψεις τοῦ Πυθαγόρα οἱ ἀκολουθίες ἀριθμῶν «Φιμπονάτσι» καὶ «Λούκας».....	16131
ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ, Κ.: «Μὴ βαττολογήσετε ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ» (= Ἕλληνες).....	15666
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Λόγοι τῶν δύο κορυφαίων μας πρὸς τὸν «Δ».....	15838
ΜΑΡΤΙΔΟΥ - ΦΟΡΣΙΕΡ, ΔΕΣΠΟΙΝΑ: Πλουτοσ - Ἄτη - Ὑβρις - Νέμεσις στὸν Ἡρόδοτο.....	15715
MASSING, MICHAEL: Περίεργες ἐριδες μεταξὺ ραβδίνων στὶς ΗΠΑ.....	15943
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ὁ Ἀθως «ἄδατον» γιὰ τοὺς ἄνδρες στὴν ἀρχαιότητα (ἐπιστ.).....	15509
- Ἡ Π. Διαθήκη ἀποκαλύπτει τὰ παρασκήνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξη στὴν Ἑλλάδα.....	15751
- Ἡ προδοσία τῶν Ἀγιορειτῶν στὸ Εἰκοσιένα.....	16053
- Ἐπίθεση τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.....	16080
- Δραστηριότητες τῶν Ἑβραίων στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα.....	16213
- Ἀμετανόητα ἀρνητικοὶ ἐναντι τῆς ἐπιστήμης.....	16348
ΜΕΜΤΣΑΣ, ΘΩΜΑΣ: Νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ Ἕλληνες τὴν κατὰπτωσή τους (ἐπιστ.).....	15666
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ: Ὁ ἐβραϊκὸς μισελληνισμὸς στὸ Διαδίκτυο (ἐπιστ.).....	15509
ΜΙΧΑΗΛ, ΜΙΧΑΗΛΣ: Ὁ δῆθεν ἀντιεβραϊκὸς ρατσισμὸς τοῦ Μαρκόπουλου (ἐπιστ.)....	15836
ΜΟΥΡΕΛΑΤΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: Οἱ ἀσημαντότητες χρίσθηκαν ἥρωες τῆς Ρωμοσύνης (ἐπιστ.).....	15746
Δρ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Ἡ Ἐκκλησία θὰ «συγκεντρῶνῃ» (;) ἐνοχλητικὰ ἔντυπα.....	15506
- Ὁ ἐξορκισμὸς τῶν βρεφῶν: ἀντιγραφή τῆς Π. Διαθήκης ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία.....	15705
- Τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας ἐπιχειρεῖ ἀπαξίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.....	15997
- «Τὰ νοσήματα εἰς τὴν Πεντάτευχον».....	16161
- Οἱ ἐθνικὲς προδοσίες μιᾶς μοναστικῆς κοινότητος.....	16252
- Θεοκρατία καὶ στὴν Ἑλλάδα.....	16356
- Ὁ ἀναθεματισμὸς τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.....	16363
- Εἶχε καὶ ἄλλα παιδιὰ ἡ Παναγία.....	16400
ΜΠΑΛΟΥΡΔΗΣ, ΕΥΑΓΓ.: Οἱ «Σύμμαχοι» ἀνεφοδίαζαν τοὺς Γερμανοὺς στὸν Β' Π.Π. (ἐπιστ.).....	15670
ΜΠΙΣΚΑ, ΝΑΝΣΥ: Ἡ οὐτοπία μιᾶς παγκοσμιοποίησης χωρὶς Ἑλλάδα (συνέντευξη τῆς καθ. Μαρίας Τζάνη).....	15591
- Δὲν μποροῦν νὰ φμώσουν τὸν Μαρκόπουλο (συνέντευξη τοῦ κ. Μ. Σταθόπουλου).....	15671
- Ὁ Γ. Μαρκόπουλος θέλει νὰ γίνη ὁ «Δαυλὸς» Αὐλός.....	15817
- Βρέθηκε στὴ Λακωνία ἡ ἀκρόπολις τοῦ Μενελάου (συνέντευξη τοῦ Θ. Σπυρόπουλου).....	15841
- Ὅλες οἱ θρησκείες εἶναι λάθος (συνέντευξη τοῦ Α. Πάουελλ).....	16059
- Ἡ «ὑβρις» στὸν Αἰσχύλο καὶ οἱ τρελλὲς ἀγγελάδες (συνέντευξη τοῦ Ε. Βαλλιανάτου).....	16085
- Ἡ ἐπικαιρότητα τοῦ «μοντέλου» τῆς ἀρχαίας Σπάρτης (συνεντεύξεις τῶν P. Cartledge, T. Fifeira, O. Murray).....	16235
ΜΠΟΛΓΟΥΡΑΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Συνεχεῖς ὑπομνήσεις γιὰ τὸ δράμα τῆς Κύπρου (ἐπιστ.).....	15913
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ: Οἱ ἰδεολογίες, ἡ Κόλαση καὶ ὁ Παράδεισος.....	15565
- Τὸ «παιδομάζωμα» τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ.....	15634
- Πῶς ἡ «ἀπ' τὰ κόκκαλα τῶν ἀρχαίων θγαλμένη» Ἑλευθερία μετατράπηκε σὲ «Ἑλλη-	

νοχριστιανισμό»	15695
- 'Η προκατακλυσμαία 'Αθήνα	15875
- Οί Παλαιστίνιοι είναι Κρητικοί	15955
- 'Η σφαγή των 'Ελλήνων από τόν 'Ιουστινιανό	16027
- Είμαι 'Ελληνας και όχι Ρωμιός. (συνέντευξη του 'Αγάθωνα 'Ιακωβίδη)	16145
- 'Επεμύσεις της 'Εκκλησίας στην 'Ελληνική Παιδεία	16293
- Οί επεμύσεις της 'Εκκλησίας στην Παιδεία (δ')	16373
ΝΤΟΚΑΣ, ΛΑΜΠΡΟΣ: Μεταφυσικός και οικονομικός μυστικισμός	15737
ΝΤΩΝΙΑΣ, Π.: Κι άλλες λέξεις της Τουρκικής είναι ελληνικές (έπιστ.)	16170
ΠΑΛΑΒΡΑΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: 'Η εικασία του Gery για τό 'Ελληνικό 'Αλφάδιτο	15985
ΠΑΛΛΑΔΑΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ: 'Η 'Αγάπη του Μίσους	16241
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, Α.Ν.: Οί κάτοικοι του Ειρηνικού μιλούν 'Ελληνικά (έπιστ.)	16250
ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΣ: 'Ο διωγμός της 'Ελληνικής Γλώσσας - και τί κάνουν οί ξέ- νοι (έπιστ.)	16168
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΓΩΡΓΟΣ: Οί δήθεν τουρκικής προέλευσης λέξεις της Νεο- ελληνικής έχουν ελληνική καταγωγή	16035
- Οί δήθεν «τουρκικές» νεοελληνικές λέξεις (δ')	16225
Δρ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, Γ.Κ.: «Διαστολή χρόνου»: 'Η πλάνη του 'Αινσάιν	16064
- 'Από τόν 'Αριστοτέλη στόν Χάιζενμπεργκ	16383
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ: Τό άλσος των Μουσών στην 'Αρχαιότητα	16109
ΠΕΠΠΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ: 'Ο Εὐκλείδης, οί ξένοι μαθηματικοί και ή Παιδεία στο Ρωμαίκο (έπιστ.)	15746
ΠΕΤΑΛΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ: 'Η 'Αρχαιολογία των σκουπιδιών	16357
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΩΡΓΟΣ: Αὐτή ἔφαγε	15564
- Τσιμέντο νά γίνη	15630
- 'Ο «διάλογος» τοῦ x. 'Ανθίμου	15704
- Νεοφροῦδική ἀρχιτεκτονική	15786
- 'Αφρικανική φιλοσοφία	15882
- Μανρίλα	15974
- 'Αξιος ὁ μισθός τους	16052
- Γοῦστο τους και καμάρι τους	16118
- 'Η ισότητα, ὁ Κορυδαλός, τό Χίλτον και οί «δοῦλοι τοῦ Θεοῦ»	16186
- Παλιά μου τέχνη	16310
- Via Hanaan	16382
ΠΕΤΡΟΥΤΖΑΚΟΣ, Α.: Δύσκολης κατασκευής ἀρχαία γέφυρα	16199
- Τά πρόβατα τί προτιμᾶνε, τό μαντρί ή τό ποιμνιο; (έπιστ.)	16329
ΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: Αὐτοί ὑπηρετοῦν συμφέροντα - ἐμεῖς τί; (έπιστ.)	16402
- Γιατί «ρωμιοποιήθηκε» τό Νεοελληνικό Κράτος	15591
ΠΗΛΙΟΥΝΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: «Διάλογος Σωκράτους - Καρτεσίον»: 'Η γκάφα της «Φρα- γκφοῦρτερ 'Αλλγκεμάνιε Τσάιουνγκ»	16193
ΡΕΤΟΥΛΑ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ: 'Αλκμάν ὁ ποιητής και 'Αλκμάν ὁ ἀστρονόμος (έπιστ.)	15914
Δρ ΡΟΥΣΣΟΣ, Ι.: 'Η δήθεν ισότητα στόν Παῦλο	16069
ΣΑΛΤΑΟΥΡΑΣ, Χ.: Γιατί δέν θά ἀποῦληθη ή Παλαιά Διαθήκη	15801
ΣΑΡΑΝΤΟΣ, ΠΑΝ: νε. Σαπφώ	15521
- νς. Βαχυλίδης	15617
- νς. 'Αλκμάν	15769
- νθ. 'Ιππώναξ	15889
- ξα. Μίμνερος	15939
- ξδ. Καλλίνος	16057
- ξγ. Τυρταίος	16139
- Διάλογος μέ τήν 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών	16173
- ξδ. Τέρπανδρος	16191
- ξε. Ξενοφών	16349
ΣΑΡΩΘΡΟΝ: Εἴκοσι χρόνια ὕραχνᾶς	15540
- «'Ανήκουν»	15624
- Μετανόησον!	15714
- Σᾶς βλέπω, σᾶς ἀκούω, σᾶς δουλεύω	15800
- Καθαγιασμός των ἀφορισμῶν	15850
- 'Ολοκαῦτωμα διδίων	15963

- 'Η Μάλα, ό μάλαξ και τό κακό συναπάντημα	16048
- Στόν Βελιάλ και τόν Βεελζεβούλη	16138
- 'Αγάπη μέ σαρανταπεντάρι	16202
- Χόξ γκελντίλ	16321
- Πάρτε κόσμε	16386
ΣΟΦΙΑΝΟΣ, Ν.: 'Η ἐξάπλωση στήν 'Ιαπωνία πανάρχαιων 'Ελλήνων	15599
ΣΤΑΜΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ: 'Ο γάμος Κάδμου - 'Αρμονίας	15711
ΣΤΑΜΠΕΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: 'Ο έκφυλισμός του σημερινού άθλητικού πνεύματος (έπιστ.)	15912
ΣΤΑΥΡΑΚΟΓΛΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ: 'Ο απαράδεκτος περιορισμός της έλευθερίας από τήν 'Εκκλησία (έπιστ.)	15669
ΣΤΕΡΓΙΟΥ, ΝΙΚ.: 'Η κατάργηση των τόνων και ή άγλωσσία των 'Ελλήνων (έπιστ.)	15915
ΣΦΕΤΣΑΣ, ΘΩΜΑΣ: Τό CNN διώρθωσε τό ιστορικό λάθος του (έπιστ.)	16172
ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ, ΑΝΘΗ: Γιά τή συντομία των έπιστολών των άναγνωστών (έπιστ.)	15993
ΤΑΚΑΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ: 'Απάντηση σέ έπιστολή ενός πρωτοπρεσβυτέρου (έπιστ.)	15510
ΤΑΜΒΑΚΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: 'Η Γνώση θα καταργήση τήν Πίστη;	16322
ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: 'Ο Παλλάδας για τό πλήθος των μοναχών	16042
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ: 'Ανευ όρων οί δυνατότητες της 'Ελληνικής Γλώσσας	15951
ΤΟΥΛΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: 'Η λησμονημένη έπέτειος του «'Επους των 'Οχυρών» (έπιστ.) ...	15748
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, Ε.: Χρηματοδότηση χριστιανικής άνασκαφής στο Σινά (έπιστ.)	16083
ΤΡΙΓΩΝΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ: 'Η «Πίστη» ιδιοκτησία της 'Εκκλησίας	16346
ΤΣΙΡΩΝΗΣ, ΝΙΚ.: Οί άνασκαφές στην Τροία και ή πόλη "Ανδείρα (έπιστ.)	15996
ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ, Ι.: Ειρηνική άναδίωση αρχαίων πολεμικών πλοίων	16279
ΤΣΟΥΡΟΥΤΑΣ, Π.: Σύγχυση μεταξύ «πιστεύω» και διαλόγου	15586
ΦΑΚΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Προχριστιανική και χριστιανική είδωλολατρία (έπιστ.)	16169
ΦΛΕΚΑΣ, ΣΩΤΗΡΙΟΣ: Πώς είδαν τή συνέντευξη Μαρκόπουλου στο «Δ»	15817
ΦΟΙΒΟΣ, ΙΩΣΗΦ: Qingdao, Κίνα	15599
- Τά πετσά	15926
ΦΩΤΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: 'Ο άσκητισμός και τό δημογραφικό πρόβλημα (έπιστ.)	15994
ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Λ.: Πόσο άπολίτιστοι είναι οί σημερινοί Ρωμοί	15746
ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ, Π.: Κάνουμε τώρα ό,τι έπρεπε νά είχαμε κάνει πριν 30 έτη (έπιστ.) ...	16080
ΧΑΛΕΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Τά «λιθάρια» και ή σκουριά της Ρωμοσύνης	15930
- «Και ός σκενή κεραμέως συντρίψεις αυτούς» (έπιστ.)	16428
ΧΑΛΚΙΑΣ ΘΕΟΔ.: 'Ανασκαφές στην Τροία έπαληθεύουν τόν κ. Κ. Κουτρουδέλη (έπιστ.)	15507
Δρ ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γ.: Πώς είδαν τή συνέντευξη Μαρκόπουλου στο «Δ»	15817
ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, ΓΕΩΡ.: 'Η άπόφαση της Δ' Συνόδου για τή Γενοκτονία των 'Ελλήνων (έπιστ.)	15995
- 'Η τραγωδία του νά άναθεματίζουν "Ελληνες τούς" Ελληνες (έπιστ.)	16428
ΧΑΧΑΛΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: «'Αφεληνίζον» τά Καύείρια Μυστήρια	15580
ΧΙΩΤΑΚΑΚΟΣ, ΠΑΝ.: 'Επιγραφή μέ όμηρικούς στίχους στη Γεωργία (έπιστ.)	16252
Ω: 'Ο κ. Χρ. Σαρτζετάκης αντίθετος στην ίδρυση όρθόδοξου κόμματος	16005
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: Γ. Ν. Μανιάτης, Ρ. Chauvin, 'Επίκτητος, Χ. Στανράκογλου..	15508
- Π. Τσίνας, Γ. Πετρόπουλος	15660
- Ν. Καζαντζάκης, Χ. Μπαλτάς	15740
- Regis Debray, Γ. Γιάνναρης	15830
- Κ. Καστοριάδης, Δ. Βαρόκος, 'Υπουργείο Αιγαίου	15908
- Δ. Καρμπερόπουλος, Θ. Μίχος, Ι. Χατζήφώτης	15993
- Ι. Μαλάας, Κ. Μαντζιώης	16075
- Ρ. Gay, L. Kilapan, Ρ. Ballet, Κ. 'Ορδόλης	16161
- Κ. Μανδηλάς, Π. Παρασκευόπουλος	16243
- «'Ο Φοίδος», Γ. Χουρμουζιάδης, Κ. Κωνσταντινίδης	16322
- Γ. Β. Καρύτσας, F.M. Cornford, Ferraro - Venison - Marshal κ.ά.	16404